

כל כך דלית ליה הוכחה שהוא בן ח' ימים אלא ע"פ העדוים ולא סמכין עליה רפיה' דבר שזו חבל ביד' שקלא בני אדם אומרי' שהוא בן ח' ימים לפני אומדנא דידהו ואע"ג שקלא אומרים דעדיין חזן לו ח' ימים לפי אומדנא דידהו הו"ל ס"ס כדאמרינן ומומר וז"ש שמענו לקחא גאוי' **ב** ששמו דלא בעינן ח' ימים אלא לקרבן אבל לאכילה מולין אפי' בן יומו מומר כצו שכתב אורחות חיים ואע"ז דלא קי"ל הכי ה"מ בודאי חזן בסקס עדיין כותישינו כ"ס בס"ס חז"ל חזן לאכור ע"ס ישר . וטעם ששמו יבשר . וכמו "ישר . ואם האציר שלמה ע"ס כ"ס בכמ"ר למא דוראן ג"ר .

תשובה כפי כל הכשר (ק"י ע"ה) אמרתי א"ר משרשיא אין מחזיקין דסני מעיר חרננא אחרנא ומיעינא והדרנא רננא, ופרסי' ז"ל אין מחזיקין דס וכו'. אינך בחזקת דס ליחסר אס לא נמלו. הדרנא רננא דקין סמביב הנמנא ומיעינא והכרס ושאר הדקין. וכדכנס סמביא ז"ל המדרי' ז"ל הה"צ נמלו בקערה שאינך נקנס. שר. וכי עוד הרב"ן ז"ל סה"שורשם זה היו מולחין כרם ב' בהמה קור' חשומו לגר' השער משום של זה היו מחזיקין בורס. והר"ן ז"ל בשם ר"ת ז"ל ב' שהכרס אינו בכלל המעייא לאחר רב משרשיא ומחזיקין בו דס והביא רביה הוא ז"ל שהרי אמרו (אולי ספ"ב) נכחם סמנא בעובי בית הסוסות אס אין עליו קורע דס בידוע שר' לאחר שחטא מכלל דלית ליה דס ומקני. ע"ה ואמרנו נודליה דס מועט אית ביה וכלהו מעייא ז"ל נודלי זולא מהו דס ב"ה חבורה אבל אין בהם דס כ"כ שיחפז מהם בבטול וכו' דס האברים של פירס. וכן המלמה ז"ל לא חילוי מהם רק המושל ולפי' נס ההחיות עצמם והכני שמלחו בו מותר' אחר שהחיות היו מטקיקים סמנא נודלי אית ב' משום דס ודבר זה הוא מבורר בדברי הפוסקים ז"ל ולמנ' רי' בראש פיקף. ממני סמנא שלמה דרולו ז"ל.

שאלה ד נפאלתי מתגלמדי ישיט. וזיל יורט מורט נרו לא יכסה לער
אמן. על מאי דחזוק דעבדי קלת מבני ארס כסיה' להם בן
מלה ומת-אז מהו' הם עומדים בפני ס"ת ומביינן ברכת הגומל על רפואת
הבן כי משעת' שזא הו'א ברכה לבטלה אחת שלא נתקנה ברכה זו אלא
לחולה עצמו או י"ל לא הו'א ברכה לבטלה מאחר דעובדה דבא חית לבר
ברפואת חולה וז' עבלי ימיה' הול'.

תשובה בני ותלמידי רבי יודאי פה"ב"ה יקומכם לו נחלה. עד היותה
לסם ולתהלה. ב"פ הרוחא (ל"ד ע"ב) אמר רב יהודה אמר
רב ארבעה יציינין להדות וכו'. עד רב יהודה חלם על לבניה דרב חנא בדתא'
ובנן אמרי ל' בריך רחמנא דיהבן ק"ו ולא ידעו לעפרא אמר להו פתחון
יפי מלאוהי האמ' אבי' ולריך לאדוויי בנפי עשרה דהו עשרה וכו' והעמידה
פוסקין ל' בשעתא אמר תלמידי' וגם העמידה בשאמרם וזמנא שאמרי
בירי רחמנא מלכא דיהבן ק"ו וכו' הרב רבינו מנחם זל"ה למ"ו משם שאם
יש סם עשרה וברכו ברכה זו וגם הכולה אמן א"ל לברך ברכה אחת ואמר
אין סם עשרה לריך לברך הוא פסם אחת. ונראה שם אפי' יכול' לאומר' אפי'
בלא עשרה אפי' שכן הולך נפטר ברכה פס' עור' נה"פ ע"ל כבור מדרביו
ז"ל כי תאמס אחרים יכונים הם לברך ברכה זו להדות לאל על רפוא' הכולה
כ"ס האב על רפואת בן. גם מדברי הרב בעל העיורים ז"ל ראה שכולין אחר'
לברך על רפואת הולד אדם אחר שכ' בתי' ר"ע ופיהם אלא ז"ל אפי' שרמעי
יואל בשמיעה וכו' עד סך הולד הוא לענות אמן ולא חשיב ברכה לבעל' כיון
הם לא נחשיבו וכו' שכן נאמר שבה והודאה למקום בריך ז"ל אדם משמח
בעל הטוב' שמוצא להם וכו' הנה נראה מדבריו ז"ל שאמרי' יכול' לברך
ברכה זו אלא אם ענה הכולה אחרים' אמן נפטר גם הוא מלברך ואם לאו
ענה אמן לריך לברך פסם אחת והם לא הולין להו ברכה לבעלה לפי שמסת
נחמיו לחם שבה והודאה למקום וכו'. וכ"כ הגאון מוהר"ם קאהר ז"ל. והמסת
שכ' רבי' ז"ל דלא חשיב וכו' ❀ י' ללמוד על קלח אפי' שוהים בשוהלות
נשותיהם הם עומדי' ומברכין ברכת הנוגיל דלא הוייל ברכה לבעלה וכו'
דקם דרב חנא בדתא' ורבנן וכו' א"כ נראה לרעה הגאון ז"ל שרשע רבינו

בעל העמוד הוא שיכולין אחר' לברך אם יש להם עובדה וסגולה ברפואת חולה זה ואע"פ שהיה הנאחז מזהיר"ק ז"ל חשוב הרשב"א ז"ל שגדלה ממנה רלח' יליפין מהר"א דרב מלך בנדרתה וירבן אלף אם הסתלה הוא רבו של המברך ואמר לאחי' איין יכולין לברך בזרה וכן נדמוכה בתשובה הרשב"א ז"ל. ואמר לא רמי שמי' האל דבט שבור כנופו ויותר מנופו וז"ל בורא' הרשב"א ז"ל והנאחז ז"ל שפסק כוחה' מוריס הס בנדר"ו וכל' דבט קטן אם ה' מתחילה לא היה מת רק בעון אביו כדאמרי' הסם (שבת ק"ה ע"ב) מפני מה בנינו ונבנוהו של אדם מת' כהסם קטני' כדי ש'ככה וכו' וכן מוכח במה דוכחתי' דכתיב' קטנים קטנים' בעון אבותיהם וכל' הרמב"ם ז"ל פ"א מה' חשובה וז"ל שם חסא וכו' ואין בנינו קטני' שאין בהם דעת ולא הניעו לכלל מעט דקטני' הולך דכתיב' בחסדו ויחם דע' ש'עשה וכו'. איך ש"ך האל בטוב לברך רפואה בנו רכ"ם מהרב לחלמיד לאב וכן דפוסו הוא ולא מנע הרשב"א ז"ל מלברך רק קרובי' ואסובי' אבל בנו קטן דפוסו הוא ויש לו חובה במיתתו יותר ממיתת עלטו בורא' מברך עליו. ומיטו אם הבן הוא גדול ויכול לברך ע"ע ואם הים מת בחסדו ויחם י"ל לדעת הרשב"א ז"ל שאין האב יכול לברך עליו ברכת הטוב לאו רואין שלא נהנו מנאס' זרם על הקטני' על כן מנאס' הוא

[illegible]

אל קלעא לתלמידנו ה"ר מרדכי אברהמי י"ץ

שאלה ב שאלתי בני על ענין גרי שישמעו שמתחפפת' בו אם עברו ש' ימים לגירתו אם לאו וראו לאומרו מספק זה קצת בעלי תורה ואחרי נסתפקת בזה ודעתך להחיד.

תשיבה מבור הוא בנ' ר' אליעזר המילה (קל"ו ע"א) דלא חריטו ח' ימ' אלו אלא מספק נכל ואזי' אם ידוע לנו ככלו לו חריטו דהיינו ה' חדשים לרקע ותשעה לנסה כמו שמבאר בפ"ק דבבכות (ח' ע"א) הוא מותר אפי' ב' יומי * דבית הרמ' אין בו משום פסוק חריט' כדפסיקין לו ב' בחולין בנ' ואלו ערפול (ז"א ע"א) לנ' ר"ח דלא כרמב"ם ר"ש ז"ל ואזי' הנרי הוא שמחפיקת' ב' יומי שהוא מותר מטע' ס"ס קדיל בכולהו דוכתי דס"ס מותר אפי' בדאוריית' דהא גדי זה ספק אם י' לו ח' ימים אם לאו ואם י' לו הרי הוא מותר ואח"ל אין לו ח' ימי' שמא כלו לו חריטו כ"ס שמחמיר' בגדי' הוא סרבו בני אדם האומד' אותו שהוא בן ח' ימי' מאות' האומד' שאינו בן שנה. ואע"י דהרשב"א ז"ל כ' בתשובה סוף סומכין על הערוב' בגדים קטנים הלוקח' כשהמבור שם בן ח' ימי' מכלל דהוא ז"ל מותר' ליהי' שם לו ח' ימי' ז"ל דלא אמר הרשב"א ז"ל דבני' אינו אלא בגדי' קטן

אדר (ס"ד)

חומש השור הראשון שאלה דהו המשוש

הוא עוב ואחש בני ירד' ה' יעמרס מקטוב. ועליכס חבא ברכת טוב. כחפץ חביבס ילרכס.

מוחמאנאס דיר חייס סבעון י"ץ

שאלה ד עיינתי בשאלתך אשר שאלת ממני בענין הסופר אשר חייב הקוץ של יו"ד לאחר כתיבת הפרשה של חפלין האם יקרא כתובה שלא כסדרה אשר אשר קולו של יו"ד מעכב כדאמר' בסקומן (כ"ט ע"א) או י"ל כיון שהיו' נכתב בטרותו כחיקון ספר חורה התא אשר נעשה אח"כ הו"ל כשאר חבין הנעשים אחר חפלוס הכתיבה.

תשובה הנה כ"ל יודע כי כתיבה שלא כסדרה פוסלת בחפלין ומצווח משא"כ בס"ח כדאמרין התם (ירושלמי מגילה פ"א ה"ט) חולין בספרים ואין חולין בחפלין ומצווח דבעין בזה והיו שהיו נכתבין כסדר וכו'. והסופרים ז"ל דייקו מזה ואמרו עתה נשמע חליה דוקא מפסול אבל לתקן אות בעלמא שפיר דמי ללאחר הכתיבה יכולין אט לתקן לירות האותיות ולישבם היטב וליכא קפידא בדבר זה א' אבל בודאי אם האות הנתקן היה דומה לאות אחרת ובחיקוט עתה חור לאות אחרת כמו שעשה דל"ח בלורת ר"ש ותיקן אותה להחזירה דל"ח ברור הדבר כי כתיבה זו היא שלא כסדר ומיפסול בך. ונס אם עשה הר"ש דל"ח וגרר השוקן של הדל"ח וחזר ר"ש בודאי מיפסול בך דהו"ל תק חוטות ופסול אפי' בס"ח כאשר הכל מבואר במקומו ולא כס' כמור ד' בראש' פרקס. ועתה ליד לענין קולו של יו"ד לא נענס מענין המחלוק' שגל בין רש"י ור"ח ז"ל בפירוט קולו של יו"ד לדעת רש"י ז"ל קולו של יו"ד הביא ר"ח מההיא דאמר' בפסיקתא מפני מה יו"ד לא קולו של יו"ד מעכב. והקשו החס"ד ז"ל ואמרו דרגל ימין בודאי ופשיטא שהוא מעכב לפי שהוא נוף האות ומאז אפילו דאמרין ביה לך פירש ר"ח ז"ל דקולו של יו"ד היינו ראש שגל שג"ך שיהא כפוף למטה. הנה יראה לדברי הכל שהיו' דרכים להיות רגל הימין כפוף והוא מכתיבה היו"ד עלמה. ונס מה שפירש ר"ח ז"ל שראש שגל ג"כ יה' כפוף כן פסקו כל הפוסקים ז"ל לפי שהוא ז"ל הביא ר"ח מההיא דאמר' בפסיקתא מפני מה יו"ד לא נקודה אחת למעלה ואחת למטה רצו לרשעים שיוצרים וכו' ועמירין לעלות וכו' משמע שג"ך להיות ליו"ד בראש שגל כפיפה למעלה ולמטה. וכן כתב סה"ר קולון ז"ל וז"ל ועל דבר קולו של יו"ד פשיטא שיש לחוש לדברי ר"ח כיון שהביא ר"ח לדבריו וכו'. נמצא שגור' היו"ד עלמה לרש"י ור"ח ז"ל הוא על זה האופן ו' ואם לא נעשים על זה האופן בחפלין ומצווח אינו יכול לתקנה לאחר שכן אחרת אחריה דאמר ליה כתיבה שלא כסדרה. וכמו שכתב מהר"ק ב"ס האגור שהיו' על העורה המכר בודאי הוא שדי לובך וכשמתקן אח"כ לחי' קוץ התחתון והעליון והתקנה היטב לעשותה כלורה זו"ל אין קפידא אבל הגאון מהר"ק ז"ל כי ב"ס מהר"י חסנדראדני ז"ל פ"ס א"ס קולו של יו"ד מעכב כדברי ר"ח מ"מ בחפלין ומצווח א"ס לא עשאו לא פסל מאחר שגם יו"ד עליה אפילו בלא אותה קוץ שגל שגל אבל ברגל שגל ימין א"ס לא עשאו מתחלה אין לתקנה אח"כ בחפלין ומצווח פשוט שאינו נקרא יו"ד בלא אותו רגל ונמצא כותבין שלא כסדרן עכ"ל ז"ל. ולע"ד נראה דלא אפשר להעמיד דברים אלו אלא אם עשאה בשום הכרח לרגל שגל על דרך העורה המכר אבל א"ס לא יציר לה בשום רמז י"ל שהיא פוסלת בחפלין ומצווח כלומר לתקנה אחר כתיבת אות אחת אחרים ויותר מזה מהירו ז"ל דאפי' כתב אות אחת חלוקה לשתי אותיות כגון כ"ד שכתבה יו"ד ט"ו והס' קרובים בחבורם עד שקודם חיקוקן חיקקו דלא חכים ולא טעם קרי לה כ"ד מותר להכירה ולתקנה ולא היה ליה כתיבה שלא כסדרה כ"ס הכא שהיו' נעש' כחקטו כמו שיראה מדברין שסופר עשה היו"ד כחקוטו דהרי בא בלשוק או י"ל כיון שכתב היו"ד כחקוטו כמו בס"ח חסרון וכו' והיו"ד של ס"ח הוא בודאי נעשה על העורה המכר וא"ס לא עשאה כלורתה הי' פסולה. והנה חמה מדברין בחומק' או י"ל כיון שכותב היו"ד כחיקוטו כמו בס"ח חסרון הקוץ לא היו חסרון וכו'. יראה מדברין שלא אמר ז"ל קולו של יו"ד מעכב רק בחפלין ומצווח ומהיכא חייב למר האי סברא כי בודאי על שלשום נאמר ומה שהוא פוסל בזה הוא פוסל בזה חוץ ממה שהוא מפורש שהוא החליה כדאמר' מעטס והיו וכו' ואחר אשר אחת מורה שהסופר כתב מתחל' היו"ד' כמו בס"ח א"ס עשה רגל הימין וראש השמאלי ומה שמחקן אח"כ הוא תקון בעלמא ומעשו ישרים. ותפילו ומצווחיו כשרים. ובזה די לפי העת והשעה. שלמה דוראן ס"ט.

בסכרא לנבון וחכם דיר נתן זמור י"ץ וחבדיו י"ץ

שאלה ו האחים י"א. הלא לכם לדעת כי נדרשנו לשאלתכם להשקיע המחלוקת והמריבה מביניכם ואמרנו אולי ב"ה בהגיע לכם דברינו יחודך שגם ביניכם וכל ההלכה הנכבד איש על מקומו יבא בשלום.

אמרתם שאלתכם כי בת ר' יוסף שוראכא היא נשואה לר' חאגה דיוס י"א שנה ולא ילדה והוא הלך למקום אחר ונשא אשה אחרת על אשתו בלא רצונה ואחש מנהגם לכתוב בכתובה שלכס שלא ישא אשה אחרת על אשתו וכו'. ואם לא זכה ליבית ממנה בן ובת חיים וקיי"מ ור"ה לישא אחרת יגרשנה בנט כשר לאלתר ויתן לה מה שהביאה מבית אביה לבר. ואחרת שוד שר' יודנה הנזיר אינו יכול להספיק מצווחות שתי נשים ולזה סולד' לפסוק את הראשונה בנט ואמנם ראה לאסיר אותה על קצת אנשים שלא חנשא להם. עוד אמרתם כי כשנשא האיש הנזכר בא'לקג'א אשתו השנייה כתב לכה לבס"כרא ואמר לכם כל אשר ימור עלי הדין ב"ה בהשכמת חכמיכם יס'לו לפי מנהגם הנה אני מוכן ומצומן לשפות ואין לנשות ימין ושמאל ואחש יעמרס סאל פסקתם לאשה מצווחת כפי העת והזמן והואלחם מתחת ידה קצת מנכס' הבעל והתחם קצת בידם ועכשו הבעל הוא מערער על מעשי' שלמה דוראן ס"ט.

נס שלח אליו כתב והוא עוין כי פסקתם לה מצווחת יותר מדאי נס מכתב בידה נכסיו לבר מה שהביאה מבית אביה. עוד בא בשאלתכם אם האשה חייב מצווחת אשתו עד שיגיע הגט לידה או נחבטלו המצווחות מעת כתיבת הגט אף אם נתעכב ביד השליח בדרך זמן הרבה. עוד בא בשאלתך כי לבעל הוא מערער על כסות של חול שלא רצה ליתן לה אלא מה שהיה עליה בשעת קבלת הגט ונס ראינו כי הבעל בענין זה ואמר שהחששין אשר היו לשבחות וי"ש לבשה אותם בחול כדי להפסיד הבעל ונס טען הבעל כי האשה איבדה כל כליו הנמלאים אלה בבית אלו הם דברי החלוצות אשר הגיעו לפנינו משחי הכחות ושאלנו אחש מה משפטן.

תשובה לראשונה י"ל ראינו לפי הדין והאמת כי הבעל הוא מחייב לגרש האשה הזאת. א"ס מדר החנאי המוטל ביניהם הכתוב בכתובה שלא ישא אשה אחרת כפי מנהגם וכל הטעם אשה לפי מנהג מקומו הוא נושא וזה אפי' נשא בשבת וכו' מנהג וכתוב בכתובה. א' ואם מדר דלא קיס ליה בסיפוקיהו. הנה הריב"ש ז"ל כי בכתובה שאם הוא עני ולא יכול לפרנס שחיו' יכולה הראשונה לעכב עליו מלישא אחרת עליה או יולא ויתן כתיבה והביא ר"ח מהא דאמר פ"י בגל אלא רצה ליתן (ס"א ע"א) הנושא אשה על אשתו יולא ויתן כתיבה וכו'. רבא אמר טעם א"ס כמה נשים והוא דאמר ל' בסיפוקיהו ופסק הרי"ף ז"ל שם הלכה כרבא. וכן הרמב"ם ז"ל פ"ד מה' אישות והר"ש ז"ל בפסקיו והעור ס' קיד' כתבו שאפי' מוטע הפרישה חייב הבעל לגרש ורואיחם מהא דאמרין בפ"ק המדר (ע"ז ע"א) האומר איני און ויזני פגרים יולא ויתן כתיבה וכו' איחיה לקציה דשואל אמר אכסוס שערי לאנפרי עד שאתה כופה להוליא כופה לון ונס כי י' מהפוסקים ז"ל שפסק הלכה כשם שפנה הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל פ"ב מה' אישות פסקו כששאל דאמר יוון או יולא וכו' איז ז"ל שאם מפני חיי שעה סופין אותו להוליא על אותה דברי' המכר' בפ"ק המדר כ"ס חיי עול' דעל פה חס' יפסע נבר. ב' נס מעטס אחר חייב הבעל ה' להוליא האשה הנו' כמה שראינו מכתביו וטענותיו כמה שהוא מושהה בדברים אחר' והוא מאמת את הדברים ולפי דבריו שווי' לנפש' חתיכה דאסורא כי דבריו בענין זה לא מראש בסתר וא"כ לפי דבריו אסירה הוא לנבי דרידה ומייב הוא להוליא ואחר אשר האיש הזה הוא חייב להוליא לאשה הזאת מדר הדין מכל הטעמים הנזכר אינו יכול להתנות עליה בנדרים בשום חנאי אלא ברצונה דכיון שהדין נותן לגרש למי דכירה להתנות עליה בשום חנאי יקוב הדין את ההר ויגרס כפי הדין כ"ס ש' פנים שפכורי לומר אפי' אם תתראה היא כתנאי לקבל החנאי ב' דינא לא שבקין ליה למיעבד חנאה שכ"כ איז הר"ש בן הרשב"ץ ז"ל בחשב' וז"ל וכל שחייב לגרש אין לו להתנות עליה אפילו ברצונה שא"כ מה הועילו חכמים בחקוקן לא יקיימו החנאי ויחבטו הגט עכ"ל ז"ל. ובדבר' אחר מהטעמי' שהזכרנו שהוא מחייב מלך לגרש הוא דשווי' אנפיה חתיכה דאסור' וא"כ כדי שלא תשוב אליו עוד אין מניחין אותם לנשות שום חנאי רק נט כריחות לאלתר דא"כ מה כה כ"ד ב"ד ומה הועילו חכמים בחקוקן.

ד ואר השניה מענין טענת הבעל על עניי המצווחות. אני חמיה מהב"ד י"א מי הכריסם ליכנס בזה לפסוק לה מצווחת מהם ראשון שהלך לה הבעל והלא חזקה אין אדם מניח ביתו ריקן שישה חרש' דאפילו לאחר ב' חרש' הוא פלוגתא דרב ושמאל ב' ב' דייני נדרות (ק"ז ע"א) וק"ל כרב דאמר פסקין מצווחת לאשת איש אלא אם חתנא שגב"ד פשו לפי מאמר הבעל שכן להם כל אשר חבירו עלי וכו' והס' ידעו בדברו שהניח ביתו ריקן ובעלה החזקה וע"כ פסקו לה מצווחת וא"כ בטוב עשו. ונס י"ל שאפילו לא כי להם הבעל אם באה האשה וממרה בפניהם והראתה בדברו שהניח ביתו ריקן ונתאמת זה לב"ד י' להם לפסוק לה מצווחת אפילו מיום ראשון שהלך דבעלה החזקה מדר הבירור שנחבר להם דמאחר דק"ל כרב דפסקין מצווחת לאשת איש אפילו מיום ראשון שהלך ריקן לאשתו אלא דחול' חול' חזק' והא' איתרעא לה האי חזקה לאחר נחבר לב"ד כי האיש הלא הניח ביתו ריקן.

ה האמנם מענין טענת הבעל שהב"ד י"א פסקו לה יותר מהראוי וכו' בודאי ראינו הוא לנערה על דבר' אלו אחר אשר הם בקיאים ומעיינים היטב בסדר ההלכות ע"פ הדין חזקה אין ב"ד בזה עוין כדאמר' בכתב דוכתי. נס אמרו ז"ל במקומו (ב"מ י"ז ע"א) אין אחר מעשה ב"ד כלום וכ"ס שאם נכזא לראות ולדקק היטב. ונראה מה שפסקו לה הוא דבר שטעם כפי הסדר אשר מדרו ר"ל כפי מה שהזכיר הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' אישות וכו' לפי יוקר השער שיש באותם מקומות. ו' ואר' השלישית אם יחבטלו המצווחות לשבת כתיבת הגט נס בטענה זאת בעלים הם דברי' הבעל דכ"ז שלא הגיע הגט לידה הוא חייב במצווחתה כמו שהביא הרי"ף ז"ל בהלכותיו כפי מה ש' הרמב"ם ז"ל פ"ח מה"א והעור ז"ל הוסיף לומר כ"ז שלא נפרעה מכתובתה וכ"כ איז הרשב"ץ ז"ל בחשבה. ודבר זה הוא מחלוקת בין גאון עולם ז"ל כמו שהביא הרי"ף בפ"ק דמ"עא ובפ' בתרא דכתובות כי הוא חולק שם על הירושלמי וסובר על חמור שלנו והר"ן ז"ל הביא שם דברי החולקים ודברי העור והרמב"ן ז"ל בספר חכמות שם הוא מביא המחלוקת בארוכה. וא"ז הרשב"ם ז"ל כתב חשבה וז"ל ולענין מעשה אט שומכין על הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל אחריהם עכ"ל. נס ראינו כתוב בגליוני ארזי אבי מעשה נפל לפנינו כמה פעמים ונחטו לה מצווחת עד שעת משיבת הגט לידה עס היות מחלוקת בדבר אט חולקים ע"פ הרמב"ם ז"ל בכל משפטיו ולא עשוי כדעת העור. וא"ז הרשב"ן פ' לתח מצווחת עד הפרעון. ו' ואזי ההדיוט מוסיף לומר דנס א"ס אין אט דין ע"פ הרמב"ם ז"ל אחר אשר מחלוקת בדבר זה בין הפוסקים ז"ל בודאי אין כס בנז להוליא ממון שהי'ס למצווחת האשה עד פרעון הכתובה דעולא

תלפסאן לשכיל ובגן חיר שלמה אל נקוה יצו

שאלה ז שאלת יעקב הולך קרקע מחצירו וזכנה עליה ק"ק קמה לשם ביהכנים להזימו הוא שלם בזה ונשחטתו בזה הזכור בחייו יומר מעשרים שנה והוא ה' הש"ץ כל ימי חייו ויך בדרך כל הארץ והגיס אחרי שנים בנים ראובן שמעון לוי ועמר ראובן בנו הגדול במקום אביו להיות ש"ץ במקום הו' ומלא מקום אביו כי הוא הולך בדרך מישור' כאביו ושמעון נעזר לעולמו ולוי הקטן אינו בחורה ולא בדרך ארץ למלא' מקום אביו והי כי ארכו ימי' ראובן הנזכר הלך לביהכנים הידועה לאבותיהם מעולם כי מתו כל האנשי' אשר היו ראויים להי' שליח לצור בחוכה ובאה הנחלה לראובן הנזכר למקום אבותיו וזה"ה ורנה למנות מחציו חוק בנו הגדול במקום זה אשר ה' מתפלל עד עתה ובא לוי אחיו הנזכר ועבד עליו ואמר לו לא תוכל למנות בך במקומך אלא אם חרלה לעמוד אחת עמוד ויהי ריב בין האחי' הנזכר ראובן הגדול ואמר לי משפט הבטורה הידועה כי אני הגדול ומלא' מקום אבותי היום כמה שנים ומתח כמי אעמיד בני חוק לשמותי כי גם האחי' ראוי לכך והוא מן עשרים שנה ומעלה והוא עוב לשמותי ועוב לבדיו ולוי אומר לא כי אני ואחתי שון במלה ואם אני איני ראוי להיות ש"ץ אביו אחי במקומו עד אשר יגדל גישון בני ויעמוד הוא במקומו והשאלה היא להודיענו מה יהי בקרקע המתקן אם חל עליו דין הקדש כל עוד שנשחטו בזה בנים כמה שנים בחי' יעקב ואחרי מותו או אם יוכל' להחזיר ביהכנים הנזכר לאחר ולמקום אחת ואין עליה דין הקדש ואחיל' שאינם יכולי' להחזיר ביה' שדרתה של מי היא ואחיל' של שיהם אם יכול לוי להביא חטתו במקום ש"ץ או תשאר ביה' ביד חוק בן ראובן שהוא ממלא' מקום אביו עד אשר יגדל גישון בן לוי ויכנס למקומו ולמשרתו בחזר ביהכנים ושלים הארון יגדל ויטווחו חרבה. ונרו לא יכבה .

תשובה גם שלומכם יגדל. להיות במצור וזכנול . כאות נשכ' החסוד' ונשכ' אחי' הנשיב אחי' . לענין שאלתי' מה יהי בקרקע המתקן אם חל עליו דין הקדש וכו' . כי הנר' לנו בזה לפי הדין אשר אחת חסות מעיד' שיעקב הנזכר כשהוא המק' ההוא לשם ביה' לא הקדישה לרבי' ללמחות רק שפחה להיות לו בזה יד ושם להחפלה הוא בזה עס סיעתו ולהיות הוא הש"ץ הממכנסים בחוכה נמצא שאין על המקום ההוא דין ביה' של רבים לרין אחת דין ביה' של כפרים או של כריס כדאחיה חסות בפי' בני עירא' (כ"ו ע"א) רק הוא ביה' של יחיד דיכול הוא לעשות בשלו מה שיראה למעלה לכל מלי' למשתי ביה' שפחה או למשתי ב"י חסר' כדאחיה חסות (שם ע"ב) ואין לרין להעלות בדמיו מקדושה קלה לקדושה חמורה כדן ביה' של רבים כדמנין בפי' בני העיר (כ"ס ע"ב) מכרו ביה' מותר לקנות בדמיה חובה חובה לוקחין בדמיה וכו' עד חומשין לוקחין בדמיה ש"ה וכו' הטור ז"ל (א"ח סי' קנ"ג) וז"ל . וכן כל יחיד בשלו יכול למכור ולעשות בדמיו מה שיראה לו ס"ח ע"ב . ועס אפילו שבעין ס"ח ש"ה הוא ז"ל וכן בס"ח יש מחלוקת בין הפוסקי' ז"ל ש"ה אפילו ס"ח של יחיד אינו יכול למכורו אלא לישא' אשה או ללמוד חורס אפיה מורים הם כ"ה דיכול אדם לעשות בשלו מה שיראה לקדוש ביה' קלה היא מס"ח כדאמרי' במתניתין שהבאנו לעיל וכו' הרבי"ם ז"ל בחשונה וז"ל אי חוקר להחמיר בס"ח של רבים למכור אפילו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר כדאמרי' בס"ח של רבים למכור ז' טובי העיר (כ"ו ע"א) וז"ל מוכרין ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אפילו למשתי ביה' חסר' נראה דאבית הכנס' קאי וכו' ע"ב ז"ל . וא"כ כי הי' דלנבי רבים יש חילוק בין ביה' לס"ח ה"ז לנבי יחיד ואם יש להחמיר על היחיד אינו אלא בס"ח לבד אבל כ"ה היחיד עושה בשלו מה שיראה למכור או להכניסו לביתו או למכרו א ונ"ס יכול הוא לעבד הכזור מלהחפלה בו כמו ש"ה האנשי' ז"ל וז"ל איש שהשאל ביתו לב"ה ויש לו חפלה עס אחד אינו יכול לאסיה עליו אלא אם יאסור אותה על כל הקהל . הרי לך בביר' מדבריו דיכול הוא לעבד על הקהל להחפלה שמה . אמנם איכא למידק בדבריו ז"ל דמאי שנא על היחיד אינו יכול לאסוריה וכל הקהל בכלל יכול לאסורה . וז"ל בזה דשאלוה על הרבים הם יבקשו להם דרך לכסות ביה' אחרת דלא אפשר ללמוד למיקם בלא ביה' אבל כשאלוה על היחיד מה היה ליה לאסור יחיד למעמד כזור ופסקא מינה שאם יש ביה' אחרת באותה עיר שיכול לאסוריה מלבד לב"ה שלו כנלע"ד וא"כ היחיד יכול לעשות בשלו מה שיר' ולמנוע רבים מלבד לב"ה שלו כ"ה למכורו או להכניסו לביתו . וכו' המדרי' ז"ל בפרק בני העיר דהא דמנין (כ"ו ע"א) אין מוכרין ס"ח ישן וכו' קאי אמתני' דלוקמו' בכפרים אי נמי בכרכים כדמפרש לעיל אבל כל הני קדושי' דמתני' אם הם משל יחיד יכול לעשות בהם מה שיראה דרעמא דידים עבדוהו וכו' ע"ב ז"ל . וכו' איז הרשב"ץ ז"ל בחשונה על ענין ביה' אחת היחה במיורקא והיתה של רבים ואח"כ כשעברה חרב השמד לשם ויגשו כל הישראלים מיורקא והחלל המעון ההוא ביר פרי"ם כי בלו בו ומלואו ואח"כ בעבור הועס חזרו ויורדים לשם וקנה יהודי' אחד המעון ההוא מיד האויבים והשאלו לרבים להחפלה בו ונשאל הוא ז"ל אם יש לב"ה ההוא דין ביה' של רבים יהיה ז"ל וז"ל בחשונה הרמב"ם כשקנה הקונה זה הבית לעמו הרי הוא חולין בידו שהי' קדושתו הראשונה הופקעה מפני הסרבן ומפני קנייתו לא ירדה אליו סוס קדושה והוא לא הקדישו לרבים אלא השאילו להם ויכירו למקל אותם מעט ולשפות בו כדלנו . ובסוף החשונה היתה כי ח"ל וא"כ אין לה דין קדושה עד שיקנה הכזור או יקדישוהו הקונה ללמחותו לדורותיו שזה אינו כ"ס של רבים כ"ה שהוא ממין יחיד ע"ב ז"ל . מכל מקום מכל לבדי הפוסקים ז"ל ש"ה כ"ה שאלו חוק דין ביה' ויכול למכור ולעשות בו מה שיראה ולמכרו ולשטנו כחפלו ודענו ואין מי שיכעב על יד ואין להאריך בזה דמצינו

דמצינו מחבירו עליו הרמב"ם וא"כ יכול האדם לעשות ולומר ז"ל אייתי רחיה רחיה סלכא כסרי' ז"ל והרמב"ם והנפשיס אחרים' דין הוא הדין בכל דבר שבממון שאין כח ביד ב"ד להוצילו מיד המוחק בו אם יש מחלוקת בדבר כמו ס"ה מהר"י קולון ז"ל כמה פעמים בחשבותיו . וכו' הרשב"א ז"ל כל היכא דליכא פלוגתא דרבנן נקטינן הכי להקל על הנחבט כמו שכתבו המפרשים ז"ל בפ"ק דע"ז . וכן כתבו הרמב"ם והר"ן ז"ל בפי' אלו עריפות ע"כ וכו' ס"ה ג"כ תרומת הרשן ז"ל כמה פעמים בחשבותיו והרמב"ם ז"ל כי שאם הית' ספק בערפת אין לה מציאות מהירשים וז"ל בפ"ה מה"א האשה שהיה לה ספק גרושין ומת בעלה אינה נזוית מנכסיו שאין מוציאין מיד היורש מספק והעטם הוא אחר דלא מפקינן ממונא מספקא א"כ לענין הרין שלפנינו דעדיין לא הניע הניע ליד האשה ולא ליד שוטה חייב הוא הבעל במזונותיה עד שעת שיבא הנע לידה לפי שז"ל שלא נמסר לה הנע אע"פ שנכתב והוא יד שמונו עדיין היה אשמואם מזה יורשה ומעמא לה אם הוא כהן ומעשה ידיו שלו כדאמרינן בקדושין . הא וכו' הר"ן דחיי' במזונות' אבל משהניח לידה אע"פ שלא נפרעה מחבובתה אין לה מזונות כמו שבידנו .

ח ודרביעית לענין נכסים שעליה דבר' ברור' הם שחטול כל מה שעליה כדאמרינן בגמ' (מכות ז"ר ע"א) ובפירוש מה שעליה הרשב"א ז"ל פירש ואמר כל מה שראו להיות עליה אע"פ שאינו עתה עליה וזה כמה שהוא בגדי חול בלבד כפי מה שפסק הר"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל בפ"א מה' לזה ופלוהו אין בעל המזב נובה לא מבטות אשמו וכו' . כד"ה מכלי המזל אבל בגדי שבת והמועד נובה אותם בעל חוב וכו' יראה מזה שבגדי שבת אינם נקיים לנשה לגמרי ושמין אותם עליה וכפ' ע"ז מה"א כ' אבל אם גרסה לרצונו וכו' ואין שמין נכות שעליה שהרי לקחן לה והנחה בהן והוא רוצה להוציא לא היא ע"כ . בבאן סתם ולא פירש אם רצונו של בגדי חול ושבת או בגדי חול בלבד . וז"ל שמה שסתם כאן פירש כאן . והרבי"ם ז"ל ביאר ההלכה בפירוש הרשב"א ז"ל דמה שעליה מה שראוי להיות עליה ולא עליה דוקא ובבגדי חול לבד אמרינן הכי וסמך בזה על דעת הרמב"ם ז"ל דמה שסתם כאן פירש כאן . וא"ז הרשב"ץ ז"ל כתב וז"ל שלענין מעשה אי דין מה שעליה מה שראוי להיות עליה ובגדי חול לבד ע"כ .

אמנם הרמב"ם ז"ל והטור והרבה מהפוסקים ז"ל דעתם דחיי' בגדי שבת אין שמין אותם וכבר כתבנו שכל אלו הארצות הם מהנכים ע"פ סברת הרמב"ם ז"ל וכ"ס בהשקפה עמו רבני הארצות אלה שני ביה' היחיד הרבי"ם והרשב"ץ ז"ל . ולענין טענתו שבגדי שבת עשית אותם בגדי חול לפי שרונה להפסיד אותם לא נחבארה טענתו בזה שאם עשית דבר זה לגד שנינו ובעודם עמו ויטבת לנעת נשחטתם באותם בגדים בחול והוא סבר וקבל א"כ בגדי חול יאקרו אחר שהיה החזירה אותם ליימי החול והוא צופה ומביט הו לכו בגדי חול ואם לא נשחטתם בהם ביימי החול אלא בעת שראתם סמני ביה' חסות כדא"ל חלל לבשת כדא"ל בגדי שבת אקרו ולא כל כתיבה לשונייהו בגדי חול להפסיד לנשל בלא רשותו ואם הם ראוי' לחול לפי כבוד הבעל בגדי חול אקרו ומה שפסקה אותם לחול בלא רשות בעלה בטוב עשית דמצינו

הוא בכסותה כפי הסדר שדרו ח"ל .

ט ואם הם ראויים לחול ולשבת נע"ד נראה דאין שמין אותם דאמרינן בבגדי חול אקרו לפי שהרא"ם והרבה מהפוסקים דעתם לומר דגם של שבת אין שמין אותם גם יש מפרשי' בדברי הרמב"ם ז"ל שדעתו הוא דאפילו של שבת אין שמין אותם לפי שלא פירש בה"ל אישות ולכן יש לממך עליהם כבגדים אלו שהם ראוי' לחול ולשבת וזה דבר ברור .

י אמנם יש לדרק בזה כי ראוי' אם טענת בגדים אלו אם לא לפי שהר"ף כ' בשלי' פרק עשרה שחפת' וז"ל ש"ם דמאי דמגרי' אנתחיה מדעתה דנפשיה אין שמין מה שעליה דלאו אייתי בעיא למיפק אלא אייתי בעיא להפוקא ע"כ . גם הרמב"ם ז"ל כי אבל אם גרסה לרצונו וכו' . וכמה הרב יסאון ז"ל שאם היה יוצאה בעל כרחו כגון אלו שכופין אותם להוציא ודאי שמין מה שעליה . ובגדון שלפנינו אחר אשר נטענה הראשונה הצנו ודאמרינן שהוא מחוייב מהדין להוציא עליו אינה טענה לא בגדי חול ולא בגדי שבת וכ"ס לפי מה ששמענו שהאשה אע"פ וקרובה היו חובעים אותה על הנד ומאחר שהיתה רוצה בנע אין לה כלים ושמין כל מה שעליה כדעת הר"ף ז"ל . וגם לשון הרמב"ם ז"ל ס"ה בזה הלשון והוא רוצה להוציא ולא היה הנד הוא ז"ל ביאר שלא חטול מה שעליה אלא אם הוא רוצה להוציא ולא היה והאשה הוציא היתה רוצה בנע יומר ממנו .

יא והחמישית טען הבעל כי האשה כאשר שמעה שגש בעלה אשה אחרת שברה ואכר' כלי ביתו ונכסיו הנמצא' אחת בבית בודאי הוא שאם האמת אחר ויחבדר בעד' שהפסידה לו כלים שחייבת היא בהם ויעלה הכל עליה כשבחן כחובתה דאפילו בזהו האשה עס בעלה ויטבת לנעת אם שברה כלים בפניעיה שלא בשעת מלאכה היא חייבת בהם דלא פטרו אותה אלא אם שברה כלים בשעת מלאכה בהם לזרכי ביחה משום שלום ביחה שאם אחת אומר שחייבת בהם נמצאת נמנעת וכו' ויבואו ליד קטעה ומירבה וכו' הרמב"ם ז"ל פ"א מה' אישות האשה ששברה כלים בשעת מלאכה וכו' . כא"ש הוצא אשר בזה ליד כספ' ולידי שטות לשבר כלים ולהפסיד נכסים גמולה יטוב בראשה להפסיד כל מה ששברה אם יחבדר בעד' ואם הנחיתה חשבט על כל מה שטען עליה בודאי ועל טענ' סנקותיו מעלין עליה חרס סתם ואחם סדרי חקרו הדין וקחו טועד לשפות מישרים והוא ית' ויורו מדרכיו וכלכס באורותיו אמן . קח יל' להשיב אמתם דבר כפי הסמכות מורי ורבי כמהר"ר אדוני אבי נר"ו . אחיכם שלמה דוראן ס"ט .

ובדור הוא כביעתא כבוסתא . וא"כ בנרון דידן אין המקום ההוא מוקדם
ער שיקרינו כעליו לנתינו' לרדיוחיו ואין לעטון עליו שהוא הקדש מלך הצבור
שהם מחפלים בו היום כמה שנים אחר שהם עומים שלא ירדו למקום ההוא
רק דרך שאלה ואינם עומים עמה שיעקב הקדשו לצבור או מכרו להם וא"כ
אין כלל חוקה דהא קיימא (כ"ב מ"א ע"א) לן דכל חוקה שאין עמה טענה
אינה חוקה ובג"ד האבד לא בלא כבוס טענה . וכ"כ שיעקב עצמו הוא שהחזיק
בכ"ה כל ימי חיזוהו בחיים חייתו וא"כ קם בנו אחריו להיחם שלמים לצבור
המחפלים במקום ההוא בכל אלו השנים ולקבל הנחל המקום ההוא בכל
פירותיו . ומודעת זאת בכל ארצם כי המקום ההוא לא הקדשו יעקב לרבים
רק הוליו מביתו לרשות לו שם לומר ב"ה של פלו' כדרך ארצם וא"כ
עדיין הוא עמון יחד והרי לוי עמה הוא יכול לעשות בחלקו מה שיראה ויכול
למכרו לאחרים או להשכירו ולעשות בחלקו מה שיראה ואין לחזי יכול לעכב
על ידו וי"כ הצבור דאין להם בו שום חוקה וכיוצא בזה מלניו למסריה"ן ז"ל
שהשיב בענין ס"ח שהחזק מה' של אבותיו של ראובן דאין הצבור יכול
להחזיק בו דלא ש"ך חוקה בס"ח העשוי מחלתו על מנת כן שיקראו בו
הרבים ויהי' עונם חמיר ב"ה עד יום פקוד אותו העלים ואפי' אם
העירו מבני הקהל שהוא של צבור לא מהי כי טעמים הם בפרדוס וזע"ל .
וא"כ אין לצבור טענה מלך שהחפלו בו היום כמה שנים ורשו בה כי מחלת'
במורה שאלה ירדו לה זה מבואר .

ד וגם אין טענה ב"כ לראובן אפי' לוי להעמיד בנו מחתו . אחר שהוא
החזק להיות ש"ך במקום אביו היום כמה שני' כדק"ל פרק הנושא
(ק"ג ע"ב ע"ג . ועי' אוריות י"א ע"ב) ואם כן הלא חזקתו רכתיב למען יאריך
ימים על ממלכתו וכו' והביאה הרמב"ם ז"ל (בהלכות מלכים פ"א הל' ו') ואמר'
בספרי (פ' שופטים) הוא ובניו [מח] הוא בנו עומד מחתו מנין לכל פרנסו ישראל
שביניהם עומדים מחתם ח"ל בקרב ישראל כל שבקרב ישראל וכו' ומניח בת"כ
ובנים לא היו להם האם היו להם בנים הם היו קודמים וכו' . והיינו בפרשה
של צבור ב"ה של צבור . ובג"ד דהמקום הוא של יחד וא"כ לוי יכול לעכב
על חלקו להעמיד בו איש אשר כלצבו הן קרוב או רחוק וא"כ הצבור אינם
רוצים בשליט שיעמיד לוי במקומו וכלו להם בחשר יהי' רוחם ללכת להחפלו
במקומו אחרים כאשר יעצב בעיניה' ואינם יכולי' להכריח ללוי להניח חלקו
לאחיו ראובן להעמיד בנו במקומו . וכ"כ אם הצבור ישליו רוצים באיש ההוא
אשר יעמיד לוי בחלקו בודאי לא נשאר לראובן שום מקום לחלוק בזה וזה כלו
מבואר לפיכ' כשמן ערך . מכירם בדרך . וחזקו לעולם שכלו ארוך . כלאום
נפסקם המעונה . ונפס' ארבעים ארבעה דבס' . בשלמם לבו יל וישמח . כלאום
בכמה"ר למח דוראן ר"ך וחת מחתו ארזי אפי' ר"ך רחמים עלה . להיומי
כי כשל בעוני כחי ואור עיני גם הם אין אחי וכבדו עיני לראות גם במדורות
האזכרות ולכן לא יכולת להשיב אחכם דבר האומנם דברי בני הספיס הם
דברי' נכונים וישרים ועלו כהאין וכשורה דרברים של טעם הם ולהורות על
הסכמתי על החסונה מחתו שמי פ"ה . למח ס"ט בכמה"ר שמעון בן הרב
רזב"ם וזה"ל . גם רבתי שאר חמתי העיר ישי' מחמו עלה .

נקאוון להיר שלם עמא י"ך

ענין ח חרדית הנביר איך עמד לפניה משה בן קטרן והעמידו על פסק
דין שהביא מהחבר' אשר בבס"ד ישי' . ומהל פני הלשקרה
עממם אם יראו לוי דברים או להשיב עליהם אי חזי' . להו פירא זהו לא הורם
ימים הולך וזה אלי ולא מלאחי לו שעת הכושר להשיב אותו דבר ועם היות
שלא בא בפסק דינ' ישי' הטענות כלשו' . האמנם עקרון של דברי' הוא שנמצא
האיטנים רע למלך ואלה הקנה להחזירו ובה פסק דינ' בזה טענות הקו'
אינה אמת שאינו יכול להחזיר האיטנים למוכר שאם הוא בא בטענות האונאה
כבר עבר זמנה . ואם הוא בא מלך המוס שחזר לעולם מאשר שס' לו לצבור
ולעמוד עד ענינו ולא בדרך אחר דלפסיד אנפשי זהו חורף דבריה' ועי'
סמכו בפסק דינ' .

א ואני אומר שהעומים אינם על דרך אחר ולא תוכן אחד שאם הוא מוס
בלוי כגון עורח או שבור או כלי נקוב בזה אמרין בודאי סבר וקבל
ושבו אין לו טענה מוס . ואם הוא מוס שבסחר דהי' מקח טעות גם זה יחלק
לחלק' סב' ביאר הרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' מכירה . ענין זה המוס אם הוא
דבר המבטלו ממלאכתו או העפחתו מדמיו . ופירוש זה שאם הוא דבר הנלקק
למלאכה כגון סוס או עמר או עבד וכו' בו דבר המבטלו מעשות מלאכה כראוי
לאותו הפני הרי זה מוס וזהו שאמר (כתובות כ"ז ע"ב) אין סמפון לעבדים
והטעם הוא שאם הוא מוס בלוי לענין כל הרי ראהו וסבר וקבל ואם הוא
דברים שבסחר העבד אינו נלקק אלא למלאכה והמוס אינו מבטלו ממלאכה
וואם דבר המפחתו מדמיו והוא דבר הנלקק לשחור' כגון בדר שנמצא' בלוי
או חלמו שנמצא בו שטות וכיוצא באלו הרי זה מוס וחזר . האמנם לר"ך
לכאור המוס ע"פ הירדע' בטוב הסחורה ההיא ואז יהי' תחזר לעולם .

ולענין דיין שלפניו שהוא האטנים הנה זאת הסחורה מינה טועה לכל
שהאטנים ים בו גוויס שונים וגם עוש' בו זופים רבים . וזה
המיר כשעת המכירה לא חמר לקנה אטנים טוב ומובחר אינו שוכר לך
והקונה גם הוא לא התנס על המוכר לאמר איני קונה ממך רק האטנים
הטוב והמובחר רק קנה סתם ואע"פ שבדק האטנים כמנהג המוכר' אותה
הבדיקה אינה אלא ללנות קלת מעיניי האטנים ואינה מורה על ענינו לקנה
אחרון והנה בשעת המכיר' לא נזכר בין המוכר והקונה רק שם האטנים וי"ל
עמה אטנים שער לו ועדיין אטנים נקרא כמו שאמר שם ז"ל (ספרי ו')
מ"ד ע"א) אשא שמה ואשא מחקרי זה דומה לאותה משונה שהביא השור

ז"ל ס' ר"ל"כ כסם אביו ז"ל שאמר חזר מכר לו וחזר עדיין נקראת ע"כ לפי
המראה לע"ד מה שאמר החבר' י"א ה' לו לצבור אין דעתי טחל בזה
שהאיטנים אין לו בדיוקה אמתית אלא עד שעת הכביעה כי אז עומד על
עקר הדבר אם הוא טוב למעלה למעלה ואם הוא רע למטה למטה ואם הוא
חלש ואז יתברר דמי קנייתו אם הוא כפי שיעור האונאה הירדעה לסחורות
אם לא וכ"כ ח"ז הרשב"ם ז"ל בחסובה על ענין החננון הנקרא חל"ך נמכר
ולא נדרש ענינו עד שעת הכביעה ומלא שאינו טובע כלל והסבי אין בידור
המוס בסחורה זאת עד שעת הכביעה ומלא שאינו טובע הרי זה מוס וחזר
ודומה זה למוכר זרעוני' ולא למכר עכ"ל ז"ל . א"כ הוא הדין לנרון שלפניו
שהאטנים ב"כ הוא אין עומד ניכר אלא בשעת הכביעה ולכן אין לו לבא בדין
זה אלא מלך האונאה . ומה שאמר החבר' י"ך עבר זמן האונאה הנה כבר
ביארו שאין בידור מוס זה אלא בשעת הכביעה וא"כ אין לומר בזה עד שיראה
למכר אלא עד שיעשה עד שיעשה וב"כ הדינה וב"כ מלא נחבאר שיעור דמי
האטנים לפי גוונן ולפי כביעתו לא החבר' האונאה ע"כ אם הקונה
המוס עמה נחבאר לו שעת הכביעה החסרון ויש לו שיעור אונאה וכ"כ יוחל בטל
המכר וחזר לבעליו וזה דבר ברור ו"ך ואין לעטון על הקנה ולומר דה"ל
לצבור האטנים לשעמו ולנסותו בכביעה ולאחר דהקונה הזה לא קנאו לצבוע
בו הנה רק למוכרו לצבוע' ואין מנה הסחורה' לנסות כלביעה רק מוכר'
סתם וימי' ידברו . והנה הודענו וסדרנו הדברים לפני החבר' ישי' והם יעמדו
עליהם והאמת יורה דרכו והפסק דין שלהם החזקו אותו ויעבירנה
כשהוא דאמר מר (כ"ב ק"ל ע"ב) כד אמי פסקא דדי קמינו ומיזנו ביה
פירא לא מיקרי מקדוניה וכו' . ולכן החבר' ישי' לאח' הענין בדבריו
ובדבריהם ואלו הדין לאמרו .

ה אמנם אם הקונה הזה נחבאר לו המוס בכביעה וחזר פסם אחרת
למכר הנשאר לו או הוליו ללוא מקום למכרו הרי רשאי וידע
שם בו מוס ונשתמש בו בודאי מהל על הדין בל דבר שימכר לו לאדם
שם לו דין חזרה על הדין ולא החזיר אלא נשתמש בו אחריו
וגם שחל דלאמרין (כתובות כ"ה ע"ב) בהמקם את האשה ובה עליה
בזה נשאלו בה מיצין דאמר' חוקה אין לאדם שותף בבית אב' א"כ בדרך וחיוב
בכחובתה ודין מקח וממכר שום לרמי אשה בדברים אלו דאמר' בס' המדיר
(ספ' כ"ל והוא י' יעמידו על האמת . האשר שמה ס"ט בכמה"ר למח
דוראן ד"ל . גם ארזי אפי' מחמו עלה .

קלקת אל עבאמי לחלמדיה אשר שם

ענין ז שמעון דברכים בענין המחלוקת אשר נפלה בין שני האחים ר' משה
ור' אהרן בני ר' יוסף לוינו וביניהם ולבעל המחלוקת הארצתי
לכתוב שורות אלו גם להעמידם על המה כי אחם שהחלומי' שמו וראוי
לנו להעיר אונ' בלימודי' לכל תלמי' משנה מחמת דיוכ' וכ"כ בדבר ערוס
רשומי' אינו יכול לחזק . אמרם בביתם שהאח' הנו' הסכימו בניה' ליתן
בחו של זה לבנו של זה ובהו של זה לבנו של זה ויתן כל אחד מהם קדושין
לאחי הכת בעד בנו ולעת כזאת נקדשה בתו של ר' משה הנזכר לאיש אחר
ועמד ר' אהרן וערער וטען שהבת היא מקדשת לבנו וטענותיו הם כי בת
ה' בן ס' שנים והבן בעלמו נתן קדושין לר' דודו בעד' בתו ואמר שער
קדושין הם רבי' ועתה יש מהם עומד' . נקאוון ומהם מחו ואמר הוא מלך
לפס אלכלס . עוד טען שכלם היו רבים בבית אחד ותייחד הנכור עם הנכור' .
עוד טען שמוס קלל דלא פסקי כי כל אלו הימי' יש קול אלכל' שהכל אומרי'
פלוני מקדשת לבחור בן דודה ואחיו אפי' הכת משיב' לטענותיו כי הקדושין
הםם שילאו בקנא דלא פסקי הי' י"ז האופן שאחיו הוא שנתן לר' הקדושין
ולא קבלם מיד הבן כי הבן לא ה' בזמן ההוא רק בן ד' שני' ולא ה' לו דעת
לקדושין ולא לדבר אחר ולענין היותו לבנו דרים בבית אחד אש' ונשים
וסף ואין כאן יסוד . אלו הם סדר הטענות אשר באו בביתכ' .

הנראה לנו כי אלו הטענות עמדו על דברי ספור ז"ל אהע"ז סימן
מ"ב וסימן מ"ו וסימן קמ"ח ומשם סדרו טענותיהם . והנה ב'
הנחות הם מודים שהבן בשעת קדושין היה שחור מבן י"ג שנים ודבר זה
הוא מורה בכל הארץ ובעד' נצור' כי הבן היה קטן ולא נפלה ההכחשה
ביניהם אלא זה אומר בן ט' שני' היה וזה אומר בן ד' שנים היה . הנה ב'
הנחות הם מודי' בקטנות ואמר אשר עמדתם על דברי' הם' הנו' והוא אומר
קטן שקדש אינו כלום וכ"כ הרמב"ם ז"ל פ"ד מהל' אישות . ובפרק המדיר
(ע"ג ע"ב) נתן רש"י ז"ל טעם לרבר ואמר דקטן לאו בר קימה הוא דכי יקח
איש וכו' כתיב ובריש פ' חרם (ק"ב ע"ב) אמר' הני דלא חקיו רבנן
לקטן שרואין דלקטנה דוקא חקיו כי היכי דלא ליכנו בה מנהג הפקר
ואפילו אם שלה סבלנות משהגדיל אינו כלום כמו שמבאר במשנה פרק
החיים מקדש (ל' ע"ב) ופירשה המשנה הטעם שמוס שער' קדושין ראשוני'
שלה סבלנות ולא לשם קדושין חדש' . הנה מבורר מהפוסקי' ז"ל ומההלמוד
קדושין קטן אינו כלום ולא מלני מהפוסקי' ז"ל שחשם לקדושין קטן רק מהר"ק
ז"ל שכתב על קטן בן י"א שנים שקדש לו אביו שזריה נט לרעת קלת פוסקי'
וכתב עליו האופן מהר' קאלר ז"ל שדבריו הם טענות' . ולא שחשם לקדושין
לסדריך נט לקדושין קטן . וא"כ ממהה בעל דברי' אפי' הבן הטוען כי יש לו
מדים בנקאוון כי אפילו לפי דבריו בן ט' שנים היה ואין מעשיו כלום ובדאי
כי טענות זאת למרס ממה שאמר ז"ל (ניצין ל"ט) קטן בן שש בן חמש
בדוקין אותו אם הוא חרף וירע כפי' משה ומתן וכו' מקחו בן וממכרו
ממכר היט דוקא לדברים ולמכר ולממכר אכל בענין קדושין איש כתי'
דכתיב כי יקח איש וכו' וק"ל דאינו נקרא איש מר שיהיה מ"ג שנים .

הנפקד לעירו שאלו ראובן המפקד בכמה מבר הפקדון וא"ל בך וכך מכר ונעק ראובן נעקה גדולה ויאמר היאך מכרת לי מה ששום ששים דינרי וזה יותר בה' ר"ל לא יעשה זה אפילו מי שלא ראה מאורות מימיו והנה כל העולם יודעים שזה הפקדון שזה לפסוח ששים דינרי וזה ואחרי אומר שמכרת אותו בה' דינרי וזה. אי אפשר לשום דבר בעולם לסבול ושמעון עטן אחת האמיתית על פקדון ועשיתי מה שראו לי. יורט מוריו את הרין עש שמעון כל עוד שהאמית ראובן ויפקד שמעון ממשלם. או כל עוד שאל זה הענין מנדר האונאה ואין זה אלא היחול בעלמא ויחייב שמעון לשלם האר עיניו ושכר הדנה מאר ואחרי שלום :

תשובה ק"ל בפ"ב דקידושין (מ"ע ע"ב) ובגיטין פרק השולח (מ"ז ע"ב ע"ט) ובכחכות פ' אלמנה ניוזנה (ל"ט ע"ה) ובפ"ה דבבירה (פ"א ע"ב ע"ט) דשלוחו של אדם נמנעו בכל מילי דכרנפא לן מרסא דהשלה מבינו וכן מקרה דושתנו אותו כל קהל עדת ישראל וכו'. ואחרי מביינה ומש"ה האומר לשלוחו לא ומכר לי קרקע או מטלטלין או קנה לי הרי זה מוכר ולקח ועושה שליחו וכל מעשיו קיימין ואין העושה שליח צריך קנין או עדים אלא באמירה בעלמא ביש לבין חבירו ואינו צריך עדים אלא ללוח הדבר אם יש בניהם כפירה בקלע טענות. ולא אמרין דמה שטעה השליח עשי אלא אם עשה השליח רצון משלחו * אלא אם השליח שינה דעתו משלחו לא עשה ולא כלום ואפי' אם לא נזכרה הממשלה בפ' אלא אמר לו מכר סחם או לקחת סחם והלך השליח וטעה בכל שהוא בין בקרקע בין במטלטלין חוזר שרי הוא אומר לחקוי שדרתיך ולא לעשותי ולא אמרין נחוי השתא אי חיבה הונאה אי לא רלא אמר דשמות קנה ועבדים שטירות וקרקעות אין בהם דין אונאה אלא במוכר שלו או קנה לעצמו אבל שליח שטעה בכל שהוא חוזר כדאמר' פ' אלמנה ניוזנה (ל"ט ע"ב) ח"ק"ע רב נחמן לבורא ועל לנבי' רב ססרל ורבה בר רב הונא א"ל כה"ג מאי וכו' א"ל ח"ע' דטעה שליח א"ל בטעה שליח לא קאמינא א"ל והאמר מר הין אונאה בקרקעות א"ל פ' ה"פ היכה דטעה בעל הבית אבל היכה דטעה שליח ח"ל לחקוי שדרתיך ולא לעשותי וכן ברית פרק הא"ש מקדש (מ"ב ע"ב) ג"י הא דרמ"ז רב נחמן האחין שחלקו הרי הן ללקוחות וכו'. עד ולא אמרין אלא דלא שוי שליח אבל שוי שליח ח"ל לחקוי שדרתיך וכו'. ובפ' אלמנה ניוזנה (ק' ע"ה) ג"י אסוקין דשליח כאלמנה לומר ששם טעה בכל שהוא מכרו בעל. * וכל זה בשליח סחם הכל אם הסנה השליח עמו שהוא נעשה שליח בין לתקון בין לעות או אפי' מכר לו שיה מנה דביר או לקח לו שיה רינר במנה אינו יכול לחזור עליו רחא ק"ל כל תנאי שבמקום חיים :

א"כ לענין הדין לנדרו שפלינו לפי השאלה מאחר שראובן עשה לשמעון שליח למכור לו פקדון סחם ר"ל שלא אמר לו בין לתקון בין לעות והלך השליח וטעה טעות גדולה ומפורסמת כפי שאלתך אם ה' אפשר שיעלם השליח את הקונה ויברר בעדים שידע הקונה שהוא שליח היה המכר בעל וחוזר החפץ לבעלו ולא יפסיד השליח כלום. ולדעת מהרי"ק ז"ל ח"ע"פ שלא ידע הקונה מחשלה המוכר הוא שליח רק שיברר אותה בעדים שהוא שליח שמתקן בעל ואם אי אפשר להמלא הקונה כפי השאלה שהוא מעבר לים יפסיד השליח כדאמר' בפ' גט פשוט (קס"ט ע"ב) הדין א"חחא דאמרה לנכרז זיל זבין לי ארעא חזל זבין שלא באחריות וכו' ומסקין אמר ליה רב נחמן זיל זבנא וכו' וכן הביאורו הפוסקים ז"ל וכן כתב הרמ"ב בס' ז"ל (פ"ב מה' שלוחין ומוחפין ה"ד) וז"ל השליח שקה או שמכר והודיע שהוא שליח דבר זה לפלוגי אהפ"י שמכר או שהפקד ונמלא שבער על דעת המשלח אבל המקום ומוחפין ואם לא הודיע שהוא שליח נקנה המקום ויהיה הדין בינו ובין זה ששלחו עכ"ל :

ג ומה שגרה לי לרקדק בזה הוא אם המשלח נחן לשליח חפץ אחד למכרה ואינו מהדברים שיש להם ערך ידוע ולא הזכיר לו הסכום שימכר בו רק אמר לו מכר לי סחם חפץ זה והלך השליח ומכרו כדרך המוכרים שהראה למכרים ועשה כל יכלתו ועכ"ל נחמא במכירת החפץ כמו שקרה חמיר לסוחרים בדברים שאין להם כבוד ידוע. ז"ל שאין למשלח על השליח כלום דהיה לו להודיע ולומר לו חפץ זה ערכו כך וכך ואין לו עליו רק חס סחם או הדרת הראש שלא פשע ועשה כל יכלתו ושלח לקח לעצמו שום דבר מאותו פקדון ואין לו עליו שבויה אפילו דרבנן אלא אם יטען עליו טענת דואי שהוא פשע או לקח חס דבר ברור הוא. ואם הפקדון הוא מהדברים הידועים והיכרים בסומם והטעות גדול לעין כל כפי שאלתך בן הוא הדין כאשר בשכר. ובזה די לנבון ומסד כמך האדון כי על כיואל אז א"ל לחימה ברע"י. נאם אחיך שלמה ס"ט בכתהר"ר למד דוראל נ"ר :

הלשסאן לתלמידיו היר יהודה בלאא י"א

שאלה יא ארנוי וגאורי. המאיר לחרץ האר עיי. בתשובת שאלתי זאת כי עמך מקור חיים באורך לראש חור ולך חסיה נדקה. **יואת** היא עקר שאלתי גויס יסמעאליס גנבים שודדי לילה נכנסו לחאורי של ישראל ומלאו שם חמשה חביות סחומות וסחומות ד' של י"ן ואחת הייתה בה פירקמטיא הפירקמטיא שללוהו והאחרים פחתו ואחת ועטלו מהם והישראל נכנס ביום ומלא חביות הפירקמטיא ריקניות והאחרים כלם חסרי' ממה שהיו ולא ידעו אם בענש ורשאוהו נחשונו לין והפירקמטיא בזה לידם במקרה זה נחשונו לפירקמטיא והיין גא לידם במקרה. והיין הג' הוא מעורב בדבש. ואחרי אדוניו חורט משפט הדין ומעשיהו כי כנגד נראה לו בבית והנה סגור עד עת בא רב האדון לדעת מה יעשה ישראל. העציר בחלמדיך יהודה כלל' ס"ט.

תשובה בני חמודי. יקרי ותלמידי. מדברך יכר שיש להקל במגנן של גנבים אלו ולהחיר היין זה מחלמא טעמי. הא' שהעציר'ם הללו

ב גם לענין טענת רבי אהרן אבי הבן הנזכר בענין הייחוד ג"כ טענה זו לקחה מדברי הרב בעל הטורים ז"ל ס' הנזכר ודבריו אינם כלום מדברי הרב ז"ל הם על זה הדרך קטן שקדם או נשא אשה אינה כלום וכו' לאחר שהגדיל לין הקדושין אם בעל ואפי' אין עדים שבה עליה משכנדיל אלא נתייחד עמה לריכה גט עכ"ל ז"ל. והמשכנך בזה הוא טענה בודאי שפניו הייחוד הזה שאמר הטור ז"ל הוא מה שאמר ז"ל בפ' המדיר (ג"ב ע"ב) חתיה קטן שקדם אהפ"י ששלח סבלונוה לאחר מכאן אינה מקדשה בעלו קט. רש"א בעלו לא קנו והלכה כח"ק דאמר בעלו קט. וכחכ עלה הר"ש ז"ל דהיכא דאמר' בעל לשם קדושין הונו דהיכא עדי יסוד דאמרין הן הן עדי ייסוד הן הן עדי ביאה. הילכך איכא למימר דמסיק אדעתיה דילמא קדושי קטנט לאו כלום יינאו וגמר ובעל לשם קדושין. ובג"ד לא שייך חזר מתי מלי חרד והיא הטיקרה להביל דברי זה המסכתך כי הנה הוא חרש קידש לו אביו עדיין הוא קטן בעת הזאת אשר הבת נקדשה לאיש אחר וא"כ גם לפי דבריו שתייחדו הבחור והבחולה בבית. וגם אח"ל שבעל לשם קדושין עדיין קטן הוא ואין בעין שבעל לאחר שהגדיל וטעמא כדאמר הר"ש ז"ל דמסיק אדעתיה דילמא קדושי קטנט לאו כלום הוא וגמר ובעל לשם קדושין ועוד דבעין עדי ייסוד מפורסם שראו חוסם שתייחדו לעצמם לעניי הביאה דלא אמרין הן הן עדי ייסוד וכו' ובעין ג"כ דהוא והיא ידעו דהיכא עדי' שהם רואים ייסוד דלא חמיר' דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות רהכי כתב הרשב"א ז"ל בתשובה ג"ל שאפילו היו כמה עדים מבחוץ כל שלא ידעו הם שיש עדים וכגון שתייחדו הם ואח"כ באו עדים אין חוששין להם שיהיה ידע שאין קדושין בלא עדים ואפילו שיהיה מורים. וכן כתב הרב המגיד ז"ל והר"ן ז"ל. ובג"ד לא איהא ובעל מילתא וליכא מאן דאשקא אדעתיה. * ויחד בס' לדברי המהביל הטעון הלא ייסוד זה שהוא טעון כן הוא מן האירוסין ואין קי"ל דב"מ שנתן גט לאשתו ששם הוא מן הנישואין אם נתייחדה עמו חיישין שמה בעי' שלבו גם בה וריכיה גט מספק. ואם הוא מן האירוסין אפי' נתייחדה עמו לא חיישין לפי שאין לבו גם בה. וכן ג"כ המגיד חסחו ואח"כ נתייחד עמה ששם הוא מן הנישואין לריכה גט שני ממנו בהן הן עדי ייסוד הן הן עדי ביאה ובעל לשם קדושין. ואם הוא מן האירוסין חיינה לריכה ממנו גט ב' לפי שאין לבו גם בה ולא אמרין שבעל לשם קדושין כמו שדברי' חלו הם מפורסם משה וגמ' בפ' הורק (פ"א ע"ה). ויברר זה הוא גם לדברי האומר דמלוקת ג"כ וז"ל הוא דבשאל רחוק שבעלה אלא רחוק שתייחדה וכו' לדברי האומר שלא נחלקו ב"סוב"ה על שראוה שתייחדה שחיה לריכה גט אפילו דכ"ע אלא על מה נחלקו על שראוה שבעלה.

ורגום כי בג"ד ז"ל שאלר שהם בני אחים וקדושים והם בבית אחד וא"כ בודאי הוא דייסי' אהדדי גם מן האירוסין הא חמיר' דלא חייסי' להו לייסוד אלא כשראו אחים ב' עדים יסר שתייחדו ושהוא והיא רואים אחים ג"כ הא לאו הכי לא חיישין להו ואפי' רחוק שבעלה דורא' בעילת זנות היא. ובג"ד ליכא הא מילתא. ועוד כי הייחוד הזה הוא בבית שהוא רשות הרבים לפי שהכל הם דרים יחד וכחכ הרשב"א ז"ל דמקום שזה נכנס וזה יוצא אין לו חורט ייסוד.

ג ומה שטען מעיין הקול שאל שהבחור והבחולה קדשו זה את זה חשבוה בעל דינו היא חשבה נלחם כי הקול שז"ל שוכרו עמו שהשיעיה שהיתה והשתמה שטענה בשביל קדוש' בנו של פלו' לבחו של אחיו וכו' ידעו דקטני קטנים היו וטועים היו שחשבו שקדוש' קטן הם קדושין ועשה ידעו ויכינו כי קדוש' קטן הם לאין ולאסם ומהו ובעלה שהשיעיה היא. וכהנה"ה דאמר' בגמ' (גיטין פ"ט ע"ה) הדיה דניפק עליה קלא דאיקדשה למד מבני פליגא חמר רבא אפילו למ"ד לא מבטלין קלא בזה מבטלין מימר חמיר מינו ביה רבנן בקדושין וקדושי קטן הו' וכו'. וכן כיואל בזה הזכיר בגמ' ללמד מהם ששם ש' אמתא לבטל הקול ולשכרו מבטלין ליה. וא"ל לפ"י הבת אשר קדשה אינה לאיש אחר הית מקדשה לב' וקדושין ראשונים שהיו לקטן אין חוששין להם והמבטלין הטעון מעטנות שאין בהם ממש שחוק וחסה לו לחכמה. וישיא לבנו מבנות עיס ורימה. וכפי מה ששמענו שהוא רואה לחלות באומות להכרית המקדש הב' ללכת לו לחרץ אחרת כדי שחיהה הבחורה הג' מונחת לבנו כפי רצונו. הנה נא ידעם גם שמעמם שהיא מקדשת לב' קדושין גמורין קיימין וסיריין כדת משה וישראל. ואם ילך לו האיש לחרץ אחרת חסיה הבחורה צרורה וקשורה בידו כי הוא אישה והיא אשתו ואין לה פירוד ממנו כי הם בגט או בניהם ובין חתרו וחתניו בראש המהביל ההוא ומקדשו לפיו חגית הבתים הזאת ואם הוא ישמע החורה והמלוה הנה מה טוב ומה נעים. וחו יחשב לו מהדורים והרעיו'. ואם עד אלה לא יוסר ואמר יאמר כי בשיירות לבי אלה חודיינו עם המקדים לבא ואלו נאל לקרחתו בחרב האלה. ובחית הקלה. ונכחו עד חרמה. דמתי' ליה בסלוא רלא מבד דמא. ואלו בתמחרים חנכה נפשו. כי טאלו ענה בו דמנו דבשאו. ואני ידעתי כי הוא יר' את ה' מרבים ולא חל חלואת מלפניו כי עד עתה שוגג הוא בדבריו. ובדואי הוא שלא יחרון ולא ישא ראש לפני מוריו. והוא ית' יורנו מדרכיו וכלכה באורחותיו. חחיס הנעיר הוכח ברושח אביו מוריו עטרת פו לראשו. שלמה ס"ט. אחר זה שמענו כי האיש שהוא קבל את דבריו וכחבנו למעלה מראשו נשאהו. ברוך הוא לה' וברוך טעמו. הוא ית' יענה את שלוחו. וירוס לרמסו. וחסה למננו. ובירות רבות יענה. ועובו הלפון לייחיו ימחילו :

למשכיל וגבון היר יעקב גבושן יצ"ו

שאלה י וזה לשון שאלתו ראובן נתן פקדון לשמעון למכרו לו כהליכמו למינית הם ואמר לי מכור לי זה הפקדון סחם ובעת בא

בית (ח"ה)

סלל איש עני' ולה נחונת בארץ ישמעאלים שהשמעאל' איש עובדי' ע"י. וכן הוא מצי' שם לומר שעינתן בין זה אינה נחונת בין אלה לבקש דברים אחרים וכשאל לידם ה'ין אוליכוהו והואיל ואחא לירייו עבדו בים מלחא. וכן' הוא דין זה איש רחל לניסוך האיל ויש בו דם ורואה דברי הרמב"ם ז"ל בענין זה וזכר מבין ריסי אמרץ שאלה פניונו של ין זה להחירו בשחיה כי זה הוא שמונו מרמזותיך. דע ק' בני י"א כי כשעס הא' איש מעיל לענין היתר השחיה רק להחיר הסמאל לבד ועטס זה סוף כי פניו י"א חסור הוא מתיר גזרות מדה שאוה פסח. פסח בשחיה ולא חסור י"א בשחיה נזרה אלה בשחיה ונזרה אחיית פסחא ב"ד שאלו חסריס לאוסרו גם כהנאה כיון שראו שהו רגילין לנשך ולכן חסרוהו גם כהנאה כיון שחמסך ממנו לע"י. וא"כ ישמעאלים אלו שאינם עובדי' ע"י הם מנזרה ראשונה ריון חסור לט משום חמסן גם אם אין בהם חשש ניסוך לע"י וא"כ פניו י"א חסור וכן מענין כיון שלטו הכלל חסור ד"ך לך חמסין לנזירא וכ"ס לרעת האומרים שחמסלם נזרה משום בשחיה חסרה גם כהנאה כמו שחמרה כבור י"ר (ס' קכ"ז) וא"כ מ"מ פסח י"ן של ישמעאלים אלו הוא חסור בשחיה חיל הרב"כ ז"ל בחשובה אם מענין של ישמעאלים מותר בשחיה וכו'. ס"ז לא פסק אדם בדבר זה אלא מענין כסחס י"ן חס זה חסור. וגם מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"ג מלכות מ"א יראה שהוא פשוט מענין פסחס י"ן שכן כחב ח"ל נראה לי שכל מקום שאמרט בענין זה בין שלטו שהוא חסור בשחיה' ומותר כהנאה מפני ד' ניעה שטע בו הוסי' כשהיה הכותי ע"י חסר אלא היה חסורו בגלל כותי שאינו ע"י' כיון שהשמעאל' שטע כיון שלטו שלא כחונה או שטעם על פי החכיה הרי זה מותר בשחיה וכן כל כיוצא בזה. הרי שלא חסיר רביט מענין של ישמעאלים בין שלטו אלא כשטעם שלא כחונה ואחר דברים אלו אין להשיב על פניו ויחזיק ה' על יין זה בארץ שזה ה'ין איש של ניסוך כי הוא מעורב בדבר דלאו משום ע"י קא חמיה עליה אלא משום חמסין. וכבר כל האחרים ז"ל דחו סברת הרמב"ם בענין זה שפסקם על גאור העערב וכו'. להרמב"ם ז"ל דעתו דבנזרה ראשונה לא שטעו ולא חסור אלא על יין הראוי לניסוך והאחרים ז"ל סברו דין שיש בו דם אי' לית ביה מנזרה אחרונה איש ביה מנזרה ראשונה רחמנו ושאי' יין מבושל ויטעמין ולאונותיה דלא שטעו לא נזרו בזה. וב"כ אמרו אף ח"ל רמחמלה לא שטעו אלא על יין הראוי לניסוך וב"כ יין של דם מאן לימא לן דלא מנסכין ליה אינון לע"י דחיהו מקרט לע"י מאי דחסור לן לקרובי ע"י מנזרה כנזנה שום ופירות וכו'. ואסיקנא בממרה (ע"י ל' ע"א) דין מנזר יש בו משום י"א אע"פ שהוא חסור לבני מנזרה. והעטס שהי' שאמרט מצי' הכונה דליתו כמנעו השמעאל' שלא כחונה שאמר הטור ז"ל בשם הרמב"ם ז"ל שהוא מותר אף בשחיה. דע ק' י"א כי החכיה הללו לפי דבריהם נמאלו כלס חסריס א"כ היך חסו יכולין לומר שלא כחונה אחר שפטו יריהם אל החכיות ולקוח מהם דמעקרא לא שלטו ידם אלא לבקש על דברים אחרים אלו לא הוליכו מהם כלום היינו אומרים כשהביטו מהם של יין חסור חסור והואיל ולא נחכוט מעקרא למנע יין חסור אע"פ שיש לחוש אליו כהולא יריהם כדאמר' בנמ' (שם ל'ס ע"ב) ההוא דנפל ל' אחרונה בממרה וכו'. אמר להו אבי וכו' אבל עשה שטעו לרבר אחר ומאלו יין והנהה אוחס ולקוח ממנו אין לך כוונ' גדולה מזו וכ"כ הטור (ס' קכ"ט) כיוצא בזה ח"ל גביס שטעו לממרה וכו'. אם רוב גבי העיר וכו'. ואם רוב ישראל וכו'. ובמקום שיש לישראל שטונה וכו'. ובמקום שרגילין להניע ממנו בחכיה אלא ה'ין מותר אפילו אם חסו גבי העיר עכ"ל. רשאל לא באל בשביל הממנו וכשאלו שהוא יין לא נענו בו עכ"ל. הרי שלא חסיר הוא ז"ל אלא רשאל לא באל אלא לבקש על הממנו וכשאלו שהוא יין לא נענו בו דק"ל ספק ניעה כמנעו השמעאל' דלאו בני ניסוך יניחו מותר ובכ"ד נמאלו כל החכיות חסריס וא"כ לא הוה ל' ספק ניעה ולא כמנע נראה בבית אלא כל מראות נעים איכא הכא וכ"ס שבזמן הזה אין רגילין להניע ממנו בחכיה אלא ה'ין כמו שכ' הר"ש ז"ל אין דין זה מאי בינו דאין רגילות להניע בחכיות עכ"ל. כ"ס בדורות אלו לא שטעמו מעולם שחמו פרקמטיאות בחכיות וא"כ לא נחט יריהם בתוך החכיות מעיקר' אלא כחונה הראשונה לין ועל כן ה'ין הזה אשר בזה עליו שאלך הוא חסור מכל ה'י טעמי ואין להקל בו רק בענין אחר אם עדיין קח מהחכיות נשאר שמוותו כאשר ה'י מעיקרא וטבל לומר שלא שלטו בהם ד' אז בודאי אוחס ה'ין י"י' מותר דספק מענין הוא אע"פ שבודאי נכנסו אל המרתק ולקוח מהאחרים דהו"ל וא"י ביאה אפ"ה מותר משום ספק ניעה דספק דרבנן לקולא כדק"ל כולאו דוכתי וכ"כ ח"ל הרשב"ץ ז"ל בחשובה ח"ל על גביס שטעמו לאסרו של ישראל בגולה וה'י שם חכיות יין שלא ה'י מחשבות אלא חבן אחס על פני כל אחס ונבנו קח מהם והשאר נשאר כמו שה'י והשיב ז"ל שה'ין מותר בשחיה כיון דמנע ישמעאלים איש אחר כהנאה לא חיישין לספק מענין וכו'. וכן הרב"ם ז"ל דמנע חשובה כיון זחא ואמר דאפ"ה ה'י כלן פחמות ולקוח קח והיטו קח ה'י אמינא בחזון שהיטו ספק מענין וכ"ס אם יש להם שום היכר שלא שלטו בהם יד עכ"ל ז"ל. זהו מה שג' לי להשיב בענין זה בקולר לפי הזמן. אשר נשכני כחוי סרמן. ואזו מקום דמצי' אבינו הרמנן. הוא האל האחמסן. הקרוב לקוראיו המעלס שכר טוב ליראיו ולחשבי' שמו. שלמה מ"ט כמס"ד למח דוראן גר"י.

החכם הישיש ה"ר ישראל בעבון י"ץ

ענין יב שר המורה. אלוף המורה. מנע עת מקל מפארה. בדקין לן מר במה שכתב הר"ע ז"ל בעור איש ס' מלח קדרות של חרם וכו' ומותר להשתנות עד לאחר הפסח ומשמעם בהם בין במין בין שלא במין

וכו'. אמאי נקט רבי' האי ליטנא ומאי רבוחא קאמר בין במין ובין בל' במין וכד' להתייבב על הסברה מילתיה דרבינו אבנא דרבינו מתוך פה. **גרסינן** בפ' כל שעה (ל' ע"א) אמר רב קדרות כפסח יצירו ומשחל קמר לא יצירו אבל משחל להו מר לאחר פסחא ועבד' בזה בין בל' בין שלא במין. ופירש"י ז"ל שטעם מחלוקתם הוא דרב חיל לטעמיה דקא' כר"י דאמר חמץ לאחר הפסח חסור כמנעו דפסח רב ל' לפסח חסור דפסח אין חקקה לקדרות אלו. וי"ט שאין סברת רב ככ"ט נט"פ לא חסור אלא בדבר שאסורו כמנעו אבל בדבר שאסורו בשמים סבר נט"פ מותר והכא היינו טעמא דאמר קדרות אלו רלא אמרי' נט"ל מותר אלא בדעבד' אבל כהנאה לא. ומשחל קא' כר' שטעמו דלא קא קיים אלא כמנע' כעין אבל כמנע' בל' או כמנע' חמץ לא קיים וע"כ אמרי' קדרות אלו כהנאה לא. שטע' טעם ואפ"י שה'י טעמו לשבח או לפסח והיינו דקאמר בין במין דהיינו לשבח בין שלא במין דהיינו לפסח ועל כן אמר רבינו ז"ל בין במין וכו'. בדקאמר שחל' **ואחר'** זה יש לדקדק במה שאמר רבינו ז"ל קדרות של וכו' אפי' אחן שעשין בהם דייסא ומיני קמחין וכו'. מאי רבוחא קאמר אפילו עושין בהם דייסא וי"ל דאמר רבינו האי ליטנא למאי דפריקין בנמ' (שם) לרב ומסיקנה לאחר שאלו ונעבד' בזה שלא במין ופירש' רה"א הוא משום דס"ל לרב חמץ לאחר הפסח כמנעו כמנעו ושלטו כמנעו ככ"ט. וי"ל כהאיפירכא דקא' פריך תלמוד' ושהי' להו וכו'. ואי אשהי' להו ועבד' בזה שלא במין מאן לימא לן שלא יא' כפליעתן יט וחידלו היתום' ז"ל שסחס קדרות שמשחמסין חמץ בהם אין כפליעתן שיעור שפלטא כ"ס שסחס קדרות אין משחמסין כסס חמץ הדבה עכ"ל איכ' לא פריך תלמודא האי פירכא אלא חסמ' דכל'י שמשכילין בהם כשר ודקות ולא חסין חמץ אלא כמנעו דמנעו וי"ל דקדרות דעשין בהם דייסא וקמחין בודאי לא פריך תלמודא האי פירכא דקדרות אלו יש כפליעתן שיעור יט וא"כ אי' ה'י הלכח' כרב הוא אמינא דקדרות של חמץ שמשכילין בהם דקות ויחל' או מותרין לאחר הפסח שלא במין דחיל חמץ לאחר הפסח שלא במין ואין כאן יט אבל במין או אם הם של דייסא חסור דלא ה'י להו חמץ לקיבוצא אבל מאחר דלית הלכח' כרב כהאי אלא כשחל א"כ בכל מילי קדרות אלו מותרין ועל כן רבינו נקט' בלשני' ה'י רבינו ולמעוטי' דרבי רב דלר'ך להגאו פרעי' כמו שביארט.

ואחר' שביארט דרבי רבינו על הכתוב אי' למידק טוב' בזה' הלכת' דעביק כשחל דהא ק"ל הלכח' כרב באיסורי וכשחל בדרי' לרב מחלל דאין איסורי הלכת' בזה כשחל כדאמר' בפ' מה מדליקין (כ"ב ע"א) אמר אבי' כל מילי דמר ר"ל דבה שה'י רבו של אבי' עבד כרב לרב משהי' חלת דעבי' כשחל מדליקין מנע' לר' פי' בנר' מנע' ומחירין מבנר לבנר פי' בחוטי' ציית והלכת' סר"ס בגריר' וא"כ היכי עבדין הכא באיסורא דחמץ כשחל. ויראה לע"ד כי היכי דק"ל כשחל בגריר' דקא' כר"ס ה'י ק"ל טווח' באיסוריה דחמץ דקא' כר"ס. אבל עדיין לשון גמ' קשה שאמר לרב מהי' חלתא דנר' דה'י חלת דקא' ויראה לע"ד לתר' להאי קושא דהאי כלל' דקאמר תלמודא (בבביות מ"ט ע"ב) דהלכתא כרב באיסורי וכשחל בדרי' י"ט כרב שחלקו בו לפי סברתם אבל אם הם חלקין אליבא דחנאי' כשמעמין דשחל קא' כר"ס ורב קא' כר' יהודה לימא להאי כלל' דאי' חס' חד מייבו כחד חמץ דק"ל הלכת' כחיה עבדין כחיה אפ"י רבגיל כלל' בחייתא דלא חקש' הלכת' אהלכת' ויראה לי שהר"ף ז"ל דייק בלשניה האי דיוקא דה'י קאמר והלכת' כשחל דקא' ה'י פירושו ז"ל דהא דעבדין הכא כשחל ואלו כרב דשחל קא' כר"ס וק"ל כחיה ולא כר' יהודה. זהו מה שג' להשיב מעכ"ת וידעתי כי הכל למיד' ברור וערוך ואין צריך לרבי' ואי להגריל' ולהאד' המור' כמכתי מה שג'ל כחלמיר המסדר משמנו לפני רב. העיר אשר באהבה האדון יניל ישמח. שלמה כמס"ד למח גר"י.

שאלה יג קנסטינא לחס' ודיין ה'י יראה עליו י"ץ. ולחלמירט בו ה'ר פר' י"ץ. שאלתם רבוחיטו וז"ל שאלתם דאזבן שלט מקנסטינא לשמעון אחיו בחי'ס' מעל'ק' זהב טהור וזה עליו ליחס' לאומן לטעמיה ריקוע'ס הנקרא'ס חלוק'א ותל' פניו כל לב להודו' כעשייתם מהרס ולשלס' לו עם אשר יבא ראשונה פחונם לקנסטינא כי הוא צריך אליהם למלאכתו ושמעון הנזכר כן עשה והשלים הספץ במהרה ומסר האלוקה הנזכר ביד ל'י הדיוע כנאמנו' לכל העולם ואכן מסדי' כי ראונו הנזכר הוא עמנו ואלו הפקדו ביד ל'י ה'י יומר מזה הפקדון כמה פעמים ואחר אשר נמסר זה הפקדון ללוי המכר' ושם הפקדון קשור מוך נכסיו ורלה להלך ב' איש אחד ותל' פי' שמעון ה'י ואמר לו אי' צריך ב"כ ללו' ק' למלאכת' ועמה הוצרכי להלך לקנסטינא במהרה ולכן בבקשה ממך אוחס ור"קא אשר נחם ביד ל'י אחס ותשלמה לאחיק ושמעון נש' פניו לרבר הזה ולקח ממורתה וזה על ל'י לאחר כהניע' ב"ע' לקנסטינא האלוקה'א שנתתי לך חתן אוחס נז' האיש ובכוחם ש'י'ס לקנסטינא כאשר שטע ראובן דברים אלו העמיד אלו ל'י ה'י' בדיו' ונכב ביד שלט ליח' האלוקה'א ה'י' ליד האיש ה'י' כי ה'י' שלו כידוע לכלכם חס האיש אומר אי' עשי' עם אחיק מה שעשית' ומח'י החמור' ביד שמעון שהוא שלוחך ואי' אקבל האלוקה'א הנזכר ושך נשאר כחונם ביד שלוחך ע"כ לשון שאלתכם.

תשובה ידעתי נאמנה כי אינכם צריכין למודעי' אמנם עומתכם חרבי' ולפי הגרלה כי דבר זה הוא ברור אין להשקע הריב השכחי אחסם דבר זהו מה שג'ל בקולר מילין. ק"ל ברש האיש מקדש' (פ"א ע"ב) רשלומו של אדם כמותו כדלפי' מושלם ושלמה ומשמעות קדשים ואחיה מבייח' כדאמר' הסם וע"כ האומר לחבירו לא ועבור לי או קנה לי הרי זה מוכר וקונה ועש' שליחותו

שליחותו ואפי' פרוח אינה לריכה השלימה אלא השלמה המעולה מורים כמ' ש' הרמב"ם ז"ל. (פ"א מה' שלוחין ה"א).

אבר בודאי השלים לרץ שלא יעבור על דעת משלחו. ואם שינה מדעת משלחו בעלה שליחותו כמ' שהוא מבורר בכל הפוסקים ז"ל וא"כ זה האיש אשר שלח לאחיו שקלי הוצה לתקן לו ריקועים ועשה שליחותו ונמנה מלאכתו ונחן הרקועים ביד לוי להאליס לו לקיים שליחותו שאמר לו משלחם לי עס הבא ראשונה ואמר ללוי הולך חפץ זה לראובן אחי ולקחם לוי וזה לראובן בהם מעתה לא נשאר כח ביד שמעון הנו' להחליף או לשנות כי כאשר נחנם ללוי הנו' פסקה שליחותו ואפי' אם ה' שמעון עצמו רוצה לקחת אותם פני הוצה ולעכבם אליו לוי לו רשות בזה ואין רשות ללוי להחזירם בידו כי כבר זכה לראובן בהם דהולך כז' דמי וק"ל דרין לדרם שלא בפניו. ואם החזיר לו והעני שמעון הנו' היה לו חייב בהם לפי שהחזירם לו ודבר זה פלוגתא דרב ושמואל בסוף פ"ק דגיטין (י"ד ע"א) והלכתא כותיה דרב ואף ע"ג ר"ק ל' כשמואל ברבי שמי הכא דהשכח חניא כותיה דרב דחניא תן וף סוף מנה לפלוגי שמי חייב לו או פקדון שים לו ביד חייב המשלח באחריותו ואם בה לחזור אינו חוזר וכו'. וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל. וז"ל הטור ז"ל (ח"א ס' ק"ה) ראובן שה' חייב מנה לשמעון או שה' לו פקדון בידו ואמר ללוי הולך מנה זה לשמעון אם בא לחזור וליטלו ממנו אינו יכול דהולך כז' דמי ומיר כשהגיע ביד לוי זכה בשבילו וכו'. עד ואם החזיר לו המנה לראובן והעני אח"כ ולא ה' לו כמה לפרוע בענין שהפסיד שמעון שלו לוי חייב לשלם שהוא פסע כמה שהחזיר. והרמב"ם ז"ל כ' בפ"ק מה' תלוה ולוה ח"ל ראובן ה' חייב לשמעון מנה ואמר לו ללוי הולך לשמעון מנה זה שלי חייב לו אם בא לחזור אינו חוזר והוא חייב באחריותו עד שיגיע התנה לשמעון החזיר לו לאח המנה לראובן פיהם חייבים באחריותו עד שיגיע ליד שמעון כל חובו ע"ל. ופי' דברי רבינו ז"ל שאמר שיהיה חייבים באחריותו שאלו שמעון ולא מלא רחובן מאין לבנות משמעון לוי חייב בהן לשלם לראובן וכן ג"כ שמעון הוא חייב באחריותם עד שיגיע ליד ראובן.

אכ אפי' שמעון עצמו לא ה' יכול להוציאם מיד לוי ולוי לא ה' לו רשות להחזירם לשמעון ואם ה' מחזירן היה מחייב באחריותו כמו שביארנו ב' אלה אם ה' לו חנוס ר"ל שמי שמעון אונסו ומוליאו מידו כעובדא דר' רוסחאי ברבי ינאי בנמ' דגיטין (שם ע"ב) אז ה' פקור.

ואע"פ דאמרין דרוקא אם הוחזק הנפקד כפרן דבהא אמרין ז"ן לאדם שלא בפניו דמות הוא לראובן ש"ל פקדונו מיר מי שהוחזק כפרן ונכנס ביד מי שהוא נאמן אבל אם לא הוחזק כפרן יכול הוא לחזור וליטלו מיד לוי דאמר ל' האי משלח הואיל ועדיין אי חייב באחריותו הפקדון עד שיגיע ליד הנכנס מחזיר לי פקדוני. ז"ל בנ"ד דלא ה' יכול לחזור וליטלו מיד לוי מחזיר עומי חרף דאותם ריקועים ששלח ראובן לאחיו לעשותם לו הוא לרץ אלאים למלאכתו ורצונו הוא ודעתו שלא יתעכבו שם בחנוס מופקדים תחת יד אחיו וכו' שהוא כ' לאחיו וז"ל משלחם לי עס הבא ראשונה ח"כ לא ש"ך כאל למימר שיאמר המשלח ללוי אין רצונו של מפקד וכו'. וגם שמעון אינו חייב באחריותו דרצונו ורצונו הוא שיטלו לו עניני מלאכתו וע"מ כן שלחם לו וזה עליו הוא בעצמו שישלחם אליו עס הבא ראשונה ולא נשאר עליו אחריות בשליחותם. וז"ל מהאמר שויו הוא מדינת לנבי ראובן ואין סהדי דרצונו שישא פקדונו אליו דרצונו הוא ואמר' להפקיד אליו אם יבא לחזור וליטלו ממנו אינו חוזר וכו' הרמב"ם ז"ל בס"פ מה' שכירות וז"ל ונ"מ שאלו היו הבעלים רצונו להפקיד אליו האחר שמשלו זה שאין הנפקד הא' יכול לחזור בו שהרי כבר נפטר מחאיותו כמ' שמואל בנמ' דגיטין שומר שומר ע"מ כן שלחם לו וכו' הכא שכבר פסקה שליחותו ושלחם לו עס הבא ראשונה וכן עשה ופסקה שליחותו. ועוד אחרת שאין כונן שמעון עתה להחזירם מיד לוי מלא ההחזרות או מיר שאין לו נאמן וכו'אל דק רצה לעשות עובדה ומנות עס אותו האיש אשר חלה פניו וכו' נחן לו רשות לעשות דבר זה להחליף שקלי הוצה פשוטים בבלתי עשויים ולעכב מלאכת אחיו בחנוס אין זה שליח לחקן אלא לעשות ופעשו ודבריו בעלים.

ד ונדולה מזהא אי אומר שאפי' היו אותם ריקועים ביד אותו פלוגי ודאיים ולא יאמיא מידו מאחר ששמעון עצמו אשר החליטם לו הוריעו שאינם שלו רק של ראובן אלא אותם שהיה שמשכס אינה קונה לו וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' שלוחין ח"ל ודוקא שהודיע שהוא שליח של פלוגי לפיכך ח"ט' שמשך או המשיך אם נמלא שער על דעת משלחו בעל המקד וכו' וכו' הכא בנ"ד שערדין הרקועים ביד לוי הוצה לראובן ועל כן ראובן יכול את שלו וליח דין לרץ בשש ואותו פלוגי יחזור על שלו בחנוס זהו מה שר' לוי בזה והוא יחברך יעמידנו על האמת. ואם אמינם שלמה שטע בכמה"ר ז"ה דוראן נ"ל. **שאלה יד** חתמון לר' מינון כלאו יצ"ו. וז"ל שאלו ראובן שכר המכס מהמלכות כמנהג המדינה לנכות שער ידוע לכל ענין מכל הוצא וזה אל המדינה ושמעון היה ידו תקפה בעכו"ם אלאים מאנשי העיר וכו' מוליא סחורות משער המדינה ומכילם ולא רצה לתת לראובן המוכס המכס העולה לו עליו ונמנה על ראובן המוכר. וגם על האיש ארזי הארץ מלא אש החיל. וראובן כאשר ראה כי אלה ידו על שמעון וירא כי לא יכול לו כתב גודעה ומסר דבריו בפני עדים לומר שהוא אונס ושלאמר חתמון כבר ידו לעמוד עס שמעון לרין לנכות ממנו המכס שלו יעמוד וישול את שלו ועמה לאחר ימים בא ליד ראובן המוכס האומר ממנו של שמעון הנזכר ור' לתפמו משמח המכס המוכר. מביאנו חשוכה ארזונו הרמחם אם יש לו יכולת בזה

מיר דין או יל מאחר שהוא מכס אין עליו חוב בזה ואין לראובן לעכב משער של שמעון ע"כ.

תשובה חק ברבים הוצא בנחל (ק"י ע"א) אין פורעין לא מחיבת המוכסין ולא מכיס של נכחין ולא נועלין מהם לרעה אבל טעל הוא מתוך ביהו וכו' ופרש"י ז"ל אין פורעין להחליף שלעיס בפרעונו מחיבת המוכסין אם נועלין הפרעונו מחיבה עצמה שמתין בה המכס וכן מכיס של נכחין המלך שמתין בה כסף נולגלחא וארזונו לפי שהם נולג'ו. ופרש"י בנמ' והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא פ' ומה שקבלו מהמכס של המלך דבר קצוב כך וכך אינו נולה ופרש"י ח"ד חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו פ' שאין לו קצבה אלא טעל כפי חפצו ופי' העומד מאליו שלא ברשות המלך אפי' עשה לו קצבה וחנן נמי בנמ' נדרים (כ"ז ע"ב) נודרין להרצין ולחמרים ולמוכסין ומוקשיק לה נמי (שם כ"ח ע"א) במוכס העומד מאליו. או שאין לו קצבה ש"מ שכל שהמלך עס מכס בקצבה יודעה והשוה מדותיו לכל אדם והמוכס קס ברשותו לבנות אותו סתמם לאו נולג קריק ביה דדינא דמלכותא דינא. וכן פסקו דינא כללו דבנותא דר"ק ודא"ש והרמב"ם והטור ז"ל ע' בהרמב"ם פ"ה מה' גולה ובטור ח"מ ס' ש"ט. וכן על ההיא דאמרין (ב"ק שם) ולהבדיל מן המכס מ' שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ופרש"י ז"ל וז"ל דינא דמלכותא דינא ונמלא נולג מוכס ישראל או שקבלו מיד המלך עכו"ם כהיה עכ"ל. הרמב"ם ז"ל בנ' המוכר דאסור לאדם לעבור על המכס דכל המכרים עצמו מן המכס הרי זה נולג לפי שצול מנה המלך בין שהוא מלך עכו"ם בין שהוא מלך ישראל וכו' הטור ז"ל. ופי' הנחן מהר"ק ז"ל דעס הרמב"ם ז"ל הוא משום דאל"כ כד אשקין בנמ' ולהבדיל מן המכס מ' שרי והאמר שמואל וכו'. הוה ל' לשנויי ל"ק כאן בנמ' ישראל כאן בנמ' עכו"ם אלא חידו' ל"ק כאן בעומד מאליו וכו' א"כ ששמעון רצין למנות בין מלך עכו"ם למלך ישראל. ולי האעיד נראה דגם י"ל אם יש להקל בדבר אדרבה על מלך ישראל יש להקל להבדיל ממנו המכס כי מלך ישראל אשר הקים אותו חק ואותה קצבה לתת לו דבר ידוע לכל ענין וענין ז"ל עליו דשלא כדן עשה וכמעט שהוא נולג את הרבים וע"כ חסוק אדעתיה להבדיל ממנו אבל מלך עכו"ם דבר ה' דאם ועניניהם הכל הוא לפי דינא דמלכותא א"כ ודאי המכרים ממנו נולג קריק ביה וע"כ כ' הרמב"ם ז"ל בין מלך ישראל וכו' וז"ל בנר עעמא והכל לפי דינא דמלכותא וכו' הרא"ש ז"ל והביאו הטור בנו ז"ל אם ישראל קנה המכס מהמלך המכרים עצמו ממנו ה"ז נולג ישראל שקראו אכל אם קנאו עכו"ם מוכר דהוי כהפקעת הלאחר דשרי במקום דליכא חילול השם והטעם בזה מאחר דדינא דמלכותא דינא וקונה המכס קנאו דין ונכחו דבר ר"ל בקצבה שקבל לו המלך לכל העולם א"כ הוצא אותו נולג וכו' א"כ ה"רשב"ן ז"ל בחשוכה וז"ל דין המלך דין הוא וכל מי שנוטל מחבירו מה שצור המלך נולה היא בידו עכ"ל. והטעם בעכו"ם הקונה המכס שמוכר להבדיל ממנו משום שאינו נולג ממנו דהיינו לוקח ממנו בחזקה כדאמר' החם (ב"ק ע"ט ע"ב) וילפין לה מקרא דיוצול את המנות מיד המזרי וכו' אלא מפיקע ממנו הלאחר ובמקום דליכא חילול ה' ר"ל שלא יבין העכו"ם בזה מוכר כדאמר' החם (ב"ק ק"צ) אהא דפריקין אמתמיתין דמ' טורין למוכסים וכו'. והאמר שמואל דינא וכו' ופרש"י וכו' רב אשי אמר במוכס עכו"ם דחניא ישראל ועכו"ם שבו לרין וכו' עד ל"ק כאן בנולג כאן בהפקעת הלאחר. וכו' הנחן מהר"ק ז"ל נ"ל שאפי' ידוע שזה המוכס ישראל הוא מוסף ליקח ביותר מחק המלך שהרי הוא כנולג אסור להבדיל ממנו כרי מה שהוא מקו ראשו מפני שהוא עושה שלא כדין לנולג יצולו בני אדם מקו הא' הוי כההיא דאמרין (ברכות ה' ע"ב) היינו דאמר' אינשי בנר ננבא גנוב וכו'.

אכ יא לע הדין כנ"ר אשר שראובן הנו' קנה מכס המלך אשר חק קבוע ממוכס המלכות לקחת שיעור ידוע ועמד ברשות המלך הרי המק הוא שקנה הוא ממנו דדינא דמלכותא דינא והמכרים ממנו ה"ז נולג וכו' אם ראובן המוכר נאמן בנבדיו ואינו נולג את הרבים להוסיף על השער הידוע וע"כ שמעון הנו' שהוליו עליו סחורו בחזקה חייב הוא לתת לו אם שאלו בנ' שחמלא יד ראובן לנכות ממנו כשיבדל בעדים כמה עלה לו עליו במכס. וגם יבדל בעדים שהיה אונס כמה שהוליו עליו שמעון וכו'. כי הרבה מוכסים מוחלים לכמה בני אדם המכס שיעלה להם עליהם וגם מנהג הוא להביא להם רבים ונכבדים לחות פיהם לרבר זהו וע"כ ראובן יש לו להביא עדים כי לא היתה לשמעון ללאח רק מעטס אונס.

ואם נפלה ביניהם הכחשה כשיעור המכס הנזכר. או שיכנסו ביניהם אש' חסד ויפסדו ביניהם או שיתן שמעון המוכר הטיעור אשר הוא מורה בו שהוליו אותו של ראובן בחזקה וישבע על השער כדן מורה במקל. והחפיהה שחפס ראובן על שמעון לא שייך הכא למימר בה המע' וישבע ראובן ויעול מה שחמא ידו כי מה שחמא ידו של שמעון הנזכר כבר קודם שנכחו לנ"ד הארה בו שהוא של שמעון רק שהוא רוצה לעכבו כמה מחייב לו במקום אשר נס לא שייך הכא למימר מנו דהוא מלי למימר אין חתח ידי כלום דמה שחפסתי החזיתי כמו ש' הטור ז"ל פ' קע"ט בשם הרשב"ד ז"ל על ההיא דאמרין דבר הידוע משל השחפות אין לא' חזקה בו על חברו כ' הוא ז"ל והוא רלא מלי' למעטן לא היו דברים מעול' או החזירתי לך כנון דחזו'ל' שהדי חתוח דיהא השחא וכו'. וא"כ כיון שכן בנ"ד יד' ראובן המוכר נאמן לומר שהחזיר מה שחפס כיון דליכא עדים דחזו ל' השחא ואמר' מנו וכו'. ויה' נאמן בשבועתו. הא ליחא כיון שראובן המוכר כבר קודם שעתד לרין עס שמעון הראה לבני אדם מה שיש חתח ידו והורה בו קודם עמדו לרין כמיל ליה פורח מינו וכמו ש' הרא"ש ז"ל בחשוכה וז"ל דינא ל' כיון שראו האנפ' בידו קודם

קודם שחכמנו לרין אולא ליה מינ דירה. ובאחזה חשונה מבורר כי מה שראו הפלס כידו הוא הראה אותם בעצמו בלא חביעה בעל דין ובלא מעמד ב"ד הראה החיבות שגורו ע' באחזה חשונה בכלל ק"ו וא"כ לנ"ד כיון שראובן הוא הראה מעצמו כיון שעשה זה קודם עמדו בדין ובלא חביעה חבירו בנ"ד אולא ל"י מנא דירה ולא שייך הכא ב"כ המע"ס כמ"ס דלא חמירין הכי. אלא בדבר עצמו שזה אומר שלי וזה אומר שלו והדבר הוא חסות יד אחד מהאמירין המע"ה כדפרי"ש ז"ל (ב"ב ב' ע"א) על הל' דחמירין ב' אוחזין בטלית זה אומר אלי מלאחיה וכו'. ופרי"ש ז"ל דוקא אוחזין דשמי"ט מוחזקין בה ואין להם כח בה יזמר מזה שאלו הימה ביד אחד לבדו הוי אירך המ"ע ודבר זה הוא מבורר בחלמוד בכמה דוכתי ובדברי המפרשים ז"ל וכלן ראובן עצמו הוא מורה כי מה שחמיר ידו הוא של שמעון רק שהוא רואה לעצמו בזה שהוא חייב לו ממקו' אחר ואדרבה הראה עליו לבדו כמה הוא המכס שהולא עליו שמעון ואם לחי טעול ראובן מה שידה לו בו שמעון ושפאר יבטע שמעון ויפטר אחר שיחבר שכל מה שהולא עליו בלאונם ושלא הניחו להולא רק מזה האונם וכ"ס חס י"ס שם מסיבת מורעא דאס נחבר האונם בעדים אינו נרין למורעא כי כן הוא דעת הרמב"ם (פ"י ממכירה) והרמב"ן והטור ז"ל (ח"מ ס' ר"ה). וגם אין לומר שראובן הוא נגזל וא"כ יבטע הוא ויטול דהכי ק"ל (שבועות מ"ז ע"ב) דהנגזל נשבעין ונוטלין וכו'. לפי ש"ל שאין שמעון בענין זה גזל ממנו דלאורייתא לפי שלא נחזקו לגזול רק להולא שלו והוא מורה החירא לנפשיה למימר אין שקליה וירדי שקליה ועל דעמו המוכס שהוא הגזל דלאו כולי עלמא בקיאי בדיני זהו מה שצ"ל להשיב אחסם כפי מה שזכר בשאלתם והוא יחברך יאיר עיניו במאור חורמו. ויכחו לישועמו. וא"י לננו וישמח. נחם הלעיר שלמה כמ"הר למח דוראן נר"ו.

שאלה טו מא"כ מאל"כ מאל"כ ה"ר יצחק מנחלתי ז"ל. וזה לשון שאלתו אחר דברי מוסרי וענוותנותו. עיר קטנה ואנשים בה מעט חסר הם כלם קרובים וכמעט שהם פסולים זה לזה להעיר משום קרבה אם יש יכולת בידם לעשות חקקה והסכמה ביניהם שהיו כלם כשרים להעיר זה לזה אפי' שהם קרובים מי אמר? כח האביר עדיף ויכולים להסכים ולתקן דבר זה או אם יש לו שאין יכול? לעשות דבר זה להכשיר פסולי עדות. תאיר עינו בדבר זה וחורמו הדבר הישר. להאיר עינו במאור התורה. ושכך כפול מן השמים ושלוס:

תשובה חנן בפרק זה בורר (כ"ד ע"א) נאמן על אבא נאמן על אביך נאמנים על ג' רועי בקר ר' מאיר אומר יכול לחזור בו ומכ"ל אין יכול לחזור בו. ובגמרא אפילו ר"ל ור"י ר"ל אומר מחלוקת לפני גמר דין אבל לאחר גמר דין אין יכול לחזור בו ור"י אומר מחלוקת לאחר גמר דין ור"ב" פסק הלכתא לאחר גמר דין מחלוקת והלכה כהאמרים דאין יכול לחזור בו. וכן ב"כ פסקו בזה רבואחא בותיה דרנב"י. ואם קנו מידו על הקבלה א"י לחזור בו ולא בעינן ב"ד דאין לאחר הקנין כלום כדאמרין בגמרא (ט"ז ע"ב) שלחו ליה מבי רב שמאלא ילמדנו רבנו לפני גמר דין וקני מידו מאי שאלו ליה אין לאחר קנין כלום וכן פסקו בזה רבואחא הרי"ף ז"ל ע"פ דברי ממונות והרמב"ם ז"ל כחכ ב"פ מהלכות סנהדרין וז"ל מי שקבל עליו הדיב או פסול בין להיות דין בין להיות עד וכו' אם קנו מידו על זה אינו יכול לחזור בו ואם לא קנו מידו יכול לחזור בו עד שיגמר הדין עכ"ל.

ב ובי הכי דאמרין לענין הדין דלאחר גמר דין אינו יכול לחזור בו ה"ה נמי לענין קבלת העדות שהם קבל עליו אפי' עדות כותי ומתקבלה העדות כפי ב"ד הויא ליה כנ"ד וא"י לחזור בו כמו שכתב הרי"ב ז"ל והרשב"א ז"ל בחשבוניות והביאם מהרי"ק בטור:

ומעתה נחבארה חשונתם לנ"ד ומכ"ס הוא דבכלהו מילי השכח' דכתא לנביר' עדיף מיוחדא והאביר יכולים הם לתקן חקנות לנרס כפי מה שיראה להם שהוא חקנות כדאמרין פ"א דכתבא (ח' ע"ב) דתמא רשאין בני העיר להתנות על השערים ועל המדוח ועל שכירות פועלי' ולהסיע על קיתונן פ' להסיע מדין חורה ולעטש העובר על קילח דבדירה ואמירין וגמ' (ש"ס ע"א) הנהו טבחי דאחזו בהדי הדדי דכל דעבדי ביומ' דחמירין ניקרטיה למשכיה הול חר עבד ביומא דחבירה קרעיהו למשכיה אחא לקמי' דרבא חייביהו. איחביה רב"מ בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיתונן לא אהדר ליה אמר רב פפא שפיר עבדי דלא אהדר ל' ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דליכא אדם חשוב לאו כל כמיניהו דתמנו. ומינא בחוספת' ורשאין המירין והנבעין לומר דאם תקב שבה בעיר נהיה כלום שחסיס בו ורשאין הנחמתיים לעשות רביעה ביניהם פ' חלוקת הרגעים כלומר לא חמכור ברעיו ולא חמכור ברעיו וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל וכ"כ הרמב"ם ז"ל ב"פ י"ד מהלכות מכירה וז"ל רשאין בני העיר לקח להם שער לכל דבר שיראו וכו'. להתנות ביניהם וכל מי שיעבור יענשו אחזו ק' וכן. רשאין בני אומותיות לפסוק ביניהם שלא יעשה אחד ביום שיעשה חבירו וכל מי וכו' יענשו וכו' ב"ה במדינה שאין בה חכם חשוב לתקן מעשה המדינה ולהלל דרכי יוסביה אבל הם יש בה חכם אדם חשוב אין התנאי שלהן וכו'. עד וכל מי שהפסיד לפי התנאי שאינו מרעת החכם משלם עכ"ל. והיינו הא דאמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה. והוא אדם חשוב דאמר רב פפא ר"ל חכם ממונה על הנביר וע"י רביו ז"ל האריך בלשונו ואמר חכם חשוב לתקן מעשה המדינה וכו'. ר"ל כיוון ממונה על כל אדם אדם מלאי ביניהם אדם חשוב שאינו ממונה על המדינה אפילו גזולתו תמא קיים כן הביא הר"ם ז"ל בשם הרב י' מינש ז"ל ובבור הוא דאם לא היה ממונה עליהם מלאותו כהעדרו ופירש הרב"ם ז"ל דבתקנות בני העיר אפילו בלא אדם חשוב נמי. והביא ראה מרבירי רביו ז"ל שלא הזכיר דין זה של אדם חשוב רק בבני אומותיות עכ"ל ז"ל.

בראיתי הגמלה. והנה חזמה חשה גדולה. נפלה עליו וחומרה חיה לי אללי. כי חורה נעשית בחבורת הרבה. יחד יחד לבי ויראה ורעד יבא בי. והאביר אין בי. בקראי קבלת העדות. בבתי דינין עשויות. והם בדבירה שונים. והנה עלו כלם קטשונים. ובטו פיהם חרולים. להשרס כמו דברי החוליס. כי כל אחד מהעדים לדרמו פונה ודברי חבירו משנה. ואחשומם על המראה פחד קראי ורעד. ובזה בי קפדה. לאשר ראיתי שערוריה. אשר חבירי הוא לא נהיה. כי שבו' וס"ל קפדה בפקד דרס שהעידו לפניו עדים כשרי' ברברים ברורים. כי האב והבן כל ימי היותם היו יחד. סמוכי' כלם על שולחן אחד. ועל זה בטלו כח הזקנה והיתה להם ליורשים למכשול ולפיקה. לעשות להם דין מאן דלא יזיל לרע. ולכן נמשכו ביד

בד האומות ולא מאלו בפניכם חנינה. והחכם היד פלו' נגד הירוש' נחמדה. ומתקן ביד אדוני הארץ כחול מכמר. ובערות אחרת כחול הפך מזה. וקרא זה אל זה. ואמר כי סעור עמים אחרים. ולפי סב'ר השמיני קול דברי'. כי סאב והבנים היו מפורדים במצות ובקניינים. ולא היו דרים כל ימי היום. ומלוקים היו ביריחם ובעיטתם. והאב והשמו היו דרי' בארדיה. והבן לעלמו דר במלך כי שם היה הוא ובניו כל ימי היום. והאב היה כמה שני' בחזקתו. והנה ח'ל לבדיו העדות הזאת טענת הירוש' היא טענה. ואם לא רט' ללאת מן הארץ. אין להם טענה מאן דלא ייית לדינא. כי חזקתם וחזקת אביתם הפוריים היא טענה חזקה. ולהם היא הארץ לחקה. ואף גם זאת העד' האחר' מפירה וחומרת כי עדות הראשונה נחבלה של פני' בעל דין. ומזה נעשה בשרי חורין חורין. וגם העד' הראשונה' הם עצמם מעידים. ואחר עדותם הראשונה חורין' ומעידים. כי לא העידו על סמיכת השלחן רק אחר לא ידעו. וא"כ אין כאן עדות ראינה ראינה לא ראינה. ולכן על כל דברי העדות האלה לא ידעתי אל מי מהם טענה לעדוה. כי כל אלו העניני' אינם מדרך הישרה. ועל כן על זאת החזקה. אשר נפלה עליה בייחם החלוקה. לא אשים חורה וספק. כי דרכה בכל אלו הכלולים מדרך האמת רחוקה. אמנם מעיקרה דרינא פירכה. דהיי' תילתא לית בה סמיכה. לגבי ארמלתא. באחרת דהיי' מתכחב כחובתא. מה שלא הסכימו הפוסקים ולא אית' לי' שום ראיה. ובורח' כל מה שטענה ה"ר פלו' לירוש' הוא שלא ע"פ הדין. וכ"ש דלפי השגחה שהיתה בייחם היה לו לסלק עצמו ולא יורה ולא ידון. כי בעלי הדין לא קבלוהו עליהם. וזהו להחליק מעדיהם. ולא ר' לו בזה אלא שהקריב לפני האומות משפטיהם והפסידם ממנו רב חושפת על מה שכן שלא כדן להם. והוא ימחקר יודע אם לעקל אם לעקלקלות. וא"כ לנו להסיק בדברים אלו ובלות. כי מצינו דין זה כמורה לא כהיה מעולם. אמנם השפט לאלהים הוא והוא ית' ביא במשפט על כל נעלם :

והנה הדין בזה אחרת. ומהנה' ומדברי הפוסק' ז"ל ארבעה. עמה שהוא ידוע כי בימי רז"ל חכמי התלמוד היו מקצועות חלוקים במנהגם בענין כחובותיהם ש"ס תקומות שהיו נוהגים לכתוב כחובה ומקומות היו חכמים שלא לכתוב כחובה ועל הא' מנהגת חק בפי' נערה שנתפתה (ע"א ע"א) לא כתב לה כחובה אלמנה גובה מנה ונחלה גובה מאתים. ועוד חק בפי' רכחובות (ע"א ע"א) האשה שנתאלמנה או נחנשה היא אומרת בחולה נשאתי והוא חומר בעולה וכו' ומהיה אומרת והוא אומר ש"פ בדמקום שאין סומכין חק דאם אימא דאין ישיאלין בלא כחובה מספר כחובה נשמת אם בחולה נשאה אם אלמנה. וחק נפי' בפי' הכותב (פ"ט ע"א) הו"א נט' ואין עמה כחובה גובה וכו' ואוקמה שוואל בגמ' במקום שאין סומכין כחובה ומצי' דאמר' (ב"ק פ"ט ע"א) אסור לאדם לשפות פס אשתו אפי' שעה אחת בלא כחובה הי"ט במקום שנהגין לכתוב כחובה אבל במקום שנהגים שלא לכתוב כחובה יש לממן בזה על חנאי ב"ד דק"ל בפי' נערה (כ"ב ע"א) דתנאי ב"ד אפי' שלא נכתב כמו שנכתב דמי. וחק נפי' בפי' העש' (ק"ד ע"א) אלמנה שבה לבנות כחובת' כ"ז שהיא בבית בעלה גובה כחובתה עד כ"ה שנים וכו' וחכ"א וכו' ואמרין כי ע"ה בגמ' אמר רב ירמיה אמר רב העיר ר"י בדי' לפי ר' שאמר משום אביו לא שנו אלא כשאין שטר כחובה ואלא מתחת ידה אבל אם שטר כחובה ואלא מתחת ידה גובה לשול. ואוקמה שמעמחא דכשאין שטר ואלא מתחת ידה מחלק דרמינן החם שלא ליה רב חמנ' וכו' לרנב"י למדנו דבינו בשטר כחובה ואלא מתחת ידה מחלקת או בשאין שטר כתוב' ואלא מתחת ידה מחלקת והלכת' כדבי' מי שאל ליה כהן שטר כחובה ואלא מחלקת והלכת' כדבי' חכמים. והאי דאוקמינן כשאין שטר ואלא מתחת ידה הי"ט במקום שנהגין שלא לכתוב כחובה אבל במקום שנהגו לכתוב כחובה ואין שטר כחובה ואלא מתחת ידה אפי' חבנה כחובתה ביום מיתת בעלה אין לה כלום והיינו הוא מחי' דאיתמין לעיל הו"א נט' ואין עמה כחובה גובה כחובתה ואוקמה שוואל במקום שאין סומכין אבל במקום שסומכין כחובה אפילו הו"א נט' אם אין שטר כחובה ואלא מתחת ידה איתנה גובה כלום. וכהא' אוקמהא פסקו רובי רבנא' ע"ה הראשון' והרמב"ם והרמב"ן והרא"ם והעור' ז"ל וז"ל הרמב"ם בפי' מהל' אלמנה שהיה שטר כחובתה ואלא מתחת ידה וכו'. ואם אין לה שטר ואלא מתחת ידה אין לה כלום ואפילו עקר כחובה ואפילו חבנה ביום מיתת בעלה וכו' עד כד"ה במקום שדרגן לכתוב וכו'. ופסח' ש' לבאר מה היה גובה במקום שאין סומכין כחובה. והנה יש בזה מחלוקת לפי מהלכות דברים רש"י ז"ל ושאר רבא' כמו שפירא' בגמרא בפי' הנשוא וע' בפרש"י וחוס' ז"ל והרא"ם ז"ל פסק כדעת רש"י ז"ל ולא נפל המחלוקת בייחם אלא בענין העק' והחוס' אבל בדנוי' כ"ע לא פליגי. ראינה גובה אפילו במקום שנהגו שלא לכתוב כחובה דהנוי' אינה חנאי ב"ד אלא חוב וק"ל דאין גובין מסימנים אלא אם היה שטר חוב ואלא עליהם ז"ל ע"ה הרמב"ם לר"ל ופירש' כן בבבא' ז"ל בפי' מהל' ח'ל ודין הגדול' כדן הסוב לדעת רבינו וכ"כ הרשב"א ז"ל. ומ"מ אין צורך לזה שהרי פשוט הוא שאינה עבית הגדול' אלא כשמראה כחובתה. ומ"מ היכה שהירוש' מורי' שלא פירשו שפס' שאזנה כחובתה גובה גדול' עכ"ל. מתוך דבריו למדנו דבכל מקום בין במקום שסומכין בין במקום שאין סומכין הגדול' אינה עבית אלא אם שטר כחובתה ואלא מתחת ידה או אם הירוש' מורים בגדול' יתה' שהוא כך וכן ושלל נפרעה :

ואחר הדברים האלה י"ל כי במצינו זה כל העולם סס טענין לכתוב כחובה וגם כי שמענו דבכל מקומות אין סומכין בשעת כניסה לחופה רק ממדים ערים וקנין מהביל וסומכין בזה על מ"ש הרמב"ם ז"ל (פ"י מהל' נישוא' (ס"ד)

ומה לא דוקא וכו'. ר"ל שהוא ז"ל מבאר דעת רש"י ז"ל וגדולי אשכנז דהם חלקים על ספר המעלות במהנה ומאמרים לכד אלה אפילו בחומות דאיהו ז"ל אמרו רח"ל לרביהם דהטוען אחר מבי"ר וא"כ דמסתא הוא אפילו החומות דה"א ג"כ נקראת חומי ב"ד. ואע"פ ש' עדים נאמרים דה"א דאמר המדרי ז"ל והגדו"ק לאו דוקא אלא על החומות קאמר חז"ל שמהר"י קולון ז"ל אמר בנשוא שבונו שכבשו לעיל וכו"כ המדרי ז"ל וכו"כ רביה ז"ל במשפטי הכתובות והוא ז"ל אין דבריו אלא בחומות כמו שהוכחו מדבריו לעיל דוק בליטת דאמר וכו"כ עשה כיון שהגו כל האשכנזים לכחוד לכתוב שם מאות דוקא"ע ובגד"ל חכמה שם מאות דוקא"ע דאין לך בדיקת קרובות יותר מזה כיון שהגו כן הרי כירר ז"ל בדבריו ואמר דה"א חכמה שם מאות דוקא"ע ולא קאמר שם מאות דוקא"ע ובגד"ל חכמה שם מאות דוקא"ע ועל סברה זו הביא דה"א מדברי המדרי ז"ל. ועוד יש דה"א טכח בלשון ז"ל דקאמר וכן הגו ועשו מעשה כל גדולי צרפת וכן כחכמי לעיל פ' הכותב בשם ספר חסד וכו"כ וכו"כ פרק הכותב ז"ל וכו"כ כחכמי אלה שחברו כתב כחובות והחלמה או נחמדה בזה אפילו חומות ומבי"ר ב' או ב' כחובות וכו'. הרי שלא הזכיר בעל הספ"ק דה"א כלל דלא ריבה בלשון אפי' אלא חומות. מנעמא דתנאי ב"ד כדאמר' וא"כ ילמד סתום מהפסוק זה ברור הוא. וגם יש להוסיף ראה לזה מלשון ספ"ק ז"ל בהלכות אשוח וכו"כ חלמה שחן שטר כחובות ואלו מחמת ידה אין לה ממונות ולא מון כבנות שמה מחלה כחובות או מכרה או משכנה ואע"פ שלא טען הירוש' אלו קועי' לו ואמר' לה הביא כחובות והשכני ועלי ממונות אלא"כ אין דרך לכחוד כחובות. ויש מביא דמכירת חלקים על זה מהה"א דהטוען אחר מבי"ר לא אמר כלום עכ"ל ז"ל. הרי בפי' קאמר ספ"ק ז"ל דרבותי שצריפת טעמא דידהו הוא מהיה דהטוען וכו'. ואין דברים אלו נאמרים רק על המנה והמאמרים ואם יש לרבות ולהוסיף בדבריהם נוסף החומות והמדרי' עלמו הביא רח"ל לדבריו מרבי צרפת וזה דבר ברור וכל זה הוכחנו שלא להטעות פוטחא הכתוב בה אפי' מאה דייגים ודגו"ק. ולפי האמת היה נוסף מוטעת כי נדוני' לא בזה כחובות כמו שכח בפי' הכותב בשם בעל חסד:

ומעתה יש לחמוה על ב"ד יס"ל אך הגב' חלמה זו נדוני' ותיספת אין להם בזה ידים ורגלים. ומה שאמר שם סמכו על המנה זה המנה מעולם לא שפוטנו שנהגו בו בארצם. ומה ששמענו מפי הזק"ק הוא כי כאשר בא זר ואר"ב בשערי חלמסאן ונאכדו כל הכתובות ואח"כ כאשר נחייבו המאמרים מהקל מר"ר שלמה כח' זל"ה וכו' מה"ר יהודה ז"ל פשו חקקה בדבר והכריחו לכל האמרים לחדש כחובותיהם לנשים כמו שהדין נותן. ואם היה נופלת הכחשה בין האם והאשה כמה הם בדרויה היו מולי' כחובות הקרובות להכ"ח. אמנם לענין גבייה מן הירוש' לא שמענו דבר זה מעולם ולא ה' להם לב"ד להולי' הירוש' מחלסם ולהפקיע חלקם להגבות כחובות וקאם בלא שטר כחובות בידה אבל החמשים דיי' זהב הנמארים אחת יכולה היא לתפוס אע"פ שאין שטר כחובות ואלו מחמת ידה חשבה שיש לה שטר כחובות על בעלה ואין בו פסוח מחמשים דיי' זהב ואלו מחלה וכו' ותקול אולם. אבל להולי' מן הירוש' הגדו"ק כחובות קרובותיו זו אינה מננה כמו שהוכחו בדיווח ברורות לבעלי השכל והמדע נאדורות ונהורות. והוא י' ורע מדרכיו ולכה באורחותיו ויעמידט על האמת ואייבט ימיה. ושום רב יבא ויקרב. על ישראל ועל רבן ועל תלמידיו. דאלא זעירא די כהן. ש' שלמה ס"ט כמ"הר נחם דוראן גר"ו.

וזהו מה שחשם עליה כמ"הר אבי נר"ו. חכם ברי ישמח לבי נחם אבי נחם לירי הלכה למעשה והואל כחובות הקרובות לענין החומות לא לנביית הגדו"קא שאל נאמר דברים אלו רק לענין מנה ומאמרים והחומות לא לענין המדרי' ולפי שאמר דרבותי ז"ל בא חלמסאן מוסיף לזה הואלנו הכחוב' לידע כמה נהגו להוסיף לכבוד המעשמה.

נחם אחיכם נחם ס"ט: נחם מה שנהגו הכהנים נחם נח"ו. וזהו מה שחשם עליה כמ"הר אבי נר"ו. חכם ברי ישמח לבי נחם אבי נחם לירי הלכה למעשה והואל כחובות הקרובות לענין החומות לא לנביית הגדו"קא שאל נאמר דברים אלו רק לענין מנה ומאמרים והחומות לא לענין המדרי' ולפי שאמר דרבותי ז"ל בא חלמסאן מוסיף לזה הואלנו הכחוב' לידע כמה נהגו להוסיף לכבוד המעשמה.

נחם אחיכם נחם ס"ט: נחם מה שנהגו הכהנים נחם נח"ו. וזהו מה שחשם עליה כמ"הר אבי נר"ו. חכם ברי ישמח לבי נחם אבי נחם לירי הלכה למעשה והואל כחובות הקרובות לענין החומות לא לנביית הגדו"קא שאל נאמר דברים אלו רק לענין מנה ומאמרים והחומות לא לענין המדרי' ולפי שאמר דרבותי ז"ל בא חלמסאן מוסיף לזה הואלנו הכחוב' לידע כמה נהגו להוסיף לכבוד המעשמה.

נחם אחיכם נחם ס"ט: נחם מה שנהגו הכהנים נחם נח"ו. וזהו מה שחשם עליה כמ"הר אבי נר"ו. חכם ברי ישמח לבי נחם אבי נחם לירי הלכה למעשה והואל כחובות הקרובות לענין החומות לא לנביית הגדו"קא שאל נאמר דברים אלו רק לענין מנה ומאמרים והחומות לא לענין המדרי' ולפי שאמר דרבותי ז"ל בא חלמסאן מוסיף לזה הואלנו הכחוב' לידע כמה נהגו להוסיף לכבוד המעשמה.

נחם אחיכם נחם ס"ט: נחם מה שנהגו הכהנים נחם נח"ו. וזהו מה שחשם עליה כמ"הר אבי נר"ו. חכם ברי ישמח לבי נחם אבי נחם לירי הלכה למעשה והואל כחובות הקרובות לענין החומות לא לנביית הגדו"קא שאל נאמר דברים אלו רק לענין מנה ומאמרים והחומות לא לענין המדרי' ולפי שאמר דרבותי ז"ל בא חלמסאן מוסיף לזה הואלנו הכחוב' לידע כמה נהגו להוסיף לכבוד המעשמה.

וכ"כ דיי' אשוח והוא כאשור ע"ז ממם כמו שדרשו על פסוק כי לא כדורס לורס ולפי שחשם העלמסם פון מפני זה יש לו להאריך ולהזכיר לכה עקב חומר עון זה ולהעיר לכה אחרת בקלם מה שאמר ז"ל בדבר הרע הזה. הלא אמרו ז"ל כי דבר זה יש בו חולל הש"י שאין לו כפרה בדרבנא חלוק כפרה כי אם במיתה (וימא פ"ז ע"א) וגם יש בו עון ע"ז כי בלכחם אל בית שטותיהם לדרוש ערכאותיהם בזה הם נותנים מעלה והטובות לאלהיהם ולחורמיהם ומיי' אלהים חיים ומלך עולם ותורתו חרות האמת וע"ז אמר דה"א ירבו שטותיהם אחר מהרו כי הם נותני' מהר וטובות לאלה אחר וכל זה הוא אם דייגם כדנינו וכ"כ אם הוא מולי' דייגיהם אשר ילחם דבר שוא מה שלא חייבם הודותיו חרות אמת שפאל בול אח חבירו וחומסו וליט משיב בולמו ואין לו כפרה לעולם והז"ל אמרו (גיוסן פ"ח ע"ב) לנשיהם ולא לפי עורם כי משפטיו יח' לא נחםם אלא לעמו ישראל שאלם לא עשה כן לכל עורם ומשפטיו כל ידעום וכמה חומות נמחו בדברי רז"ל במדריס וע"כ ראו הי' להם להפרישם ולמחות על ידיהם מעלמות חקקה זאת נחם ולחמיהם. וכתבו הראשונים ז"ל שפנין על דבר זה וכ"כ צמנו זה שהאומות הם מבקשים לנו מקום מאין יבואו עלינו להיות הערכא' שלהם נוטל מלוקח עם הירוש' כאשר הוא חק דתם. ונפקא מינה חורבנה להם ולכל קהלות הקדש והיי"ח אהם ברעא בנקין ולכן שטרו יסרים עמורו לגדור פרץ להאיר האש"י האלה העלמים בנפשותיהם למעטב ולמחות על יד המלוק בידר זה ואי לא יציי' לכוני חרישנו דברי האמת ואלו נהיה את הנחש' בנזירת עירין ובמימר קדישין ונשך למאן דלא ציי' לירי' כי אין ראו להעלים עין מהדבר הזה וכל המהר"י זצ"ל כוזה הרקיע ואמר לא ישמע אל קול מורים עני יעו והוא כמאור ימות ועל ישראל שלום לבד ממנו:

ולענין הריב והמשה אשר נפלו בין הירוש' והאלמנות ב' בענין המזונ' והכחות לדרך האלמנות. הכהן שואל טועם לו כי אשם מנהי' ע"פ דין התלמוד ואין לכה שום חקקה ומנהג בנשואין שלהם כמו שסמ טוהין החוששים אשר בעירו הנקראים אל סכ"ל"ן. וידוע הוא כי דין התלמוד (כחובות י"ב ע"ב) הוא להיות האשה כל ימי מינר אלמנותה יחבא בבית בעלה ומיננה מנכסיה כי זה הוא אחר מחל' כחובות ואע"פ שלא נכתב בכליהם כמ"הר שם שכתב דמי' וע"כ הדין הוא שיהיו אלמנות אלו מונות מנכסן בעליהן כל זמן שירצו לעמוד באלמנותן ולא יחבטו כחובותן כב"ד דהל' נפסקה כשמואל (ס' ג"ד ע"א) דאמר הלכה כבני גליל שסמו על כבודן שלא חזו אלמנותם מחור ביתם ולא כאשמי יהודה שחטו על ממונן ואין חלוק בין היו הנכסי' מרובים או מעטים דחזון מהם עד שלא יסאר אלא שיעור כחובותה וטעמיה והולכת לה:

ולענין כמה הוא צורך ממונותיה בזה לדרך הכ"ר של המקום לעשות כפי ראות עיניהם כפי העת ולפי המקום ולפי כבודה וכבוד בעל אם הוא יותר מכבוד' דק"ל: עולה עמו ואינה יורדת ואפי' לאחר מיתה וכן ג"כ הפדור. הניחא בדרית' (ס' ק"א ח') מוחין לה מדור לפי כבודה ולפי כבוד בעלה וכן לענין הכחות מוחין לה כפי מהנה המקום וכפי מה שהיה כבוד בעלה להלכה אחרת ובכריחה חילת שפסחמנה בכלי כסף וזהב כמו שהיחמשהמשהמח בתי' הבעל:

ד וכן ג"כ יראה לע"ד מה שנהגו האלמנות לנבוע בנדיהם שחור' ולהטעם שחורים הכל כפי מהנה המקום וכפי כבוד הבעל ובדל' שחם האלמ' הוסיפה להפסיד ולהשחית יותר על הראוי שיעלה עליה מה שהפסידה כחשבו כחובותה. ו' וגם אם היה לה בתי' שבעל משמח למשה ושמה דבר זה לפי כבודו ולא מצד אונס חולי ראו לעשות לה כן בימי אלמנותה לבד אם הייתה חלנית והגדך הבעל להביא לה משמח אין עושין לה דבר זה בימי אלמנותה אם תרפחת מחליה וכ"כ הוא פשוט בדברי הפוסק' ז"ל דרשו על ספר ה' וקראו ונחברר לכה הכל בזה העב:

ו ומה שראו הירוש' לומר לאלמנות ליעול מעשה ידיון בממונותיהן אין ממשות דברי הירוש' וכ"כ הכהן כב"ד שהירוש' הם גדולי דפיסק' לאלמנה מונות אע"פ שהירוש' קטנים ופוסקים כפי ראות עיני' הכ"ר כמו שאמרנו ואפי' כאשר דספקי לה מעשה ידיו אט פוסקים לה מונות ואם ימלאו לה הירוש' אח"כ מעשה ידיו יחבטו בהם ואם לאו ילכו להם כמו מה ש' הרמב"ם ז"ל (פ"ח מה"א הכ"ב) וכ"כ הטור בשמו וע"כ אין שומני' לדברי הירוש' שאמרו לאלמנות עלו מעשה ידיהם בממונותיהם. אמנם הכ"ר שפסקו לה מונות הם יחיתים על דעתם כמה הם מעשה ידיו ומהה חשדן חוששת על מעשה ידיו ופוסקים לה וכל מה שיותר לה אח"כ הוא לירוש' שאפילו למנה על שמה בממונותיה המותר הוא לירוש':

ז ומה שראו הירוש' להולי' מחמת ידה קלח נכסים: לפי שהגנבים הם רבי'. דעו לכה אחי' כי כל מה שחפסה האלמנה אין לירוש' רשות וכה להולי' מידה כלום ואפי' יה' הממין הרבה דלא ידעין כמה יהיו ימי חייה או רעב כי יהיה בחרץ או אם חמלה ותלך לרשותא שאין לה קלבה שהיא בכלל הממונות ולכן פסקו כל הפוסק' ז"ל שאפי' אם חפסה כבר של זהב אין מולי' מידה כלום וזהו המ"ר בנמ' פ' אלמנה מונות (פ"ו ע"א) אמר ר"ה אלמנה שחפסה בממוניה מה שחפסה חפסה וכן כי אחר לא רמי אחר מעשה בכלהו של ר' שבתאי חפסה דמקרא מילתא מנות ולא היה כח ביד חכמים להולי' מידה כלום ושהו עיבדא עבדין שאין להולי' מחמת ידה כלום אלא שחבין עליה הכל ופוסקין לה מונות ומחשבין עמה והיא מונות עד שתמות או עד שתחבט כתיבה כב"ד אמנם לירי' להטב עמה על מה שבידה דהיי' אמר' בתלמוד ירושלמי תלמידו דר' יונה אמר' אמרינן לה אחר לן מאי דבידך. וע"כ כהן הפוסקים ז"ל מחשבין עמה אכל

אחינו אשמי שלומנו הק"ק קהל בסכרא ישמח יעורם האל הגדול הגבור והנורא ויחון ויחמל עליהם. ולא יחן המעשים עוד לבא אל בתיהם. הן הולחלי' לכחוד לכה על דברי המעלות אשר נפלו ביידיהם בין הירוש' והאלמנות אף לוח לאת לבנו ויאר ממקומם שהסכימו ב' הכחות להג' דבריהם וירוש' לפי ערכאותיהם. ומהנה מזה למאד מאד על אלו הדברי' המדים אשר נפלו בקרב מאמרים ואחם רואים בעיניהם ומחל' מנהר ואלא ידעם שומר האשור הסמור בזה להביא דיעו לפי ערכאותיהם

אשר כתב מהר"י קאר"י ז"ל ועל כיוצא בזה כ' הרמב"ם ז"ל כל הטעם על דעת המנהג הוא נושא ואחרי חזרו חזר שאין אחס כותבין המכשירין בפרטות גדרותיו ואין אחס עושין פנקס בעירי שומא כפוננו דודאי האלמנה אינ' עושה בלאותיה אלא כפי שוין בעת הגביה דהיי אומר' בחוספתא הכניסה לו בדרים הכניסה לו בדרים ונעלתו בדרים וכו' כלומר אם הכניס' אחס בשומא בדרים נעלתו בדרים ובין שהשכירו בין שהשכירו הכל לנצל זהו לפי דין ואם יש לכס שם מנהג גביה עשו כפי מהגוס כמ"ש הרמב"ם ז"ל.

יא ומאשר האלמנות טועות שלא לקבל כלים ובלאותיהם טענה' בזה אינה ענין ויכולים היורשים למקם כלים' בעל כרחם כמו מה ש' הרמב"ם ז"ל אע"פ שיה' המנהג שלא לנכות לאלמ' כי אם מן העדיות כמו שזכר' בקלם מקומות כ"ס אם מנהג מקומכם כמנהגו לנכות לאלמנה מן הדיבורים ומס' נס טעם בלאות' ואחר האלמ' אחס שורא הדין אם ראו עיני' לעשות משפט של שלום לשפר בין האלמנות והיורש' הנה מה טוב ומה נעים ואזו מסכימ' עמכם בזה שטעמו פשרה נכונה וישרה להוסיף לאלמנות על כחובתן כפי מה שיד' לכס לפי העת ולפי המקום ולפי כבוד הבעל ותחילתו האלמנות מהפוזות והמותר יעלו אותו היורשים לזהות הם גם הם כחובות מורשים. ואכלו את חקם ויתנה נפשם. והקוצות יתלון ולא יסו כל הימים במחלוקת. כי היורשים למחלוקת עיניהם מליות. והאלמנ' לבלות הכל הנה הוסיפות. ולהוציא הולאות למיכלא קרנא לבן זופיות. לפי שאין היורש' ביהם ולי' לפי מה שטענו ים בייסה מלחמה ערוכה. וע"כ פשוט בייסה ועשו אחס ברכה. וד' זה שלום ואם על מקומו יא בשלום וגדול הוא העל' שאין כל מחק ברכה אלא שלום. והוא ירוס לחמית' ויחס לנאכס וכן ברחמים. כלות נפשות העליונים ונפש אחים. דורשים שלום האחים. וכן שחפץ. וחמנו עליה חכמי העיר יס'ו ואזי בלתי אחיהם. וחממתי בעקבותיהם. שלמה ס"ט כמנהג' למע דוראן מ"ו :

שאלה יח והראו אל החכם ה"ר מרדכי בן זכרי י"ץ. שאלת הארון כי נשאל נשאלת על אודות ראובן אשר נשבה הוא ואשתו ביום חרון אפו בקהל תלמסאן וכל אחר מהם ה' בעיר אחס לעצמו ולא ראו ואז' ובחור השביה מת ראובן הנו' והקללות פרו את אשתו ובזה ומלחמה משבחה אחס בעצלה ונבחה דמי המסכן וראובן הנו' השאר אחריו בן אחר עמה ואחר עם אשה אחרת ובה של השבוי' היו לו קלם מעות ונס היה לו לבוס נאה ומת בדיק אמו השבוי'. אחר שעברו כמה שנים מתה האשה השבויה בלא שבעה אלה האלמנה ואין בכחובתה נאמנות ונחה עובדה להקדים בעד אחר ולא נעל' עד אחר ובה בן ראובן אשר ה' לו נאשה אחרת וענין על אותו ענין שהוא נעל אבי וכל אחיו המת והאשה מתה בלא שבעה כנו' ושהוא הוא היורש ואין לה מה ליתן אם מלך שאין מעיר במתנתה אלא ע"א ואח"כ ים שי עדים אין לה מה ליתן מלך שהאב הניח ברכה על מה תחול השבועה ונס בנה מת בחקק והשאר הכל בידה ומהם בלא שבעה ומה שר' לעניות דעתנו שהדין הוא עם היורש כי הנה עמנותיו גליות ונפוסותיו אבל ים שי שערר על זה לכן אחילה אחלה פני מעינת וכו' עכ"ל שאלתך :

תשובה לפי הגדלה משלן שאלתך הארון שהאלמנה כשנכחה סך המשכונ' לא עברא נזכרנו בני דינא אלא נכחה לעצמה דמי המשכונ'. ואנו אומרי' שהיתה נכחה לתפוס דמי המשכונ' ומצויותה ומפישת' תפוס' א' דלמנות אינה לריה ב"ד ואפי' מכרה שום דבר ממכרה ק"ס כרתיתן (כחבות ל"ו ע"א) אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין מוכרת למנותיהם שלא ב"ד רש"א מן הנישואין מוכרת שלא ב"ד מן האירוסין וכו'. והאלמנ' הולת היחה נזונה מאחוס דמיס ומעפלה בנס לעצמה וא"כ לפי זה מעשה ידיה ליחומים כיון שהיתה נזונה מנכסיהם ונס מותר מנזונה' שלהם הוא דהיי חן פרק אלמנה נזונה (ל"ב ע"ב) אלמנה נזונה מנכסי יחומים ומעשה ידי' שלהם ועמה נכחה להקדים אין לה מה להקדים דכל הנמלא אלה מעשה ידי' וממותר מנזונה' הוא בחוקת היורשים ואין כח עתה להקדים להוציא ממון האלמנה גובה כחובתה אלא בשבועה דענין להו ליחומים' למלא לרי' אחספסא ותעשה זה את מה קורס ששבעה ואין נאמנות שאלה הורב הארדירי' אין יורשים ורש' כחובת' דק"ל כרב ושמואל דאמרי' (שבועות מ"ח ע"א) אין אדם מורש שבוע' לבניו ר"ל אין אדם מורש לבניו ממון שאין יכול לנכותו אלא בשבוע' ומאחר דאין כח ליורשיה לירש את כחובתה הה"ל דלינה יכולה להקדים הממון מכס כחובתה כל עוד שלא נשבעה והממון בחוקת היורשים אי"כ לכאורה נראה שאין להקדים כלום מעצמים אלו :

אמנם יש נר אחר לומר שלא נכחה אותה משכונה דק בחורח גיבויאל מכחובתה והסברה נותנת כן כי כשנכחה מהשבים ומלא' אותה שארית הנמללה לבעלה נכחה אותה לעצמה בלא ב"ד ובלא שבועה. ומהם ים לראות לפי דין אם גביהה גביהה חס' לאו והנה מלאנו רחמי מחלוקת מה המוסקים ז"ל בענין זה כי ים אומרים דמי שחפסס חפסס ויורשיה יורש' בזה הכותב האריך בענין זה וכבר דברי כמה גאונים חולק' בדבר זה וכו' דברי ר"י דר' יחא וי"ש דר' יחא ז"ל ובה"נ פסקו דלמנהגה שלא נשבעה על כחובת' ונתנה במתה או מכרה נכסי' בעלה ל"ס מקדקצי' ל"ס מעלתי' אינה כלום ואפי' חפסס בחי' בעלה אמו יורשים ומפקי' מנה דהא ק"ל אין אדם מורש שבועה לבניו ומה שכתב ונתנה אינו כלום דנכסי' בחוקת מירי' עיקר דמי שחפסס אינו נשבעה ומוסיף הוא ז"ל לומר אפי' נשבעה אחר הפחוס שחפסס ואחר שמכרה

אין

אין מוציאין מידה. ולכן אחס ברוי' ה' לריבין אחס לעמוד ולשכור על האלמנות כל מה שבין כן רב הן מעט וחפססו להן מוצות אחר שחפססו אותן שלא סחביו ולא סבריו וכו'. דהיי פסק הרמב"ם ז"ל (ס' ה"כ) שמכשירין למצות ועליו ז"ל את דין וכן אחס נס אחס. וא"כ אין להוציא מתחת האלמנות כלום ואפי' אם הוא ממון הרבה :

ח אמנם אם טעם היורש' לומר שיזנו הנכסי' תחת יד האלמנה ויעשה אחס בזה הנאה או שבה והכל יד' תחת רשות האלמנה' ליון ממנו כדי שלא תחלה הקרן מחייבי' הם הב"ד ינ' לעשות דרך נכונה כי כ' הרי"ף ז"ל בתשובה כי הב"ד לריבין הם להשתדל לשמור מעונם של בני אדם. וכן את דין ועושין להעמיד הנכסי' בליוה דרך ואופן שיעשו נאה ופירות כדי שחזון מהם האלמנה והקרן יהיה קיים אבל אם אחר היורש' ליתן בידם הנכסי' הם נאמס' שאלו יתנו בנס בדרשות ולא יעלו מהם דבר אין שומעין להם דחיישין דלמא אכלי להו ומיכליא קרנא ואפי' אם יתנו ערבין בדבר אינו מן הדין דאין אלא האלמנה אדם נאמן כשנא' וע"י הב"ד אפשר להמלא דרך ישרה שיבררו לחפזה לב' הכחות ואם לא ימלא בחרנאם דרך שמה' נכונה לעשות פירות והנאה בנכסי' שיהא קרוב לשכר ורמק להפסד תחמו הכל ביד האלמנה כי אין בנו כח להוציא מידה כלום כמו שכתבנו והוכחנו מדברי הפוסק' ז"ל :

ט ואשר נפל הריב ביינס לענין פרעון הכחובה אם חפרע מהמעבט' הנהנו עתה או מהמעבט' שהיה נאמן שטבור הכחובה. י"ל בענין זה כי שורת הדין הוא שהמלה לחבירו על המעבט' והוסיפו בו עד חומס או גרע בו חומס שלא יפרע לו אלא מהמעבט' של שעת השטבור כמאשר יהיה המוספת או הירטון עד חומס וא"כ ביותר אין אנו רואין אם הוקדו או הולו ספירות וכן הדין הוא בכחובה אשה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מה' מלוה ולוה. ודבר זה בדור הוא בדברי הפוסק' ז"ל ולא אמרינן בנפ' מקולי' כחובה וכו' אלא בענין מה ומאחיים דאמרי' שחול האשה הפחוס שכתבנו' כרחקן פ"ב דיי גורח (ק"י ע"ב) נשא אשה בל' ונרשה בקפוטקא וכו' אבל בנכסי' אלא ברזל דין חוב ים להם א"כ בענין הדין ראי' הוא לנכות לאלמנות אלו מעבט' שעת השטבור זהו הנראה לכאורה לפי שורת הדין. אמנם מלך אחר נראה לנו דאין לנכות להם אלא מעבט' שעת גוביינא לפי שהכלל בדינו דכל הסווא אשה על דעת מנהג המקום הוא נושא. והנה אתו רואים כי בכל זאת המלכות הן בכחובות הן בהלוואות דאין גובין זה מזה אלא לפי מה שהוא המעבט' בשעת גוביינ' בין למעלה בין למטה' ודבר זה הוא נובע בכל המלכות אפי' בין האומנים ולא נפל בזה שום ערעור בין בני אדם בכל אלו החומים אשר המעבטות בנס הם הלון ומסור והאומנות אפי' שהם כותבין בשטרותיהם פלו חייב לפלוני כך וכך דייני וזכרנו' מן סכ"אח האריכותו שפי' מן מעבט' חומן הנו' בשוק השטר אעפ"כ אינם מנכים אלא לפי עת הגביה' ואין פולה פה ומעלף שום טענה בדבר זה וא"כ חור הדבר להיות מנהג מנהג מנהג וכל המלה לחבירו על דעת המנהג הוא מלה וכל הסווא אשה על דעת המנהג הוא נושא כי מנהג המדינה הוא יותר מדין' דמלכותא דאמרי' (ב"ק ק"ג ע"א) דינא דמלכותא דינא. וכתבו קלם הפוסק' ז"ל שאם המלך נזה לשנות המעבט' בין להוסיף בו בין לגרוע בו וזהו שיה' כך קלוב לכל דיני ודיני' ושהמחייב לחבירו דינא לא יפרע לו אלא כך וכך שאין לעבור פי המלך במה שזכר דיי' דמלכות' דהיי כמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובותיו וכן אלו החסירות שנקלו במעבטותיהם היום כמה שנים הוא ע"פ המלכות והם מנהג בני המלכות להנכות בכל זמן וזמן כפי מה שהוא המעבט' וכבר אמרנו כי כל הסווא על דעת המנהג הוא נושא וכל המלה וכו'. וכן אמרנו לנו האנשים אשר בלו ממדינת פא"ט דאינם מנכים בכחובותיהם והלוואותיהם אלא כשעת הגביה' ואע"פ שמתחת המעבטות אלאם ביותר וכן כתלמסאן' בכחובות' דהיי כחוב בנס דייני וזכרנו' מעבט' וכו'. וא"כ נפחת המעבט' והנו הדין בפחות מהח' ממה שהיה ועכ"ל אינם גובי' אלא כפי עת הגביה' ואחס עמכם כמה הולאות וכמה גיבוי' כחובות עברו ביינס ולא גביה' אלא כשעת גוביינא וע"כ אין שומעין לעצמם אלו האלמנות שהם טענו מה שלא נהרסם בו עד עתה. ואני ידעתי כי המשימ' עמכם כעורכי הדיינים אשר הכניסו בצויהם קול ברהה זאת ולכן מה שה' יבארנאם ובארנאם עד עתה שיה' עם אלו האלמנות כי אין לשנות ממנהג המדינה אשר הוא יחד ופנה. בכל אלו הארצות ימים על ימים שנה על שנה.

י ולענין בלאות האלמנה והכסי' דיונית' שהביאה מבי נשא הדין נותן שחולא אותם משום שבה בית אבי' ואם הם עושין מעין מלאכתן נועלת אותם כשימא ראשונה וכל הטעם על דעת מנהג זה נושא' וענין זה שאמרנו שטעלה אותם כשומא ראשונה פי' אותו מהר"י קאר"י ז"ל ב"א"ה ס' פ"ח וז"ל שאחרי מנהג שכתבו הרי"ף והרמב"ם ז"ל לא נאמר אלא במק' שוהבים לבתי' כחובות הכניסה לו כל פליט בכך וכך וכלי' פלו' בכך וכך וכו' שהם נהגין היום בני רומאליא והא"ל מסתע' רבן אבל כיון אנו שאין אנו כותבין שום כל' בפרטות אבל כולל' הכל וכותבין הכניסה לו בנדר' ומכשירין כך פרטים אחר מקום לאותו מנהג. כל זה דבר ברור עכ"ל ז"ל. ואנו בעקבותי' זה עיר אלגוזיר נהגו שלא לכתוב פרטות הכניסה והמכשירין בכחוב' אבל אנו עושין שומא לגדולא ע"פ שמא' וכותב' בפנקס אחר פרטות כל חששית ומכשיר' כמנהג הוא נאמס' וכותבין בשוק הפנקס בזה הלשון זאת הדיונית' שהוציאה פלו' לפלו' סקך שומתה כך וכך וכו' הסכום קבלוה שלוחי הבעל והים זה ביום וכו'. והעדים מותמין וישר הפנקס. ההוא ביד המעבט' למשפחה עד היום אשר יבואו לדי' גיבוי' כחוב' ויביאו הפנקס ההוא ותקבל' דיוניתא כפי שומא ראשונה' זה מנהגו והוא כמנהג של בני רומאליא והא"ל מסתע' רבן

חומש המור הראשון שארה יח יט המשולש

היום כמה שני' ואין סכרי דבטל במיעוטו ועלה מזה שספקים קיים ואין לזכור כלום :

ה' ומה שטען סוירם שלא נמצא רק עד אחר טענה זו אינה מועלת לן שטח נקי מנכס' אלו כפי מה שכתבנו ואם יש לאלמנה שום יורש מזה אס' טענה הוא טענה זאת מקבלת מניה שאין לזכור עתה מזה יורשיו אלא בשני עדי' דעל פי פנים עדי' יקום דבר אחר רשמה ואין חלק בין מלי דהדין למלי דהקדש בענין זה וכל' לרעת האומרי' דהקדש בזמן הזה הוא כהדין לכל מלי ואיט נקנה אלא בדרך קנין ההדיוט. מ"כ אם לא נמצאו שנים עדי' ברבר יורשיה יעלו עובדי האלמנה וזה דבר ברור. ואם לא נמצא לא שום יורש בלא צוואתה ראוי להיות עובדו להקדש כפי' חז' הרמ"ב בשם ר"ד לא מנהג בכל הקהל' דמי שמת ולא נמצא לו שום יורש שטח' וכסיו הקדש לעני' אחרת הסיד וכל' הכל לאיזה חס' שהיה רשמה אחרו עובדו להקדש כפי המנהג ש' הרב זל וע"פ הפד :

אמנם לענין טענתו שהיו לאחיו קצת מעות ונס היו לו בגדים ואיט ומת ושארו ביד אמו איט אומר בזה ביראי אמו נעפלה בקצתו ובחבריו ועמה אס' זה יורש יברר בעד' ובדאי' ברורה על' שטח' הא' ש' בו מנכס' אחיו כל' אס' הבגדים קיימ' בטעמם יעול אחרו ואי' לפני' שהוא ברור מעצמו אמנם בלי ראי' עדי' כל' שלא יעול כל' זה מה שראש' לנו בנדון זה ודעתך רחב' מני' יס' ודעת' שאיך לר' למדעי רק עונח' חרבי'. ואם חזין היש' בגין שכל' הישר והאלות חמור על האמת ור' אלי' אמת יחננו באורח אמת ושלום שלום אל האדון כפשוטו הפסוק שחברתו לא יחיו רוח חכמה ודעת ויראת ה' היא אור' ונפש אחר' האציר אחר בתלכו יגיל וישמח. שלמה בכמ"ה ר"מ דוראן כ"ו :

שארה יט חקוקה לאחד מהתלמיד' אשר למדו לפני. וזה לשון שאלתו יורט מורי יר'ו וחתוך לבי דבריו כי נעמו. ראובן קדש אח בחו קטנה לאס' אחר וקבעו זמן לנישואין ועבר הזמן ביוחר מנכס' ממה שקבעו ביניהם ועמה אבי הארוסה חיבט את הארוסה לינשא עם הארוסה והארוסה טען כי הבת עדיין היא קטנה ולא בחרה ולכן לא יס' אותה מר אשר חגדל בשני' וחבי' סימני'. אלא אדוני תאיר עיני במאור ערמך כי למאה נפשי לשמוע בלימודך וכו' עכ"ל שאלתו :

תשובה בפרק הארץ מקדש (פ"א ע"א) חנ' הארץ מקדש את בחו כסאיו נערה בו ובשלתו וכו'. ודיוקן בגמרא כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא מסייע ליה לרב דאמר רב יהודה אחר דב וחייתא ר' אליעזר דאסור לו לארס שיקד את בחו כסאיו קטנה עד שחגדל ותאמר בפניו אי דוהא וכו'. ואע"ז דק"ל (כתובות ע"ה ע"א) אחתא רחא לא בכל דהוא כדאמר' טב למיחב טו רו מלמיחב ארמ' היינו דוקא בגדולה דאס' תמרי' לינשא ינשא לא בכל דהו אס' דלא חותמי' לגברא אבל קטנה אס' נכנסה בגבה השנה נס כשחגדל תאמר עומדת בשנאחא. ולפי הנראה כי המצמח הוא שחמך רב היא הלכה דהא תלמודא דייק מזהנין דיוקא למויע' לרב ואל' ה"ך אין איט חושש' בזמן זה לאיסור אס' שרי' אט רוא' כי רוב בני ארס משיאין בנותיהם בקטנותן ואין מנהג בידס. וי"ל בזה כי מה שאמר רב אסור לו לארס שיקד וכו'. לאו דוקא אסור אלא ר"ל שאין ראוי לעשות כן. וכן משמע מהא דמיא (כתובות ל"ו ע"ב) קטנה בין היא בין אביס יכולין לעכב דמשמע דאי ינשא לה ולאביס כונס ואי איסורא איכא הלא איס' משמע דאיסורא וי"ל דאס' יכולין ומאי יכולין לעכב דקאמר. וכן נמי משמע מלשון רש"י ז"ל שפי' על הדין דאמר' בפ' אעפ"י (נ"ו ע"ב) איך אבא בר לוי אין פוסקי' על הקטנה להשיא כשהיא קטנה אבל פוסקי' על הקטנה להשיא כשהיא גדולה פשוטא מהו דמיא ליחוס דילמא מעי'אל פחדא ממש' ותלשא קמ'ל. ופרש"י ז"ל פוסקין על הקטנה וכו'. דוקא בלא קדושין אבל קדושין בקטנו לא עד שחגדל ותאמר בפניו אי דוהא עכ"ל ז"ל. הרי רש"י ז"ל לא הוכיר בפ' לשון איסור אלא אחר דלא בקטנות לה. וכן נמי משמע מלשון רש"י בפ' במתניתין דריש פרק הארץ מקדש רתנ' הארץ מקדש את בחו כשהיא נערה בו ובשלתו ופרש"י ז"ל כשהיא נערה וכו' כשהיא קטנה אס' קיבל קדושתה מקדשתה ואי' דנקט נערת אורח ארעא אשטעין דקטנה לכחלה לא עכ"ל ז"ל. הנה נראה מדבריו ז"ל דלאו איסורא איכא אלא אורח ארעא ואל' האי אסור וי"ל דלא דוקא אסור אלא למיחב דלאו אורח ארעא ואל' הרמב"ם ז"ל בפ"נ מהל' אב"ב וז"ל אעפ"י שיש לאב לקדש את בחו כשהיא קטנה אין ראוי לעשות כן אלא מלכות חכמ' שלא יקדש ארס את בחו עד שחגדל ותאמר בפניו אי דוהא עכ"ל ז"ל. וכן כתב בפ' וז"ל ואם רצו לכונסה כשהיא קטנה כונס ואין ראוי לעשות כן עכ"ל ז"ל. מכל הני מלי אלא איטו ראוי ולכן בכל דורות האחרוני' לא הקפידו בדבר זה ונחשו להשיא בנותיהם בקטנותן כי הארס מתירה שאל' לא יבא לידו איס' אחר כזה שהוא מבקש על בחו עמה. וכבר אמרנו (יר' חזית פ"ד ה"ו) שחזרסין ביום ע"ב אס' חבא לידו אשה הנאותה אליו שאל' יקדשו אחר בראמ' וס"ה לזכר הזה אבי הבת כי הוא מתפחד שאל' יך לו הארס שמועט על בחו ויפגע על ימין או על שמאל אחר אלא כמותו וכו' הישיק שאל' לא תמצא ידו בזמן אחר להמציא נדויות בחו כמו שכתבו האומ' ז"ל ח"ל עכשיו שאנו חסדין לקדש את בנותינו אפי' קטנות היינו משום שכל יום ויום הגלות מתגבר עלינו ואם יס' ספק ביר ארס עכשיו לתת לבנו נדויות שאל' לאחר זמן לא יהיה ספק בידו ותשכח בחו ענוה לעולם עכ"ל ז"ל. ור"ת ז"ל כתב דליה הלכתא כותיה דרב דאמר אסור לו לארס שיקד את בחו וכו' שהרי בפרק פערס יוספין (פ"א ע"ב) אמר' דרב תשרא קדש נכחו קטנים ולא ס' לה

אין במעשה כלום דבשעת מתנה לאו דידע הו' ודעת הרמב"ם ז"ל דאס' חפסה מחיים חפיתחה חפסיה ולאחר מיתה אין במעשה כלום וז"ל פ"ו פה' אישות וכן אס' חפסה מעטל'ין בכחובתה בחי' בעלה ומת נובה מהס' אבל אס' חפסה לאחר מיתה אינה נובה מהס' עכ"ל ומאחר דאינה נובה מהס' פרי הן בחוקת מרייהו ואם מתה חזרו ליורשי' הבטל ואי' לזה הלא לענין שאלתנו דהא שחפסה לעצמה בלא שבעת ב"ד אין במעשה כלום ואין הקדש' הקדש וממנו בחוקת יורשים קאי :

אכן ראב"ה ז"ל ורבינו ברוך ורבינו שמחה ובעל תרומת הרשן ורביס' אחרים ז"ל פסקו דמה שחפסה חפסה ומעשה קיימים ואם מברה או נתנה קיימ' דבריה אפי' שלא נכנסה ומת' משום דכבר חפסה הנכסים וטעמם הוא משום דר' אליעזר סבר (ס' ארס מוריס שבעה לבניו ומלי' אדרב ושמואל וק"ל דייגא דעבד כר' אלעזר עבד נעו לרעת זו כמה נאזני עולם והנה נראה לסברא זו כי מה שנכתבה וחפסה לעצמה הוא עשוי ואי' הקדשה סקדש ומעשה שרירין וקיימין. ובס' י"ל דאפי' לפי סברת הסבור דאין חפיתחה חפסיה הייט בנכסים ומעטל'ין דעדיין מחוסרי נובי'א חזון וזריכין שומא כבי' דלא אכל זאת האלמנה שחפסה רמיס בגין לא מחוסרי נובי'א חזון י"ל בהם מה שחפסה חפסה ומעשה קיימים וההקדש קיים :

ג' ובר' מן דין ומן דין אמינא דאלמנה זאת אינה לריכס שבעה דהא פתח פתחא שביח היא ובעלה ומת בעלה בשביח דחששא דררי' אחפס' לא חיישינן לה אלא בשעת מיתה דהכי פדש' ז"ל בפ' שום הדינין דחיישינן לררי' היינו שמה בשעת מיתה אחפס' לה לררי' והאשה הזאת שמת בעלה בשביח היינו הו' ל' לררי' דחשפטי' לה וכל' הראש' ז"ל בחטובה כלל פ"ה ז"ל האידנא דשניבין כתובות לכל יורש' האלמנה ולא חייש' לררי' וכו' עד לפי זה אס' נהר' הו' אס' מת מיתה טעופה או נערפה דעחו אין לחוס לררי' עכ"ל. ונס לרעת הרמב"ם ז"ל (פ"ז מה"א ה"ד) דאמר שמשביעין אותה ב"כ שלא תמלה לו כתובתה וכו'. אס' כתובתה קיימת עדיין כתב הטור ז"ל דלא חיישינן להא מיתהאלא דלא תמלה שערך בירי מאי בעי ח"כ מכל זה נראה דההקדש קיים ואין לזכור כלום :

ד' ועוד יס' צר ואחרת אחרתה אי מעי' שפר לקיים ההקדש מאחר שהאלמנה הזאת היום כמה שנים ה' טעפלה לעצמה והיא נושאת וטוחנת לעצמה ואפי' בנה לא ה' משחל עמה כי כן יובן מלשון שאלת מעי'א שחמרת וננה עם השביח היו לו קצת מעות וכו'. ונס יראה מזה דגרול הוא ואפי' לא החיך בנה ש' לאמו אפי' יכולין אט לחלות ולעטון ולעמד דכל מה שהיה חסות ידה ובחוקתה הכל הוא שלה דמיא' מלאה או במח' נחמו ל' וכל' אס' יס' בידור שירש' שום ירשה דהא מליחה לעצמ' כדאמרין (כתובות ל"ו ע"א) אחר שמואל מליחה האלמנה לעצמה טעמא מאי אומר רבנן וכו' והסכימו בזה כל הפוסקי' וס"ה. ועמה שמחה האלמנה והיני' עזובה להקדש שהי' ביה ובחוקתה היום כמה שני' אמר' דהא אס' דמיא' מלאה או במח' נחמו ל' כדאמרין בפ' חוקת הכתובים (ל"ב ע"א) אחתא אחר מן האחים שהי' נושא וטוחן בחור הבית והיו אטות וטענות וזלחות על שמו ואמר שלי הן שפלו לו בירושה מבי' אבי' אמה רב אחר עליו להביא ראי' ושמואל אחר על האחי' להביא ראי' שהן משל אמצע אחר שמואל ועמרה לי אבא שהן מת על האחין להביא ראי' ומתלוקתם ב"כ באלמנה כי דין אחר להס' דהכי חתוק בנה מן האחין וכו' וכן האשה שהיתה נושאת וכו' ופסקו הפוסקים ז"ל אע"ז דק"ל כשמואל בירי' הכא עבדינן כרב דהא חמיא כותיה דר' דהוא דייגא קאי כותיה ועל האס' להביא ראי' ועל האלמנה להביא ראי' ואם לא הביאו ראי' אין להס' כלום אבל אס' מת האס' וכו' או מתה האלמנה ק"ל כשמואל דעל האחין להביא ראי' ואם לאו הכל ליורשי' האלמנ' דטענינן לה דילמא מליחה מיומיה או במח' יתן ל' אע"ז דאקס' בגמ' על האס' מליחה דאין ק"ל דלא טענינן ליחמי' אלא מאי דהוא אבוהון יכול למיעטן והכא אבוהון דהכי יחמי' ר"ל האס' הגדול הוא דהו"ל למייתי ראי' וסלקא בקשי'. אפי' ק"ל הכי דאס' מתו על האחין ועל היחומים להביא ראי' ואם לאו הכל ליורשי' האס' וליורשי' האלמנה. ונתנו המפרשים טעם לדבר ר"ח ז"ל כ' בשם הגאונים דלא רמינן מימרח בקושא אלא בחיובתא דפירוש קשא הוא קשא לן ר"ל דלא ידעין לתרוי' האי מימרח אבל המימרח תריא למאן ידע טעמ' דרע. והריב"ם ז"ל כ' דטעמא דמליחה משום דאע"ז דבעלמא לא טענינן ליחמי' מאי דלא הוה מלי' אבוהון למיעטן הכא כיון דאפשר דאלו אבוהון הוה קיים הוה מייתי ראי' אלא דהכי לא ידע מאן ידע במליחה דאבוהון וגם השער יולא בשמו משום הכי על האחין להביא ראי'. וקדוב לזה כתב יעמקי' יוסף ז"ל בפ' חוקת הכתובים וכן פסק הר"ה ז"ל וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"נ מהלכות נחלות וז"ל אחר מן האחין שהי' נושא וטוחן בחי' הבית וקנה פדריס בשמו לבדו ואמר מעות אלו שלי לבדן הן שפלו לי מבית אבי אמה או מליחה מלאחי עליו להביא ראי' וכן האשה שהיתה נושאת וטוחנת וכו'. וכן אלמנה שהיתה נושאת וטוחנת וכו'. ואמרה מירשה נפלו לי או מליחה מלאחי עליה להביא ראי' וכו'. ד"א בחזין ובאלמנה שאין חלקין אבל אס' היו חלקין וכו'. וכן אס' מתה הטעם והטוחן בחור הבית על האחין להביא ראי' וכו' עכ"ל ז"ל. והראיה בעדי' בענין דריבה ולא כרב שמת דאמר ראי' בשער דק"ל דריבה ואם כן האלמנה הזאת מאחר שמתה אין טענינן להקדש דמה שהיתה מעזובה שהיתה נושאת וטוחנת בו היום כמה שני' דמשלה הן ומליחה מלאה או במח' נחמו ל' וכל' היורש כן בעלה להביא ראי' בעדי' שאחיו מתון הוא משל אביו וכל' דקושטא קאי עם האלמנה דמה שחפסה משל הבעל הוא דבר מועט

להסיר דרך וגם כפי' בחור' דנדה (ס"ז ע"א) מביא מעשה בבחו' של ר' כניא' שקדם אחיה בקטנותו :

וא"כ מכל הני מילי' דאמר' נראה שישאר' סקנ' ליה בזה אימורא אלא אורחא דמילתא ואם נחלמה אביה ויהי יכול לנטע וכ"ס בזמנו זה דליה מאן דחש להא' מילתא דרב ואל"כ ב"ד שקבעו זמן והא"כ והא"כ נחלמו ציטאין אין הבעל יכול לעכב מלכנסו ולומר עדיין קטנה היא שהרי קבע זמן והא"כ חקנחא דעבדי רבנן משום דילמא מעיילא פחדא מהשתא והא"כ ללא חקנחא דידיה היא אלא חקנחא דידה היא ומאחר שהרשות בידו לישא' והוא מעכב ועבד זמן קביעות זמן הנישואין חייב הוא במזונותיה :

ומצאנו ראיתו מי שכח גדולה מזהא דאמר מל' הס"ד דאמר בין היא בין אביה יכולין לעכב דאע"פ הוא חייב במזונותיה שכל' הר"ן אלא ודאי אינו חייב לזונה דלעולם אינו חייב במזונותיה אלא היכא דאחז' מעכב ואיכא מילין דאמר דמיא' חייב לזונה דמשום חקנחא דידה נמי היא וחייב לזונה כ"ס היכא דמשום חקנחא דידה בלמוד דמעכב מחייב לזונה עכ"ל ז"ל . הגה נראה דלכ"ע דמיא' אינו מעכב ואביה והיא רוצה לנטע שחייב במזונותיה ולדעת איכא מאן דאמר דחייב במזונותיה' אפי' אם הוא רוצה לנטע והס' מעכב' חייב במזונותיה ובודאי שזאת היא סברה דאמרי' רמב"ם . ואם לפי הגר' משאלתם כי הספק שלם הוא אם י"ל כס' שא"ל' היא אביה יכולים לעכב ב"כ הוא יכול לעכב או אם י"ל דדוקא אביה והיא יכולים לעכב לא הוא י"ל בזה שלא עשו חקנה זו רק לה דילמא מפחדא והא"כ ולצדדי' ב"כ דילמא מפחדא וחבא' אלו עד שחבדל וממלא לר"ך להשגיחן אחרים אבל אם נחלמה היא אביה וסברה וקבלה הוא אינו יכול לעכב וכ"כ הר"ן ז"ל בסוף אהו' לשון עכ"ל דאמר' רבין היא בין אביה יכולין לעכב הי"כ הוא לן למימר דלזונה נמי מלי מעכב ולא אמר' אלא בין היא בין אביה וכו' . עכ"ל ז"ל . הגה נחבדל הספק שלם ואלא הר"ן ברור שחייב האריות הני' במזונות האריות הני' . זה מה שרמזה לנו להשיב לשאלתם בקור' כפי העת והזמן ואביה הרחמן . הוא האל בנאמן . שומר סבירה והמסר ימן אליו ברמזיו וברוב חסדיו וירטו מדרביו וכלנה בזה שחייב . הנשי' כ"כ :

ענין כ חלמסאן אל המס' הר"ן ס"ד שלם בלא' י"ץ : שאלת וז"ל מגדיל שוראק' ואליעזר בן סוסאן קני' שניהם למי' גפן טויו ומגדיל סבד' הליך הסחורה הנכר' אל ביתו קודם שילקוהו ויהיה הפירקעיה' ההיא בביתו מס' סחורותיו והא"כ בזה למעט סודרי' ליה וידרו להך הסוד' ונבנו משם הפירקעיה' ההיא עם קת' מסחורותיו ויהי למסור' עכ"ל מחבירו בטענה הגנה הנכר' ואליעזר שחפז הני' טוען עליו לאמר כמה פעמים חפסתיך ללוקח הנמר גפן הני' ומאלנה ויהי דומה אחר' וגם בשעת המקח חפסתיך עלי' והולכתי הלקוח' לבייך' שלא מדעתי גם לפי דברך לא קמה והרענתי ונחמתי על הגנבים כדי שיבואו בני אדם להל' מידם הגנבה וי"כ לא נחמו בבית' שאל' שרי אלא נחמו בבית' בדוריון של חסותי ואין מסגר על הבית כל כך אלא פותחם של עץ ומגדיל טוען לא אחן לך כלום לפי שנבנו עם שלי פ"כ דברי טענות וירוחם . וז"ל פסק דין :

הנראה לעד' ומיעוט הנבנה וקול' הסבדי' בדרון זה שמגדיל הני' אשר גונב מרשותו הא"ל קטע' הני' הוא חייב בכל הפסד הגנבה ואין הוא לשלם לאליעזר חלקו בסכמה ההיא לפי שכל טענות אליעזר הני' מס' טענות חזקים ופירות הטענה בטענה שבעתו לחלוק כדי ליעול חלקו ומאן לחמו והודם בזה מגדיל הני' וגם הביא אליעזר עד אחד על הדבר הזה ובר' מן דין דין פסוט הוא שהחופים שומרי שר זה לזה הם להחייב בגנבה ואברה שכן כ' הסוד' ס' קצ' וז"ל השוחפין שומרי שר' שם נבנו או נאבד דבר מהשוחפין ברשות אחד מהם חייב באחריותו ב"ד' וכו' . ופ"ך שם בנתי' אמאי' ב"י ז"ל שטיק' דין זה בבית' ח"ה (מ"ב ע"א) אמר שמואל השוחפין מחזיקין זמ"ז וכו' וגעשין שומרי שר' זה לזה וכו' . ופ"ך שם בנתי' אמאי' שמירה בבעלים ההיא ומשני רב פפא בגון דא"ל שזור' לי היום ואשמו' לך למחר וכו' ז"ל שפיר' ז"ל שם שפיר' בבעלים הוא שכל אחד משמר קל' מהשוחפין בביתו וכו"כ שמירה בבעלים היא ופסור' אבל שזור' לי היום ואשמו' לך מחר כיון דלא שמרו ביחד כלל אלא א"ל' ליכא שפיר' בבעלי' וסילכך נעשו ש"ס' זה לזה להחייב והחוספת כחבו וכו' . והמובן מדברי החוס' דרכותיה דרש"י ז"ל סביר' לכו' אלא ששבו חלקו בדבר ואמרו אם נחמסקו יחד חמלה וכו' אם נחמסקו אח"כ כל אחד לבדו אפי' אין ברשות האחד כלום מהעסק בשעת גנבה פטור ורש"י ז"ל מר"ך דבשעת הגניבה יד' העסק ברשות שניה והטור חסם לפסק הלכה לשון החוס' ומדלא נקט לבון הגמר' ושיע' דמפני רב פפא בשמור' לי היום ואשמו' לך למחר מיניה שמעין' דלאו דוקא שמור' לי אלא אפי' קנו השוחפי' בשת' ושמר אחד מהם בשחם ונבנו או אבד אפי' חייב שיוכל לומר לו אחי' שומר' שר' שלי שלאחר שהיית שומר' זמן מה הייתי אני רוצה לשמור ע"כ . וב' עוד דלפי דעתו רוצה לזקק דשוחף אפי' ש"ח אינו וכו' אבל רז"ל חולקים ע"כ . ומתיר' קולון ז"ל כ' בשר' ביד' בחטונה על שר' ורבעה ששחמכו במטוה שקנו מנוי' אחת יחד והריותו כן פיר' אחת מלקוהו ושאר' עליה הק"ו של הני' ועליו רבקה והמה אחו' עם הריות שלה בנים אחד והלכה חז' וכו' . והל' הק"ו של הני' עם הריות ופסק' הר"ן שם דאחריות כל הפסד האגירה על רבקה לבדה וכו' . וחלה ז"ל עיקר' דרינא דלא הו"ה שמירה בבעלים אלא אם כל השוחפין ברשות שניה חס' משמר זה משמר אחר' אם כל השוחפי' ברשות אחד לבדו ומכירו אין בידו כלום וגנב' או נאבד מרשותו חייב רשוחפין שומרי שר' הו' . והנה משמע

מדבריו דלאו דוקא שמור' לי היום וכו' . דהא בשוחפין שר' ורבקה לא חסו ביניהם שמור' לי היום וכו' . וחייב' לרבקה מטעם שלא נשאר' כלום מעסק השוחפין ברשות שר' לשמור' אותו וגם כשר' ק"ה מס' גלה דעתו דשוחפין אפי' מן הסתם שומרי שר' . ובסמ"ח הני' שר' ק"ד כ' דלפי' שר' כדרך השומרין לא אמרין מאי' ה"ל למעבד אלא חייב בגנבה ואברה . ועוד פסוט במבואר בעור' ח"מ ס' ש"ג כס' הירושלמי ששומר שר' אפי' הקפידו חומס' של ברזל אין לו אחריות אלו היום שם והיה יכול להל' חייב' ואם לאו פטור' אלא לעולם חייבין בגנבה ואברה אפי' היום שם ולא היה יכול להל' ואפי' בעדינא דיימי' אינשי או קפץ עליו החולי ולא היה יכול לשמרו חייב' . ועוד מעשות רבו מספר' בנתי' דמשמע מייא' דשומר' שר' אפי' בגניבה ואברה דקרוכה לאינש' חייב' כי הא' (ב"מ ז"ב ע"ב) דהואו דועה שהעביר בההמו' על הגשר והפך' אחת למחרתה וכו' וחייב' דבין רב פפא ובשפיר' הר"ף ז"ל כתוב אם טעון השוחף מלחוח מאורע שאירע בתמון השוחף דמי' כס' להחייב בגנבה ואברה ולכן סמכ' דעמי' בנתי' ועלה בידיו לפי סברתו הק"ר' מהפוסקים ז"ל שסדין עם אליעזר הני' וחייב' מגדיל הני' לפטור' על כל חלקו בהאלק' טע' הני' ולא יפסיד עמו כלום בגנבה זו . ובמקום שאמרו רבוחיו ז"ל לקר' אין רחוי' להאריך . אפי' שלמודד אי' לר"ך וכו' . עכ"ל נר"ו :

וזאת השו"ת אליו י"ץ . מה שהעלה ב"ח שגדיל' זה הוא ש"ס' להחייב בגנבה ואברה גם אם הוא שומר' שחם ולא חסנה עם חבירו לומר אשמו' היום ואל' למחר והבאת ראיה מלשון הטור' ז"ל מדלא נקט לשון הנתי' ושיע' דר"פ וגם הבאת ראיה מלשון המדרי' ז"ל שהביא' משום רבי' מאיר ז"ל גם הבאת ראיה מעמשה דשרה ורבקה שהזכיר מהר"ן קולון ז"ל . אשיכ' ז"ל בזה שכל דמי' דמי' אחר' הנחמה שהיה כ"ח אינה מבוטאת להלכה . אם מל' לשון הטור' ז"ל שר' שטעור' זל"ה לך לשון נתי' ופרש"י והחוספת ז"ל וערבים בלשון אחד והוא"ל מהם הר"ן באלו חמ' חמ' ונבדל' ונבדל' מהח' מחמ' ונתי' לפי בלשון הנתי' הוא אחר' שמואל השוחפין וכו' . וגעשין שומרי שר' זה לזה פ"י שכל אחד מהם מחייב בגנבה ואברה של חלק חבירו ופדרינן בגמרא אמאי' שמירה בבעלים היא ר"ל שהמקסן שר' בדברי שמואל' שם כוללים בכל אופן שאל' אם חסיה הסחור' קלח ממנה ביד' זה וקלח ממנה ביד' זה אפי' אם כשומרי שר' וכו' וע"כ הקשה ואמר שמירה בבעלים היא ופרש"י ז"ל שמירה בבעלי' היא שכל אחד משמר קלח מהשוחפין בביתו וק"ל שמירה בבעלים בעור' וכו' וכו' שהיה ראובן משמר מלחם שמעון וכו' . ומר"ך למודד אחר' ר"פ דא"ל שמור' לי היום ואשמו' לך למחר . ופרש"י אחר' ר"פ כגון ששחטו ביניהם כן שמור' לי היום כל הסחורה וכו' . דכיון דלא שמרו ביחד כלל אלא בזה אחר' זה ליכא שמירה בבעלים הילכך נעשו שומרי שר' זה לזה רש"י ז"ל ביאר בביתו דלא נקראו ש"ס' אלא אם חסנה כפי' כן שמור' לי וכו' . דהא ר"פ אחר' דא"ל שמור' וכו' . ורש"י הוסיף בביתו דבריו ואמר כגון שהחמו וכו' . ורבוחיו החוס' ז"ל ח"שו חדוש' אחר' בדברי המקסן שהקשו ואמרו אמאי' שמירה בבעלים היא שדעת המקסן הוא שאל' החמילו ש"ס' יחד בשמירה' אפי' אם לח"כ היה כל אחד מחמסקו בו לבדו הוה שמירה בבעלים מאחר' דבחמלה נחמסקו ביחד' היי"ל ליה שמירה בבעלים דבחר' החמלה חלוקין ר"ל שאל' בחמלה היה עמו במלכאכו גם אם בשעת חלוק' אינו עמו במלכאכו כעליו עמו קרינ' ביה והחיות הזה שחדשו החוס' ז"ל גם רש"י רמזו בפירושו שדך פ"י בחירולא דר"פ כגון ששחטו ביניהם וכו' . דכיון שלא שמרו ביחד כלל אלא בזה אחר' זה וכו' . משמע מדבריו ז"ל דעמלא' הוא דלא שמרו ביחד כלל אלא אם שמרו ביחד גם אם כל' וא' [אחר'] כן שמר לעצמו היי"ל ליה שמירה בבעלים רמזו אמרוהו החוספת בפירות לפי דעה שניהם כפי' מה שפירשו בלשון המקסן ג"פ דלא חסבין לשוחף כש"ס' אלא אם מחמלה לא היחה שמירחס' ביחד דמעיקרא כשקנו השוחפין חסו ביניהם שמו' לי היום ואני אשמו' לך מחר . גם הוסיפו החוס' ז"ל דאם מחמלה היחה כל' ח' שמירחו לעצמו גם אם אח"כ נחמסקו בו שניהם יחד ונאבד מביה אחד מהם מה ש"ס' בידו אם מה ש"ס' בבית' השומר' הראשון הוא שאבד' חייב דבחר' החמלה שמירחו חלוקין ושמירחו מחמלה לא היה עמו חבירו במלכאכו והב' פטור' לפי ששחמלו אח' לשמור' כר' היה עמו חבירו במלכאכו דהא לא שמר הוא עד ששמר חבירו שאל' השוחפין שומרי שר' וכו' כחירולא דר"פ ועכ"ל ב"ד' א' בזמן שכל אחד מחמסקו בשוחפין וכו' והיינו כחמלי' שהחטו ביניהם וכו' . דכיון הטור' ז"ל חולק על פרש"י שהכל מודים לפרש"י ז"ל דהא אפי' המדרי' ז"ל שהביא' דברי רבינו מאיר דלאו דוקא קאמר' ליה שמור' לי וכו' . ואם איכא דהטור' ז"ל ס"ל כדעת רבינו מאיר ז"ל לא הוה שחיק מיניה הגאון מהר"ן קאר' ז"ל דה"ל למימר שהטור' סביר' כדעת רבינו מאיר ז"ל דכיון ששקסו של בית' יוסף אלא לבד דעת הטור' . וגם איכא למידק שהטור' ז"ל דעתו בזה הוא בדאמר' ליה שמור' לי היום דוקא קאמר' דהא הטור' ז"ל פסק הר"ן ככל פירושא דחוספתו ז"ל דהא אפי' החסות האחרין שהוסיפו הם דהראשון חייב והשני פטור' כבזו' הוא ב"כ בכלל דכיון והחוס' ז"ל דעתם כחירולא דר"פ דדוקא קאמר' ולא כס' שפי' ר' מאיר לפי שס' ז"ל על חירולא דר"פ דא"ל שמור' לי היום הקשו ואמרו ואית' אחי' שמירה בבעלים היא דאמר' ביום שהאל' (ז"ב ע"ב) דבעלים באמר' וכו' . וי"ל שאי' חסם דבאצירה משעבד' עמסם ליכנס במלכאכו אבל הכא לא משעבד' עמ' למסור' ב"ל . הגה לך בביתו מדרי' החוס' ז"ל שהשוחפין אלו ששחטו ביניהם שמור' לי היום וכו' . דלא קרינ' ביה עמו במלכאכו הוא מל' דלא משעבד' שני לשמור' עד למחר מל' החמלי' שהחנה ואמר' שמור' לי וכו' :

הבחי"טים שמה חאכלם עם כי הם מעתירים לך וזהו ממדור שמה יחד יבד' הפסד כי כבר הוא חייב בהפסדים לך שלא די בהם ומכרם וגו' האל"רי אלים היה דרכם בחאור זמן להיוהה עולים ויורדים וע"כ ממדור ג"כ שמה יבד' הפסד הם ירדו מהפך שקבלם בו ע"כ פרע אחום כפי מה שקבלם מיד העניד יע' שהעניד נ"ע לא העלה עליו העפקה בכך דר'רי אלנחא"רי אלה שמה ממדור שמה יד' הספר ע"כ שעתה ג' הכמות . וזהו חמשי ממע' אחר אחר שמה ממדור שעתה"סם ואחר עמדו על דבריהם פסקנו הדין ביניהם כי גם שלא היה ראוי להכנס הנה' לשלוח די בהאל"ריאליים הנה' כי האמת אחו' בענין הלהלבו"טים שהם מועדים להפסד ונכסו עשה שמכרם אחמס' הוי"אלים רחוק רחוק הוא הממש שחמר שעה בדעתו . יורח די ראויים להסוקין בדריהם מלנח"ס . אחר אחמס' אחר אחר כבר עשה מעשהו והוא"לם ובשעת ההוא"לם לא היה שום רק כפי אחו' סך שקבלם אינם משלם בדריהם אלא אחו' סך שהיו שוים בשעם שמה בהם די ואינו משלם בשעה החביעה' דגס בפקדון אם שלח בו די רה"ל כגוף הוא בין קי"ל (ב"מ ז"ב ע"ה) דמשלם כפי מה שה' בשעה שילוח די בין יורק"ה בין לזולת בין להפסדו והפסדו כל כשעה ההוא"לם . וג"כ בלד' העניד הפלה העפקה כחשבון דר'רי אל' חאזיר ואלו הנה' להכנס אל' העניס' ובה' ונמלא שמה עניד האל"רי"אליים הרבה כאשר הוא שזה סיום לא היה נוטל בדמי הקרן שלו רק חשבון האלנחא"רי וכן בהפסד אם היה יורד שוויים היה טפל כפי מה שקבלם אחום בשעה העפקה . אחמס' נא"ר שמה ממדור מפי העניד וגם מפי אחרים כי סיבת פליטות די החכם הנה' בהאל"רי"אליים הנה' הוא להסחר ולשאלת וחתם בדמי"ה וכן בדמי' האבזויק' והרועים חס"ל כבה שמה ונתן בהם ונמלא שמה מדעת בעל העסקה שהממש והמזון סיה"ל לו לעשות בקושט"רינ"ה עשאו כבאן . ופסקנו הדין כזה מאחר שהוא שניה מדעת הבעל' שהם נתנו לו לעשות שמורה במדור והוא עשאה כבאן מה שלא היה זה דעת העניד ל"ע דוראי' אם היה שאל ממנו העסקה להסחרה בחא"ל"א"רי לא היה נותנה לו לכן אם הרועים אינה רכר הוא לאמלע ואם הפסד הפסד' נלמנו כענין מ' מה' מעות למחל"ס שר' לחבירו לקנות תמים והלך וקנה שפורים וכו' . ולא העלנו שבוועה על ההכנס שהם הרועים שום דבר לתת חז"ו לבטלי המעות . והוא שבעד שבוועה סתירה שהלדיבה הפסד' כבמא"ל ובעתה והנה' עלה בידו כלום אלא ההפסד והטורח ובכן פטוריהו ממעטות ר' שמה הנה' .

שאלה כב

שאלה כב וְלִמְסַחֵל אֶל הַחֵם הָרִיז י"ד. אשר שאלני על מנין שמעת כספים אם נזוהת בזמן הזה ועשו מנהגו בירלנו זאת :

תא חשבוני אליו הכנס י"א אחר אשר עמדת על הדין בהרמב"ם ז"ל ובכור ז"ל אין להאריך מענית לנ"ח וכס' שמעדת בז"כ את חשבוני א"ז הרשב"ץ ז"ל אמנם ששאלתי ע"ד קטנא דע ק"ה הארוך כי כל השקרות אשר ראיתי מעולם בירלנו זאת אין כחוס בהם על מנה מלא חשפטו שבביעית ויובין בהם גם אם חשבור עליהם השביעית ולכן חכמי הפיר לפולם לא בקשו דבר לידע זמן השמטה בחייו שנה טפלה משנות המחזור שאלו היו מהגין בשמטה כספי' היו לריבין לקבוע זמנה וכו' ש"ס מחלוק' בזמין בין ר"ת ור"י ורש"י ז"ל וכן לריבין לשקור על הדין ולומר הלכה ככר או כחור וחס' ה' הדין עומד להם בספק היו לריבין לקבוע שיעבור על המור כל המנינים דרמסקא דריבין לקולא ששמעת כספים בזמן הזה אינה אלא מדרבנן. אבל בירלנו בזה שפכו על הרבנים שפסקו דהאידנא כיון שנהגו שלא להשמיטו נעש' כאלו הסנה עמו מחלה שלא שמיטונו שבביעית שכל המלוה על דעת המנהג הוא מלוה ועל כן נהגנו לנכות החוב אף אם חשבור עליו השמטה. ורש"י שד"השכ"ב לרן מהגנא עכ"ל ז"ל. הגה הראש"ם ז"ל ה' מנהג וכו' האמרין דרמב"ם ה' ברי' חשבור כסבורים הם שחיליה נזוהת. הגה הראש"ם ז"ל שפ"ט ששהיה סברות שאין לנכות שטר שערב עליו שביעית מ"מ לא היה מוחה ביד הנהגים במקום שנהגו לנכות כמו שנהגו בחשובה כספים בה הכי ואלו מיום בכו"ה הגה איני דן שלא חשמיטו שביעית וגם איני סוחר מנהגה אלא אני מניחם לרן מהגנא עכ"ל ז"ל. הגה הראש"ם ז"ל ה' מנהג בירלנו הנובין אע"פ שנהגו עבר סברתו ז"ל ואי' עולם מנהגהו נוהג ורואה שנהגו לנכות גווי' ואין מוחזין בידם. וכ"כ מהר"ל קולון ז"ל על אש"י מקומו וז"ל ועוד כי פשטיו אין אלו מורגלין לעשן טענה שמעט כלל ואדרבה אנו גרילין לנכות שקורות שערבנה מעליהם שביעית. ודעולה מזהם כחם בכוזה חשבוני בז"כ שאפי' במקומות שנהגו שביעית' ונעשה להשמיט חשמיטת כספיים ולא היו גווי' שטר שערב עליו שביעית ונעשה בדורות האחרונים אם חוששין שטר שערב עליו שביעית בכלל טענה מרובול בירלנו הוא ששנהגה המנהג בימי האחרונים שסמכו על קלמ' מהפוסקי' שכתבו דהאידנא וכו'. ונקבעה כך הלכה בכל אלו הדורות שאין אומר ואין דברים וכן את נהגים לנכות אחר שביעית בלי שום פקפוק ואנו כופין את המלוה לפרוע שטר שערב עליו שביעית ואולי גם מחלהם ע"ד נקבעה הלכה בירלנו זאת איננה דריש"ם ז"ל ולא כא"י דריש"ב ז"ל כגון הראש"ם ז"ל ש"כ א"ז הרשב"ץ שדריש"ם ז"ל הגנה שטר שערב עליו שביעית גם הוא ז"ל עולם בזה חובות שהיו לו ביד אחרים אחר שערבנה עליהם שביעית ועליו פסקו אפי' הארץ נזלה כי הוא היה הקבוצית הגדול לנהגתם הארץ הזאת ולהדאיותיה **א** וכ"כ אם החוב מטיקרא קצתו לו זמן ארוך ביותר באופן שחשבור עליו השמטה חך הזמן אז בירלנו' א"ט שמעט ויכול למוכסו אחר השמטה

וּס'. דלס איזא דלעף' בנס' היי קאמיר נח משחביד עד. למד ואז נסח
כל שחא וסחא משחביד הני למדור לראשון דבר זה קל להבין וחזי
אמר ארז מאלו דלעו שדעה התוספת ופלי' ז"ל דרואק בדלמז ליה שמור
וכ' היי מליק למיזר ז"ל שסמור ז"ל חולק פלי' ואז ז"ל הפסק שלו כל היק
על דעה אחרת' בנס' מלי קאמיר

זמרה שהבאת רח"ה ממעשה דמרה ורנקה שהביא מהר"ק ז"ל והבאת משם שדעת מהר"ק ז"ל הוא חפ"י בסתם חמדת' למדל מאלד מהבאת

וְשֶׁהִכָּחַת מִדַּעַת מַהֲרִי"ק דְּמַהֲרִי"ק ז"ל לֹא פָּעַר שָׂרָה אֲלֵא מִלֵּד שְׁמֵאלָהּ
מִהַחֲפֹת לְגַמְרִי בֵּין רֵבֶקָה וְשָׂרָה הָיָה חֲלֻקָּה הִרְיוֹחַ בִּימֵיהֶן וְשֶׁמָּא אֵת הָקֵדִין בִּיד
רֵבֶקָה לְחַזֵּק בִּיד הָעוֹי' וְלֹא נִשְׁאָר דְּרַבִּי יִצְחָק מִהַשְׁתַּחֲפֹת כֻּלָּ וְעו"כ הַמַּעֲשֵׂה
נִשְׁאָרָה בִּיד רֵבֶקָה אִין שָׂרָה מֵחִירָבַת לְחַזֵּק הַהִירֹחַ שְׁקֻלָּה דִּלָּא אֲחֵי' אוֹמֵר
דְּלִפְדֵּי בִּיד שְׁקֻמָּה חֲלֻקָּה וְאֲחֵי' הוֹסִיף ז"ל לְגַמְרֵי דְרֹדֵי' וְכֵן נִשְׁאָר דְּרַבִּי
מִהַשְׁתַּחֲפֹת עֲדִין בִּימֵיהֶם כֻּלָּ חֲלֻקָּה וְהוּא בִּיד שָׂרָה בְּאוֹפֵן שְׁמֵאלָהּ שְׁחִיבָן
מִמַּעֲמֹד כֹּחַת שָׂרָה מִמַּעֲמֵד מֵהַשְׁתַּחֲפֹת וּרֵבֶקָה מִמַּעֲמֵד הַמַּעֲשֵׂה
שְׁחִיבָן בְּצִבְלִי הַגּוֹיִם הָיִיתָ לֶה שְׁמִירָה בְּנִפְלִישׁ דִּלָּא חֲרִיבֵיו עֲבָרָה שְׁמֵאלָהּ
דִּחָד' וְאִין חֲתִמֵּי מִלֵּית אֶךְ הַבְּנֵה וְכֵלָה אַחֲרַי מַהֲרִי"ק ז"ל וְהַדְּבָרִים
הֵם מְבֹרָרִים בִּיחָד מִלֵּית הַשֵּׁמֶשׁ וְלִשְׁם שְׁמֹכּוֹן דְּרִיבֵיו ז"ל סִיִּים וְכֵן כִּתְבוּ
הַחֹסֶ' ז"ל וְהַסּוֹד וְכֵן הַכּוֹחַ עֲמַת הַחֹסֶ' וְהַסּוֹד ז"ל מֵהַחֵי:

וההוכחה השנייה שהוכחה ממה שכחב ג"כ מהר"ק ס' קג"ה גם אלי בזה אלי חמיה ממע"כח והוא מאחר אשר עמדת על לשון

מסר"ק ז"ל ורואית כמה טעמים נחן לנאותה הלכה אשר למד אינו מתחייב
השקפה אלה כהנאוולא כהנסח ולא היציר דעם ר' מאיר ז"ל אלה עכר בעל
הדין לבר לסיועא בעמלא אמנס סאז ז"ל דעמו בחירו' ד"פ דרוק בדאמר
ליה סמור ל' יו'. וע"כ הוא ז"ל סלק אוחס קלוסי כ' היציר ללא חקש' לן
סירואל ד"פ למשגחי דפרק אלט מצלוח וספאזי דהרעקלען ליה מצי: האומן
ולאחר שפאזי ד"פ אוחס דרביס איך כחבס ע"פ סכאב:

וא"כ העולה מדברים אלו שאם אנו באים על מדיל הנ' מטעם שמירת השתופות יהיה פסוק דהא שמר בנחם ועמו במלחכתו הוא ואפי' לפי

הנחת כל"ה בדכחמא ג"כ חייב יו"ה פטור מגדילי טעמא מאי בדכחמא חייב
 גמסו דרמתי' ליתא לני ש"ס אחה לני שאלחא שהיית איתא שומע יו"ה לחא
 וכו' דמס יתיה יו"ה אל ג"כ שומר וכן סתמא הוי"א כפרתא ב"ד כ"ד
 לנתימר הכי דהא חליצור הוא עוזב את החלוקה שלא קט האלקעו"ן הא"כ
 פ"ה"י ב"ן מיהא דהמסמק פטרינו כי לא קפדוהו דק תלפוק ולשמונו ולו"ן או"ך
 יכול חליצור הנ"ל לנעטן על מגדיל הנ"ל ש"ס אחה לני שאלחא שפירקת
 הייתי אל ג"כ שומר וכו' דרמתי' בדכ"ד הוה אל ש"י מחללה הכי :

אמנם דע לך בני תחי' לעד כי אני אומר לך בחיוב זה שחייבת את מנדיל שהוא חייב בודאי ובוודאי ולא מטעמיד אלא שהוא חייב מטעם זה

והוא שהאלקותו ה' לא קרין ביה שופטת כלל דהא מתחלת לא קט אותו
אלא לתקן לשפוט ומדבריהם יכיר כי מתחלה היה רצונם לתקן קוד' שיליבוהו
במציבת הסוכר ומגדיל הוא שהולבו בהכרח ומתקן אל ביתא ודבר זה נקרא שנים
שנתיים מקם אחד והק' רואה בזה' שלושין וסופתין ורמב"ם ז"ל שנת
שנתיים שנים שלקחו מקם אחד אז ש' שופטין וכו' הרי' שהידי שני מירם שופטים
שנתיים מקם אחד ומגדיל זה שלקח עם חבירו המקם בשביל ההלוקה והולך
בביתו המקם ההוא גם אם היה בראש אליעזר לא הולכו חלה לתקן לשפוט
ולא שייך למישר הכא שמור יך להחלוקה קאי' שעשו ומגדיל הוא
שעבד וכו' שהולכו בחוקם על אליעזר וכו' שהיה חושבם לתקן כדברי' כי
היה ידועם מיום על כן מייב הוא בגנבה ואבדתו ואי אומר שהסמורה
היה היה ביד מגדיל בחזרת עשק מאחר שהי' אליעזר רואה להאריך את
ההלוקה והוא אינו מעביר וכו' שהוא מודה בדבר זה ויש ע"כ דבר זה ומאחר
שהוא מגדיל ביד' אינו יכול לכפור עוד וק"ל שהמעבד ממון חבירו בידו ה"ל עשק
והמחייב באופטין וכו' שהיה בדברים שהוא שטע ג"כ בשמירתו ולכן חייב הוא
לשלם לאליעזר דמי' חלקו ואין להאריך בזה כי שטע הוא . שלמה דוראן הקטן .

פנין כא פסק דין וחתמו עליו חכמי הפיר ח"ל הפסק דין. חנו חתומי
מטה היושבים על מדרן בארצנו זאת עמדו לפנינו לדין החכם

ה'י"ד והרחיק קרשקס י"ו ור' ישועה בן עזריה עורסה ב"ד מתלמדתא חסד
לדבר בעד יתמיא הגיד ה'י"ד אחרתא שפטרות'ע' וענין ר' יצחק
גד הסנה' ה' העד' ה'י"ד כאשר היה בזמן עיד אלנאזרי' נתן לה'י
והרחיק י"ו אלה' ופאחיים דריג'י וזב נעיריא בחדות עסקא כדי שכל
קוקש'ע' מדינה' להלבים סחורות בסך ה' והעסק המזר ביניהם לתאזין לעוב
ללעושוב וכבז עליו שער עסקא והכל לו הגיד ה'י' יע' לתרו' והיה העסקא
בסך ה' והסך ה' שנתן לו היה בוי'ע'ס הפלה חשבונם עליו כפי
החשבונ' שמה' והוא' האחר' ה'י'יאל'י' עטלה אורס' חז' כעשות ז"כ
כפי מה שזכר שו"ס בארזא שמה' כ"ה חזיס לכל פ"סא בחזפן שטלה שער
העסקא מסך אלה' ופאחיים דריג'י וזב מדירי אלנאזרי' ואח"כ נחשכב החסם
הסנה' ולא חזב לנכת אל כ' הפזח' ופלה ידו בבוט'יט'ס ה'י' ומזר וגם הוילא
האלרי'א'ל'י'ס ה'י' כפי אורס' סך שקבלו בו ונאחרך הענין כמו שנה
ה'י' ובזמן ה'י' הגיד ה'י' ל"ע ל"ס' ומאשר כ' המורס'ס ה'י' לתבוע ענה
החסם ה'י' עלה שער האלרי'א'ל'י'ס וזמר להיות שוה ס"ס חזיס'ל' פ"ס'א
ר' ישועה ה'י' לפרוע לו האלרי'א'ל'י'ס ה'י' בענין או כפי מה שסם
בשעת הכביס'ס מאחר שלא היה העסקא אלא להוירך האלרי'א'ל'י'ס
למסור' כדמס' ואחר שנחשכב ולא הלך כל היה לו לשלוח יד להויר'ס
האלרי'א'ל'י'ס בטרולאחוי' והחסם ה'י' השב' למסון ה'י' ואחר לו כל פזח'ס
ססס האלרי'א'ל'י'ס וכסס ואנס הוא ברזאח'ס שנחשכב מלכת אל כ' הפזח'ס פזח' אל

המסעה לפי שמעמך כפיכס אינה מעמעת אלא לבסוף וביטח אחרון לא קאי בלא יום דלחם יכול לתנובו. וכן פסקו כל הפוסקים' בלישנא בתרא דשמואל זל דאמר בפ"ק דמכות (נ' ע"ב) דהמלוה לעשר שנים אינו מעמט דהשאלה פיה לא קאי בלא יום ולא לפי שיום אחרון של שמטה אינו יכול לתנובו ולגנוש מעדיין לא הניע זמנו ולא קדיין ביה לא יום אח רעמו ולא מלה עליו המלוה והסוב עדיין הוא קיים. והכי נמי חק בפירקא בתרא דשביעית (מ"ב) דשמואל אה הפירס והקנה ב"ה' אם היה המדע מעובר שמעט ואם לאו אינו מעמט פי' שאם נתעבר אהלל ה"ל אחר יום שזלח את הפירס חול והוא יום אחרון לשמט המעטה והיה יכול לגנוש בזה יום וקריק ב"י לא יום וע"כ הוא מעמט ע"פ שאם אינו יכול לתנובו ביום אחרון אינו מעמט וא"כ זה שקבע זמן ואניעה שמטה בתוך הזמן שאינו יכול לגנוש ביום אחרון של שמטה אינו מעמט. וכן ג"כ אם החוב היה מעמט על הקרקע והוא באחרת דלא משלך או שקבע זמן למטבונה באופן שאינו יכול לגנוש ביום אחרון של שמטה אז בודאי אינו מעמט דלא קריק על מה"ק' זל יום. ו"כ אם השטר כתוב בו אחריות נכסים ריש למשכר על מה"ק' זל שכתב באותה השבועה ג"כ דאינו מעמט אפי' במקומות שנהגו להשעמט ו"כ במקום שנהגו שלא להשעמט. ואם אין אט יודעים בענין מהנה מקומות ומה היו מהנה' בית דייכס הנרק דהאשוי' נס האחריו' ואם אחס טהג' לכחוב בשטרות שלכס ע"פ שלח חשמונו בשביעית ואם אחס טהג' לכחוב קב בשטר אחר לא נכתב בודאי אס יטעון הלוה טענה שמטה אינו קאי עולאין מעמו. ו"כ ואין לו לפתוח בטענה פרוחבל כפו שרליח בתשובה א"י הרש"ב זל וכמ"ס הרא"ש זל באותה השבועה שהביא בנו הטור זל דמה לו לפתוח בדבר דאס סהרי דלא משקי ארעמיהו הפותח בזה הוא פותח במילי דשקלא שלא אמרו ז"ל פתח פיר לאלס כביזא בזה. ו"כ ואף אס י' בשטר שבועה על הפתול לפירע לא אמריקן כופין אותו לקיים שבועתו דלא השביעית מתקעת השוב כזאת מלך כמו שאמרו בפרק המעבל (ק"ו ע"א) שביעית אפסכעיה דמלכא ונעקרה השבועה ונפטר מהחוב. וזהו מה"ק' זל כתב באותה השבועה ענינה ו"ל ועדיין אינו עומד במקומי דהיכא ששבע הלוה לפירע דאין להכניסו בשפק שבועה ודאיו הוא למייב הלוה לפי הל"ד היכא דשמלוה טוען פרוחבל היה לי ואבר מאחר שהרבה פוסקי' אומרי' שגמל בלא שבועה וכן פסקו החסומים שהם עיקר ההוראה זל וכן ר"י מקורבלי זל ש"י אחרון וכו' ע"כ זל. ובסוף אותה השבועה מסיק בה הכי וכלל הטענה על דעמי נקצרה שהלכה זו רופפת הרבה ודאיו להלך בה אחר המנהג והנה קיס לך במנהג אשכנז וכו'. ואם איך מנהג קבוע אס י' בשטר שבועה או חרס אי טעין הלוה לפירע ראי למייב הלוה ולא שגכנס בשפק שבועה או חרס אי טעין מעלה שטר פרוחבל היה לי ואבר דאי לא טעין או שאין לו לא חרס ולא שבועה בשטר אפי' טעין אמל' כיון שאין אנו רגילין עכשו בפרחובל לנע"ד שאין ביריט לבקף את הלוה לפירע והפסעה עכ"ל זל. הרי לך בפ' שאל חייב מה"ק' דללוה לפירע מדר השבועה שקבל עליו לפירע אלא אס טוען המלוה פרוחבל סיה לי ואבר ואע"פ שאינו נאמן לומר כן אלא בשבועה כפי מ"ש המעדי' זל כסם הרבה פוסקי' היכא דיש שבועה על הלוה לפירע אז נאמן המלוה לומר פרוחבל היה לי ואבר ופטרין ליה מהשבועה אבל בלא טענה המלוה לומר פרוחבל היה לי ואבר אין מחייבין ללוה לפירע מדר השבועה שקבל עליו והטעם הוא כמו שכתבו לעיל. וזה מה שזל להשיב לכת' בקנ"י מילין. והלופק יגדל. כמותה ומתגדל. ולמד לא ידל. כלות נפטר ההשכנה ונפס אחיך שמה דוראן ס"ט.

ענין כג פלוגי נזה לפני תמוה ואמר כול"ש פי' י"ד או"מא ותו"מ א"ל לא"י לאויכתי ואומ"מא מ"א א"לנחא מ"א חע"ט' לת"ד ובע"ד מ"י"ח או"מא כול"ש האק"ש. ונפלה הרברים במשמעות השלשן שאמר כול"ש פי' י"ד או"מא א"ל אס הוא לשון מתנה א"ל אס הוא לשון אפטרופסות אמו של המלוה אינה כי אס אפטרופסות בעלמא ואין לה שום זכות לעצמה בכנס' הבן. ע"כ אמרתי הנה בחתי במגלה ספר לבאר הענין הטעם מדברי הגמ' והפוסקי' זל בקנ"י מילין ואמרת יורה דרכה וכל דרך איש ישר בענינו וחוכן לבוח. והוא יעמידנו על האמת :

נרמ' בפרק ש' שמי' (קמ"ח טע"ב) אומר רב שמת יתול יתה יחזיק יקנה כלל איך אלה לשון מתנה. איבעיה לכו יעמוד יראה ישען בהם מאי חיקו. הנה הם ע"ה ביארו הלשונות שיהם בהם הש"ת וייעילו להיחס לשון מתנה בודאי ועמדו בחיקן בלשונות המסופקים להם אס הם לשון מתנה. וק"ל כרב שמת במאי דביריא ליה כמו שפסקו כל הפוסקים זל ובהכי ישיגי דחיקו פסקו דלא קנה ראי ספיקא דממונא ואוקי ממונא בחזקת מאריה דהיינו היורשים. נס הוסיפו הפוסקים זל לשונות אחרים לבד מדבר שמת שזיעלו בדברי הש"ת דרב שמת דאמר הני ישיגי לאו דוקא קאמר דאטו חת כי רוככל ליעיגי ולזיל אלא הני ישיגי דקאמר וכל דדמו להו וע"כ הרא"ש זל הוסיף לומר לשון הנחה ר"ל שאמר חיי מתת לפלו' כך וכן גם א"י הרשב"ץ זל הוסיף לשון עובדה שאמר הש"ת אינו עובד לפלוני כך וכן דביריא להו להי כרפאחא זל דהני ישיגי לשון מתנה אינו ודמין לדרב שמת. ונס נסחפוקי הפוסקים בקנ"ל לשונות כמו לשון שליט דכתב הרשב"ס זל דדמי ליה האי לישנא להני ישיגי שטעמו בהם בחיקו. ועתה כנר"ד נראה נס אמתו אס לשון המלוה שאמר הכל ביד אמי אס לשון מתנה סיה דומי לדרב שמת או אס שפק הוא דומי לאותם שטעמו בהם בחיקו או אס י"ל ער דרע האי לישנא פנייהו דביריא לן מלחא דלאו לשון מתנה הוא אלא אפטרופסות בעלמא כי לשון זה לא מלאונו שזכר בדברי הגמ' ולא בפוסקים :

ואני אומר כי הדין לי לפי דעמי הקצרה וברירא לי דהאי לישנא לשון מתנה גמורה הוא דומי לדרב שמת לפי שפאלט בכמה מקומות במקרא משלשן בידו הוא במקום של כמו שאמר הכתוב ויקח מן הבא בידו וכו'. שר"ל

שאל מנהג לאחיו משלו ממה שהביא בידו מעניו וניע כפי. וגם אמר כמכיר ויקח את כל ארצו מידו שר"ל הארצות שהיו שלו ובמקומו לקחם מעמו. ואפי' קרא דעבר אברהם דאמר וכל טוב אדוניו בידו לאי אומר רגס פסס רחיס ולשון ידו הוא של דלפס"י כמא דאליעזר קאמר קרא לשון ידו כי אליעזר אינו כאפטרופסות וממנום בעלמא אלא דקא"ס במילי דאברהם אדוניו כשלו ממנו ולשון הכתוב יוכיח ויקח העבד וכו' ומן טעם ללקיחתו עשרים במילס וכו' לפי שכל טוב אדוניו ממנו בידו דיוק טוב קאי בקרא ואין אט לריכין לחקוק המדבר שאמר וכל טוב וכו' זה שטר דייחיקי וכו'. ואינו נמי דקאמר דהמנהג לשון הט בידך וכו' ר"ל שלך ממנו רק את נפשו שטור כמו שיאמר נחמיו לך למשוח בו כחפך ורלוך ע"פ שאין לך רשות בשמחו. ואם יחלוק החולק ויאמר דאין לשון יד דעבר אברהם אלא לשון אפטרופסות ושליטות וכן דקסן נמי וכן מניט כמה כתובים דאין אלא לשון אפטרופסות וא"כ האי לישנא הוא ליה ספקא וממונא בחזקת מאריה כאותם לשונות שטעמו בהם בחיקו :

יש להשיב בזה ולומר אלו המלוה הזה לא אמר אלא הכל ביד אמי וחסק הייט יכולין לומר דבר זה להעמיד הדבר בשפק דף אמנם עתה שהוסיף המלוה הזה לחלוק נכסיו בלשון מתנה שאמר ערד ושמיית החזר לאחיותי הנה הוא עתה אומר שני דברים בדבורא חזק ולא פליגינא ובאחרת מתחא מתחיה שאמר הכל ביד אמי ושמיית האל לאחיותי בוא"י שטעוף אחיותי שורה עם אמו ואט עס אחיותי וכמו שלאחיותי אומר לשון נחיה א"כ לאמו ג"כ בלשון נחיה קאמר דוא"י שטעף הוכיח על אומרו הכל ביד אמי דבלשון מתנה קאמר ודמי ממנו דיון דיון למאי דאמר' בגמ' בפ' י' וחילין (קכ"ט ע"א) כי אחא רביא אומר יירש פלוני שדה פלוני ותנתן שדה פלוני לפלוני ר' יוחס אומר קנה ור"א אומר לא קנה ור"ל אומר לא קנה עד שיאמר יירשו פלוני ופלוני שדה פלוני אומר בלשון ירושה על פי שאינו ראוי לירשו דלא אומר כלום אס הוסיף על לשון ירושה לשון מתנה כגון דאמר יירש פלוני שדה פלוני ותנתן לו אומר' בודאי שמתן לו אליבא דכולי עמלמ. ורביא הביא האי פלוגתא בשתי שדות ושני בני אדם אס אומר בחד לשון מתנה ובחד לשון ירושה אס מועיל לשון מתנה ללשון ירושה דאריך ר' יוחסן אומר קנה ור"א אומר לא קנה ור"ל דלעולם לא ק"ל לשון שיאמר וכו'. ומחלקו המפרש' בפ' דבריו אי דוק' קאמר עד שיאמר נחיה' באמצע כדי שחאמר על שניה' או לא כמו שהאירנו למענית' במקומות' ואחזיק רב אפי' ללכו בגמ' (ס"ט ע"ב) מהא דחיתא נכסי לך ואחר' יירש פלוני ואחריו יירש פלוני. וכו' מה ראשון קנה שני מת שני קנס שיש והא הכא דכתי שדות ושני בני אדם דמי וקמי דקני יחובתא דכלהו מיובתא. והוסיף בגמ' לימא דלית הלכתא כריס לקיס ר"ל הוילי ואחיותי והאמר רבא הלכתא כר"ל בהכי מלת והאי מר' פנייהו ופריקין ל"ק כאן חוק כדי דבור כאן לאחר כדי דבור ר"ל דחוק כדי דבור אפי' בשני בני אדם ובשמי שדות יועיל לשון נחיה דהאי ללשון ירושה דהאי וכן פסקו כל הפוסקים זל ע' בהרמב"ם זל בפ"י מה' נחלות והטור ס' רכ"א. וי' ייטוקי יוסף זל מה שהעליה דחוכ"ד מהי מתנה דלית הלכתא כריס לקיס דהאי היינו כשואמר יירש פלוני שדה פלוני ותנתן שדה פלו' לפלו' בוא"י. אבל אס אומר מתן בלא ו"י אפי' באדם אחד ובשדה אחת לא מהני לשון המתנה ללשון הירושה אלא אמר' או תפוס לשון ראשון או תפוס לשון אחרון כמו שכתבו לעיל כך פסק הרשב"א זל עכ"ל זל. הנה נראה בבירור דאם אומר לאחד בלשון ירושה ואינו ראוי לירשו דאינו מועיל כלל ונרע מתנות לשונות שטעמו בהם בחיקו ואפי' אומר' דאם אומר לאחד ותנתן שדה פלו' לפלו' דמועיל לאריך הוילי ובאחרת מתחא מתחיה וכו"ס הכא דאמר הכל ביד אמי דודאי עדיף לשון יד משלשון ירושה והוסיף לומר בריאטו שטעף ושמיית החזר לאחיותי אין ספק כלל דמועיל נחיה דלאחיותי ליר דלאו והנה ליה דחיותו בלשון נחיה קאמר להו ורואה זו היא כשמת בזהרים ברורה. והמכתש אותה הוא כמו שזירה לכמות השמש בזהרה. ולואי שיעשה זה בפלפול ויבטלה כשטעמא את השטר מן התורה. רק מדבר דברים בלא ענינא וכן עמס. ואי דייקת במיליה ואקשיה עליה ירבה בשחיקה ויעשה ענינו כאבן דומס:

נ"ב י' להוכיח כן מהדבור ה' שאמר ואמי אין להרשות לתת לאחר ראי חמרת בשלמא נתן לה הכל להסתפק ממנו כל ימי חי' היינו דהוירק להמתות עליה שלא חתן לאחריס שרונות הוא שאלותו השויר שישאר אחריה שיהי' הקדש וע"כ המתה עליה שלא חתן לאחריס אלא מתחפק ימי חיה לבד והשאר אחריה יהיה הקדש. אלא אי אמרת דמתחלה לא נתן לה כלום כגוף הנכסים של מהיכל חיתי לה למיבד לאחריי עד שהורק להמתות עליה שלא חתן. א"כ אחר שגורעה כוונתו מתוך דבריו לא דייקין לשינה למימר בלשון יד קאמר דהרי טודעה כוונתו מתוך דבריו. ודומה זה למע ש"י הנאמן מה"ק' זל בס' רכ"ג על אותו עולה ואמר אי מלוה להניח חפשים דוקאט' למעמס וכו' הנאמן זל גם כי לשון להניח אינו מועיל לפי דיון דלא קאמר אי מניח אלא להניח מעמט דמלוה לאחריס להניח אפי' הוילי וטודעה כוונתו שהוא המניח ויעילו דבריו ואין קפידא בדבר הרי לך ראיס ברורה ג"כ מורה באגב דבלשון נחיה קאמר מאחר שאמר במיניות ואמי אין לה רשות לתת לאחר :

זאת ועוד אחרת שאמר בסוף דבריו ואמר' מות אמי הכל להק"ס הלא בדבר הזה הוא לווא ואומר דכל עוד שחיה רכל אמו בחיים סס שלח מאחר שאמר מה שישאר אחריה יהיה הקדש ודומים דבריו אלו ממנו למאי דאמר' בגמ' (ס"ט ע"א) נכסי לך ואחר' לפלו' דקנה ראשון וקנה שני השויר שישאר אחריי הראשון ובכאן ג"כ אטו מתנה כל ימי חיה והגשאר הוא הקדש גמור אליבא דכ"ע לא מיעביא לרעת הר"ן זל וקנ"ל המפרשים זל שפסקו כר' אליעזר דאמר כל האומר אחר' כאומר מעכשו דמי אלא אפי' למ"ד

חוש המור הראשון שארה כג בר המשולש

לקח הקרקע ולכן יעמידו ביטוי על האמת ויודע חיות הדרך יסכון לחי ולקד דאורי דאקס:

תשובה אלה שני בני הישרה כחמיו ונבונים. עם קדושים מאמינים. אהים וריעים. ידידים ופועים. המסביל חסיד ועויו. המאזיני בל עניינו. הה"ד דוד ערלי' אלי'ס יתגאו לחסד ולרחמים. ויוסף על ימיו יצא. אה"י. ואלה לו אהוביו יקריטו אים שלומיט יידיעו האנס העויו אה"י פלימאן אבי סריר. יעמדרו יעצורו העור על דבר כבוד שמו אה"י: **מדרשן** שאלתכם נראה כי השופין המכר היה לכל אחד מהם נכסים לעצמו וממון אחר לבד מהקדן המוטל ביניהם בנים השתפוח באופן שהם עצמם כהיות שיהם בחיים לא היה הנמצא ביד כל אחד מהם בחזקת שיהם. ועמה ב"ד גם אם בעת שבה הנזכר נ"ע ללאת מארנו לסתמח בארץ אחרת היה יכר וימכר לעין כל שלא יאל אלה בממון השתפוח ומה שהולך בידו בחזקת שיהם הוא מאחר שלא היו עדים ביניהם ולא פקסם ולא כחיבת יד להורות ממנו שכל מה שהולך בידו הוא משל השתפוח הנה הוא עצמו היה יכול לומר למכירו הולכתי בידו מממון שיש לי לעצמי כך וכן וימכר עמדתו טענה מאחר שיש לו ממון לעצמו ולא היה למכירו עליו בטענה זו רק לגלגל דבר זה עם שפועת שותפות:

אמת הוא אם היו ביניהם עדים וידעו וראו שכל מה שהולך בידו היה משל שיהם ולא היה בידו משלו לעצמו כלום או כל מה שהיה בידו בעיר אלנזאיר היה בחזקת שיהם ואין לאחר מהם חזק. זו על חבירו ולא היה יכול לעשות יוסף הנפטר שלקח ממקום אחד או שיתן לו במתנה אלא בריאה ברורה והרואה הוא בעד כמו שפירשו התפרשים ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה"ל שותפין ח"ל דבר הידוע לגבי שותפין א"ע"ש שהוא ברשות אחד מהם אינו יוצא מחזקתו של שני כל ימי השתפוח ואינו יכול לעשות שלקח ממנו או שיתן לו במתנה ונאמר לאחר העצ"ם אלא הרי הוא בחזקת שיהם עד שיביא האחר ראיה ע"ל ז"ל. ומ"ש רבינו ז"ל כל ימי השתפוח למעוטי אם חלקו ששם חלקו השתפוח והיה אחד חפוס ואמר וכו' אמר' המע"ה. וב"ד מאחר שפטר יוסף המכר בחלוצאיר צבאו להמחמר בימי השתפוח הוא רגס השתפוח בעלה מאלה בפעירותו כדק"ל (רמב"ם ספ"ה מהלכות שותפין) א' השתפוחין שמת בעלה השתפוח אפ"ה בשעת נאחזה הית' השתפוח קיימת רבתי שמת הוא הורה הוא שמתו בימי השתפוח ולא ה' יכול לומר שיהם. כל זה הוא אם היה בעד' ורא' ביניהם שכל מה שהולך בידו יוסף הנפטר היה משל שיהם והודע כפי עדים שלא הולך בידו משלו כלום אלא עתה שאין עדים וראיה ביניהם מהה הוא עצמו היה יכול לומר משל קייתי' הגן כי יש לי ממון אחר לעצמי והבאתי בידו לעיר אלנזאיר והיו דבריו קיימי' בראמרי' לעיל גם עתה שזוהן כן דבריו קיימי' והרי הקרקע שהוא בחזקת היורשת. וכן לדעת הרב בעל התרומות זלה"ה דבני עדים מעיקרא ידעתי כשהוא מדעס דאית' בשיתוף לתריוווער ראה השתף דעדין האוא מדעס איתיה ברשות השותף דאי לא ענו דיכיל למעמר אהרתיים ניהלן. ובג"ל בעלי חרייוו של היו עדים ביניהם בחמלה בלאת יוסף הנפטר מתקדווע וא"כ אין כאן עדים שיעידו שכל מה שהולך בידו הוא בחזקת שיהם ואפי' היו עדים ביניהם עדין הייט יכולין לומר משל לחבירו איה דבר כגד אורו ממון שקנה בו הגן כי הוא עצמו היה יכול לעשות כך בהיותו בחיים ג"כ אט טועיין ליורשת מה שהוא ה' יכול לעשות וממון בחזקת יורשין הוא והשותף שיהם להוציא מהם עליו הראיה וזה דבר ברור כפי מה שהורינו אבינו שבשמים יח': **ורענין** הספק שגפיל לכס בשתפוחים לשון הלאה עמדתו על שטר הלאה ולפי מה שגדלה לנו שאין בלשון השטר האוא שני משתפוחים כי אם משתפוח אחד לבד שהוא לזכות היורשת לפי שהוא אמר שכל מה שאני מביא אחריו בכאן עיר אלנזאיר הן מעות הן מעטלין הרי הן בני ובין וכו'. ואין לי עליו חשופת בכל מה שאני מביא בכאן עיר אלנזאיר רק ל"ב דברים וכו'. הנה הוא שטר א"ע שאין לראותו על האצאין רק על אותן מעות ומעטלין שהוא מביא להוציא מה שאני מביא בעין בעיר אלנזאיר ומה שלא הזכיר דמי הגן והאחר עם ה"ל"ב דברים' לפי שדמי הקרקעות ההמה לא היו מביאין בכלל מה שהניח אחריו בעיר אלנזאיר ולכן לא הוציא מכלל מה שהוא מביא אלא ה"ל"ב דברים שהיו מביאים. ואדרבא משתפוח לשון הלאה הוא ר' מפרש שדמי הקרקעות הם שלו לעצמו מעיקרא לפי שהוא לאחר אשר פסק דבריו ענייני השתפוחים אמר והאחר וכו'. קיימי' אוחס לעצמי ואין לשותפי בהם שום זכות בעולם לפי שהמעות אשר קיימי' בהם וכו'. הם שלי לעצמי ויש לי בטר' חקור'ע ביד שותפי ר' אהרם בחזקת פקדון וכו'. ויש לי ג"כ ביד שותפי משה ושמועה וכו'. כל הנה הם שלי לעצמי וכו'. דבריו אלה מורים באצבע שדמי הקרקעות הם שלו לעצמו מעיקרא משני טעמי. הא' הוא לפי שאמר ואין לשותפי בהם שום זכות הוסיף לומר לפי שהמעות וכו'. הם שלי לעצמי חוספתו א' הוסיף אוחס לומר שמה שאמר ואין לשותפי בהם שום זכות אינו מביא קיימי' שקנה לעצמו לבד אלא ג"כ מביא המעות שבה' קנה הם לעצמו. והב' הוא ממה שאמר אחר זה ויש לי בעיר חקור'ע בוא' העטף ער שהשלים כל מה שיש לו לעצמו נראה מזה כי דמי הקרקעות הנה' הם שלו לעצמו באוחס דברים שהסדיר אחרים ביו' העטף ודמיא הא להביא דאמרי' (ב"ב ק"ע"ט ע"ה) כי אחא רבין אמר ויש פלוג' שדה פלוג' ומתנה שדה פלוג' לפי ר' יוחנן אמר קנה דיועיל לשון מתנה רמאי' לנשק ירוש' דהא הוואל ואמר ומתנה שדה פלוג' ביו' העטף וכן שפירש יוסף ז"ל. וגם אט שאלנו פי העדים התחומים על שטר הלאה ואמרנו שכן פירש ממש שאותו סך שקנה בו הקרקעות הביאו משלו לעצמו. ואין אומרים בזה עדי' (כחובות י"ח

לפי' לא באומר ממש דמי אפ"ה הוציא ואמר אחרי אמו הכל הקדש קיימי' דבריו באומר נכסי לך ואחרי' לפלי' דאמרי' (קל"ו ע"ב) מה ראשון קנה ב' ואין בזה שום מחלוקת ולפי דעתי הקצרה אפי' אומר כי לפי כל מה שכתבתי אלה אמר האונס שהאם האת היא מוחזקת בנכסי בנה בודאי והשליח מידה הוא מוציא הודאי בספיקא דספיקא ולא אמרי' בחזקת המה אוק ממנו בחזקת מארים שהיא יורשת דאין כאן ספק כלל. וכ"ז הוא גם אם היה למטה המכר יורש אחר לבד מאחריו הנזכר' שנתן לה השמיינת הנה' מסתבר הנה' וכ"ש עתה שאין לו לירשו רק אחריו הנה' ואמר ב"לשי פיר' י"ד אופ"ה ומה"מ א"ל א"ר לאוכ"ה שמשמעות דברים אלו מורים שלא הניח לאחיות הנה' שום יורש' אלא חומ"ן נא"ר הנה' נחת לה במתנה לא בחזקת יורשת. ואם 'אמר האומר לא כי אלא כוונתו היא ששמיינת המכר עתה הוא לאחיות ליהנות בו והשאר ב"כ לה אלא שיה' ביד אמו בחזקת אפוקרופסות. אפי' אומר שא"ל לפי' כן לדבריו לפי שאמר הכל ביד אמי ושמיינת המכר לאחיות ואם היה דעתו על הדרך הנזכר ה' אומר הכל ביד אמי לבד ששמיינת המכר שיה' לאחיות או הוציא חומ"ן נא"ר לאוכ"ה וכו' לפי' י"ד אופ"ה ואולם עתה שאמר ושמיינת המכר לאחיות נראה שהוא מחלק נכסיו לאמו ולאחיות דיהא לאמו ומיעט לאחיות וזה דבר נראה מבורר בסגנון הדברים שהוא מביא נכסיו ונשאים ואם היה כל דבריו בנושא אחר שהוא אחריו הוציא לבד ששמיינת המכר שיה' מכלל האפוקרופסות והיה הכל חזר לאחיות. וכ"ש שפיר מה שערע לו שה' בינו ובין אחיות שנהא וקטעה והיה נשבע שלא חמיה היא יורשת אחריו ולא עשה האוחזה אלא לבטל היורשת וא"כ אין לו להלך אלא אחר כוונתו ולא לדרקק המלות שהוציא בלשנו. וכמו שכתבנו בשם מהר"ק ז"ל וכן הוא מוצר במה דוכתי בנב' שאין הולכין אלא אחר כוונתו וכפי מה שהיט' יורעין וענייניו וכשהוא דאמר (כתוב' פ"ה ע"ב) נכסי לנכסיו וכו'. ואח"כ מלאתי חסוב' להרשב"א ז"ל הביאה מהר"ק ז"ל ס' רמ"ו ח"ל ש"מ שאמר אפי' נתן לבני כך וכן ואמר כל נכסי לאחסי כיון שנתן מקנה נכסיו לבני ואין לו אלא אחריו הבן זה ודאי מוכיח מדר עצמו שלא נתחן בחינת האשה לעשותה אפוקרופס' בשאר נכסים עליו שא"כ מאי שנה אחריו מקנה שלא עשהה אפוקרופס' עליו כמו שעשהה על השאר. עוד שכבר הוציא (ב"ב ק"ל ע"ב) ה' עד שיכתבו כל נכסיהם וזו אחת מהם וכן הרי לא כתב כל נכסיו שהי' נתן מהם מקנה לבן אפי' שיש לכתב לעצמו דין לחלק מ"מ כל שבו מוציא מיד' זה אינו כמחולק. ועוד כיון שבשעת אה"ל נתן מקנה לבן והשאר לאשה הרי זה כמשייר בין שנתן לבן חמלה ואח"כ לה בין שנתן לה חמלה ואח"כ לבן ע"ל ז"ל. הרוחה חשובה זאת וראה כי הוא סייעתא דידן לכל מילי דאמרי'. אם לענין שאמרנו דלא פליגי דבורא כל עוד שבו דבורא דהא. ואם לענין שאמרנו שא"ל לומר שלאחיות נחזון לחת הכל חלה שבמקנה טעה לאמו אפוקרופס' ובמקנה לא עשה לאמו אפוקרופס' דהא כלל אלא לשם מתנה נחזון לשיתוף. וגם למה שאמרנו שיתר האם היא מוחזקת בחזקת נכסים שנתן לה בנה כפי מה שהוכחנו מ' האוא שזה בנה מהאחות מדר היורשת ובוראי הוא שהאם היא ודאי והאחות היא ספק ולדידי' לאחות אפי' ס"ס ליכא. ואין אפי' כעודה לפני רבותי ח"ו אלא כחלמיד המסדר משנתו לפני רבוועתה דרואי אם הסכמתם בדברים אלו הנה מה טוב ואם אין רעתכם הרחבה טעה אליהם מה נעים ועשו כעוב בעיניכם. וי"י ית"ם לבאות. יראנו מתורתו נפלאות. ויעמידנו על האמת נאם סעיד המקור רמאי קונו. להניח לו מביא ועכבנו. ולהסיר ממנו המית שאונו. ולחת לו מקום להשלים חפלו ורואנו. להיות כל ימיו חורו אומתו ואז לבו יגיל ושמח. שלמה ס"ט כנע'הר נחם דוראן נר"ו:

שאלה בר חקורע להחכם ה"ר דוד פרא"ץ. ולהחכם הה"ר סלימאן אבי סריר י"ץ: לשלוחך מהי ארכא. ובכל משלה ידך מהי ברכה שמורה ועריסה מוריו ורבינו החכם השלם הה"ר שלמה דוראן נר"ו: **סבת** שולחש במעלות דמות חשוכה כיח הוא על עיני אברהם בן חביהיה דהר בכאן עיר חקור'ע יע"ה והעלוב יוסף בן חיון י"ע שפטר בעיר אלנזאיר וראה שקורס העלוב הנה' לאלנזאיר היה שיתוף בחזקת משותפין בכל ענין ומתעסקין יחד בחקור'ע ובכפרים הסמוכים לה מלבד שקנה משא ומתן היה להם של כל אחד לעצמו ואח"כ קנו השותפין הנה' פרקמטיא ושמו הכל בשומא בינם לבין עצמם בלא עדים וקני שום בסק' ש' דיררים ונחתו עליו הפרקמטיא והלך העלוב יוסף הנזכר לאלנזאיר בחזקת שכל מה שהולך העלוב הנזכר בידו הוא בין שיהם למלאין מסתמח אכל אין עדים דבריו. ובהגיע העלוב הנה' לאלנזאיר חלה חלויו אשר מת בו וחי לכל רבון שבקרקודס מוחו עשה לזוהא לפני עדים כמו שיראה לכ"ה מנחם שטר הלאה ומכלל הוציאה לזה שרובע הגן והאחר שקנה העלוב יוסף הנה' מראובן בעיר אלנזאיר קנאס לעצמי' ואין לשותפו בהם שום זכות לפי שהמעות הם שלו לעצמו. ונסתפקנו בדברים אלו אם ר"ל שדמי הקרקע יתרים על השתפוח והם שלו לעצמו שלא נכנסו אחרים כלל כמ"ש על ל"ב דיררים יתרים. או ר"ל שגוף מהשתפוח דמי הקרקע שקנה והנחם במחירו וקנה הקרקע לעצמו ואין לשותפו שום זכות בו אכל מודה הוא שגוף שותפו דמים כגד מה שנסל הוא יע"ה בחמלה הלאה לא עשה יתרון על השתפוח כי אם אוחס ל"ב דיררים לבד ונכנסו בעיני אחר ולא זכר לשם חקף ועיר דמי הקרקע ומזה יראה שמשמעות הלשון האחרון. ועוד' טען שותפו אברהם שכל מה שהולך שותפו בידו הוא ביניהם למלאין ואין לשום אחד יתרון על חבירו כלום. ועוד הביא עד ס' שהם שלקחו ב' דירין נחתו לראובן בסל הקרקע במחיר הקרקע והשלים לו דמי המכר מהפרקמטיא של שותפות ואחות העלוב היורשת טוענת ואומרת שמה אחיה יציר הכסף לקח בידו ממה שיש לו לבדו בלא שותפות וכסם

ולא ימחה שמו בישראל אנשי. ואם אחיכם דורש שלומכם תעשו שלום ויראוך
ס"ט וכן עשו דייקני ישי' ואחריכיו זמן ביניהם עד שנתחיל שיבטלם ליום
והולידו בן בראשונה ונקרא על שם המצ ועלה זמנים יפה ח"ל :

שאלה כו עוד לקטעני' אל האכמי' הו' ישי' שלחם הניצחני על
פנין ראובן נפטר לבית עולמו והיה אשתו מעוברת ולא
יהי לחטום ט' חש' ויחזר לעבור האשה האלמנה ילדה בת מתה והבת
הטלדה נעמה בשער' ובפריה רק לא ילדה לאור העולם בחי' והיבטם
ינן כי ראו שבת וולדה מתה חטבו שהיבטם הולד חיה מותרת להתיבטם
והסכימו ביניהם ביצום ואחם מנעמם מהם חיבוס באמרים שהאשה הזאת היא
חוללת ולא מתיבטם והעמקתם לט לשון הרע' ב"ס ז"ל ולשון הטור ז"ל ולשון
רבינו ירושם ז"ל ופי' שלא שמועם ללם היבטם והיבטם למע שקלת בעלי חורה
החזיקו בידם ריחם לעמוד על דמיו בזה . זהו חורף דבריהם ואם בזה
בארוכה :

תשובה מה שריתים להוכיח מדברי הרמ"בם ז"ל והטור ורבינו ירושם
ז"ל שהיבטם הזאת היא חוללת ולא מתיבטם אי אומר במחילה
מכ"ח שאין לנו הוכחה מדבריהם ואדרבה להדיא ברמ"א ש' להוכיח מדקאמרינן
הכי אחיובתא מי שמת והיה אשתו מעוברת אם הפילה אחרי מותו הרי זו
חתיבה וכו' משמע דאכל נפל קאמרי ר"ל שכל מי שלא ילד לאור העולם חי
הוא נפל וחתיבה אמו ואין בזה אומר ודברי' שלא נפל הרדב"י אלא אם ילד
הולד חי לאור העולם אז נפלו החלוק' והדקדוק' כפי מה שנו' בגמ' ב'ל'
החולץ ובדברי הפוסקי' ז"ל ואולם במי שלא ילד לאור העולם חי דברי הרמ"בם
והטור ז"ל וחוללת בזה כמחמת ובראשון. והרמ"א שואל היא דעתם ז"ל שהרי
הגאון מהרי"ק ז"ל כתב על לשון הטור ז"ל ומ"ש ואם הפילה נפל אחרי מותו
מתיבטת וכו' כן כתב רבינו ירושם ז"ל אם לא ילד לאור העולם חי או חוללת
או מתיבטת . וכך מבואר בדברי הרמ"בם ז"ל פ"א מהל' יבוס ובד"ס פרק
החולץ (ל"ה ע"ב) אמרי' אם יבוא אליהו ע"ה ואמר דהא דרעברא אפולי
מפלה בת חליה ויב' היא עכ"ל ז"ל . הרי לנו מבואר שדעת מהרי"ק היא
שהרמ"בם והטור ז"ל הם מוברי' כדעת רבינו ירושם ז"ל אם לא ילד לאור
העולם חי או חוללת או מתיבטת והביא ראיה לכולם מהדין דאמרינן אם
יבוא אליהו ע"ה וכו' . וכמו שכתבאר לקמן הסוגיא ההיא ומתחיל אין לר"ך
להשיב על מה שזכרתי על דעת רבי' ירושם מהדין דאמר הספקות חוללת
ולא מייבטין דמה ענין אותה ראיה לר"ך . ועוד דאדרבא רבינו ירושם ז"ל
הוא שכתב בפי' אם לא ילד לאור העולם חי או חוללת וכו' . וכמו שהביא
ממנו הראיה מהרי"ק ז"ל וכמ"ל . ואולם לדעת הרי"ף ז"ל שכתב ששמו בעל
הטור' מ"ש בודאי האשה הזאת היא חוללת ולא מתיבטת ומכ"ס הוא שאם
הרי"ף ז"ל כ' דהיא דאי' לאסתפקין שמה כלו לו חשיו חפ' ליתרו מת חסורה
להתיבטם . וכ"ס האשה הזאת הו' בל"ד שחכם כחמ"כ שערבו עליה כהר"י
ט' חש' ויחזר וגם נגמרה הבת בשערה ופריה . ואם הרי"ף ז"ל החמיר
ואמר שהאשה זאת אינה מתיבטת מי הוא זה שחמרה . איברא שהגאון מהרי"ק
ז"ל יראה ממנו שדעתו לפסוק דלא כהרי"ף ז"ל שכן כתב ומ"ש ב"ס הרי"ף
ז"ל היכא דאי' לאסתפקין וכו' . יש לחמוע עליו דמאי מייחי ראיה מכ"ס
וכי' . ולבסוף מסיק הכי ומ"מ איני יודע למע האמת חלמוד ערוך שבראש פרק
החולץ פסוקים בענין יבוס וחליה ואיהדר למיקל ממיר עכ"ל ז"ל . ולכן בספר
שלאן ערוך השמיע דעת הרי"ף ז"ל ולא כ' אלא כדברי הרמ"בם ז"ל . והחלמוד
הערוך שבראש פ"ק החולץ שהחזיר מהרי"ק ז"ל הוא זה (שם שם) אמר
החולץ למעוברת והפילה ר' יוחנן אמר אינה צריכה חליה מן האחר ר"ל אמר
צריכה חליה מן האחר . ר"י אמר אינה צריכה חליה מן האחר חליה מעוברת
שמה חליה מעוברת שמה ביאה . ור"ל אמר צריכה חליה מן האחר
חליה מעוברת לא שמה חליה וביאה מעוברת לא שמה ביאה . בגמ'
קמפליגי אב"א קרא אב"א סברא . אב"א סבר' אם יבוא אליהו ויאמר דהא
דרעברא אפולי מפלה מי לאו בת חליה ויבוס היא השתא נמי אינלא מלת'
למפרע וכו' . ור"ל אמר השתא אינלא מילתא למפרע לא אמרינן . ואב"א קרא
ר"י סבר וכן אין לו אמר דמחמת והא לית ליה . ור"ל סבר וכן אין לו עין אינלא
והביאה פסוקים ז"ל במחלוקתם זאת לומר שדעת רבי יוחנן מאמר שבראש אינלא
מלת' שהעבור ההוא לא היה לו קיום והיה נפל גם שהחליה או הביאה
ק"מו הרי היא כאלו לא נעשו החלי' והיבוס אלא לאחר שהפילה וזה אינה
צריכה חליה אחרת ואם נתייבטה אותה ביאה היא ביה' ואם יראה להוציא
ויאנלא בעט לפי שנעשית אשתו ממם . ולדעת ר"ל כיון שהחליה או הביאה
נעשו בזמן העבור לא הו' לה חלי' ולא הו' לה ביאה גם אם הפילה אחר'
אמרינן שמה אחרת שמה שחלץ או שייבס היה ראוי אותו העבור לקיום והיה
יולד לאור העולם חי ואותה חליה אינה חליה ואותה ביאה אינה ביה' שתקרא
אשתו לכל ימיו וחלל ממנו בעט בלבר . ומה שריתים שהפילה אחר' אמרינן
מכ"ח אינה מקרה שקרה לה אחר החליה ההיא הפילה ומ"מ בשעת החליה
היה ראוי אותו עבור לקיו' ולזה היא צריכה לחליה חתימה לפסוקה לשוק או
לביאה אחריה כד' שיוצאה בעט בלבר . מפלא דלדעת הכל שהמעוברת שהפילה
או חוללת או מתיבטת דלא איכא פלוגת' אלא בחליה או בביאה שנעשו בזמן
הריגה דלדעת ר"י אמרינן אינלא מילתא וכו' . ולדעת ר"ל לא אמרינן אינלא
מילתא וכו' . וצריכה חליה מן האחר שהפילה . והיא דאמרינן צרי' חלי'
מן האחר יש מן המפרשי' פירשוה מן האחר דוקא ולא מן האם ההוא שחלץ
לה בתולה . וז"ל דאפילו מותו את עלמי מחלוצ ואין לנו עתה עסק בזה . זהו
החלמוד הערוך שבראש פ"ק החולץ שפ"ק החולץ מהרי"ק ז"ל ומכ"ל לפי
דעתו ז"ל שהאשה הזאת אשר חט עומדין בל"ד חוללת או מתיבטת ואין בה
בית מוחם להתיבטם מאמר שלא ילדה הבת בחיים לאור העולם וכך היא נראית
דעת

י"ח ע"כ) שחממו בשער הזה לאו כמי שחקרה ערוהו וכיון שהגיד איט
חורר ועביר לחין מרחו זו הפך הראשון' אלא בידור דבריהם לבר ואפילו
במשמעות דקוח יכולים הם לנדר דבריהם וכמ"ס הר"ן בחטובותיו . וכ"ס שמה
שאמרי' פ"פ היא המשמעות הקרוב העובן מדברי השער עלמו ואין כאן חור
ועביר כלל . והרייבם זל"ה סימן קס"ח ס"ס הכי וראוי שיהיו עדי האלו'
שחליים ע"ז ואמרי' הם לנדר דבריהם וכו' עכ"ל ז"ל . וכ"ס בל"ד דלא לר"ך
ביאור דברים דמבוארים ומפרשי' הם כדלוקחן :

ומה שטען הסוקף שהסום של השחפות וגם הפרקמטיא של השחפות הם
עלמם מה שנתן במחיר הקרקע וכו' . גם בזה אין טענהו עני' שאט
אומרינן עשה חשבון לעלמו ופרע ממנו דמי הסום והפרקמטיא לשחפות
הנ' מאחר שאין עדים וראי' שכל מה שהביא בידו הוא משל השחפות' כ"ל .
זהו מה ש"ל להשיב על שאלתם כפי השעה האלוהי שאני בה וחממתי פה
עשור אחרון לגבנת פרשת בלל שרי יאמר לזרות עמו ישראל ר' יוריק עלינו
ועליכם ברכה עד בלי די בלא נפסקם השחפות וגם אחיכם אשר בשמחמכם
יגיל וישמח. שלמה ס"ט בכמ"הר זמנה דוראן נר"ו . וחממו עליה חכמי העיר
ישי' .

שאלה כה קמטינא אל האכס הדין ה"ר יהודה עלום והאכס ה"ר
יעקב לפחאל ישי' . שלמים וכן רבים הניעמנו אחרתם
האוגר' עטה ומסור וכן אליים נטיו על ראשה כלו אומר כבוד ושאלתם ממני
לאוריע אחסם מה לעשות ביבמה שפלה לפני יבס ואינה רוצה בו וטעמיה
עליו שדופות קדים וכל רוח אין בהם אם יש לטפו לחלוצ לה מאחר שאינה
רוצה בו או יש לכופה לייבס מאחר שהוא רוצה ליבמה :

תשובה השאלה הזאת היא מבוארת מעממה שכבר נהנו בכל אלו הגילוי'
שאין לטוף לא לגרם ולא לחלוצ כדעת גדולי הפוסקים וכדעת
הראש' ז"ל מאחר שכל הכופ' לגרם או לחלוצ הוא מדרבנא ממזרים בישראל
וכ"ס לדעת האומרי' מלתי יבוס קורמט מלמות חליה . והנה הרייבם ז"ל וא"ו
הרשב"ץ ז"ל הסכימו שאין כופין לחלוצ גם אם נחנה היבמה אמתלה לדברי'
כנון שאמרה שהיבס הוא נער ובער ושאני יכול לזון וכיוצא בדברים אלו שאין
לנו לכופ' לחלוצ אלא אם היבס הוא מאומם שזכרו בשנה שטפין אותו לגרם
(כתובות ע"ו ע"ה) שהם מוכה שחין והבורסקי וכו' . ואולם על טענהו אמרי'
אין כופין לחלוצ :

א ואפילו אם טענה שהיבס אינו רוצה לייבס לקיום המלוא אלא למלוא חמורו
ומפלו וכן הוא נר' ממנו עכ"ז אין כופין אותו לחלוצ דהא לית הלכת'
כאבא שאל דאמר (יבמות ל"ט ע"ב) דאין מייבטין לשם נוי ולשם אישות ולשם
דבר אחר אלא הלכתא כחכמי' דאמרי' יבמה יבא עלי' מ"מ אפילו לשם נוי וכו' .
ועממיהו משום המלות יבוס קורמט וכן פסקו הלכתא כחכמי' הרמב"ם ז"ל
והרי"ף ז"ל והרשב"א והרמ"בן וגדולי הרבני' ז"ל . ולפי' ריבס הזה שהוא רוצה
ליבס חסיה מן שחתי' כוונתו אין לכופו לחלוצ והיבמה שאינה רוא' בו יש לה
דין מורדת . **ב** ואולם אם ראו כ"ד שיש אמתלה בדברי' יערימו את עלמם
עם היבס אולי יתירה לחלוצ גם אם יטעו אותו במעון עד שיחלוצ ואח"כ לא
יחט לו כלום דק"ל (יבמות ק"ו ע"ה) חליה מוטעה נכרה הגם דק"ל נט
מוטע' פסול . וכ"ס הראש' ז"ל בחטוב' שאם יש לה אמתלה לדברי' כנון שהוא
נער ובער מטעין אותו במעון עד שיחלוצ ולא יחט לו כלום שחלי' מוטעה
כשרה . וזה היבס כפי הנשטע עליו ולפי דברי שאלתם אינו נער ובער וגם
אם ישי' כן אין לנו לטפו לחלוצ שכבר נהנו כל גילוינו שאין לטוף לא לגרם
ולא לחלוצ ומי אש' כמזכר בישראל ראוי' להעיר על הדבר הזה אם שמעמם
והוגד ללם שמעולם נהנו בקמטינא בדין הכפי' בגירושין או בחלי' שבדוראי'
הוא שקמטינא היא כפי מהנהנו שאין אט דין בדין הכפי' שזה הוא אחר
מהשפלה דינין דלא עבדינן כזה כהרמ"ה ז"ל ואת ואחם הכל במנהג אחר
דכל מילי עבדינן כהרמ"בם ז"ל לבר מתלת דלא עבדינן כוח' ולכן אין לטוף
אל היבס הזה לחלוצ וכ"ס שאין ממעות בדברי היבם' כפי שאלתם ואם היה
אינה רוא' להתייבס יש לה דין מורדת וכותבין עלי' אצרת מדר . **ג** וגם כי
הרב מיד משנה ז"ל כתב בשם המפרשי' ז"ל שאם נפלה לפני יבס שאינה הגון
שאין כותבין עלי' אצרת מדר . שלא על אחר מלתי יבוס קורמט ע"ד
ז"ל . מ"מ נראה מדבריו ז"ל שאין כופין אותו לחלוצ רק אין כותבין עלי' אצרת
מדר . והאשה הזאת אם בקשה עליה ושחיתה ליבס הזה אין כותבין עליה אצרת
מדר עכ"פ אין כופין אותו לחלוצ לה ויש ללם להאריך לה זמן עד שתחלו
אין יפול דבר שאין דברי' אלו נחומי' אל המהירות .

ד ולענין מונומיה מאין יהיה מילאם בגמרא (יבמות מ"ה ע"ב) אמרינן
ח"ר ג' חש' הראשון' היא מונומיה משל בעלה מכאן ואילך אינה מונומיה
לא משל בעלה ולא משל יבס וכו' . והטעם לשלם חש' הראשון' שהיא מונומיה
בהם משל בעל לפי שהיא אינה יכולה להנשא מחמת ג' חש' של הבתה .
והטעם שמתאן ואילך אינה מונומיה משל בעל ולא משל יבס לפי שהיא ארוסתו
דאשה הקטן לו מן השמים והרי היא כאלמנה שנתארסה שאין לה מונומיה משל
הבעל וכן ג"כ אינה מונומיה משל היבס לפי שהיא ארוסתו ועדיין לא נכנסה עמו
לחופה ולכן היבמה כל זמן שהיא שומרת יבס אין לה מונומיה מהיבס אלא ח"כ
חבעוהו כד' לומר חלוצ או פטור והוא ברם והלך לו כמו שהוא מבואר
בהרמב"ם ז"ל (פ"ח מהל' ה"ז) ובעור (אה"ע ס' ק"ס) והאשה הזאת
שהיבס הוא חובטת להתיבס והיא אינה רוצה ח"כ אין לה מונומיה ממנו ולא
ממכ"ס הבעל הראשון . ולולא שאין ראוי לנו לפסוח פטו לשטן היינו מבארי'
מה משפט היבמה זאת ור"ל בענין ירושת' אשרי' אשה כשהיא שומרת יבס ואח"כ
כתי' ה' אליה המלוא הזאת לחון שלום ביניהם עד שחתיקים מלות המור'
ביניהם והוא ית' ישים את שמו ביניהם ויחן להם בן כשר והגון לקיים שם המצ

שקפה. כלנה יפה וכחמה ברה. נחמלה כל הכית עלי אורם. למלל מוחזיהם
הנחיות ואמרים הנעשים. ושאלים ודמים. מוחזי זהב במשכיות. בטיים לחפיות.
שוכנות ומקננות בקן קן קולנוסוף. פי' ה' על כל מולא. ממדברי כ"ח
הנעשים רב' ושלמי'. דעתי לאמנה כי דמך שלמה ושרה וכוונתו. וקמרה
דאבך להשיך למשיך מריף ודיק בשמעתא. ומילך יא' ויכשר באריותו.
כאבהתך קמאי ע"ה דלא הוה מוחזיהו. בכל הדי נבד' אריותא דהוה עמחון
בדריהו. ומילי עריף דירך לא פסקי מפומי בלילא וביממא. בעידן שכיבה
ובעידן קמא. ורשטן שפוחי בסחן כהרין דעתי קוגרעין. ורענא מנהון דמר
סא נברא רבא ושלטון. באמרי המליה. למאד נערה. וזו לשון הזהב והאדרת
והוא ארורי הארץ וישטו לשון לשוויים לדרב' אמות ממנה. ולכן מפני ההוד
וההדר. בלתי חדר בחדר. כי קולך קול עטם נבורה שמעתי ואחבא. כי כבד
פס וכבד לשון חכני והרבור אין בי. ועורם חכני מהמליה המזה. ולא חית
לי בה אורמא דרוחא. ולא יכלנא למיעבד כהי דיוק דמר אפילו דהא דיוקא.
דמר מריפא שכיניה למעבד דיוקא כלשון המקרא ולמפסק פיסקי פיסקי בכל
לפוקא ופסקא. וסכינא דירן מליא ולא חית בה חילא למפסק בשר' ורק'.
ומר משר לן חורפא ואנן משרינן ליה מתקא. ולפוס כן אמינא למיעבד
ושפתי' עירוקא. וכוה אשפי' ואפסקי אך לא מתפלה ורמתי'. לבורא עולמי'.
לשארין ימי הארון בטוב ושטחיו בנעימי'. והיות יואלי חלני כמותו בשמחה
ובבלי ישוב אל ביתו. והיות הנכון בית ועד למחמתי. רבי' ושלמי'. אשר הוא
מתאכסן בזה בית השם והמפטר השם המאשר רועט קדושתו שר נבואותיו אים
חיל רב פעלים החכם השלם כמסר' יאמך קדושתו ר"ו חכמה ותבונה בחוספת
ברכה שמורה וערוכה ברכה ה' חוספי' ימי' לבניו בחיורו ולכל אוהבי שמו
והמפיל' בשלטון. כמאמרם ז"ל (ברכות פ"ב ע"א) חיקך למ"ח ברכה
אנסי'.

ורענין שאלת הארון נר"ו אחרי עמדתו על פענוט ב' כחות כפי מה
שפרסם כ"ח ואחרי ראותו סעב בדברי הארון כפי מה שהיווי
למי שיעין בדברי אים חכם לב ככ"ח. העלמה מלודיתו כי לאה היא חייבת
בדמי כנס גם שמת בדרך על אותו אופן מיתתו חסיה כפרתו. ובזרור החי'
חסיה נירורה נשמתו. וזה הסיוב אשר חייבתה הוא לפי דעתי חסוב נמור.
ושמעתחא דירן בהאי ברירה דמילת' כעממא היא ולא בזמורתא זמור. וכפי
פ"ס מצינ' לפטור אמינא לכ"ח ר' מטוקר דאדרבא משם ראה לחייב כי
זהו לשון כ"ח לפי מה שגלע"ד שאלה פטורה מדמי הפריון לפי שאותו דרך
סכנתו גדולה ומלוייה בכל עת ובכל זמן. וע"כ אני אומר שכמו שלא האמינה
לשולחי' הו' להלך המעות עד היגיע כנס אללה לבלתי יעילל השם ארוריו
עליותו דברי' ולא יחירו ממאסרו כן היה בדעתה לשכב המעות עד שיעמק
כנס מהדרך שהוא וסכנתו אשר כמעט הוא נמנעת. וכ"ש שראובן זה שכב
בדרך באשר המעלות מתחלפות ובהכרח אמו חתופת כהמלטו מהדרך עד
הגיעו ואמרין דעתה שיע' כן נחנה המסכון וקבלה על עצמה דמי הפריון
וכמו מה שצינו בחסות הראש' ז"ל וכו' עד כאן אחרי מעכ"ח. והכלל
מדברי כ"ח שנס היח' שלא היה בתנאי לאה על השלטון' כי אם לבלתי יעילל
השם ולבלתי יעשה רמאות להחזיר השבויים אליו אפ"ה ליתו הדרך שהוא
מעומד לסכנת הלפטר' אמרין דעתה אפי' שלא הזכירה כפי' עין תנאי
סכנת הדרך וע"כ אמרין מה שסיה בלבה כללו אמרין בפירוש:
ואני נענ"ד מאחר שכל עסק תנאי לא היה אלא לבלתי יעילל השם וכו'.
אין לנו להוסיף מילי אחריו בתנאי' ההוא מלד אומדנה דמוכחא שאין
לנו אלא מה שאמרם בפירוש. והגם דכלל הוא אלא דאלין בחר אומדנה
וכהיא דתנן כפ' מי שמח (קמ"ז ע"ב) ש"ס שכתב כל נכסיו לאחר' שיר
קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שיר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת.
ואחמר עלה בנב' מאן תנא דאלין בחר אומדנ' אשר רב נחמן ב' שמעון בן
מנסיא הוא דמחא הרי שגל' בט למדינה הים ושפט שמת כנו ועמד וכחב
כל נכסיו לאחר ואח"כ בא כנו מתנתו קיימת ר' שמעון בן מנסיא אומר אין
מתנתו מתנה שאלמלא יודע שבנו קיים לא היה כותב. ומייתי' לה נבי' כפ'
יש טח"ל (קל"ב ע"א) בני האומה אים פלוגי' ירשני וקאמר רב נחמן חסם
הלכה כמ"ל שמעון בן מנסיא. וכן פסק היר"ף ז"ל וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל
ואמרם ז"ל כחב כפ' מהלכות זכיה ומתנה וז"ל לעולם אומדנ' דעת
הגמון אם היו הדברי' מרא' סוף דעתו עושין ע"פ האומר אעפ"י שלא פירש
כילד מי שאלך בנו למדינה הים:

אעפ"י כבד אין אלו דין ע"פ הכלל הזה כי הכלל הזה אינו מענין דתן
דירן כי הגדון שאנו בו הוא בענין מה שהתחיל לאה על אותם
שלוה' שזכרו להם שלא יעילל השם וכו'. ולא הוסיפה להזכיר שום תנאי אשר
לכן אין לנו להוסיף מילי אחריו בתנאי' ההוא מלד אומדנה דמוכחא שאין לנו
אלא מה שנו' בפירוש א' כי הדברי' הנאמרי' בדרך תנאי' בין זה לזה אין
להוסיף עוד בהם דברי' אשרי' מלד אומדנה דמוכחא וכמ"ס היר"ב ז"ל בענין
אים אשר אשר שגר אל שירא' המבשר והיון מהקסל יצ"ו ונדרו לו פרנס'
סקאל בעמד כתוב ותחוס שאל אונס שיבוא לקנות האל שירא' מהמלך בענין
האל שירא' שהם מתחייבי' לו כהונם האל. ואח"כ המלך הולך כרוחא בחיל
לאמר שכל אים העומד בעלשמו יסורי' או ארמאי' ממדינה אחרת שילך אל
מקומו ולא יר' והלך יחד' רבי' מהמדינה והגיע הפסד גדול לקונה האלשיא
בשביל כן ממה שחמטתו הקוין'. והשיב סרב ז"ל שמאמר שלא היה התנאי'
בפירוש אלא בענין האונס מהאלשיא' אין לו להביא דברי' אשרי' גם כן היה
קדו' לתנאי' ההוא. ולפי הנראה כי האונס הוא שכל לקונה האלשיא' הוא
מתחייב המלך אשר נדרש את הקוין' ועכ"ז פסק דרין ז"ל שאין הפרנס' סיבי'
בלום. וכ"ש כב"ד שסמנאי' סיה שלא יעילל השם והשר לא העליל ולא פשם

שום מרמה והאונס שכל על הנזק לא הי' מלדו ומתחמו ואדרבא כי לאיש
הנמלט טעם עמו טובה ושלטון לשלום לדרס לפי מה שחפסרם לנו:
וגם כי לפי ההנחה שהיה כ"ח שפיר שהדרך שהוא סכנתו וכו' אמרין
דעתה וכו'. אדרבא אפכא משהכרח שפסם דהיה לחייב את לאה דהא
ק"ל דכלל מילתא דשכיחא בטול התנאי' הו"ל לאחזני בפירוש כההיא מילתא
ואי לא אחזי יהיו דאפסיד אנפשיה כההיא דאמר' (ל' ע"א) ובתוכי'
(ב' ע"ב) האם דאמר' אי לא אחזינא עד תלתין יומין ליהוי נישא אחא ופסקים
מברא ואמר חזו דאחאי חזו דאחאי ואמר רב הונא לא שמה מחייא ואינן כה
כפ' ר' נדריס (כ"ז ע"ב) מיש מההוא דאמר' אי לא אחזינא עד תלתין יומין
ואחא ופסקים נהרס ואמרין דהוי' אונסא ופסד ומתרינן אונסא דשכיח שאני
ופיסי' ז"ל ומברא אונסא דמבלא היא דומין דלא שפכחא בהאי נישא ומכני'
ליה לאסיקי דעתיה ודלמא אסיק דעתיה ואפ"ה לא התנה ואיך דאפסיד אנפשי'
בדלא אחזי ע"ל ז"ל. ואני לע"ד מדיק בדברי רבינו ז"ל דקאמר ומיכני'
ליה לאסוקי דעתיה ודלמא אסיק דעתיה ואפ"ה לא התנה וכו'. שיל שילי
שדבר ענה ונראה לרואי' השמש והיא מילתא דמוכחא לא ימלט הדבר מב'
פוס'. או שאלמר שהאם הזה לא שם פרי אל הדבר הזה ולא עלה לו על
לב ומתוך כך לא התנה בו. או שאמר שראו אותו והעלו על לבו ועכ"ז
לא התנה בו לאחר הדבר הוא מוכיח את עצמו ועל כן אמר רבינו ע"ה ששני
פוס' לא אמרין ביה מוכחא מילתא שאם לא העלו על לב והכיר דברא ועכ"ז
לזה חייב הוא דמיכני' לאסוקי דעתיה דבר שהוא יכיר ונראה ועתה רלא
אסקיה דאדעתיה יהיו דאפסיד אנפשיה כי פשט בעלמא כמה שח' דלהעלות
על לבו מה שהוא נראה לעין כל. ואם העלו על לב והכיר דברא ועכ"ז
לא הזכירו זאת לי לפוקה ולמכסול ביותר מההאשונה והאזנה שהשלים רבינו
ע"ה ואמר ודלמא אסיק דעתיה ואפ"ה לא התנה ולא אמרין כזה שהוא
סמך על מה שהדבר הוא נראה ויכיר לעין כל דארי' יהיו דאפסיד אנפשיה
בדלא אחזי בפירוש שלא היה לו למתוך על דברים שכלב. וכן פסקו כל הפוסקים'
ז"ל דאונס' דשכיח טובא בטל התנאי' שלא התנה בו ולא הזכירו כמה יהיו
דאפסיד בדלא אחזי. והיה דפ"ד דגדרי' שהזכירו לעיל דפסקיה נהרס פירשו
המפרשי' ז"ל דהיו נהרות דהפסדת שלמים ומימי' נשפ' דלא שכיח אחזי'.
ודברי' אלו הם ארובי הפרטי' ולחכמי' לב הסי' והיו' ומבוארי' והיו' לעמוד
על ביאור דברי' ירשנו בשפרי הפוסקים' ע"ה ובפרט בדברי רבותינו בעלי'
החומש ז"ל וברשי' נפ' כתיבית האריות כזה מענית כדי לתקן חיל' לשרי' דרבה
וסרשכ"א ז"ל בנב' נעין כפ' מי שאחו בחיוריו הארין בענין זה אם חיל' זה
עומד עליו.

אם כן כבד לאה הסבר היא דאפסיד אנפשיה בדלא אחזי בפירוש על
סכנת הדרך שהוא מהלכתיס היה כפי הנס' כ"ח מילתא דשכיח טוב'
ולא היה תנאי' אלא בעניני' השם שלא יעילל וכו' ושלא יעשה שום צרמה.
ולא דמיה הא להאיא דהיא' ז"ל שגליה פסד' כ"ח והיה מתנה הרא' דהיא
ודאי אמרין דעת הנדרי' שלא נדרו אלא בפירוש השכיח דהא' וזו שדרו
לה לאכול המעות ההמה בניחא דההיא דמי' ששפט בבנו שמת (כ"ב קצ"ו
ע"ב) שהביא ממנה הראש' ז"ל דהיה וכללו ה"מ דאמר' כנו ד"ל המדינה'
דעת הנדרי' ודעת הנסון. אבל בדברי התנאי' שפלו בין אים לחברו זה הלבין
אחר מה שנו' בפירוש ובדלמא חזו ובדלא אחזי לא אחזי ומאן ז"ל אחזי
בדבר שהוא נראה ויכיר יהיו דאפסיד אנפשיה בדלא אחזי כמו כב"ד שאלה
הזכר' לא התנה על האנפי' ההמה אלא שלא יעילל השם ונחמתיס המתחייב' וסמך
לדרס ולא העליל ולא היה טעמו וקיים את נפשו אם נרת אלא שילאה
מעות על האים שהוא ממקום אחר מה יוכל עשות השומר העלוי' ההמה.
הנע עצמך כההיא דהראש' ז"ל אלו היה המעשה שסקל הנדרי' עשו שליח
לאים דאמר לשאוק על השבוייה היא כל כך מתוך ופסקיה כן השלים שגל' והוליה
אותה מיד ארוביה ותחייב דמי' אליו ובזהוהוה בשר' קודם בדיח הממות
המדינה קדם בחול היעלה על דעתו דבר זה. וכן כב"ד אשר לאה התנית
על השלוחים ההמה שיעשו עם השם נשלות השבוי' ולא יעילל וכן עשו המה
ע"פ תנאי' וכתב להם השם כחב נחמתיס נכחב ונחמס בטעמא וקיים דבריו
ומתוך כך נחמתיס יהודי' ההמה אל השם כחב הפסקיה למא ומתו מה עשו
להפסיד מעלהם דמי' הפסקיה. וכ"ש שיתן כרס המסכון לרמי הפסקיה והעשה
ברשות' כפי מ"ס כ"ח כב"ד השאלה וזין להוליה מידם אלא ברהי' ברורה
ואין לאמוד דעתה ולומר שלא נתנה מעומד' בעד המת אלא בעד הדי כדאזכרן
וגם כי היא מילתא דמוכחא שאין אדם טורד ונותן בעד המת אלא בעד החי'
אפ"ה אם השלים פשה שליחותו נחמתיס שולמו כההיא דאמרין בחוספת' (מייתי'
לה) בפרק האומנין (ב"מ פרק ז') השוכר את הפועל להביא לו חפצים
למולה ולכן והביא ומלאו מת או הכריא לא יאמר לו טול מה שהבאת בשכרך
ובנב' פרק הבזל בחרא (קט"ז ע"א) מייתי' לה וממסי' בה הדי אלא נתן לו
שכרו משלם הדייק בה רבותיו בעלי החסופות ז"ל דמדקאמר נותן לו שכרו
משלם איהם שם אם שכרוהו בשביל החולא ביותר מדאי חייבין לתת לו הכל
דהכי משמע טמנין לו שכרו משלם. ומנה לפיון לל"ד דהא הנה אע"פ דאמר'
דמוכחא היא שלא נדרו ביותר ובתוספת שכר אלא בעד החי' ולא עלמה בידם
משכבתם שמת החולה ההוא ועכ"ז חייבין הם השוכרי' לתת לו הכל משלם
הכל כפי מה שגדור לו ולא אלין בחר מתשבת לבם דדברי' שכלב חזין דברי'
דאמר' (קידושין נ' ע"א) כשהוא דובן נכסיה אדעתא למיטת לא"י וכו'.
סוף דבר דבר סלקין כהא נחמתיס דלאה זו חייבת היא דמי' הפריון והשלוח'
ההמה אין רחי' לנמלס דעה מתח טובה והוא יח' העמדת על חייביו
יעמי'. ואי"ל. וכמב' אסיך אשר בדבריך המתוך' הנחליס מבלדות עמוקים.
ובתוספת

ובאנחנו לבו יסמח. שלמה ס"ט כמח"ל למח דוראן וזל"ה:

וביום ההוא כשהיו בבית הוועד דברס פה אל פה בצנץ זה ואמרתי אני לכת' שלום עדא אין לו להנכות מה ששאר לו מהחזיקי על חמיו יוסף סטרי כי אחר שמתה האשה קודם הנבייה אין לבעל בהם כלום ואינו יורש בהם ואף לא היית זוכר הדין היטב רק אחרתי לכת' אותם דברים ביני ובל' נים שיהי ולא חיר ולפי הנראה כי כ"ח לא הספיק כלום בדבריו ולא עיינת בזה בדברי הפוסקים כלל. ולזה כאשר אמרתי אלי אום אלכרי הנ' כי כ"ח הוליד לה העשרים דינרי זהב מראש פטון חרתי לעיין בדברי המשנה והגמ' והפוסק' לעמוד על אמיחת הדין הזה חיותי ואספרי' - ומעמ' כת חלל חורה. ואם האמת אחי חבשרני בשורה טובה. ואם לאו חרדתי דרך הישרה. ואנא קמי דפר מודיעא ואמינא מודיס מודיס כבדיעה כחורא:

לא נעלם מעיני כ"ח מ"ס בעל הטורי' ז"ל ס' ג"ה וז"ל מתה אין הארום מעמא לה וכו'. כחב לה אביה פירוח כמות וכלים שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה ומתה אינו יורשה ופי' רש"י ז"ל מח מן האדורסין. ור"ת פי' אפי' נשאת אום מתה קודם שיבואו ליד הבעל אינו יורש אותה וכן מקנה אף ה"א ש"ס ז"ל עכ"ל. ובס' נ"ו כתב פסרה האב לשלוח הבעל וכו'. או שיהי לבעל חר ברך ונכנסה עמו ונחיתרה עמו מסמחא לשם נישואין נכנסו ויורשה אום הניעה נידונייתה לידו אבל אום לא הניעה לידו אינו יורשה לדעת ר"ח כרפ"רשי לעיל. והרמב"ם ז"ל כתב שירשה אפי' שגרוניתה בבית אביה. ועמה הארון י"א הגם כי כל דינו הם על פי הרמב"ם ז"ל לבר מחלז בנ"ד שבתחלה בביתו יוסף סטרי וז"ל וקיים נפלה הכחשה ביט וזין שלום עדא כי אחר יוסף סטרי לשלום עדא כי כל מה שקבלתו עלי להוליד לבתי בדונייתה הכל פטורי עס"פ"א ולא נשאר רק עלי כלום. א"כ איך לאמר הכחשה זאת שפשה יוסף הנזכר לחותנו שלום הגו' ניחא חרדתי מחקתה הר"ש ור"ת וטור ז"ל דלדעת כלם אין הבעל יורש מה דעיינן לה נכנס בידו מהדונייתו ואפי' האב מורה. כ"ס הכא שהכחש. א' והלא כלל י' לנו במקום שהפוסקים חולקים אלו מחייבין ואלו מוזין והממון ביר אחר אין להוליד מידו דלדעת ר' חיימי ראה דלית הלכחא כהני גברי ארייחא דפטרני ואשפס' נ' וכדכתב מה"ד"ק ז"ל בחשבותיו כמה פטמים וכן בעל חרומות הרשן ז"ל וכו' א"י הרש"ב ז"ל בחשבותיו וז"ל כל היכא דאיכא פלוגתא רבבוחא נקיעין הכי לסקל על הנחבע כמו שכתבו המפרשים ז"ל בפ"ק דע"ן וכו' הרמ"ב ז"ל והר"ן ז"ל בפ' אלו טרפות עכ"ל: ומה גס עשה בנ"ד דהאכבע מהורשים למח לשלום עדא יורשה הנשאר לו מהדונייתו ובאומר לעיל והוא פלוגתא רבבוחא ורבו המזנים על המחיבים:

ב ואי מעיינן שפיר אין אנו צריכין להי' מילי דבגיד לא אשכחא פלוגתא כלל אלא כ"ע מודיס שהאשה אום מתה אפי' לאחר נישואין שאין הבעל יורש נדונייתא אום היא עדיין בבית אביה כלו שלם אזה לה כל' ולא ייחד לה כמות או כלים ידועי' שאין מחלוקת רז"ל אלא אם קנה לה האב כמות או כלי וייחד לנדונייתא ומתה ועדיין הם אחת ידו. אבל אם לא קנה לה כמות בבית בייחוד אע"פ שקבל על עצמו למח לה ומתה אין לבעלה כלום במה שקבל על עצמו למח אום עדיין לא נחן:

וזה לשון המשנה ולשון מפרשיה ע"ה. חק בפ' נערה (מ"ח ע"ה) לעולם היא ברשות האב עד שחננה לרשות הבעל לנישואין וכו'. ומינא בגמ' (ס"ט ע"ב) הלך האב עם שלוחי הבעל וכו'. מתה האב יורשה אע"פ שכתובתה בבית הבעל מסרה האב לשלוחי הבעל וכו' מתה אף על פי שכתובתה בבית אביה בעלה יורשה. ופי' רש"י ז"ל אע"פ שכתובתה וכו'. מעטעלין שיחד אביה לנדונייתא. הרי בפירוש אחר רבינו ז"ל מעטעלין שיחד לה אביה לנדונייתא מכלל דאין בעלה יורשה אלא אם כתובתה מיוחדת כמות וכלים שאז אע"פ שערין הם בבית אביה בעלה יורשה. אבל אם עדיין לא ייחד לה אלא קבלם עליו לבר אין בעלה יורש אותם. ולר"ן דילפא רש"י ז"ל מלשון הברייתא עצמה דמרישא נשבע לסיפא דברייתא אפי' אע"פ שכתובתה בבית בעלה ועל כרחין לא שייך למימר הכי אלא ככמות וכלים שנתן לה אביה שהביאה עמה לבית בעלה והניעו לרשות הבעל קודם שהניעה היא וכן ג"כ בספ"א דאמרין אע"פ שכתובתה בבית אביה על כרחין רומי' דרישא היא ויש לומר דהיינו כמות וכלים שכתב הס' קצוי' ומיחד' אליה רק עדיין הם בבית אביה ולהכי אמרה מחינתא אע"פ שכתובתה בבית אביה ולא קאמרה ברשות אביה והשלוק מבורר וקל להבין ובס"י הוא דקאמרה מחינתא הבעל יורש אותם אם מתה אבל אם עדיין לא נחיתרו לה הכסות והכלים לא אמרין שיהיה הבעל בעל בהם כלום אם מתה. וז"ל הר"ש ז"ל בחבונה ס' ס"ד דבר פטון הוא שבעל יורש כל נכסי אשתו וכו'. עד ולא סוף דבר בדונייתה שהוא מוחזק בה שהרי קבל עליו אחריות וכו'. עד אלי' אפי' היו עדיין ברשות האב אלא שייחד לה בכחכותה מתה בעלה יורשה. כדמינא פירק נערה (ס"ט) או שהיתה לו חר ברך ונכנסה עמו לשם נישואין אע"פ שכתובתה בבית אביה מתה בעלם יורשה ופי' כתובתה נדונייתא עכ"ל הרי בפירוש פירש הר"ש ז"ל אלהם שאין הבעל יורש אלא אם ייחדן לה בכחכותה שכן הסנה ואמר אלא שייחדן לה בכחכותה. דאי לא תימא הכי לימא אפי' עדיין היא ברשות האב ולשחוק זה הדבר ברור ולברר הדבר היטב הביא לשון הר"ש ז"ל שכתב בחשוב' הביאה הנאון מה"ד"ק ז"ל בטור א"ס ס' ק"ח וז"ל אם יברר ואובן בעדות בורה שחשבו חיימה אחר מורשה וזה בירוש' ולא דמי לנדוניית מחינים שלא נבר דשאי' החם נדונייתא שהאב פוסק בדעתו חליי' וכו' עד אבל כי הלא לא אולי בחר אומדנא אלא בצמנון שפסק האב ועודנו בידו ולא מפיקין מיניה אבל יורשה שפלה לה דהיינו נכסי מלוג כהאי לא חקון רבנן והכו' דלא לוסף עלה ע"כ. איך כל זמן שלא ייחד לה מה שפסק אום מתה לא

סחרי ואומדנא דמוכחא היא שלא היה בדעתה למח ממנה בעד המת אלא בעד הני ואמר כי לא היה נכונה שבעה כמה שבעות שהיה בדעתה להחיותו על השלמות ההמה שלא חקון דמי הפדיון הנזכר אלא כאשר יבואו בע"ס לווארן אלה ח' וקיים וינלל מהלכטין בדרך אלא שפחדה לה שחאשר חתמה עליהם התחיל הזה ימאנו לקבלו ולא יכנסו בעובי הקורה ויחאיר בנה בשב"י ביד השר לכן הניחה הדברים בסתם וסמכה בדעתה על מה שהוא הדבר ידוע לכל העולם כי לא היה נדרה אלא על דעת שיעי' בנה אלה ח' וקיים:

ואני השבתי אחורי כי בדברים אלו אין להם שחר ואין בהם ממשות כלל והוא נר"ו חלה פני להוסיף עוד שדוחים בעיני זה כדי שחקבל עליה חת הדין ומפרע הפדיון לאנשים ההמה כי לא תמאן עוד אחר שחראה אלה הדבר' האחרוני'. ולהוליד הדבר' לאמיחם הוספתי עוד שנית ידי בקללי מילין:

האדון יסמך אל"ס. הטענה האת האחרונה לא ימנע הדבר משני פנים אום לעוב אם לרע וזה שאל האשה הזאת כוונתה לעובה במה שלא הזכירה התנאי ההוא בפירוש בפסדה שמה ישיבו אומר וישאר בנה בשביתו לכן העליפה הדברים וסמכה על אומדן דעתה לפי הנראה לבני אדם שכלם יעדיין וידון שלא חקון ממנה בעד המת אלא בעד החי ולפי זה אמור אמרה להניח הדברים בסתם שאם יגיע בנה אלה והיה זה שלום וחתן הפדיון בשמחה וטוב לבב ואם יקרה לו מקרה רע לא חקון שחמותה מלך הדין כפי מה שגלה בדעתה והאנשים ההמה גם הם לא יפסידו כלום כי השר הנזכר כאשר יראה שלא יקבלו ממנה כלום מלך הדין גם הוא ילחם וישוב אומר וזה יוסף אומם לפירעון ולפי זה נלך אחר אומדנא דמוכחא ואם השר יוסף לאנשים ההמה מזלם גרם ומה גס עשה שפ' דעתה שהאש' ההמה לא יפסידו כלום כי השר לא ימלא מקום להם להפסידם מלך האמת והטור. והנה אפי' שהיה הדבר כן שאל היה כוונתה ושכבועתה היא לחיותה ולא נדרה למח השדיון אלא על האופן הנזכר עכ"ל היה חייבת לפרוע לאנשים ההמה כל דמי הפדיון כי מה שדברה בלבה ובדעתה אין אום מקפדין על זה דלררבה מאחר שגלו הדברים על לבם הוה לה לחתנו' ואיירי דלא אחינת אפסידא אנפשא ומה שטענה כי מה שלא חתנית בפ' הוא מפחד לבנה שמה ישיבו אומר וכו'. לררבה היא נטמאת וכו' כדי שלא יחאיר בנה בשביתו ומהלך אומם וחרמה בהם עד שניכנסו בעובי הקורה ואע"פ שגאמר שכוונתה היא שהשר לא יוסף אומם ולווא' שהיה הדבר כן ואולם עשה שהשר כפה אומם ופירעו לו הכל משלם כפי האמת בלא שום התפחלות והתעקשות מה להם לעשות לא שייך למימר בזה מזלם גרם כי מזה הוא דאחרע ודלת הניעלת בצדקה ובנדר בניה לא נפחתה בעוונותיה הדברים:

ואם כוונתה הייתה מעיקרה לרעה ומעיקרה דר' פירכה שאמרה בלבה להניח הדברים בסתם כדי שלא ישיבו אומר האנשים ההמה אלא יכנסו בעובי הקורה וכפי מה שהדבר' ידועים ויכנסים שהשר יקבל כל דמי הפדיון ולא יסמך לו תמאנה על כל אופן שהיה בין לטוב בין למוטב והיא מחייב מנדר וכאשר ילחו הדברים לשלום הגה מה טוב ואם לאו היאודים ההמה אום ימאנו ויפירו אל השר כפי מה שכתמה בהם ועשה מה האלחיה ומאלת היא חכמה. במה שפשה מרמה. על האנשים ההמה. כי הם ימאנו ולא בחכמה. ומשגלו ונדרו כבהמה. והיא חקרה אשה חכמה:

הנה לעיני הוה ראו לומר שלא הגו' אשר שמה זאת הכונה רעה בנחשבה כפי הדין וכפי הראוי חופר עצמה זאת כי כן מלאנו ראונו לר"ל בעלי התלמוד הרבה מנשיות להפך מחכמה בעלי תרמה ולקלקל מהשכחם ולהשיב בגולם בראשם וכהנהו דאמרין בביתין פ' השולח (מ"א) ההוא עבדא דהוה דבי חרי קס חרד מנייהו ושחירה לפלגא דר"ה אמר אידך שהחא שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי אול אקרייה לבטו קטן שלמה רב יוסף בריה דרבא קמיה דרב פפא שלא ליה כאשר עשה כן ועשה לו גמולו ישוב בראשו וביבמות פ' ב"ש (ע"ה) אמר' הוא עשה שלא כהונא אף אנו נעשה לו שלא כהונא. וכן בפ' המקבל (ק"ה ע"ה) אמרין בעיני דיןא דבר מלא אחריו וכן גריווא דלרעא במלעמא דלרעא חזנה אי עידית היא אי זבורית היא למינא משום עידית וכן משום זבורית וכן ואי לא ערמה היא ומפקין ליה מיניה וכן הרבה מעשיות בחלמוד מענייני' אלו וכל זה הוא הגם שהדין טחן שיחסיים המעשה אלא שרז"ל הפון טחן המערימים על חמימי דרך ההולכים כפי חומם וכו' שבעה דידן שרן הדין שכל דבריה שכלב אינס דברים ואינס מעלים ואינס מודיעין ואיירי דלפסידא אנפשא בללא אחינת ואם היא שבה אומר מלהמנות בפיר' כפי שבעתה כדי שלא ימאנו ולכו להם. לשני פנים הנו' היא מחייבת לפרוע להם פירעון נמור ואדרבא תקנתה היא קלקלתה עכ"פ. והדבר' בזה באריכות הם מהמותר כי האמת יורה דרכו. ובכן כל דיק יאמר רבנו לנפות אותה בדברים קשים ומרים ואי לא ייחא לרעים יפנה ממקל ולרעה ואי לא ימנעם כגלוח דלא מבעד רמא עד שחפרע לאנשים ההמה הפדיון עד חומי. והעושה זה אלהינו ששמים יסקף אלו בעין החמלה ממרמו. ויוסיף טובותיו וירבה חם שלמו. הנעיר שלמה דוראן ס"ט:

ענין אל הכנס הוסיף הדיון כמח"ר שלמה דוראן נר"ו. על ענין אום אל כימר אלמנא ר' יוסף סטרי כ"ע שכתבה את שלום עדא וי"ו בעד מה שיש בידו מופק מלח חמיו ר' יוסף הגו' ואמרתי לי כי שלום הגו' הביא הפוסק לכת' ועשית חשבון ביניהם באופן שטול שלום הגו' עשרי' דינרי זהב ממה ששאר לו מהדונייתא שטוליה לו שמתה והוא ירשה ושאר לו על ר' יוסף סטרי העשרי' דינריים הגו' ועמה יטול אותם ממה שיש מחת ידו.

לא ייראה הבעל ואין מוציאין מהאב וכו' ב"ד שפלה הכחשה בין האב ובין חותנו וכו' למתלה ונס אלו העשרי' ד"ו לא נתייחדו בכסות וכלים וכו' וכן נמי משמע מלשון הרמב"ם ז"ל פ"ב מהל' אישות ח"ל הבעל קודם לכל אדם וכו' ומצינו יצ' וכו' עד אע"פ שבחובתה עדיין בבית אבי' בעלה יורשה מדקאמר ז"ל כחובתה עדיין בבית אביה משמע דהיא מיוחדת והוכנה קלה שמדיין היא בבית אביה שזהו משמעות ועדיין היא בבית אביה. הנה נראה מכל הדברים האלה שאין לבעל ירושה בגדויות אשתו אלא אם ייחד לה כסות וכלים בבית אביה אפי' שערין הם בבית אביה אבל במה שפסק לה ולא ייחד לה כסות וכלים אין לבעל בהם ירושה :

ושלונתא דא דנפלה בין רש"י ז"ל ור"ת והבאים אחריה ז"ל לפי שמיני ברייתות דפליגי חדא אמרה (כחובות מ"ז ע"א) חזר כחב לה אבי' כסות וכלים שיבוא עמה לבית בעלה עמה לא זכה הבעל בדברים הללו משום ר' נתן אמרו וזה הבעל בדברים הללו. ופסקו הפוסקים כח"ק. ופי' רש"י ז"ל אם מתה מן האירוסין וכו' מביא דברי רבינו ז"ל דאם מתה מן האירוסין כ"ע לפי דרכי' הבעל בדברי' הללו. ואפי' בברייתא השמיהת האמרת שכתבו לעיל שאתמהל אם בזה האשה עם שלוחי הבעל וכו' אם מתה אע"פ שהוכיחה בבית אביה הבעל יורשה היינו כנולד עליה. ור"ת ז"ל פירש שהיה דלא זכה הבעל בדברי' הללו אפי' לאחר הגישות ופי' הברייתא השמיהת שאתמהל הבעל יורשה אע"פ שבחובתה בבית אבי' אחי' כר' נתן ולא כח"ק דלח"כ דאבי' יורשה כן פירשו רבותינו בעלי התוספות ז"ל. וכתב שביד זה מהר"ק ז"ל כבוד וכתבתי זה הקדמה לחי' קושית אחת אם יקשה אותה מי שיראה להקשות אותה על דבריו והיא שהברייתא אמרה כחב לה אבי' כסות וכלים וכמה לא זכה הבעל בדברים הללו וכו'. משום ר' נתן אמרו וכו' ופי' רש"י ז"ל דלאחר אירוסין מיידי לבד לאחר גישות כ"ש אמר דאם הבעל ואפי' ז"ל דאפי' בכתב לא זכה הבעל לה ולא ייחד אשתה בדידותה שלאחר גישות אלא הבעל כפי פי' רש"י ז"ל שכן משמעות לשון ברייתא שאתמהל כחב לה אביה. ומזה יש קושית למסקנותי דאמרינן דאין ירושה לבעל אפי' ייחד לה אביה וכו'. על כן הביא דברי בעל התוספות ז"ל שכתבו לדעת רש"י ז"ל שהברייתא שאתמהל הבעל יורשה אע"פ שבחובתה בבית אביה אחי' כ"ע כלומר כח"ק דאחיה ברייתא דאמרה לא זכה הבעל בדברי' הללו וכו' כדבי נתן דלא אמר ח"ק לא זכה הבעל אלא מן האירוסין אבל מן הגישות מודה דזכה הבעל ובלאחיה ברי' פירשו ז"ל שבחובת' בבית אביה מטעמין שיחיד לגדויות' אפי' בזהו נמי דאמרינן דזכה הבעל לאחר גישות אפי' ייחד לה אביה וכו'. ומש' הדברי' כחב לו וכו'. דמשמע דאפי' לא ייחד לה אלא פסק לה לבד י"ל דמשום דעיקר הדין לאירוסין איתשיל' ובאירוסין על הרוב לא עבר אירוש אלא פסק' ולזה אמר' המשנה בלשון פסיקא ולא דוקא כחב לה אלא אפי' ייחד לה אם מתה מן האירוסין אמר ח"ק דלא זכה הבעל וכו' ואם מתה לאחר הגישות זכה הבעל כפירוש רש"י ז"ל ולפירש ר"ת אפילו לאחר הגישות אמר ח"ק דלא זכה ומה שפירשנו בלשון הברייתא הוא מוכרח דאי לא תימא הכי ויגמא כחב דוקא ולא שימיר ואפי' אם ייחד לה ומתה הארום יורשה אביה דח"ק לפי' רש"י ז"ל דאמר דבאירוסין שמתפייא ברי' וזה אינו לרובק הארום אינו יורש כלום אפי' אם ייחד ואפי' מה שאתמהל הדברי' כחב לה היינו אפי' אם ייחד לה. וכפי זה פירש רש"י ז"ל בפירש הברייתא שהיה דכחב וז"ל כחב לה פירות כסות וכלים פסק לה האב בגדויותא שכתבם לבעלה מטעמין כגון פירות החלטין וכסות וכלים וכחבו לה מן האירוסין עכ"ל ז"ל הרי בפירש קאמר רביינן לא פסקין דהיינו דקאמר פירות חלטין וכו'. ובתנן לה מן האירוסין ש"ל שימירן ובתנן לה ובהאי קאמרי רבן דלא זכה מן האירוסין אבל מן הגישות זכה משום דייחיד לה ובתנן לה. ולפירש ר"ת אפילו לאחר גישות לרבן אם מתה אינו יורש. והוא ברייתא אחרת שתימא' אחי' כר' נתן ובתנן הפוספות ז"ל שבזה הלכה למעשה לפני ר"ת בתנן אחר שמתה אשתו והיה אבי' הכלל ממוקם בגדויותא ופסק לה זכה הבעל מזה הברייתא הנזכר לפי פירוש דפירש דבגישותא אירי. ובב"ד לית דין וליה שימירא שאלו ייחד לה האב וכו' שנפל' ההכחשה בין האב והבעל בסות האב בחיים ולכן אין לבעל כלום בירושת העשרים דירי וזהו. וזה מה שאינו דמיון נט' וכבר קבלתי עלי' שלא לדבר לענין הדין במבטא רק בכתב מפרש ובשט"י. והוא יחב' יורט דרכו השר'. ומצינו חזקה לקבוע עתים לחורו. כי הלא נר' מן המגר'. והיה תקר'. וכל אחד ממת כח לא בל' ורמזו י' ורמזו י' כהנוני י' הם מנינים. ונרמזו י' הם המרוחמים. וארזי' שלום נאם המסדר משתחו קמ' מאירה. שלמה דוראן ס"ס :

ענין לא

מעשה היה כי המשכיל הר' אברהם חני' ז"ל נחייב לו יהודי אחד אשר הוא דר בעיר פוסתאנאי' כך וכך מעות והעיד עליו עדים בקנין גמור מעכשיו לפרוע לו הסך הנ"ל ואמר פלוני והעדות נעשית בפי' ואמר כתבו וחתמו וחתנו לו לפלוני והיה ההלך לו לדרכו ולפירו ונשבעו מועד הזמן שעשה לבעל חובו ולא פרע לו כלום והר' אברהם חני' הנז' לא כתב שטר בחוב הנז' ובדורותיו שהזמן עבר וכלו יהודים רבים מעוסתאנאים ובעל חוב לא בא ולא שלח לו כלום ראה לכתוב ש"ח על בעל חובו אע"פ שערב הזמן. והלך אלא החכם השלם הדיין כמהר' שלמה דוראן ז"ל לכתוב לו השטר וספר לו שהמאורע שאירע לו והוא נר"ו לא ראה לכתוב לו השטר לפי שערב זמנו ושלח לחובו מעל פיו. ואח"כ בא אבי' ולא אמר לי שום דבר ממה שערב ביט ובין החכם נר"ו הנז' אלא בא אבי' וספר לי המאורע ואמרתי לו לפי חומי' איני כוחך כך השטר עד אשר תבאר לי בראש ועדות בירוש שלח פרע לך בעל חובך כלום דאמנא אע"פ שלא בא הוא עצמו מיום הליכתי שמה

(חיד) (ראי)

חכם לב ואמץ כח הנה לא נעלם מעיני כ"ת מ"ם בזה"ע ז"ל ס' ל"ט בפנין התחלוקת שבין הפוסק' ז"ל בענין אם נתאחדה כתיבת השטר עד שערב זמן שקבעו לפרועו שרבי' גרולים ואיתני' מושי' ארץ דעמא שכותבי' ואין לחוש שגזל פירע דאם פרע איהו דאפסיד' אנפשי' שגזל' שיהא יודע דהסך קנין לכתיבה עומד היה לו לחוש על עצמו ולמזל לבני עדים למימר לבסוף הא פרענו חוב שעי' לפלוני' או במכתב תבאר על אומת עדות ומהו קימא בידיה ואי פרע ולא השלעמו הו"ל כפירע לבעל חובו והגיה שטר אלא שפסע בעצמו שלם ישלם דאמר ליה בעל חובו אי פרעתי לי שטרך בידי מאי פסיד' ופוסק' אחר' דעמא שיש לחוש שגזל פרע (הג"ה א"ה) וכשכתבו לו הקנין העדים לרייסי' לכתוב הזמן מיום הקנין ע"כ). ולכן אם נחאךר הזמן כיוצא בשל' בללא קבע ל' זמנה או אם עבר הזמן בדקדק ליה זמנה לא כתיבין לזה הכל פשוטא לגיטי' אינו רי' ואע"פ שהג"ה הוא מחלוקת בין הפוסק' ז"ל אמת הוא שיש לחוש לדברי' המהמירין ואין ראוי לכתב' שלא הניע לפעושות כענין היום להכריע לר' אחר מהם ודאיו הוא לשוב אחר מזה. ומה גם עתה שא"ז הרש"ש הכריע להמיר כדברי' המהמירין ז"ל בחבובה ס' ל"ח ואם היחם הליחה לזמן ולא עבר הזמן כיון שקט פירו' כותבין השטר למלוה ואין חששין שגזל שערב חזק זמנו. וזה מובא מהרמ"ב ז"ל והנאון ז"ל כתב שאע"פ שערב הזמן והוא בקנין או אינה בקנין ולא עבר הזמן כותבין. אבל הרמ"ב ז"ל מפסק בדבר ודאיו לחוש לדבריו שלא לכתוב אלא אם היה בקנין ועדיין לא עבר הזמן עכ"ל ז"ל. ולפי' היה לי למעט עצמי מכתובת השטר האב.

המשקל

[illegible]

ענין לב

לומר וְאִלֵּן עֲנִינֵהוּ כִּי יִשְׂרָאֵל עָלָיו חֲסִידֵי שִׁמְשֵׁם בְּיָדָם וְהָיוּ לְהוֹרֵם וְלִשְׂרָף
לומר וְאִלֵּן עֲנִינֵהוּ כִּי יִשְׂרָאֵל עָלָיו חֲסִידֵי שִׁמְשֵׁם בְּיָדָם וְהָיוּ לְהוֹרֵם וְלִשְׂרָף
החֲסִידִים וְכו' הוּרִי מִקְלָת הַחֲסִידִים שֶׁהָיוּ אֲחֵיהֶם עֲכָל . וְהָעֵסֶם לִפִּי שֶׁאֲסָרָה
מִשּׁוֹ נֹרָה לֹא שָׂנָה הֵא עֲמָם שֶׁמִּתִּים לֹא נָתַן דְּבָרֵיהֶם לְשִׁעוּרִים . יֵאָל לֵנו
זֶה הֵא כִּי מִלֵּב שֶׁחֲלָבו עֲשִׂים יִשְׂרָאֵל וְרוֹאֵם שֶׁיֵּאָל מִמֶּה אֵם אֵין מִשָּׁם לְחַעֲרֹבָתָהּ .
וּלְפִי זֶה הַחִירוֹ מִקְלָת מִפְּרִשֵׁם לְקַטֹּת מִלֵּב מִבְּחִתִּים וְהַחֲרֹת אֲשֶׁר בְּעִיר אֶרֶץ אֶפ"ס
הַרְסָם יִשְׂרָאֵל רֹאֵם כֹּל מִפְּרִשֵׁי יִשׁוֹ אֵין בְּחֹת מִלֵּב בְּהֵמָה עֲמָא . וְאִלֵּן
הַרְסָם יִשׁוֹ מִהַמְחִירִין כִּדְבַר זֶה . וְכַעֲלֵי מִכָּרָה זֶה הֵא מִפְּרִשֵׁם מִשְׁמַעוֹת
סוּגִיָּא דְּחִלְמָרָא הֵב דְּחָלִי דְּהֹקֵן אִי לִיבָא דְּבַר עֲמָא בְּעָדְרוֹ פִּשְׁעָא כְּלוֹמַר
הָיוּ יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב בְּלֵב עָדְרוֹ שֶׁל עֲשִׂים דְּקִאָמָר לֵבָּה אֵנוּ יִזְרִינִי לִיבִיחוֹ
בְּזֵד הָעֵדָר אִלֵּן דְּבַר עֲמָא וְכו' . מִפְּשִׁא שְׂחֹא מִמֶּה מִתֵּר אֶפִּילוֹ שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל
יֹשֵׁב בְּלֵב הָעֵדָר . וְאִי דְּלִיבָא דְּבַר עֲמָא אֵין כְּלוֹמַר כֹּל חוֹשֶׁלֵּה מִי שֶׁיִּשְׂרָאֵל
יֹשֵׁב מִתְמַרְיִן בֵּוֹה וְאִתְרִינִי אֶפ"ס דְּלִיבָא דְּבַר עֲמָא וְכו' . בְּעִין יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב
בְּלֵב עָדְרוֹ וּמִפְּרִשֵׁם הַסּוּגִיָּא הֵב אִי לִיבָא דְּבַר עֲמָא וְכו' . פִּשְׁעָא שְׂחֹא
מִתֵּר הָוֵאל יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב בְּלֵב עָדְרוֹ דּוֹרָא דְּבִחָא סוּגִיָּא מִשְׁמַעוֹת הַשִּׁטָּן
שֶׁל הַקִּישׁוֹר יִיחָא שֶׁן הוּא פִּירוּשֵׁם מִלְּרָא קִאָמָר יִשְׂרָאֵל דְּבַר עֲמָא וְכו' .
לֵמַח לִי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב בְּלֵב עָדְרוֹ . וּלְפִי אֶפִּילוֹ כְּתוּבִים הָיוּ אֵין בְּהֵמָה
עֲמָא יִזְרִי שֶׁהִים יִשְׂרָאֵל בְּחֹתָהּ יוֹשֵׁב בְּלֵב הָעֵדָר דְּמִיִּישָׁם מִמֶּה אֵין מִלֵּב
בְּהֵמָה עֲמָא מִמְקוֹם אֲחֵר וְעַרְבוּהוּ וְכו"כ הִרָ"ק וְז"ל דְּלֵא שְׂרִינֵן דְּלִיבָא דְּבַר
עֲמָא בְּעָדְרוֹ אֵלֵּא דּוֹקֵא אִם יִשְׂרָאֵל רָחַם חֲסִילָהּ הַחֲלִיכָה וְשָׂאָל הִים כְּבִילִי
שׁוֹם מִלֵּב מִמְקוֹם אֲחֵר . וְיֵם סוּרִינִן שֶׁאִם הַעֲשִׂים מִלֵּב לְצוּרֵן עֲנָמוֹ דְּלֵא
חִישִׁי לְחַעֲרֹבָתָהּ וּמִתֵּר הוּא לִיִּשְׂרָאֵל חֲסִידֵי הָא וּמִאֲלוֹ מִלֵּב לְשִׁטְחוֹ וְעַמּוֹ נִתְּנוּ
אִם בְּחִתִּים לְחַעֲרֹבָתָהּ וְאִתְרִינִי הַבּוֹיִי דְּרִינִים מִלֵּב הַחֵלֵב שֶׁחֲלָבו עֲשִׂים לְקַטֹּת

עלנו. וי"ל שיעתה המחרתים בזה הוא מלך שמערכה זו של חלב שחששו
 אליה רז"ל אינה כי אם לזרז כשביל אחרים לחזור כוונה אבל לנבי ירמיהו אין
 להם חשש בענין זה שאין שם שמערכה חלב כמו ששם שמערכה שמריים
 ראשונה וז"ל משום שמערכה יין. ודמיון י"ל לחוש אפילו במורי"ם ששמואל
 לעולם למי שאומנחו וכל ופ"י אחרין בנב" (ע"ז ל"ר ע"ב) ח"ר מורי"ם
 אומן ומור ופרס"י ז"ל מורי"ם של אומן עולים מור שמערכה רמורי"ם
 לא עבדי ליה מדינא עמא"ם ומשום חמרא אחרין ליה ואומן לא רבי ביה
 חמרא עכ"ל וז"ל ואיך ששם שמערכה רמורי"ם הוא משום דאומנחו כדן
 שמערכין בו יין כשביל שחקים. ואיך כן ששם שמערכה החלב דאין חקן
 החלב כשמערכה החלב רכל שאין לעט"ם הגיה כשמערכהו לא חישקן וכהס"א
 ראשונה בנב" (שם ר"א ע"ב) בעא מנא רש"ן כן לקיט מר' וסמן עמל"א
 של בית גזא מהו ולא לא הבלת לזרז מניך ורמ"א ישראל ועט"ם שסופחין
 שני קדרות על גבי כירה אחת ולא חשו להם חכמים ואמרינן עלה מנ"א לא
 חשו להם חכמים ופירש"י אחר אפי' לא חשו להם חכמים משום שזרז נבלה
 רמ"א אמרינן ריבוא ממדד אפי' ישראל וסרי עט"ם נבלה בקדרת ישראל
 רמ"א ל"י הנאה לעט"ם וכו'. ופ"י יראה החלב שחלב עט"ם לעורר ענינו
 שיה' מתור רמ"א חיש"י לזה שערב רמ"א ח"ל ליה כמורו ופ"י לאסוף
 חלב חמור שחלבו לעורר שערב רמ"א ח"ל לאסוף רמ"א ולמכור זה שם זה
 לא לזנוט וכינ"ל בזה :

אבל מדברי הרמב"ם וז' שנסבט למעלה שאמר שכל חלב שימנא ביר פכוס

עמ"ס וכו'. יראה שהוא חסר כל חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל דוארו וכן הרב בעל הערוך (י"ד ס' קט"ו) כת' כן כפי' ח"ל חלב שחלבו עכו"ם וי"ר לא שאל חלב לרוב' וכן לערך ישראל וכו'. וכן הרי"ם מהרי"ק ז"ל בשם סמ"ג. וז"ל סוגיית שטת החלמוד יראה שהוא חסר' בכל ענין דבם במה שחלב לנר'ך שלמו אמרין דלמא אחרמי ליה מילתא וערבו :

ומעתה נבוא לבאר אי זהו היא בהמה עמא שחששו רז"ל לתערובת חלב ולפי הנדא דתלמודא קאמר סתמא וחישינן לכל מילי. ואולם אי מעיינין שפיר י"ל שלא חששו רז"ל אלא למילתא דשכיחא דכל מילתא דלא שכיחא לא נזר' דבן בה. ולכן י"ס לראות לפי זה בענין זה לפי העמים ולפי המקומות דכי ליכא מילתא שכיחא דאסורא בודאי לא בזרין והוא דין פשוט בכל איסורי דרבנן. **ב** ועתה י"ס לראות אם חשש זה של בהמה עמא י"ס לחוש אליו מחשש חלב נמלא לבד או נ"כ אם מחשש תמורתא. וסוסיא וכו'ואל ואולם לא חישינן מכלבאח ואסורא דלא שכיחא אינשי באלו המקומות להלבם כלל. ולפ"ו גם בארצנו זאת ובתלמסאן י"ס לאסור חלב שח"נ ויר' דחמירא וסוסיא. מצינו הרבה. וי"ל שלא חששו רז"ל אלא לחלב נמלא שדרך אינשי העולם להלבם אכל חמורא וסוסיא לא שכיחא למילכ להו והיא מילתא דלא שכיחא. וכי' אי' הרשב"ץ ז"ל ח"ל שלפי מה שאומרין שאין חולבין חמורות וסוסיאות לפי שיש להם לבנתות אלו המלכות הן גדול והם חס' כן בהמתא ח"ל אין חוששין להם דקאמרין (ע"ז כ"ב ע"ב) וז"ל הרבב"ט דעמ"ס חס' על בהמתא שלא חששו רז"ל אלא כל שהעכו"ם חס' על בהמתא ליכא למישא לאסורא עכ"ל ז"ל. ואי' ינו ונכדו אומר עמ"ס אחר חוספת על זה שהדבר הזה ר"ל לחלוב חמורות או סוסיאות הוא להם דבר נאמא ונעוה ומרפה וגם י"ס להם בזה כיון רע לעומה זה ח"כ אין לחוש לדבר הזה :

איברא כי החכם ידירנו ה"ר שלמה קרור המר דודי לי י"ל. העיר לי כי הוא ענין ראו עכו"ם א' מאותם המוכרים החלב על הבתים שהיה חולב חמורא אחת לתוך הכלי של חלב שהיה בידו למוכרו על הבתים ואולם הוא עצמו י"ל העיר כי אותו עכו"ם שעשה זה היה נער קטן משמח מאד מראונו נכזה ומל' אישים והיה מירמת הרבה ורואה הנה והנה כשעשה המעשה ההוא. והנה דבר זה הוא מילתא דלא שכיחא דקאמרינא ולא נזר' בה דבן ובדיר' היה עובדא שהיה לנו חולה ולפיקות נפשו הולרנט לחלב חמורא על פי רופא'ם בקריאם ונקטשטור ואלו מלאונו חס' היו העכו"ם אשר שאלנוהו מהם נוערים בנו ואומרים לנו ומי הוא זה שיעשה זה המעשה ולא נתנוהו לנו אלא בדמים רבים ובנער גדול ואחרי הבקשה מתקום למקום ולפי זה החשש מחמורא וסוסיא בטל הוא דהיא מילתא דלא שכיחא :

ולתערובת חלב נמלא שהוא מילתא דשכיחא י"ל גם כן שבהארצנו זאת אין לחוש אליו. וזה מחרי' עממי. האחד לפי שנבדלו הארץ הזאת אין מצינו נמלי' מניקות שבעב הארץ הזאת אינו מגדל נמלים לחול' כמו שהוא ידוע ואמרנו לנו הישמעאלים כי גם עשו כל יכלתם לעשות שיהיו להם בכלל מקייתם נמלים מניקות ולא פנה בידם כי טבע הארץ הזאת אינו עושה חולדת נמלים. ועוד דבם אח"ל שיעמא חלב הגמלה אפי' שהיה מלי' בארץ הזאת שמהנה הערביים ואנשי המקנה שחלב הנמלים הוא חללם ביותר חשיבותו ואינם נוהגים אותו רק להשביהם ולקריאם והוא חללם ביותר ערך כפלי' כפלי' מהלב בהמה עקורה. ובגמ' אמרין דכל זמן **ב** שהאסור ביוקר והמותר בזול לא חישינן לתערובת דאמרין (ס' ל"ד ע"ב) כההיא ארבה דמורייא דאחא לנמלא דעכו' אויב' ר' אבהו דמן עכו' נעור' בארבה ח"ל דבא לר' אבהו ועד האידנא מאן נטר' ח"ל זעירא ועד האידנא אחאי נישא ליה אי פשוט דמערב' חמורא קטטא דמורייא כנומא קטטא דחמורא כחרי' לומי וכו' וכפי' זה כתב הטור ז"ל (ס' ס' ק"ד) וז"ל המורייא שלהם אסור ואין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת שמערבין בו י"ן לפיכך אין איסורו אלא במקום שהיו בזול יותר מהמורייא אבל אם דמי היין יקרים דמיי המורייא מותר עכ"ל ז"ל. והרמב"ם ז"ל הוסיף חוספת ביאור להחלמוד בו לנדרין דין וכו'ואל שכן כתב בפ"ו מה"מא ח"ל המורייא במקום שדרך לחם לחוט' י"ן אסור אלא ביוקר מהמורייא מותר וכוה מורין בכל דבר כד שחוששין לו שמה ערבו בו העכו"ם דבר אסור שאין אדם מערב היוקר בזול כדי להשחכר עכ"ל ז"ל. וכן מורי ורבי המסיד כמח"ר יוסף אבן דבי ז"ל היה שהיו כל הנהגותיו על פי הרמב"ם ז"ל היה שמה החלב שחלבו עכו"ם אע"פ שאין ישראל רואהו בארצנו זאת ואמר לנו שהוא ז"ל עושה כן על דעת הרמב"ם ז"ל כי כן כתב ז"ל וכוה מורין בכל דבר שחוששין לו וכו'. וכפי' זה בארצנו זאת שחלב הנמלים הוא ביוקר מהמורייא מותר וכוה מורין אין חוששין לתערובת ולזה היה הוא ז"ל שותהו. ויאל לנו הדין שהחלב בארצנו זאת גם אם אין ישראל רואהו כשחלבו מותר הוא מחרי' עממי דקאמרין אם מל' העיר מליאות חלב הנמלים ואם מל' יוקר' וחשיבותו אלא הישמעאלים וכמו שביארנו זה מהנמא ומגדולי הפוסקים ז"ל :

ובקשתי לעד לרבר הזה מחלוי עולם ומלחמי בספר כפתור ופרח שהביא דבר זה מבואר בשם גאוןי עולם ח"ל והנך דואה החר חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו היכא דק"ל שאין שם דבר איסור כי מ"ש בס' העמים ז"ל ואין בכל אותה מדינה דבר עמא לאו כל בהמה עמא ש קאמר אבל שראיה לחלוב שהיא ח"ל מכלבא וממור' וכו'ואל כהן ואחר שהענין כן נראה לפי זה שאם היה במדינה דבר עמא שראוי לחלוב אלא שחלבו יותר יקר מן הטורה כמו שהוא חבלב נמלא כנדר שחר החלבים פה בחצר' הערבה שהיה מותר מההוא דפ' אין מעמידין (ס' נבי ארבה דמורייא וכו' עכ"ל ז"ל. הא מילא דמסייע לן בכל מיל' דקאמרין. ומזה מלא להם במח' אנשי ארצנו למיאות חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו : ואולם כל

ה וגם האל הא"י"ב שגם מוכרין על החלירות אמרו לנו קלח היהודים כי ראו אותם מקפידים אותו בקיבה כמו שצוין לנבינה לכן ראו לחוש אליו יותר מהחל' לפי שיש לו חוספת איסור קיבה ושומר נפשו ירחק מכל אלה כי אלה הדברים אינם מהדברים המוכרחים אשר נזרמים אין הצורך יכולים לעמוד בהם ואין היום כמה שנים אחרתי על עצמי גם החלב הנמכר על הבתים אע"פ שהוא מהדירים הקרובים לע"י או מהעיר עצמה. עכ"ל אי חושש לעדות החכם ה"ר שלמה הנז"ל. אכן מה שהיה ביד בעלי הבתים או הוא מהדירי ביד ישראלים גם שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואה אין לחוש אליו מהעצמים שהזכירו והרואה להחמיר על עצמו חבוב עליו ברכת טוב. ויהי כגן רעוב. וישמרהו האל מקטוב. ולאזהר האנשים אשר נהנו בו היחר כפי מה שנמלא להם שמך וסעד חין ראו לנעוה עליהם המדינה ואנו רואים דבם הגביה שאסרוה בזמין ובגזרה אפי' נהנו בה היחר כל קהלות הקדש בני איש"ל"א אשר הם מעמידין אותה בפרסי העשבים. וכן לענין החמא' אשר כמה גאוןי עולם החמירו בה לאוסר' וגם הרמב"ם ז"ל עצמו נמסכו כל אלו ההקלות אינו מחרי' כי אם ע"י ביטול. עכ"ל נהנו בה היחר בכל אלו הארצות גם בעיר הגדולה לאנשים פאם יע"ה נהנו החר בחמא שאל על ידי ביטול והם ראו להם לחוש ביותר ממנו לפי שחלב נמלים נמלא אצלם הרבה וע"כ אין להוליא לעו על מנהג הרחשוני' רק מי שרצה להחמיר יחמיר וזה"ל אמרו כל המחמיר חבא עליו ברכה. שמורה. וערוכה. אכ"ר. וטולס בני יוקרי גרל ולא ידל כנפך היקרה והמשובה ונפש אוהבך אבהה רבה. ובסקרדחך על הלמוד לבו ישמה. שלמה ס"ט כבמה"ר רמח דוראן ז"ל :

שאלה לב חוקר אל החכם ה"ר סלימאן אבי סיד' י"ו וזה לשון שאלתו אחת שאלתי ממה ארזי נר"ו אותה אבקש ואחרי על דבר אחת וענוה נדק כי עמך מקור חיים באורך נראה חור. יודע לנ"כ כי שני אנשים ממדינת מרדכי' נחזקו עניהם לעלות לארצנו הקדושה והיו שניהם שפה אחת ודברים אחדים ורעים ויהי בסיבותם בחונם המדינה ואירע להם דבר שעבד אותם ללכת לדרנס נכח מקדש מלך ית' ויאלו שניהם מחונם ויבואו לעיר עו"ז'ור וא' מהם אשר שמו ה"ר יהודה זולאי' נשא אשה שמה על מנת שחעלה עמו לארצנו הקדושה וחבירו אשר שמו ה"ר מרדכי עלון נחטב עמו כי היו שניה' שותפי' וחבירי' פה אחד ושפה אחת ודבר' אחד' והיו' הסכמתם שר' מרדכי עליון י"ו ה"נ ישא אחות אשר חבירו ה"נ ואו' שילמו נדרם לעלות יחד בשני אחים נבואים לבתי אחיות. ואח"כ חלה ה"ר יהודה זולאי' ה"נ חולי' גדול ואחרי ימי חוליו ובדראונו כי בא קצו וידע כי לא יחיה אחרי נפלו היה מתאונן על אשר לא עלתה בידו כוונתו והוא ימות חיל ואמר לאבחו פעם אחר פעם במעו' מיך אחתי לי עשי לי נחת רוח והוא כשאמרו אל תשכח לחיים אחר חלא חלא לה"ר מרדכי ענין כי הוא כאלו לי כמו שנפסק יודעת מזה וכל נכסי אבי נחון אלו נבנתה בגזרה ואם י"ו לי זרע של קיימא מהעבור שחת מעוברת יהיה הוא אפסורופוס עליו עד שגדל ואם ח"ו לא יהיה לי זרע של קיימא יהיה הכל לה"ר מרדכי ה"נ ויולך נכסי וחזכו שניהם בקדושה ואני אזכה עמכם בנכסי שחוליא' בשיבת ארצנו הקדושה. כל זה היה אומר לה פעם אחר פעם בכל ימי חוליו והיא הייתה בוכה לפניו על דבריו אלה ונשבר לבנה בקרבה על דברי בעל נעוריה. ויהי כהנך ראה כי ארזי ימי חוליו אלה ללכת אל עיר מוא"ב אזני' ימלא שם מזור לחלוי כפי טוביות הארץ ההיא והגים לחשו מעוברת בעיר חקורט ובעת ששם לדרך פעמי' יא' ה"ר מרדכי חבירו ללוותו עם יהודים אחר' ואמר בפני עדים לחס עדי שאני מלווה בפניהם שאם מתי וילדה אחתי זרע של קיימא יהיו כל נכסי לזרעי וכו' מרדכי יהיה אפסורופוס עליו עד שגדל ומעיתיו והרשתי' על כל אשר י"ס לי ואם ח"ו לא יהיה זרע של קיימא הנה אני נחון כל נכסי לה"ר מרדכי נחמים לו מתנה בגמרה ואמר לו ה"ר מרדכי ה"נ בדתמה על פניו ואני אזולא אחסם כלם במלוות ובחפלי' שמים לזכות נפךך בשו"ב ח"ל חששה בהם מה שחירא ומה שיעב בעיני' והנך ה"ר יהודה ה"נ למוא"ב וימת שמה מתמת חלוי שהיה בו נב"ח וחי' ארזיין שכן למד ולכל ישראל' ואחר ילדה אחתו בן זכר ונתקיים נכסי או עשיר חסא אח' פונה וקפלה ושבא מרדכי ה"נ היה בעיר אחרת. והאשה ששבעה חבועה האלמנה וקבלה לח כחובתה שלא בפני ה"ר מרדכי ה"נ. ובבוא ה"ר מרדכי ה"נ ראה לזכות בנכסי המת כמו שזכרנו

שפתה מיהו. ועתה אדונינו תולא לאור משפטו חס הנכסים הס להיר מרדכי יצ'ו הנז' כפי רצון המלך וכוונתו. או חס הנכסים הס לירוש' הכן אשר הם עומדים במדרגת מלך שהבן נחמיה ויהי בן קיימא ימים או עשור וירוש' אין לה הפסק. והר' מרדכי הוא אומר שזולת הנכסים כולם נספרי הקדש ויבאם לבית המלמד לזכות המלך. ואם נראה לאדונינו שהנכסים הם כחוקה יורשי הבן חוריינו מה נעשה בהם עד שיבואו היורשים כי ארלם מארצנו רחוקה מאד. עכ"ל השאלה:

תשובה הלכתא פסיקתא היא דרזאין בחר אומדנא דמח' אע"פ שלא פירש דבריו ונכסיה דאמרינן פרק מי שמת (קפ"ו ע"ב) מי שהלך למדינת הים ושמע שמת בנו וכחב כל נכסיו לאחר ואח"כ בא בנו. ח"ר שמעון בן מנחם אין מחמתו מתנה שאלו היה יודע שמת קיים לא היה כותבין לאחר ואמר רב חמון הלכה כר"ש ו' מנחם. וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל ואין מי שחלק עליה:

איברא שמיט שרפצ"ן ז"ל והרמ"ה ז"ל כתבו דבריהם ששמע שמת בנו וכחב כל נכסיו וכו'. ואח"כ בא בנו דמחמתו קיימא דכיון דשבת נפשיה ויחב לאחריו לבניה נמי שבתים. והסו"ד רפ' מי שמת מוקי לה בש"פ. ואין לו עסק בזה לבני דרך דיון דכולי עלמא אמרי שבעיניו לזכות ש"פ אזלינן בחר אומדנא דרעמיה שכי' מה שראוי ממנו ומכוונתו את מפרשים דבריו גם אם לא פירש הוא לזכות את הנכסים לרן דינו כפי מה שחברר כוונתו אזלינן אחרים תחבאר לזכותו ותקיים:

הנה כפי מדר השאלה נראה שהנפטר העלוב הזה מיוס אשר ראה כי לא יחיה אחרי נפלו היה מדבר על לב לשמוע ובקש ממנה להיות חכרו במקומו לכל מלי דיריה וכו"ל היתה דעתו קרובה אל חכרו זה עד שהיה מדבר בפיו מה שלא נעשה בן משום אדם שמתה אשתו נאחז אליו ושיזכה בכל ממנו שבה תמלא נפשו נחת רוח. ואח"כ מאמר שירענו שזאת היא כוונתו ותאמר לבו ואח"כ שאלה להלך למא"כ זכה בפני עדים אחרים דברים הנסדרים בשאלתם. כפי זה אפי' שיהיה לנו שום משמעות לפנים אחרים בלוחם זאת את אין לנו לפשר דבריו אלא לפי אומדנא דיריה ד"ל כפי מה שירענו ותחברר לנו מכוונתו ופרטנו לבו ותאומרו:

ולפי זה האומר אשר זכה לפני עדים שאמר שחס ח"ו מתי חס ילדה חשתי זרע של קיימא וכו'. ואם ח"ו לא יהיה זרע של קיימא הנה אני נוחן כל נכסי לה"ר מרדכי כי נחמים לו במחנה גמורה וכו'. ועתה אין לנו שום ריבא ודינא אלא במאמר זה אשר אמר ותלה עניינו בדע' של קיימא ולכן אומר בטוב מאמר.

אמת ויחב הוא כי הזרע אשר יאל לאור העולם בשלמותו ועברו עליו שלש' יום שילא מכלל נפל ונקרא זרע של קיימא כמו שטור עליו הדין לענין אבילות ולענין יבום ותלית. וכפי זה נראה להלכה שהזרע הזה אשר אנו דנינו שחי ימים או עשור שנקרא זרע של קיימא וזה במשנה אביו ועתה שמת חור המצון לירוש' שירשבו מכה הבן.

ויותר עוד מזה לרינא דתלמודא שאפי' בן יום אחר הוא נוחל את אמו להנחיל לאחין מן האב שלא מיעטו בנמרה אלא העובר משום דלאו תאית כרישא וגם דשכר לית ליה זכיה כדאיתא פרק יולא דופן (מ"ד ע"א) ובפרק מי שמת (קפ"ב ע"א). וגם הרשב"א ז"ל דכתב שאין בן יום אחר יורש ומקו' קיימא דתלמודא כי אורחיה וחלק בזה על הרמב"ם ז"ל אפי' לירי' אי קים לן בגויה שכל לו חרשיו כגון שבעל והלך למדינת הים אפי' הוא בן יום אחר הוא יורש ואפי' הולא ראשו לבד למיחזור דחשבין ליה כילוד ומתקיים שנה אחת ומת וקים לן בגויה שכל לו חרשיו הוא נוחל כדאיתא פ' יולא דופן (סג) וכו"ם זה שחיה קרוב לשנה חמישה שנה בנחלת אביו ועתה שמת תלמודא מעובר לקרוביו בני אביו ואמו וה"ר מרדכי לא חסיה ולא חקום לזוחתו כי ירושה אין לה הפסק:

אד אמנה לפי הקדמתנו המונחת שבענין לזכות המת אין חס רואין ומביטין ללשון השטור ולדיוק לשון כי כל פנייתו חסיה אל כוונת המלך ולזכות דעתו. י"ל שכוונת המלך הזה באומרו חס ילדה אשתי זרע של קיימא וכו'. דענו למד ארע שחקקים ויהי' לזכ' בא' בנכסים אשר אז לא יעברו לאפטרופא' וזה יחברר לנו מדבריו מלך מה שהיה מדבר עם אשתו כיני חליו אוחס דבריו כפי מה שנו' בשאלתם פעם אחר פעם מחוך אוחס דבריו' אנו יורעין כוונתו שאינו אומ' זש"ק על מי שילא מכלל נפל ועל מי שחי שנה או שנתי' ואח"כ אם ימות לאחר קיומו זמן פועט יהיה ממנו לירוש' אלא כל כוונתו של שחס ית' לו זש"ק עד שיגדל ויבוא בנכס' יהיו לו נכסיו ואם לאו ר"ל שאל יתקיים עד שלא יעברו לאפטרופוס יהיו כל נכסיו לחבירו אשר הוא לו במקום אח יונק שרי אמו עד שרלה להקיים במקומו אפי' באשתו ואם באשתו היה מאמריו ק"ו בממנו שלא רלם להיות ממנו נכסיו רעושין וממתי' עד שיבואו יורשיו מארץ רחוקה ואם סתרי זרע של קיימא שאמר האיש הלזה איש כסחם זש"ק הנאמר דבריו חול' אלא זרע של קיימא דיריה הוא הזרע אשר יגדל ויבוא בנכס' ואמר עליו אפטרופא' לרקני לא עבדין (כ"ב ל"ט ע"א) וזה יחברר בידור גמור מהמשכ' דבריו בזה אשר זה שכן אמר חס ילדה אשתי זרע של קיימא יהיו כל נכסי לירי' וכו' מרדכי הוא אפטרופוס עליו עד שיגדל ואם ח"ו לא יהיה זש"ק יהיו כל נכסי לר' מרדכי נחמים לו במחנה גמורה. הנה נראה מדבריו כאלו פירש ואמר שהזרע של קיימא שרלה הוא באופן שיגדל בגיס עד שלא יהיה לר' לאפטרופא' כי לכן אמר בתכונתו ודבריו' חרף חס ילדה אשתי וכו' ומניחין ורשיתיו על כל אשר יש לי ואם ח"ו לא יהיה זרע של קיימא יהיו כל נכסי לה"ר מרדכי ומכל זה ידענו אומדנא דמח' וכוונתו. ומתוך כך אין לנו למד מאמר שהפסוק הזה אמר כחשלה יהיו כל נכסי לזרע. ואח"כ

ואם לא יהיה זרע של קיימא אף נוחן כל נכסיו לר' מרדכי ונחמים לו במחנה גמורה שהוא כמו שהוא דאמרינן (כ"ב ק"ג מ"א) נכסי לר' ואחריו לפלוני וכו'. שחס היה הראשון ראו לירוש' כלל לרשון ולירוש' וכו' ראהו סבר למיפסקין לירוש' וק"ל לא אפסקה. ולא רמז הא דר"ל להחיה דרש' לך וכו' רהיהו דחשם הכי קאמר נכסי לך משעה זאת ואחריו לפלוני לירוש' אין לה הפסק. והנה בל"ד קאמר חס ילדה אשתי זש"ק יהיו כל נכסי. למד שלא יהיו כל נכסיו לזרעו אלא בעת שיהיה הזרע הוא של קיימא וכבר ידענו מאומדנא דמח' זש"ק שהוא אומר רצון הוא הזרע שיהיה גדול בשנים וכמו שהוכחו זה למעלה ואולם כשלא יהיה הזרע של קיימא על האופן הח' נחן הכל לר' מרדכי הנה משעת לוחם ואין זה בדרך נכסי לך ואחריו לפלוני והלוקק מבואר הוא לרז"ל השמש. ולהסיר כל ספק אמר כל הדבר בפי' מעשנה גדולה שהזכירו בקורה עתה אמר אחר בדרך ארוכה. והוא היה מדבריו זה האיש המלוח ניכר ומבואר ותפורסם שהוא חסם שמה לא יהי' לו זרע וישרו נכסיו ויניע כפי ועמלו אשר עמל בו לזכר' לראו' לראו' אשר חס עומדים במדרגת הפרייה כי ירע שחס יהיה בן הדבר שהנכסים יהיו רעושין ותאמנה ההוא וזולתה יפסדו הנכסים ההמה וזרע נכסם וזרע יולא והנכס' יאונס. או מלך אחר אולי עיט היתה צרה באיזם חורש' ההמה הצעיר' בארלם ונחלים להורישם יניע כפי וע"כ ראה וגמר דלעתו שאם יהי' לו זש"ק זרעו יהיה למעלה ראש והוא יקח הכל והאפטרופוס עליו יהי' הד' מרדכי הד' להזיח נכסיו שצמח חמת ידו ועינו חת' פקודה על עובריו ועל כו' לעובד כי הוא לו כאח כרע ואם הזרע לא יהיה זרע של קיימא הכל יהי' לה"ר מרדכי הנה כי בחר בו לסיועו עומד בנחלתו גם באשתו וכפי זה אמר זש"ק ולא אמר חס יהיה לי זרע בשמחה כי איך יעלה על לב שום אדם למד כי הבהלה שלו וכל לוחם ואינה כי חס על שלשים יום לבד שחס הפילה השאה כי ילדה ולא חיה שלש' יום שהוא ספק נפל יהי' נכס' לה"ר מרדכי הנה ואם חיה שלשים יום וזמן יהי' הנכס' לירוש' אין זאת מי האמת וחי החורה כי לא נחנן דעתו המיחנה לר' חס לזכות לה"ר מרדכי הנה כל זמן שהזרע ימות קודם קיומו ר"ל קודם גדלו בשנים ובואו לכלל חשבים. ולפי דעתי אני אומר ובלגי נומר כי כוונתו היא באומרו של קיימא דהיינו שיהיה לזרע ההוא חולדה לירשו ואולם כל זמן שלא יהיה קיום לזרע בחולדה הכל נס"ר מרדכי ולמעשה חס היורש' של מראש' מכלול נחנן ולא שייך למימד סכא הוא בעל למיפסקיה וקב"ה לא אפסקה כדאזכרן לעיל.

וכבר ידעו אזלנו כי בענין האוחס העיקר אזלנו הוא כוונת המלך וגלוי דעתו לא לשון השטור דאע"ג דבעניינים אחרים השטור הוא לראיה בגמרה והוא המעלה והמוריד. כזואת המלך חס בן דלן השטור דייחיון אלא לגלות ממנו דעתו וכוונתו של המלך. וכפי' אלא כחשונה כפי ענין זה ומפסק בזה הכי ז"ל לענין מה שאמר שלא הזכיר בפניו לאפטרופא' אלא נכסי' או מה שיש לי או ממנו ותיקף שמת יאלו הנכסים מכלל ממנו כהסו"ד ד' השותפין (מ"ז ע"א) קיום לביתך שאינו נכס ומת או שצריך לאחר מותו. י"ל דלענין ש"פ אנו הולכין אחר אומדנא דמח' ומקיימין דבריהם הכל מה שאנו רואים שהיה דעתו למד בכל כיוצא בדבריו' אלו עכ"ל ז"ל. וגם הרב הגדול הרשב"א ז"ל כתב בחשונה ז"ל וכל שאמר יורש' האמת שכן אמר הולכים אחר דבריו ואחר גילוי דעתו וכו' עכ"ל ז"ל. סוף דבר בהא' מסקין כי כפי מה שהוכחו שהנכס' חס של ח"ר מרדכי הנה' כפי מה שהקנה לו המת ה' הוא נחלתו. ובכרור החיים לזרע נשמתו. שלפי היראה מסדר השאלה שהאיש ההוא היה חס חס ירא חלי"ם וסר פרע כי כל ענייניו ודבריו חס יראת שצ"י בורא אין דבריו רעוא ושוב. אך אמנה חס חסיה מהאשה וזה הסיח כי בורא אין סוף דעתה ונכריה במעשים אשר לא זכרה עשות חסר כפי מחשבותיו בעל גמוריה אליה ומי הוא זה אשר לבו קשה כלב האבן אשר לא יתפוצץ מרדכי המלך ההוא לר' חס. ואולם ידעתי נאמנה כי הכל היה מפאת האיש ההוא אשר נשאה כי הוא חס יודע יד וגדול כמו בפיתוי בני אדם ולרעוהם וכפי מה ששמעתי שהוא סרבה עדים ע"י שלוחו עד אשר נעמדו ליקוחו באשה ההוא אשר חס חסיה חסיה ואם כוונתו לנש' שמים או לארץ סבה נכונה כי עת לנחנה מהמבין מהשבות. ועליו לפיו מלפני הלכות יח' ויח'. ואולם האיש ההוא אשר נשאה הנס כי ידעתי לזרבל מרבן הוא וגדול כמו בחורה. כפי מה שראיתו בבית מדרשו' כי היה גדול בכל בני החבורה. עכ"ל אמר החכם חס אפלטון האבינו האמת יותר אהוב ממנו ועל מעשהו זה אני חסיה ומשחמסם ואשם כי שח' לא יעלה הזרע ההוא כהונתו ואם מחוך חסיה הרבא בראשיתו. שמתן דעתו על הנכס' וליופי האשה ח"ו שמה חסיה חסיה באחריתו. והוא יח' ידע חשלותו שזול' כפי מה שהוא ח"ס ולזרבל מרבן כוונתו טובה ורצויה. ומה שחשבת עליו לא היה ולא נהיה. לו יח' יגדלו מכות רבות. ורשעו יסועות קרובות. ולנו יתחיל. ומתור יח' נחול' גלם הנער שלמה דוראן ש"ס.

לאחר ששלחתי תשובה זאת נחשבה שירא צעיר בסכר לא הניעה הפעלה. עד שכחה האלה ח"ו אל האיש ההוא ומת בחול' ב' יע' לבד מיחמו כפרתו. ושלחה לאשמתו. והאשה ההיא חזרה וגשתא לה"ר מרדכי עליון יצ'ו ונחמיהם כוונת המלך ורצונו ועמד בנכסים וקנה ברובם מפרים חרשים גם יס' והוא רואה לעלות עה האשה ההיא לארצו הקרובה הש"י ילדים מאוייהם וכוונת המלך בו תיהא נעמרת על ידיהם כשנחמתי יח' המשיח ענינו ועל ידיו:

ענין לד מעשה היה באיש אשר מארצנו זאת שהלך לברוח על נפשו מפניה שחיה לו ומתור ימים רבים באשלי הערביים. ואח"כ יסיר אחר שהוא קרוב לאמו של אחר וזרעו יח' נחול' גלם הנער פ"י

ע"י עבדים ושהוא יודע בבור נופל בחרב והיתה נבלתו לרומן על פני האדמה והושלך לאחד הבורות ואמר דברים אלו לפני חכמי העיר ובפני המון העם וביום ההוא גדל המספר מאד לחמו ואחיותיו וקריביו של האיש ההוא והמביא השמועה של המיתה הנה' הן אלא אמו של האיש ההוא ובנה עמה בני גדול ועם אחיותיו כי הוא קרוב' ויהי לעת ערב ביום ההוא באו ב' עבדים ונכנסו לבית אמו של האיש ההוא ואמרו לה הנה בנה פלו' דורש שלמה ושלום אחיותיו וכו' הוא יושב לבקש בבית העבדים פלו' וכו' הביאו מאתו כתב וזה ידעו היכן הוא הכתב ההוא אם יבואו לירש יביאנוהו וכן המספר היה לשמחה ולשקון ולקול פנות נבורה לאמר כי הוא חי וקיים והעבדים ההמה נהנו להם מה שאכלו ושתו והלכו להם ולא הראו להם פניהם עוד עד היום הזה והיהודי הנה' שהביא שמועה המיתה אמרו לו הנשים ישראלים ואין חמרה שמת פלו' והלא בלו העבדים ואמרו שהוא חי' ויהי צועק להם ואומר כמותו יהיו כל אחיבי הש' ונראה ממנו שהיה לו פחד לבאר היטב מיתתו וע"כ היה מבזה בדבריו לקצת בני אדם ואומר להם חזי יודע מה היה לו אם מה חס יונס אמר לקצת בני אדם שמעתי עליו שהלך לרג המערבי' אח"כ בא כתב אחד מאת חכם אחד מארץ מוא' אב שלחו לב"ד יצאו ואמרו להם דעו רבותי כי תלמיד אחד מתלמידי שמו יעקב פרעוס יצא הן להסתחר אנה ואנה וקרה מקרהו שנה לב' העבדים ש' עם' שהיה מתגורר חללו פלוגי כמה ימים והסתחלו העבדים' ואמר לו הם נתקע על פלו' היסודי כבר מת וזהו שבוהו יורשו ויקחו להם מה שמצאו בביתו מעונוהו והוא סוסיא אחת ובתה וב' נמלי' ואמר יעקב הנה' שהיה לו העבדים ההוא הסדור והחושק חורה שלו וא"ל חלו הם ספריו שהיה קורא בהם. עד כן חורף הכתב שכח הכתב הנה' לצנין זה. אח"כ בא היסודי ההוא שהביא השמועה בראשונה והעיד בב"ד ואמר כי הוא היה הולך לרחוב בדרך שהיה הולך בה ופגע בו עבדים אחד ואמר לו אחר מה אתה יודע מיהודי של ס' ע"ס והשיב שמענו עליו שהוא בלד המערב ואמר לו העבדים ההוא והיכן הוא והלא כבר נהרג ונתנחת לנחשים והושלך בבור א"ל אחד' והשיב הוא לעבדים' ההוא ואמר לו מאין לך ידיעת דבר זה וא"ל העבדים פלו' שהיה עומד בשעת ההרגה חמר לי הרבה הזה. ואמר היסודי הנה' בפני ב"ד כי הוא מקורם דבר זה ביום אחד פגע הוא בעבדים' ההוא שאמר עליו הפסוק הכ' שמע ממנו ההרגה' הנה' וכשפגע הוא בעבדים' התחיל העבדים' ואמר לו אחר דע כי היהודי של ס' ע"ס' מה הרג ואני הייתי עומד עליו בשעת ההרגה ואמר שכאשר אמר העבדים' הכ' אותם דברים בשם העבדים' ההוא אז ידע שהדבר' אמיתי' ויניס לפי שבאו מכווני' זה עם זה' ובסוף הדבר' אמר בפני ב"ד שמעו רבותי פלו' זה מת מה הנה הוא עם הסמים הקדור' העמיד' לקום לעמיד לזה ואמר לו ב"ד ולמה לא חברו דבריו אף היה המעשה ומינין אחת יודע אז לעק נעקה גדולה ואמר הי שמים אי שמים מה לכם חקור מילין פלו' מת מה ואיני עליו ב"ד חיונים גדולי' להדיעו תוער העדות ושהוא ח' מביא ממור' בישראל אם הוא משקר ח' והוא נשבע שבועות חמורות וקבל עליו בנדרים' ואולתו ח' כי הוא יודע בבור ובידיעה לאמנה כי פלו' מת ואח"כ בסוף דבריו אמר לאנשיהו קאל'ת מאל'ת מאל'ת מה' פיה' כל'ת' אס' אס' הרבני' האלה בא יסודי אחד ואמר כי הוא נחלוה עם יהודי' אחד והיו מדבר' זה עם זה עד שדברו בענין זה היסודי שאנו מתעסק' במיתתו ואמר לו אותו יהודי דע ק' שאני ראיתי בבית ס' ע"סו ולא שיר בעיני דרכיו ואני ידעתי כי אם ישאר שמה בבית ס' ע"סו סופו לנפול בחרב ואמר שאמר לו זה היסודי הנה' רע לך כי לאח' באתי אני וסבירי לבית ס' ע"סו וכשנכנסו אליו במתהוה קאל'ת מאל'ת מאל'ת מה' פיה' נדולה ואמר דרין פיהו' יכנסו במקומי לכו לכם לירכב' פן אשלה בכם יד והלכנו בפני נפש ונכנסנו אלל עבדים' אחר ואמרנו לו מה זה היה לס' ע"ס' לנעור ביהודי' ולשל' כלל מביאו כי לא זאת היא מדרשו של הימי' הוא שמת ביהודי' ופושע עתהם חסד והעבדים' השיב אותנו דבר לאמר כי ס' ע"סו עשה זה על מה שעשה פלו' בביתו ק' וכן שלחו מביאו מיתו ושלח אחריו שני עבדים' שלו והרשונו והיה עומד שמה וק' אחד ואמר כן הוא הדבר ואני הוא אחד מהם' שהלכו עמו והרשונו והעבדים' האחר הוא א"ל והוא א"ל העבד של ס' ע"ס' כל זה העיד זה היסודי הנקרא נתן בושש' שמע מפ' היסודי שנתלה עמו ונחאכנסו אלל ומכל אלה הדבר' נעשו עדיות ושטרות בב"ד אחר החקור כפי הראוי בדברי המעיד' והמעיד' :

ובר מן דין שהגס אם נאמר שרברי אותם עבדים' הם אמיתי' שראוהו חי במקום ההוא שאמרו עליו שהוא בו אפשר שהיה הרברים' אמתיים' . ואולם היה זה קודם מיתתו כי לא נודע מהם אחימי נפרדו ממנו אם בסמוך אם בזמן רחוק ולפי' עדות היסודי קיימת כי אין לה הכחשה מדברי העבדים' ההמה והמא' דא למ'ש העור ז"ל (בס' י"ו) וז"ל ואפילו אם היה חבול בפניו שאין מעידין עליו אלא עד ב' ימי אם מלאוהו הרגו ומכרין אותו בטביעות עין ואין יודעין מתי נהרג חולין שנהרג ח' נ' ימים ומעידין עליו ע"כ וא"פ' שיש חולק' בדבר זה ב"ד י"ל כי כ"ע מודים אחר שחבר'א מוכיח' שיש לנו אפשרות לומר שאפרדו ממנו אות' עבדים' היו' כמה ימי' ואח"כ היתה מיתתו :

ובן גם כן אין לבטל עדות היסודי הזה ממנו שאח"כ היה משנה בדבריו בענין ההרגה על חוזה אותן היתה. וכן שינה בדבריו בענין המקור' שהיה בו ההרגה אחר אשר נודע ממנו כי מתוך פחד לבבו היה אומר אות' דברי' וכמו שאמר בסוף דבריו פלו' מת פלו' מת ואני יכול להאריך דברי ומה לכם חקור מילין וכן נ"כ בעדותו האחרונה כשהשביעוהו הב"ד והאיינו עליו לעק ואמר ח' ואני פלו' מת מה ואני לו חיים אלא כשק' בחיית הפחית' וקצת בני אדם אמרו שה' קנה מאל העבדים' האורני' קצת מנכסיו ולפיכך היה אומר דבריו בדרך הבטחה כשנלה טפה ומכסה פתיו ועל כן אין ראוי לקחת מדבריו אלא האחרוני' שאמר בפני ב"ד אחר האיום והשבעות : **ב** וראה לזה שהיה דרין הוא שכל הבא להעיד בעדות אשה אין לרד' דרישה וחקיר' וכמ"ש העור ז"ל ס' י"ז והרמב"ם ז"ל והנאמני' ז"ל וא"צ לפנותה דתנא' היא (יבמות ק"ב ע"ב) ר"מ ז"ל והי' רבוחא ז"ל הנזכר' ואחרי' רבי' ושלמי' ז"ל כללו פסקי' כחא דאמר אין בודקין עדו' נשים בדרישה וחקירה. ובפרק האשה שלום (ק"ו ע"ב) חנן אחת אומרת נהרג ואח"כ אומרת מת ר"מ ואמר הואיל וכן מבשרות זו אחת זו הרי אלו לא ינשאו' ורבי' יהודה ור"ש אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו' . וק"ל דהלכה כר"מ ור"ש וכן פסק הרא"ש ז"ל והעור ולפי' הואיל וזה האיש בכל עדותו שהעיד הוא מעיד על מיתתו של פלו' אין לו לחקור עליו בדרישה וחקירות ולחפשו בדבריו ולהקשות מדידה אחרים וכמו שהשיב הרמב"ם ז"ל בשמחה לאותם שר' לחקור בדרישה וחקירה בעדות האשה ואמר להם שאין דעתו נוטה בזה' דבר' דבמק' ענוה הקילו רבנן וכל זה הוא גם אם לא היתה לנו עדות אלא עדותו של האיש הזה אשר אנו מתעסק' בעדותו וכ"ש שנתוספה לנו עדות האיש אשר כתב החכם הנזכר עדותו כפי מה שזכר למעלה :

ד אהרן אשר העבדים' בראותו את הישראל התחיל ואמר לומר אחת מבקש פלו' שהיה אלוה הנה הוא מת אין לו עבדים' מל"ת יוסר מזה שאין לומר שאמר שהעבדים' התחיל בשמן שאלה מה אחת מבקש וכו' שלא עשה כן אלא בשביל שהבין ממנו שהוא רוצה לשאול אותו עליו וע"כ קים הוא להשיבו על שאלתו וכפי' זה אנו אומרים שהעבדים' הזה אינו מל"ת. שהאמת הוא שהעבדים' ההוא לא אמר מה אחת מבקש פלו' אלא לפתיחת דברים בעלמא. והגם אם נאמר שהבין ממנו שרצו לשאול ולבקש על היסודי ששה בביתו וקדם הוא את פניו באותם דברים' להודיע שמת עכ"ל אמרין דעבדים' מל"ת יתשב יען שלא שאלו היסודי ולא דבר לו דבר :

וראיה לזה מהא דתנן (שם ק"ב ע"א) מעשה בבני לוי שהלכו לנער עיר החצרי' ותלה אחד מהם והיטויסו בפונדק בחצותן אמרו לפידיקת איה חזרנו אמרה להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו ואמר' עלה בנמ'

ע"י עבדים ושהוא יודע בבור נופל בחרב והיתה נבלתו לרומן על פני האדמה והושלך לאחד הבורות ואמר דברים אלו לפני חכמי העיר ובפני המון העם וביום ההוא גדל המספר מאד לחמו ואחיותיו וקריביו של האיש ההוא והמביא השמועה של המיתה הנה' הן אלא אמו של האיש ההוא ובנה עמה בני גדול ועם אחיותיו כי הוא קרוב' ויהי לעת ערב ביום ההוא באו ב' עבדים ונכנסו לבית אמו של האיש ההוא ואמרו לה הנה בנה פלו' דורש שלמה ושלום אחיותיו וכו' הוא יושב לבקש בבית העבדים פלו' וכו' הביאו מאתו כתב וזה ידעו היכן הוא הכתב ההוא אם יבואו לירש יביאנוהו וכן המספר היה לשמחה ולשקון ולקול פנות נבורה לאמר כי הוא חי וקיים והעבדים ההמה נהנו להם מה שאכלו ושתו והלכו להם ולא הראו להם פניהם עוד עד היום הזה והיהודי הנה' שהביא שמועה המיתה אמרו לו הנשים ישראלים ואין חמרה שמת פלו' והלא בלו העבדים ואמרו שהוא חי' ויהי צועק להם ואומר כמותו יהיו כל אחיבי הש' ונראה ממנו שהיה לו פחד לבאר היטב מיתתו וע"כ היה מבזה בדבריו לקצת בני אדם ואומר להם חזי יודע מה היה לו אם מה חס יונס אמר לקצת בני אדם שמעתי עליו שהלך לרג המערבי' אח"כ בא כתב אחד מאת חכם אחד מארץ מוא' אב שלחו לב"ד יצאו ואמרו להם דעו רבותי כי תלמיד אחד מתלמידי שמו יעקב פרעוס יצא הן להסתחר אנה ואנה וקרה מקרהו שנה לב' העבדים ש' עם' שהיה מתגורר חללו פלוגי כמה ימים והסתחלו העבדים' ואמר לו הם נתקע על פלו' היסודי כבר מת וזהו שבוהו יורשו ויקחו להם מה שמצאו בביתו מעונוהו והוא סוסיא אחת ובתה וב' נמלי' ואמר יעקב הנה' שהיה לו העבדים ההוא הסדור והחושק חורה שלו וא"ל חלו הם ספריו שהיה קורא בהם. עד כן חורף הכתב שכח הכתב הנה' לצנין זה. אח"כ בא היסודי ההוא שהביא השמועה בראשונה והעיד בב"ד ואמר כי הוא היה הולך לרחוב בדרך שהיה הולך בה ופגע בו עבדים אחד ואמר לו אחר מה אתה יודע מיהודי של ס' ע"ס והשיב שמענו עליו שהוא בלד המערב ואמר לו העבדים ההוא והיכן הוא והלא כבר נהרג ונתנחת לנחשים והושלך בבור א"ל אחד' והשיב הוא לעבדים' ההוא ואמר לו מאין לך ידיעת דבר זה וא"ל העבדים פלו' שהיה עומד בשעת ההרגה חמר לי הרבה הזה. ואמר היסודי הנה' בפני ב"ד כי הוא מקורם דבר זה ביום אחד פגע הוא בעבדים' ההוא שאמר עליו הפסוק הכ' שמע ממנו ההרגה' הנה' וכשפגע הוא בעבדים' התחיל העבדים' ואמר לו אחר דע כי היהודי של ס' ע"ס' מה הרג ואני הייתי עומד עליו בשעת ההרגה ואמר שכאשר אמר העבדים' הכ' אותם דברים בשם העבדים' ההוא אז ידע שהדבר' אמיתי' ויניס לפי שבאו מכווני' זה עם זה' ובסוף הדבר' אמר בפני ב"ד שמעו רבותי פלו' זה מת מה הנה הוא עם הסמים הקדור' העמיד' לקום לעמיד לזה ואמר לו ב"ד ולמה לא חברו דבריו אף היה המעשה ומינין אחת יודע אז לעק נעקה גדולה ואמר הי שמים אי שמים מה לכם חקור מילין פלו' מת מה ואיני עליו ב"ד חיונים גדולי' להדיעו תוער העדות ושהוא ח' מביא ממור' בישראל אם הוא משקר ח' והוא נשבע שבועות חמורות וקבל עליו בנדרים' ואולתו ח' כי הוא יודע בבור ובידיעה לאמנה כי פלו' מת ואח"כ בסוף דבריו אמר לאנשיהו קאל'ת מאל'ת מאל'ת מה' פיה' כל'ת' אס' אס' הרבני' האלה בא יסודי אחד ואמר כי הוא נחלוה עם יהודי' אחד והיו מדבר' זה עם זה עד שדברו בענין זה היסודי שאנו מתעסק' במיתתו ואמר לו אותו יהודי דע ק' שאני ראיתי בבית ס' ע"סו ולא שיר בעיני דרכיו ואני ידעתי כי אם ישאר שמה בבית ס' ע"סו סופו לנפול בחרב ואמר שאמר לו זה היסודי הנה' רע לך כי לאח' באתי אני וסבירי לבית ס' ע"סו וכשנכנסו אליו במתהוה קאל'ת מאל'ת מאל'ת מה' פיה' נדולה ואמר דרין פיהו' יכנסו במקומי לכו לכם לירכב' פן אשלה בכם יד והלכנו בפני נפש ונכנסנו אלל עבדים' אחר ואמרנו לו מה זה היה לס' ע"ס' לנעור ביהודי' ולשל' כלל מביאו כי לא זאת היא מדרשו של הימי' הוא שמת ביהודי' ופושע עתהם חסד והעבדים' השיב אותנו דבר לאמר כי ס' ע"סו עשה זה על מה שעשה פלו' בביתו ק' וכן שלחו מביאו מיתו ושלח אחריו שני עבדים' שלו והרשונו והיה עומד שמה וק' אחד ואמר כן הוא הדבר ואני הוא אחד מהם' שהלכו עמו והרשונו והעבדים' האחר הוא א"ל והוא א"ל העבד של ס' ע"ס' כל זה העיד זה היסודי הנקרא נתן בושש' שמע מפ' היסודי שנתלה עמו ונחאכנסו אלל ומכל אלה הדבר' נעשו עדיות ושטרות בב"ד אחר החקור כפי הראוי בדברי המעיד' והמעיד' :

ואני הנה באתי במלת ספר להודיע ולהשביע דין האשה האלמנה מיהודי הנזכר שנתקבלו עליו העדיות האלה אם יש בה שום פקפוק מלהשא' אם לאו וכפי' הנראה כי האשה הזאת היא מותרת להנשא לבחלה בלא שום פקפוק ובלא שום ספיקה דספיקא אפילו בעדות אחת מאלה העדיות וכ"ש בהעדרן כן כלחת שהכלל מכלל כי היא מותרת להנשא. וזה כי העדות הראשונה של היסודי הקרוב וכו' י' בה די' ואומר להחיר האשה הנזכר' להנשא במה שהעיד בפני חכמי' ובפני ב"ד ובפני חכמי' יסודי' כי הוא יודע וידיע לאמנה שפלו' מת והלך הוא עצמו לנדר לו עם אמו ואחיותיו ולנחת' שאין עדותו זאת גרועה מאותם מעשיות שזכרו בתלמוד כי באותם מעשיות שזכרו גם על קול בעלמא רחמי ליה בנראה דבבואה (יבמות ק"ב ע"א) ועל עבדים' מל"ת (שם) וכ"ש הבא בב"ד שבה יהודי' איש גדול בא לללל זקנה ושיבה עומד ואומר בקול קורא כדורות קרא בחל כי פלו' נהרג ושהוא יודע בבור שמת וכפי' זה אני אומר שאין כלל מביאו מיתו ושלח אחריו שני עבדים' שלו והרשונו והיה עומד שמה וק' אחד ואמר כן הוא הדבר ואני הוא אחד מהם' שהלכו עמו והרשונו והעבדים' האחר הוא א"ל והוא א"ל העבד של ס' ע"ס' כל זה העיד זה היסודי הנקרא נתן בושש' שמע מפ' היסודי שנתלה עמו ונחאכנסו אלל ומכל אלה הדבר' נעשו עדיות ושטרות בב"ד אחר החקור כפי הראוי בדברי המעיד' והמעיד' :

מנכס' אינז'אין לה בו כלום ובחזקתו הוא עומד רמה שנכסה אינז' נבוי דאין לה לנכות כלום אלא בשבועה דלא נכסה ולא מסלה ולא לחפסה צרי כפי מה שהדין נותן והאיש הזה האחרון הוא עומד ואומר להם אחת' לא השבחה' אותה כשראית' אותה שהליכה לה מה שהכניס' לו בנדונייתה שתיקתהם עליה היא מורה על שמחלת' לה השבועה שהיה לה ליטבע ועטעו קרובי היחומי' כי מה שלא השבועה שעה לפי שהיו בניה קטנים ואמרו מה לנו ליכנס בעובי הקורה עד אשר יגדלו העדר' והמה יעשו עם אחם כרצונ'. יורנו מורנו איזה הדרך ישכון אור ולמכ' חסיה לרקה ללמד מורה ולהשקיע הריב ולתח הנכס' לבעליה' אם היחומי' אם הבעל האחרון. ופ' ש' :

תשובה עם דברי השאלה הזאת אינז' מסופק' ספיקות רבות כי לא ידעתי אם המנהג שכלם הוא לכתוב האמנות כמנהגם כמו שנהגו שטע טבחין בזה הלשון וכל זמן ששטר כחובה יל' קיים מתחת ידה או מחמת יד בתי' כחה בדלא קרעו או בדלא כחבו על גבי שהיה פרוע חחה נאמנת היא ויורשיה ובתי' כחה עלי ועל יורשיה ועל בתי' כחי וכו'. או אם המנהג שכלם הוא לכתוב האמנות כמו שטעו מנהג מקלות מקומות. ואין ק"ל שכל הטע' אשה על דעת אחי מקומו סוף נישא. גם י' לי ספק אם האשה הזאת שנכסה לעומה מנכס' בעלה הראשון או נכסיו כלם אם הניבוי האשה היה על ידה לעומה בלא שידע שום אדם כמה הוא הסך שנכסה אס הוא כדי כחובתה או אם הוא ביותר מכדי כחובתה או אם אינז' כדי כחובתה. או אם היה על ידי גדולי הקהל יס' ויורשיהם שטעמו על מה שנכסה ושמו הכל כפי ראות עיניהם והנכו לה ע"פ מאמר' ואולם לא השביעה קורס הניבוי כפי מה שהדין נותן. גם י' לי ספק אם הנכס' האלה שהליכה אותם בלא שבועה חלמה והנכס' אולם לבעלה האחרון אם הם מעלעין כלם או רק קטנות חלקם או אם הם מזה ומזה. ועל כן כתוב חשובתנו כפי כל הכדין הנז' כדי שטעמנו על הדין כפי הכדין :

א והנה אם המנהג שכלם הוא לכתוב האמנות כמנהגו הדין הוא אפי' ששם היחמה האשה בתי' ובהה לנכות כחובתה מהיורשי' אינה נובה אלא בשבועה אפי' שכתב לה בעלה האמנות וכו' שיתבאר בספק עכ"ז חס מחה ולא נכבנה יורשיה טעין כחובתה מאמר שנכבנה כחב לה נאמנת, ומה שתינו אותה שבועה אם היא בתי' ובאה לנכות כחובתה מהיורשי' אפי' דבעלה כחב לה נאמנת. הטעם בזה נחשונו קלם הסופק' ז"ל דאבא שאל דרמ' (כחובות פ"ז ע"א) הבא ליפרע מנכס' יחומי' לא יפרע אלא בשבוע' הוא פליג אהכיה מחמתין (שם פ"ז ע"א) דאמר רמיה נאמנות לבני היורש' ובפרק הכותב (פ"ז ע"א) איפסיקא הלכתא כחובתה דאבא שאל :

והטעם בזה הוא אחרך ואלו' קולי מילין דאין ק"ל (ביב כ"ב ע"א וע"ש כ"ב ע"א) דטעין ליחמי כל מאי דהיה אבואה יכל למיטעו דכ"ד אביהם של יחומי'. והנה אם היה הצעל שכתב לאשתו האמנות קי' ובאה אשתו לנכות ממנו כחובתה מחמת גירושין ועטע עליה טענת בריא שיש לו אלה כך וכן שמעון וכו' קים ליה בזה עד שאל אומר' לו ששבע וישול מה שהוא טוען שיכול הוא ליטבע והיא כחשה בו לומר לא רחישך וכו'. וכי משום שהוא האמינה וכתב לה שפחה נאמנת עליו וכו'. חסיה טענת שלא [בשבוע'] במאי דקי' ליה באמיתות ובידיו (אלה) שיש לו אלה ואם טעה לה נאמנות הוא על הספיקות ומילתא דלא בירר' ליה וע"כ אפי' שכתב לה נאמנות. על הדאי' ומאי דקי' ליה בנזים שיש לו אלה אם היה נובה ממנו היה יכול לשבע' שיכול הוא לטעון שמה שהאמנתי אותה לפי שחשתי אולי בחזקת נאמנות ואולם אפי' נחבד' לי שנכסה כיס' וכיוצא ונחבד' חזקת נאמנות אולי. ולפי זה אמרי' מוחו שבה האשה לנכות מהיורשין טעין להו לירושין מאי דהיה אבואה יכל למיטעו ואינה נובה אלא בשבועה אפי' ככתב לה בעלה נאמנות :

מכל מקום אם מחה ולא נכבנה יורשיה טעין כחובת' דבהא מילתא מהי' נאמנות שכתב לה בעלה שלא יפסידו יורשי' כחובתה אם מחה בלא שבועה. ח"כ לפי זה אם מנהג' לכתוב נאמנות כחובתה כמנהגו האשה הזאת אין לבניה כלום אלא הצעל הב' ששאל לו וכפי מה שיתבאר לפנינו כפי' :

ב ואם המנהג שכלם לכתוב האמנות הדין הוא ששם בתי' היורשי' שלה לנכות כחובתה אחר שמת' בלא שבועה אין ליורשיה כל' ככחובתה לפי שהיא עצמה לא הייתה נובה אלא בשבועה ושםתה היחמה ליורשי' מחמת שהיחמה לריכה ליטבע עליו ואין קיימ' לו (שבועות מ"ה ע"א) שאין אדם מוריש שבועה לבניו כלומר שמעון שלא היה הוא עצמו נוטל אלא בשבועה : **ואי** תימא מאי שאל הא' מקמימ'א דבקמימ'א אמרינן נמי דבתי' אינה נובה אלא בשבועה כאבא שאל דאמר הבא ליפרע מנכס' יחומי' לא יפרע אלא בשבועה וכטעמא דאמר' ואיכ' לאחר מיתתה נמי יניח אין אדם מוריש שבועה לבניו. החשבה לקושא' זו כתבה הרשב"א ז"ל בשם בעל המאמר ז"ל דלא עבדי' תרי קולי לנכב. וזה כי בדרך דין י' מולקין ואומר' דאדם מוריש שבועה לבניו לרעה' ז"ל יכול' היורשי' לנכות הכחובה אפי' שמת' האלמנה בלא שבועה. ואולם הקלו על הנכבד ואמרו דהלכתא כמאן קאמר אין אדם מוריש וכו'. ולפי' אין יורשיה נזכין כחובתה אם לא נשבע' וזהו קולא אחת לבני הנכבד. וכן ג"כ לבני הנאמנת הא' אין תמני' שאל חולקת על אבא שאל דאמר אין נפרעין מנכס' יחומי' אלא בשבועה אפי' ככתב לה הבעל נאמנות. ולרעה המח' אס כתב לה הבעל נאמנות עליו ועל יורשיה נפרעין שלא בשבועה וא' בזה נמי עבדינן כאבא שאל היורשי' להו תרי קולי לבני הנכבד לבעל האמנות ולהפסיד הכחובה ולא ילי' למיעבד הכי. ותן לב אל החשבה הזאת שכתב בעל המאמר ז"ל ואיכ' לפי זה נמלא ששם

בנז' (שם ע"ב) אמר רב כהנא פונדקית עכו"ם היחמה ומסיחה ל'א ואקש' והא' חיה חבירי קאמרי' לה ומתרינן כיון דחזינאיה כחה אמרו לה חיה חבירי אמרה להם מה וקברתי. הנה נראה בבירור ששם שהעכו"ם הפונדקית ידעה שהיהודי' ההמה שחזרו אליה שרונם הוא לעמוד על ענין היהודי' שהניחו אלה ולרעה אס הוא חי או מח וכיוצא והיא קדמה פניהם בבניה להשיב להם על מה שהיה מנכס' ואילו ששם אמרו לה מוחך בהללם ואיזה חבירי והיא אמרה להם מה וקברתי ועכ"ז חשבינן לה מל'א וכו' וכו' וק"ל כנ"ד שהעכו"ם ההוא לא ידע מהיודי' שלא בא אל ביתו אלא לבקש על היהודי' אשר היה אצלו כי בית העכו"ם הה' היה מקום חמנות היהודי' בכל הזמני' והיהודי' ההוא עצמו כמה פעמים נחאכסן אצלו ואין ביאח יהודי' זה לבית העכו"ם ההוא הודעה שכל הלוקח על היהודי' שהיה אצלו כחומר הרשע' ההמה אל בית הפונדקית וק"ל האלוק הרב שיש ביניהם ואם עובדיה דא חשבו רז"ל הפונדקית ההיא מל'א וכו' וק"ל לר' דהיה ליה העכו"ם מל'א : **והנה** מאת מאלו דאין לנדולי הרבני' ששטעו מל'א לחונד שחמר ליהודי' אחר לא שטעם כלום ממשה שוסי' ואמר לו היהודי' לא שטעתי ממנו דבר ואמר לו החונד דע לך כי חונד פלו' הרנו והסירו הרבני' ז"ל את אשתו דבריה' האלה דחשבו לחונד זה מל'א ויש חלוק גדול בין עובדיה דא לנדיעו' ובין ג"ד לנדיעו' וק"ל :

ה עוד כנ"ד יש בו ענין גדול להסיר האשה אפילו לרעה ר' עקיבא דאמר (שם ע"א) שאין משיאין האשה אלא ע"פ עד אחד כשר ולא ע"פ חשה וקרוי' ובמל'א דהא דמי ג"ד להא' דמת' דהכי חנן (שם) אמרו לו חכמים לרבי עקיבא מעשה בבני לוי שכלכו ללועז עיר החמרי' וכו' עד ז"ל ולא חתא כהנים כפונדקית אחר להם לכשהיה כפונדקית נאמנת פונדקית הושיא להם מקלו ותרמילו וס"ח שהיה בידו הרי לנו מפורש שאפילו לרבי עקיבא שאין משיא לאשה רק ע"פ עד כשר. עכ"ז הורה במעשה הפונדקית לפי שהושיא להם מקלו ותרמילו. ובנ"ד נמי הושיא העכו"ם ליהודי' ההוא הבא אל ביתו הסידור והחומת של היהודי' שהיה אצלו והעיד זה האיש יעקב פרטוס כי הוא הכיר החומת והסידור שהיו ביד היהודי' המת ורעה אחרו קורא בזה בבניה העכו"ם והכיר בעצמות עין הכירא מעל'א :

ו וכן גם כן עדות נחן בישוש' שהעיד בשם היהודי' וכו' דאין לחוש בזה משום עד מפי עד דאפי' בגמל'א כמה ששטע מפי עכו"ם אחר אמרו מקלם רבואתא דרז"ל מל'א. ואם י' ממלוקה בזה אינז' כי אס בעכו"ם מפי עכו"ם אכן בישראל שטעם מפי ישראל אין בזה שום ממלוקת כמפורסם בספרי הפוסק' ז"ל :

ובן גם כן אין לומר ששאלה היהודי' ליטעמאלי' מה זה היה לפי עיני' לשלח היהודי' מעל פניו שמה שהשיב אותם על שאלתם והזכיר להם מיתת היהודי' לא הו"ל נגמל'א אחר שקרמה לרבריו שאלה היהודי' מה זה היה לפי עיני' כי אין זאת טענה לבסל' כח מל'א מאמר ששאלה היהודי' היחמה על שטי' ס' עסי' מנהגו הטוב עם היהודי' וענין היהודי' שהיה אצלו לא זכ' לא ברמת ולא בדבור והשטעמאלי' שהשיב אותם לא הייתה כוונתו רק להשיבם על גזרת ס' עסי' : **ו** וגדולה מאת מאלו דאין שהסיר מהרי' כי רב ז"ל באותו מעש' שבה לפניו בא' שהעיד שיהודי' א' זמן יטעמאלי' לסעוד אצלו ושאל היהודי' את חבירו כלום שטעם מה נעשה מפלו' ועל' והסביו היטעמאלי' אנו מכדיין מי הרג והסיר הוא ז"ל נשוחי' ע"פ עדות זאת וכו' וז"ל רשם מה קי' וכו' למדן דין וקל לבנין :

ח וכן גם כן אין לחוש שמה שאמר העכו"ם העומד חזי הרבניו עס העכו"ם אל וזהאח"כ שהרי אפילו אס ישראל הוא שחמר חזי הרבניו לפלו' נאמן הוא להסיר את אשתו דאין אדם נשם עצמו רשע ופליגין דבוריה ודליתא פרק שני דבבב' (כ"ה ע"א) וכ"ס גבי נגמל'א חומר' חזי הרבניו חזי היהודי' דאי מוכחא מילתא דלא למירמא אימתא על הישראלי' קא מייסין דש' לנו לקבל את דבריו ולהסיר את אשתו. ובנ"ד בירר' מילתא דאיתו עכו"ם שחמר חזי אחד מההורני' אותו דלא למירמא אימתו קא מייסין :

ט וכן גם כן אין לחוש מפניו המקומות שיהודי' אחד אמר ששאלך כבור אפי' בארס'. והעכו"ם אמרו שהפילו עליו מפולת ועקרה המקום גזיר' אל' הדי'. מאמר שכל דבריו' הולכין לסגנון אחד שהיהודי' מת והלך לו לבית טעמו והרשיה מהי' דאמרין לעיל בפרק האשה שלום (ק"ז ע"ב) א' חומר נהרג וא' חומר מת וכו' וכ"ס הבא בנ"ד דשניו מקום אינז' כשני מת ונהרג. סוף דבר בזה סליקין ובהא נחמין דאשה זאת בעדות אחת מכל העדויות האלה היא מותרת לנישא כדאוכחן בכל חלוקה וחלוקה מאילוי העדויות ולכן חשב לפי רגונו וחמלתו מנחה בית אישה והרולה לטעמא ישא אותה וישא ברכה מאת ה'. והוא ית' יליט מנחיות. ויראנו מתורתו נפלאות. אכ"כ. נאם האביר שלמה דודאן סיט :

שאלה דה מור"כ חכם ירא אל"ים וסר מרע זקן ונשוא פנים. מייסו נאמנים. איש אפרתי. החכם הישיש הה"ר ממלחתי. אל"ים יחון שחרינו ולא יוסף עוד לפעוטו. אכ"כ :

דגינתני שאלתך וז"ל ראונו נשא אשה והוליד ממנה בנים ונפטרה לבית הדין ביום קטנים יחומים ואין אב והאשה אס היחומי' האלה נשאלת לאיש אחר ולא נכבנה שבועת האלמנה והכניסה לבעלה האחרון מה שמאלה ירה מעוזבון בעלה החמר' ואחר נישואיה לאיש האחרון מה שמאלה האחרון ירשה ובאו בניה אחר היו לה מבעלה הראשון ואמרו לאישה האחרון לנו היא היחומה לקחת נכסי' אמנו אשר היאמה אחריה כי היא אין לה בזה כלום לפי שלא נכבנה שבועת אלמנה ומה שהכניס' לך בנדוניית' :

שאל חין מנהגם לכחוב נאמנות ומתה האשה ולא נבחר' חין יורש' בוכין כלום רחין אדם מוריש שבועה לבניו :

ג ואברה הדברים הם נאמרי' אם השעה הזאת עדיין לא נבחרה ובאור יורשה לבנות . ואולם אם נבחרה ומכרה ונחנה או הכניס' אותם בנדונייתה לבעלה השני כנ"ר הנה הם הניבוי הזה שבחרה היא קרקע כלו חו מקלחו הירן בזה הוא מבורר מאחר שלא נשבעה האלמנה שאין נביית' נבייה וחין חפיש' חפיש' דקרקע בחזקה בעליה קיימת ולפי' מוליחין הקרקע מיד הבעל האחרון ומחזיק' אותו ביד הימני' דהיינו מרד דירבו קמא' ולא מוקמינ' להו ביד הבעל האחרון מפיק' דגם במטלטלין שחפש' הוא מחלוקת כמו שיחבאר חבל בקרקפות חין לבעל השני בהם כל' מאחר שבחרה אותם האשה בלא שבועת האלמנה :

ורגם שהניבוי ההוא נעשה על פי בקיאי' מגדולי הקהל ששמו לה אותו קרקע ונחתו לה עכ"ל אחר שלא השביעו את האלמנה חין במעשיה כלום וחין נבייתה נבי' וטענתו הוא מהם שגבו לאלמנה בלא שבועה . וכ"ס אם לא שמו לה בקיאי' ולא דייני' רק היה מעלמה כחזיקה בקרקע ההוא והכניס' אותו לבעלה בנדוניית' והבעל האחרון הוא רוצה להחזיק בקרקע שהוא ממנה אשתו אמרי' לה ערבך ערבא לריך דליהי עמלה חין חזקה בהם חזקה הואיל שלא נשבעה שבועת האלמנה . וכפי זה הקרקע ההוא יחזור לבעלי' ר"ל ליחומי הבעל הראשון :

ד ואני מוסף כזה שחבאר שהקרקע ההוא הוא בחזקה בעליו הראשון' שיחזרו גם הפירות שאלו הבעל האחרון כל זמן היות הקרקע ההוא בידו . דהיי' ק"ל שכל זמן שיחבטל מכר הקרקע ממנה חיו סביה יחזרו הפירות שנאלכו ממנו כדליתא פירא חיוהו נשך (ס"ז ע"ב) וכן כחב הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות מכירה :

ה ואם הניבוי אשר נבחרה הוא מעללי' וחין בו קרקע . הנה בדבר זה יש מחלוקת בין הפוסקי' כי יש שהם אומרי' דמה שחפש' חפשה ויורש' מה שחפשה ומה שהחזיק' בו ואע"פ שלא נשבעה . ויא' דמה שחפשה ונבחרה בלא שבועה אינה נבי' ואינה חפשה ומכירה בהם אינה מכירה וממנה' אינה ממנה ל"ס מקרקעי' ל"ס מעללי' ואחרים מוסיפי' שאפי' חפשה בתי' בעלה . ואולם הרמב"ם ז"ל פ"י מהל'א כתב וכן אם חפשה מעללי' בכתובת' בתי' בעלה ומתנוכה מהם . אבל אם חפשה לאחר מיתת הבעל אינה נוכה מהם עכ"ל ז"ל . ומאחר דחפשה אינה חפשה אם ממנה סחורין ל'יורש' הבעל וחין חזקה בהם למי שהם בידו אם בדרך מכירה אם בדרך ממנה כי כל מעשיה בטלים . ואחרים האסיפו' לומר שאם נחנה או מכרה או הכניסה אותה בנדוניית' לבעלה השני קודם שנשבעה שבועת האלמנה אע"פ שנשבעה אחר המיתה שנתנה או אחר המכיר' שמכרה שאין ממנה ממנה וכו' . וטענתו משום דבשעת ממנה לאו דידהו הוא ובחזקה מרייבו הוא קיימי' כל זמן שלא נשבעה . וא"כ לפי דעת אלו הפוסקים ז"ל י"ל לעני' כי מה שנבחר' וחפשה האשה הזאת בלא שבועה דחין במעשיה כלום ואע"פ שהכניסה אותם נכסים לבעלה השני עדיין בחזקה מרייבו קיימי' זה אפי' אם נצבו אותם לה בקיאי' הקהל דעוה' הם בנבייתם שהצבו לה בלא שבועת חתמנה וחין במעשיהם כלום וא"כ אם היא נבחרה מעלמה בלא העמדה אפילו בפני שניהם ופירות :

אכן מאלו הרא"ב' ז"ל ורבינו ברוך ורבי' שמחה ז"ל ופוסקי' אחרים גדולי' ז"ל שפסקו כי מה שחפשה חפשה ואם מכרה או נחנה מעשיה קיימים לאחר שמתה אע"פ שלא נשבעה שבועת האלמנה וטעמא משום שנבחר חפשה הנכס' בחייה ואחרים אלו הפוסקי' ז"ל משום דרא" (שבועות מ"ח ע"א) סבר דלמס מוריש שבועה לבניו ופליג ארבעה וטעמא דאע"פ דהלכתא כוחיתיו הא אמרי' האם (שם פ"ב) דדיינא דעבד כר' אלעזר עבד . וכמה נאזי' עולם נעו לדעת זו א"כ לפי זה היחומים האלה אינם יכולים להוציא מיד הבעל הב' מה שהכניסה לו חמש בנדונייתא כי אם הייתה היא קיימת הייתה יכולה להחזיק בהם בשבועתה שחשבע להם אכן נמי עניינן לכל בחייה ממנה לעכב מה שביד' ואע"פ דהיה לא מעכבא אלא בשבוע' בלא חיו כנון הבעל לעכב מה שביד' דלא חופר לה להשבע . וכמו שהאר"ן בזה סרב המדרי' ז"ל פרק חזקה ומביא ראיה לזה מהא דאמרין (שם מ"ז ע"ב) רבא מפיק זוגא דסרבלא וכו' . וקאמר לתמורא דעממא דרבא משום דהו דברים העשוי' להשאל ולהשכיר דאבוהן דיתמי' לא היה מצי מעכב להו אפי' בשבועה אלא בראיה בעדים שקאן' . אבל דברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר לא היה מפיק להו משום דאבוהן הוה יכיל לעכב להו בשבועה . ועלה בדינו כפי סברת אלו הפוסקים האחרוני' ז"ל שבני הבעל הראשון אינם יכולי' להוציא מיד בעל חמש מה שהכניסה לו חמש בנדונייתא אע"פ שלא נשבעה וטעמא דקאמרין :

ו ואולם לטויתא הדין לאמרו חיי מעיר אוריסם לדבר אחר והוא שאם יש ליחומים האלה שום ראיה בעדים שמה שהוציאה חמש בנדונייתא מנכס' בעלה ה' לבעלה הב' שהיא ביומר מכר' כתובתה שיהיה לה על בעלה הראשון הנה הבעל האחרון חייב הוא להחזיר להם המותר האחר דכמה שבחרה בכתוב' כפי האמת נפל בו מחלוקת בין הפוסקים וכמו שכתבנו . וכ"ס מה שגילה ולקח' ביומר מכר' כתובתה שאין במעשיה כלום והנכס' המותרים בחזקה מארייבו קמאי' קיימי' זה אינו אלא אם יש להם עדות ברורה בזה דהיי' ק"ל כנוליה תלמודא נכסים בחזקה מי ששם בידו והמע' וכו' ופי' ג"כ דכל מקום דאז"ל עליו הדין דהיה הוא בעדים ברורים . ונעשה מחלוקת מפורשת לכל הארדן ולחכם די בראשי פרקים . לנזור משפטים זמקים . ומה גם עתה כי השעה דמוקה . בוקה ונבולקה . לנרות רבות ורעות

אשר סבבו כחרעו . מנוחה הדריטוי . הוא ית' יראה בדוחק השעה . וימנע מחלו בינה והשכל ודעה אכ"ר . נאם אחיכם שלמה דוראן ס"ט :

ענין לו לנכון והכס חלמידו ה"ר משה חוין י"ו . אמרת כי מעשה הים באשה אחת הוציאה חמשה בנק חולבת ונחנה האלמנה ההיא לחן המחל' והק' ההיא לא קמה אותה האשה ההיא רק נשאה כמו שהיא במעט חמשה מדובק בלדירה וא"כ לאחר שעה או ב' שעות חמשה ההיא הורידה קרירה מתכביל של בשר מעל האש והניחה אותה על הארץ כמו שעם או יומר באופן שנתה הקרירה משרתים' וא"כ באותה ק' בשבועה ממנה הוציאה הפכסיל אל הקעורות ויש מי שר'ה לאסור התכביל והקרירה והק' וכו' : **אני** אומר שאם המעשה היה על האופן הנ' שהכל הם מותר' וחין בהם בית מיתוס זה שחבאר שהאשה היא אומרה שהקדיר' נחה משרתיה והתכביל ההוא לא היה היר סולדת בו כ"כ א"כ חין כלן ביטול שחבאר שהקדירה בלעה וההק' פלטה וריך ששפיר בכל הק' דחין בליעה לקדירה וחין פליטה לק' אלא ברחייה ובחמין נמרים ולפי זה חין כלן חשם אלא מתעורבת החממה שהיה' מדובק' בלדרי הק' שנחשבה בתכביל חוה דבר מועט הוא ובעל בששים' דאין סהדי ובריר' לן שלא היה מדובק בלדרי הק' מהחממה' אלא מועט של מועט לבני התכביל והחכם עיניו בראשו לדעת דבר זה וחין ראו להחמיר ולאסור דבר שהוא מותר . וברור הוא וחתה עתה בני ברוך חתיה לה' אכ"ר . נאם הצייר שלמה דוראן ס"ט :

שאלה לו מוסתנאנים . הקהל הטרי והקודם אחים ורייני' קהל מוסתנאנים ישל' ובראשם הגבון ה"ר אהרן חלוצו י"ו . וה"ר מאיר בן דיי' י"ו וכל העדה כלם קדושים . לעבודתו ית' נשים חלוצים חושים . ה' עליהם יסור וכו' :

דנה נא אודיעכם כי בזה חלי' שאלתכם בענין אשה פלו' שהיתה אלמנה מאשה פרנ' בן ברוך' נ"ע שבחרה קודם נישואיה עם אישה האחרון קלת מכתובתה ושאר' לה קלת מכתוב' על בניה ובשעה שרלחה לבנות מכתובתה אמרו לה האפוטרופסים שחשבע שבועת האלמנה קודם הניבוי והיא אמרה להם שלא ימלינו לה מה ששאר' לה מניבוי' כחובתה פר שחשבע שבועת האלמנה כפי מה שחייב הדין וכן היה שהצבו לה קלת מכתובתה והשפלות עד אחר השבועה וביני ביני הלכה היא ונשאת לאשה זה שהיה עמו והכניסה לו בנדונייתה מה שבחרה ומה ששאר' לה על בניה מסך כתובתה . ועתה בזה היא ובעלה זה האחרון לחבוע את הנשוא' לה מכתובתה והאפוטרופסים ענו אותה דבר שלא יצו לה כלום מהשאר' לה עד שחשבע שבועת האלמנה והבעל האחרון נעק ואמר לא חשבע אשתו ואלה ששאתו חטול מה ששאר' לה מכתובת' בלא שבועה יען כי היא אשת איש וחין הדין שישיבועה כפי מה שעלה הוא על דעתו :

תשובה חתה הוא כי רב האי' ז"ל כתב שאשת איש חין משיבועין אותה אלא כותבין לתובנה כי היא נחתיבה לו שבועה ואם חתאלמן או חתגרש חשבע . אך הרא"ש ורבים מהפוסקי' ז"ל כלם הסכימו שאשת איש שנחתיבה שבועה שמשביעין אותה כי השוה הכתוב אשה לאיש לכל דיין שכתורה וכן פסק גדולי' האחרוני' מהר"י קארו ז"ל :

ואחרי הדברים האלה חיי מוסף ואומר לכם כי לא נפל המחלוקת בין הני גברי' ארייותא אלא בענין כשאשה היא נבחרה מאחרים ורואים ממנה ממון דלדעת רבינו האי' ז"ל מאחר שאינה פורעת לתובנה ממון מרד' שהיא אשת איש שכל הנמלא אשה הוא שול לכן חין מוציין אותה לב"ד וחין חובעין אות' לא לממון ולא לשבועה . ולדעת הרא"ש ז"ל ומאן דעמי' ז"ל שהם שהיא אשת איש ואינה משלמת על כל זה מוציין אותה לבית דין ומשיבועין אותה כדי שמתחת השבועה אולי חורגה מממון הכתוב הוא מרד' בידה או נחנה אותו לשום אדם אם לבעלה אם לזולתו ואז יעול אותו טובע אותו ממון שהוא מצי' ואם לאו ר"ל שאינ' מצוי כשחורגה מממון השבועה סומכין למעב שטר על פי הוראתה ויהיה ביד התובע עד שתחלמן או חתגרש ותקבל כתובתה ותפטר לבעל דינה זהו טעם הרא"ש ומאן דעמי' ונכון וי"ב הוא ז"ל :

ואולם לענין גרין דידן שהאשה הזאת היא חובעת להוציא ממון מיד היחומים לבנות מה ששאר' לה מכתובת' כולי' עלמא יודו בזה ויאמרו שאינה נוכה כלום מנכסי יחומים אלא בשבועה כדון החלמנה שאינה נוכה כחובתה אלא בשבועה ואם לא רצתה לישבע אינה מוציאה מידם כלום וכי מפני שהיא אשת איש חטול ממון אחרים בטענתה בלא שבועה חין זאת שורה הדין ולכן חין לפורעה כלום אלא בשבועה ואם לא חשבע חין לה כלום והדברים מבוררים וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פס"ז מה"א ס"ב) ח"ל ממנה האלמנה קודם שחשבע חין יורשה יורשים מכתובתה כלום שאין לה כתובה עד שחשבע ואם נשאת קודם שחשבע הרי זו נשבעת אחר הנישואין ונעולה כל זמן שחלמה עכ"ל ז"ל :

וכפי זה אני אומר שהב"ד אפוטרופסי' היחומים שפירו לה בכתלה מה שפרעו ואחרי' הפכועה שסבילו לעשות כי מי זה אמר להם לפרוע קלת וא"כ חשבע כשכתוב לבנות מה ששאר' לה שמה ואולי חממה היא או הם או חתבלבל השעה ולא חבוא לירי' שבועה על מה שבחרה חין זאת מהם כי אם חסרון דעת וסבלות והוללות . ❧ ואי' אמינא יקוב הדין את ההר הב"ד אשר הצבו לה מה שהצבו לה טועין הם בדבר משנה ומיידי' הם לשלם בדינם כמו שמוכר הדין כענין דין שטעה בדבר משנה וכו' ואין ק"ל דלאו דוקא בדבר משנה אלא אפילו טעה בדין שהוא פטור בדברי הפוסקים וחין בו רטוא ויבד הול' כטועה בדבר משנה . וכ"ס בנ"ד דלית ביה תרומייהו דבר משנה בדחן (בחי' פ"ז ע"א) חין נפרעין מנכסי יחומי' אלא בשבוע' ור' הפוסקי' ז"ל כלם

כלל מוריד בדין זה שהאלמנה אינה טובה אלא בשבועה. וע"כ אינו אומר לכה אכסוהו שערי לריון זה שהצבה לה קצת מכתובתה על סמך שהצבה לבסוף ולא חשב דברו שמה שמה צבחה או מחלה או חפפה צרי לבסוף לא חשבנה והיה לה לשלל מה שצבחה אם מעט ואם הרבה:

ב ובכן אינו מוסף לומר שהאלמנה הזאת דלה מ"כע" שהצבה" לה מכתובתה שלא חננה אלא בשבועה אלא אפילו הנצי בידה בשכר לא מחזיקין ליה בידה אלא בשבועה ואם לא חננה להשבע צריכה היא להחזיר מידה מה שצבחה וי"ק"ו. שאם יש עדים וראיה ברורה שהאלמנה הנזכר" כשחננה לה בחילה האפורופוס והב"ד חננו עליה שצריכה היא לישבע ויהי גם היא קבלה עליה שחשבה על כל כחובתה וחננה את השא"ל לה אינו אומר כי מה שצבחה הינו אלא כי אם בחורח פקדון והולאה וע"כ עמה שאינה רואה נישבע שהיא צריכה להחזיר ליחזיקים מה שחננו ואינה יכולה לומר אין שקלי וירדי שקלי כי לא נעלמה בחמלה כי אם על סמך השבועה ואם לא חשבה תחזיר ליחזיקים" מה שחננה כל זמן שיתא"ל לה ממה להחזיר או חשבה ותחול מה ששאל" לה וזה דבר מבורר ומבורר ואח"כ שלום:

שאלה דח עוד למסתמאנים יורנו מורינו על למה שמה והניחה בח קטנה בח ר' שנים ואמרה זקניהם של הבת שהיא אם ללה שנתערה לבית עולמה כי הבת הקטנה חסיה אלה כדן הבת אלא אמה שני בנים וכו' וא"כ הבת אומר לא כי רק הבת חסיה אלא כי היא אביה ואין לה בואל קרוב ממני יורנו מורינו ורבינו עם מי הדין ולו מהיה דקה עם ה' אלהיו:

תשובה הגה א"ז הרשב"ץ ז"ל כתב ששאל הוא על האם שמה והניחה אחריה בן קטן ורואה אם אמו שהיה אלה כי חת"ה היא עומדת במקום בתה לגדל את הבן והוא בחור חקיה כלמה אשר ילדו והוא לא ראה ואמר שהיה בן גדל אלא וכו'. ופסק הוא ז"ל שהדין עם האב ובכן יהיה אצלו לגדלו וללמדו ומסר השכל וללמדו חורה ולחמול עליו כאשר יחמול האב על בנו וכו'. ועמה ב"ד שהנעזב אחר האם היא בת ולא בן יש להשתפק אם דין אחר להם כפי מה שכתב א"ז הרשב"ץ ז"ל וכו'. או אם י"ל דשיא בת מנן דבת היא צריכה לגדול האם יותר מהבן כמו שידוע מטעם הענין ולפוס כן איכא לומר שחונן הבת הנעזבת אחרי אמה אלא אם אמה מאחר שהיא רחמה לגדלה ולהניחה מטעמה בה כי אין זאת כי אם רחמנות גדולה ממנה על בת בתה ועריפא היא לבת שמהיה אלה לשהיה אלא אביה מאחר שהבת לא שייך בה לימוד החורה וכו':

ולקרישות דעתי אינו אומר שטוב הוא הדבר להיות הבת היא אלא זקניהם לגדלה ולהטפיל בה כלמה אשר ילדו כי רחמי זקניהם על בת בתה כרחמיה על בתה עצמה. אך אמנה אם הקונה הזאת היא נשואה לאדם אחר אשר לא אבי הנפטרת הוא אינו אומר שלא חננה הבת לה לגדלה כי האב הזה צרה גדולה היא אליו לראות בתו מונחת בבית איש אחר אשר לא קרוב לבתו הוא כי בורא"ה הבת ההיא חסיה כטובד אבן ועל החול על לב האב ההוא ואם יהיה כמחזיקים להשקות קצת ימים לעפל בבת בתה אק שמדי דלא כן עם לבבו ולכן הדין עם האב להוליך בתו אלא שחסייה יושבת בביתו אפי' עם אשה אחרת כי עינו חסיה פקודה עליה יומם ולילה ואין כבודו שהיה עפול בתו וא"כ גדולה על איש אחר וכן הוא האמת שהרב ז"ל הו' פסק בשבועה אחרת בחלק ב' מתשובותיו בס' קמ"ד שאם האם אין לה זכות אפי' בבת ע"ס. כ"ל הנצי"ר שלמה דוראן ס"ט:

ענין דח מעשה היה כי ראובן ש' לו חנות אחת שמוכה לחצרו של שמעון והחנות ההיא היא בשוק של מורחש גדולים ומכירות רב ויפי המקום שהיא סמוך לחנו' הנו' למחר הנו' אי אפשר שיכנסו החנות הנו' למחר הנזכר ולא שיזכרו מהלך הנו' בחנות הנו' ולא שישימו פתח מזה לזה כי כפי מציאותם אי אפשר להיות בין החצר ובין החנות שום ערוץ בעולם. וגם כי החנות הנו' לפי מציאותה בשכונתה ובמעלה לא חננה בה יד להכניסה למזל ולבעלה כלה או מקלחה. וראובן זה בשנת והרעב כבר חצרף הורדך למכור החנות הנו' אם לצורך מזונותיו ומזונות אנשי ביתו. וכן ג"כ מדמינה ראה לחת לפריסתה בתו להשיאם לאדם גם הורדך לפרוע מדמי החנות הנו' החבובות שעליה ובם לפרוע פנקס הקהל בתמים וארנוניות כי הנוגשים מעבדי המלך אינם אחרת לאמר חן מה שעלה עליך בתמים וארנוניות. ובכן ראובן זה מכר החנות הנו' ללוי. ונעמרה הלוקחה ביניהם ופרע לו הקונה דמי החנות ההיא ויהי כשעמד שמעון בעל החצר הסמוך לחנות הנו' המכירה ההיא בזה ואמר כי הוא אליו חסיה הקנייה בחנות ההיא מרינא דבר מצא"ה ונפלה הסכמת המורה ששמעון יטרוף החנות מיד לוי הקונה ברינא דבר מצא"ה ושאלתי על זה מחלמדי יס"ו:

וזאת תשובתי. כפ' המקבל (ק"ח ע"ב) אמרינן בענין דינא דבר מצא"ה חזינא אי אפשרי משנינא או ריכבא דריקלא חזינא אם יכול להכניס אפי' חס אחר וכו'. וא"ל לא לא וכו'. ומזה פסק ר"ת ז"ל ומאן דעמינה ז"ל שבתים אין דינא דבר מצא"ה דבהפסק משנינא וריכבא דריקלא נסתלק המזכרת ג"כ הבתים הם מובדלים בחומות והינם מחזיקים יחד. וא"כ ודאי דחלקו רבים על ר"ת ז"ל ואמרו דאית לן דינא דבר מצא"ה גם בבתים עכ"ל ב"ד ג"ל שכל העולם מוריד דלא שייך דינא דבר מצא"ה. וזה דעמא דרז"ל החולק' על ר"ת דאומרים דיש דר"מ בבתים משום שא"ל הבתים הם מופסקים בחומות אפשר להם להתערב יחד בפתיחים ולכן הם עשירים וכו"מ הרשב"א ז"ל בתשובה וז"ל על דאית' ל'ת שאין בבתים דינא דר"ת אין הגדון דומה לראש דשן סע"א אין עשוי להסתלק וכן ריכבא דריקלא דבר מצא"ה הוא ואין הכעלים עשויין לעקור ולחצור וא"כ שדות סלוקות הם לעולם וכל בתים

דרבן לחבדן בפתיחים ולכן הם עשירים עכ"ל ז"ל. ולפי' כפי דברי רבנן הרשב"א ז"ל שהחלה ואמר וכל בתים דרבנן לחבדן בפתיחים והוסיף ואמר ולכן הם עשירים ש"מ שהחנות הזאת שאין דרך לשום אדם למכרה לחצר ולפתוח בה פתיחים ואינה עשויה לכך דלא אית בה דר"מ וכו' דמשנינא ע"ס החצר הנו' הוא באופן מעוקם ועליה ויירדה ואין לה דרך להחזיר עם החצר אם לא בהפסק החנות מאיכות' וכפי זה לא אית בה דינא דבר מצא"ה. ובמ"ס הריב"ש ז"ל בתשובה ס' ש"ז בענין מקומות בית הכנסת שכתב שיש להם דינא דבר מצא"ה וכתב שם ז"ל על מקום ב"ה שא"ל כחול ענה יומר מטעם מפסיק ונכנס לחד בן המצר יומר מב' ורחות נס' שיכנסו של זה נכנס משיכנסו של זה קרוב לב' ורחות כי כל השכונ' ההיא נכנסה כן ועולין לה במדרגות עד שאין דרך לחבר שני המקומות האלה בשום פנים שאין בו דר"מ שאין דר"מ חלוי בשכנות שלא יצטוו שא"ל למה אמרו חזו"ן אי יכול להכניס אפילו חלס אחר וכו'. אלא הכל חלוי בהנעת בית בבית שרה בשרה ובה שאין דרך להניע את בזה אין בו משום דינא דבר מצא"ה עכ"ל. ולפי' זה לגדון דין כ"ס הוא דאין שום דבר ומציאות להניע החנות בבית או הבית בחנות כפי מה שחשאו נראה לעין כל:

עוד אית לן ראי' מדברי האלף הגדול הגאון מהר"ק ז"ל ש"כ כע"מ (ס' קע"ה) וז"ל ולכאורה היה י"ל שאם הבית היה חלוק בשלש שא"ל לערב ב' הבתים יחד לכ"ע לית בהו דר"מ דהיינו הפסיק משנינא וכן אם כותלי הבית עבים וחזקים שאין דרך למחרם דמי' לפסיק וריכבא דריקלא לית ביה דר"מ. והוסיף וכתב ז"ל אך מצאנו שכתב המרדכי ז"ל אי אפשרי משנינא וכו'. מבוא מוכיח ר"ת דלא שייך דינא דר"מ בבתים וחליות אלא בשרות וכרמים שהרי בביתים איכא כותלים חזקים משנינא וכו'. וריב"ס פ' במעלותא עושין דין פשוט דר"מ בבתים וכו'. עכ"ל המרדכי ז"ל. ואם מדברי כיון שר"ת חזיר שבתים איכא כותלים חזקים הו"ל לריב"ס ז"ל להחזיר חילוק בין כותלים חזקים לשא"ל חזקים אלא בורא"ה לא שאל ובכל בתים איכא דינא דר"מ ונעמא לפי שא"ל שהכותל שבין ב' הבתים" עבד חזק ואין פותחין פתח מזה לזה יכול להשתמש בחדר מהביתם בעלים ושמן ויין ודברים הצריכים לבית ובבית אחר לדידתו או שיעשו חצר אחר ע"י הדיקא מחלית לפי כי הפתיחים וכו' שפ' הפתיחה לחצר אחר הרי הוא משתמש בשחי'ן כאלו הם פתוחות זו לזו כ"ל עכ"ל ז"ל. ואמה הוראה חרפה שלא חז' בו הגאון מהר"ק ז"ל מסבירתו הראשונה אלא מלך שאלא מציאות לבית חשמים ב' הבתים יחד אם במה שהיה אחר מהם מזה לעלים ולשמן וכו'. ודברים הצריכים לבית והאחד מיוחד לירידה באופן ששני הבתים כאלו שהיה הם בית אחד לענין חשמים בעלי בתים. או שיעשה להם חצר משותף אחד שחיים. אך אמנה ב"ד דשתי הפתיחות לא שייכי שאין חשמים הפתיחות לעצמם לזכרי חשמים הבית כי כן חתמה הגאון ז"ל ואמר בע"מ ושמן ויין ודברים הצריכים לבית וכו'. ואולם הכא ב"ד חשמים החנות הוא לסמורה ולמשא ומתן והבית חשמים לירידה ולזכרי הבית אי"כ לא הו' בבית אחר. וכן ג"כ א"ל לעשות להם חצר להקנין שניהם יחד עד שיתממשו שניהם בפחת אחר כי כן לא יעשה במדינה זאת לעולמים להיות הדיקא אחר לבית ולחנות אי"כ בעל העצם בעל דבר ואין כאן דינא דבר מצא"ה:

ב עוד גדולה מזה י"ל עטנה לבעל דר"מ מלך דזה המוכר לא מכר אלא מחמת דוחקו כ"י לזון עצמו ובניו ובנותיו כי שנת מכירתו הרעב כבר בארץ גם להשיא את בתו לאיש גס לפרוע המס למלכות כי כל הדמקים היו בו יחד. והנה בפרק המקבל (ס"ט) אמרינן לכרנא ולמזוני ולקבורה לית בית משום דינא דר"מ דאמרינן מהרדעי לכרנא ולמזוני ולקבורה מונגין בלא אכרזתא ונעמא דמילתא הוא דרבריה אלו הם צריכים להיות במהירות כפי צורך המכירה ואי אמרינן אית בהו דינא דר"מ לא לשכחין קויה דחיים לבן המלך שישלכו ויזיזו בני העלוב העומד למכירה ימות מחמת דוחקו ולכן בעלו ז"ל בענין זה דינא דר"מ שאינו אלא מחמת ועשת הטוב והישר והוא עומא ז"ל לביטול האכרזתא לפי מה שכתבנו לעיל וזכרנו הוא דהאי ז"ל צריכא מרגן דין דינא דר"מ הכא אישתמטיה האי הלכתא ועל כן נחשקם לעשות דרכים כחלק ויבילק להראות פנים שהחנות ההיא אפשר שיבוא זמן שיחנן הענין שיחזרו יחד החצר והחנות ולא איחא להאי מילתא דרז"ל לא חששו לערוב בית בבית. אלא לפי העטנה ההיא וראיה לזה דאמרינן ז"ל אי ריכבא דריקלא מפסיק וכו'. וריכבא דריקלא הרי אפשר דלאחר זמן שיטור משם וליהו"ו. אכן דברי רש"י ע"ה אינם כי אם שאל בן הפקדן שנתערה המכירה ביניהם וראה לקטע סיכול לעכב על הלוקח ויקח המכירה ההיא המצרן ולפי שהיינו אומרי' שלפי דעת זאת האומרת שאם ירע המצרן ויבא לעכב על הלוקח מליקא שיכול הוא לעכב מדינא דר"מ א"כ לפחות כדי שלא לגרע ונזונו אנו צריכין להודיעו ולשאלו את פיו אם רואה ליקח אם לאו לפי שאם

ש"מ דלא חזינא אלא בשבועה ההיא:

ואע"פ שיש מגדולי עולם שהוציאו מעצמיות לשון רש"י ז"ל דגם בחלו דאי ירע המצרן מעכב על הלוקח מליקא ולוקח המצרן מרינא דר"מ אלא שאין המצרן מלמטר ללוקח עד ששאל למצרן אם רואה ליקח אם לאו. עכ"ל ב"ד שכבר מכר המוכר ולקח הלוקח ונתקיים המקנה ביניהם כפי הדין ואח"כ ב' המצרן להוציאה בדין דינא דר"מ בורא"ה הוא שגס רש"י ז"ל מודה דלית ביה דינא דר"מ דאי לאחר שקנה הקונה אחר רש"י ז"ל דיכול בן המצרן להוציאו מהלוקח היינו דינא דכלהו בר מצא"ה ומה יחרון עשו רז"ל להי מלי. אכן דברי רש"י ע"ה אינם כי אם שאל בן הפקדן שנתערה המכירה ביניהם וראה לקטע סיכול לעכב על הלוקח ויקח המכירה ההיא המצרן ולפי שהיינו אומרי' שלפי דעת זאת האומרת שאם ירע המצרן ויבא לעכב על הלוקח מליקא שיכול הוא לעכב מדינא דר"מ א"כ לפחות כדי שלא לגרע ונזונו אנו צריכין להודיעו ולשאלו את פיו אם רואה ליקח אם לאו לפי שאם

ש"מ דלא חזינא אלא בשבועה ההיא:

ואע"פ שיש מגדולי עולם שהוציאו מעצמיות לשון רש"י ז"ל דגם בחלו דאי ירע המצרן מעכב על הלוקח מליקא ולוקח המצרן מרינא דר"מ אלא שאין המצרן מלמטר ללוקח עד ששאל למצרן אם רואה ליקח אם לאו. עכ"ל ב"ד שכבר מכר המוכר ולקח הלוקח ונתקיים המקנה ביניהם כפי הדין ואח"כ ב' המצרן להוציאה בדין דינא דר"מ בורא"ה הוא שגס רש"י ז"ל מודה דלית ביה דינא דר"מ דאי לאחר שקנה הקונה אחר רש"י ז"ל דיכול בן המצרן להוציאו מהלוקח היינו דינא דכלהו בר מצא"ה ומה יחרון עשו רז"ל להי מלי. אכן דברי רש"י ע"ה אינם כי אם שאל בן הפקדן שנתערה המכירה ביניהם וראה לקטע סיכול לעכב על הלוקח ויקח המכירה ההיא המצרן ולפי שהיינו אומרי' שלפי דעת זאת האומרת שאם ירע המצרן ויבא לעכב על הלוקח מליקא שיכול הוא לעכב מדינא דר"מ א"כ לפחות כדי שלא לגרע ונזונו אנו צריכין להודיעו ולשאלו את פיו אם רואה ליקח אם לאו לפי שאם

ש"מ דלא חזינא אלא בשבועה ההיא:

ואע"פ שיש מגדולי עולם שהוציאו מעצמיות לשון רש"י ז"ל דגם בחלו דאי ירע המצרן מעכב על הלוקח מליקא ולוקח המצרן מרינא דר"מ אלא שאין המצרן מלמטר ללוקח עד ששאל למצרן אם רואה ליקח אם לאו. עכ"ל ב"ד שכבר מכר המוכר ולקח הלוקח ונתקיים המקנה ביניהם כפי הדין ואח"כ ב' המצרן להוציאה בדין דינא דר"מ בורא"ה הוא שגס רש"י ז"ל מודה דלית ביה דינא דר"מ דאי לאחר שקנה הקונה אחר רש"י ז"ל דיכול בן המצרן להוציאו מהלוקח היינו דינא דכלהו בר מצא"ה ומה יחרון עשו רז"ל להי מלי. אכן דברי רש"י ע"ה אינם כי אם שאל בן הפקדן שנתערה המכירה ביניהם וראה לקטע סיכול לעכב על הלוקח ויקח המכירה ההיא המצרן ולפי שהיינו אומרי' שלפי דעת זאת האומרת שאם ירע המצרן ויבא לעכב על הלוקח מליקא שיכול הוא לעכב מדינא דר"מ א"כ לפחות כדי שלא לגרע ונזונו אנו צריכין להודיעו ולשאלו את פיו אם רואה ליקח אם לאו לפי שאם

(ד'ס) חזית

לית דאמר כי הוא בעל תורה ואי שג ודאמר לא הוא אצטע לית הוא בר תורה. ועל דברים אלו פשוט ובהם תמוז ותומך נפשות ספריו יחמוד אחס כבודו ודבר יבכש ומעלה מפלס יעלכס כחות נפשויתכס השנונה ונשם אהבכס אהבה רבה החוסס בסקר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך. שלמה דוראן ס"ט :

ומנער האליל אשר לקחת חמונאו מאל המכס הדיין ה"ר יהודה עלום י"ו התמונה הדין כפי המנעל שחן ארוננו זקנו הרשב"א ז"ל ועליו חסדון. והוא י"ו יסוד אורח מעון. ובין המנעלי' חסיה רובץ. כחות נפשו ונשם המנעל. אכ"ר מו"ע חס"ו ואלה דברי המכס השלם כמח"ר משה מנחם נר"ו אשר כתב וחסס על התשובה הנכרת לעיל :

יברכך ה' מלון האהוב והנעים פלפלא חריף ידירטו אחיו ה"ר יהודה זמיר י"ו ה' אחר את הכרחה החיים והשלום אכ"ר. הנה נך חסונה הדין נר"ו המשיב כרת וכהלל. ודבריו ורלויותיו אינם לריכס חזק ומי הוא זה אשר מלא לבו לחלוק על דבריו ח"ו דבנדון כי הא דעבל הבית וכו' ולא נודע מהם מה חלה חפלו במילי רממונה אמר' נכלאו הלכתא יחלוקו כיס וק"ו בני ספיקא דעריית כי כפי מסקנת הנפ' והסכמת כל המחמדים ז"ל האשה אסור' להסייבם ולא שייך בזה דאומנות וכל האומר זה דבריו הם בעליים ומבוטלים וליח בזה משא כי מי הוא זה אשר לא חתמור בין עיניו חשף דליסור ערום וכמו שביאר הה"ר המשיב בחשובותו הרמחה ואחס אחי שלום שלום כחות נפכסס החכמה ונשם אחיכס אשר לכבודם חמיר חושט. וברס ברית אהבתכס כדי שלא יקרוש ממרס וממשס. משה בן המכס השלם כמח"ר יחנק משיס וזה"ל :

ענין מא חסונה אחר השב אחרת המכס השלם הרב כמח"ר אברהם שוואל וזה"ל והנחתיה כולן לאשר ריחתי ממנה סיוע גדול לפסק דין אשר כתבו אותו וסיוע ל"ה ח"ל ראש רחיו קבלת עדות אשר הוכח הסקר לפנינו על אחרות אשם שמואל אל עונאבי שט"ס אחר מליח הניד שכל בידו מה מושך בחול אשר על שפת היס והכיר אותו וקברו. זהו תוכן עדותו ואס בשלון אחרת ובמלאת אריות ובחוספת דברים :

ודנה דברי העומס הוא לא נחבארו כל הדרך סמומס ותחומ' כי יס להחמפק דבריו אס כאשר נפל בידו היה בוחסה שעה שפלטס היס או אס עברו עליו שעות אחר שפלט' וכאשר עיינו היטב בחלמוד ודבריו הפוסק' ראשונ' נס אחרונ' ראשט שיש בזה להקל ולהחמיר. אס להקל ממה שכתב החוספ' ז"ל (יבמות ק"ב ע"א) על משנת אין מעירין אלא עד ג' ימים ז"ל ויכול להיות דהיכא דאין ידוע מתי נהרג אין לחלוחי כי אס חוק ג' ימים. וידוע הוא שערך שעה אחת בנענע כערך ג' ימים בנהרג וכמו שכתביר סתם בנהרג י" לחלוחי שעה בחוק ג' ימים ולא אחר ג' ימים כמו כן בנענע י" לחלוחי סתם בחוק שעה אחת. וילא לו מה בנדון שלפניס האיל והעומס לא בירר דבריו שנהיה חולין להקל שכתב שעה שפלטס היס רחאו. זהו לכאורה נראה בחתלה. אבל יס נר שני להחמיר והוא שהר"ן ז"ל בחשובותיו סימן ע"א כתב שאין הנדון רומה לרחה דבשלמא בנהרג שומט להעיר עליו הוא ג' ימים שהוא זמן ארוך יותר קרוב לחלוחי חוק ג' מלאחר ג' שחם היס אחר ג' היה ניכר לעין. אבל בנענע שומט עדותו הוא קר ביותר שאיט כי אס שעה אחת אין לחלוחי שכתבו שעה ענמה שפלטס ליכסם נודמן שס העיר ההוא שערך זה מרחש השכל שיותר מצי הוא ששהס יותר משעה אחת. וכיולא בזה כתב הרמב"ן ז"ל בחשובותיו ס' ק"ח שאין להחיר אלא בנעדיס שפלטסו המיס לעיניס ורחשו מיד והכירוהו. א"כ הרי לך להקל ולר שני להחמיר :

אבל מ"מ נלע"ר להקל מדברי הראש ז"ל בפסקיו ורד"ה ז"ל שכתבו שלא אמרו חז"ל שצריך להעיר חוק שעתו אלא בוחסה עדים שראו העביעה דחיישין להו דאמר ברדמי. אבל אחר שלא ראה העביעה נאמן בנעניות עין ואין מדקדקס אחריו. וכ"כ בענ"ה ס' י"ז אבל אחר שלא ראה סעביס נאמן ראשו לא רחשו פיר אחר שהועלה. א"כ כ"ס וק"ו ביה העומס שאמר סתם ואפשר הוא שראשו בנענתו והיה מכירו היטב ואחרו בחיים ובמות עד שנטפל בו לקברו :

ועם היות שיש לאומר שיאמר שנטס שזה העומס לא ראה העביעה אבל אפשר שסיה יודעת ומה לי ראש ומה לי ידע עדיין נחמס שיאמר ברדמי כמו שכתב הריב"ש ז"ל ס' ע"ט א' אמר לו עדיין נספון בזה להחיר על דברי ר"ס ז"ל שהביאו חתום" ז"ל נס הראש ז"ל הביאו בפסקיו שחם מלא המס שלם מהני עביעות עינא ואפילו לאחר כמה ימים ועל זה נהגו האדמו"ר להחיר נפי האש' שטבעו על ידי הכרס בנעניות עין בלא סימנ' :

אם כן כיון שגראה מעדות העומס האמר ששמואל אל עונאבי מלא שלם והכירו היטב עד שמתוך אהבתו אליו קברו. אט חולין בזה להקל ולהחיר אט אשמו חף אס אפשר שלא ראהו מיד שפלטסו ביה שיש לו לסווד על מה שכתב הראש"ס ז"ל בחשובותיו ס' ג' ח"ל וכן ראוי לכל מורה לחיר על כל נדרינו להחיר וכו'. כ"ס ב"ר שאין כאן איסורא דאורייתא שהטובט בפי' שאין להס אשמו היס מותרת מן המורה ואינה אסורה אלא מדריבין ולכתלה לא חשף ואס נשאת בדיעבד לא חלא זה חף אס לא נודע מקוטו עוד אלו. כ"ס זה שפלטסו היס ונקבר לפי דברי העומס המקמי לית נדעומו : **ואם** יחלף עדיין מי שחוק בזה להחמיר ולחיר כי די לו כמה שהקילו בו קדמוניו ז"ל והכו רלא לוסף עלה ומי יכניס ראשו בין הייס הנכונים מעדי שולס היר"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל שגראה מדבריסם שאין מעדיין אלא בשמטו לבר שנטס ששטמאות הנמלות היס של הרמב"ם ז"ל כתוב בהס י"ב שעות שעות הוא שנטל בספריו כי ספרי דיוקנא' כתוב בהס שעות כמו

שכתב הר"ן ז"ל בחשובה החל ונס הייב"ש ז"ל עיין עליו והוא בלי ספק מוכרס ממקוטו מלשון הנפ'. א"כ חף מלאנו לבנו להחיר כי מי האיס שיבא אחריו המכיס האלה. לזס ח"ל מלאס ירי כל השפקיו וחוספ' לו שנית עדות יוסף הכסן שהעיר בפני בית דינו פחות בדורה שהוא שטב ספי ענ"ה מליח שכלו מיס אל חף הספ"י ולפי מיס על ראש שמואל אל ענ"ה"י הנכר וכלו מיס בקרבו לננות כסן ורחשו מה בספ"י ושס רגליו על חסו עד שירע בורא כי כל רוח אין בקרבו. א"כ לפי העדות הנזכר השנית אין כאן חשס שמא שפתי' נחרו ולא הכיר' ועס היות שחסי' בעדות זו וקברתיו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל"א ענב ז"ל וקברתיו וכן יס קלת אחרונים סמוכירס כן כדעת היר"ף ז"ל הרי שלמיס וכן רבים חולקים עליו ואומרים שאין צריך לומר וקברתיו כי אס במלחמה וסור שאפי' לפי סברת האומר שז"ל וקברתיו אט יכולים לנ"ף דברי ב' העומס הללו ומה ששאר זה השלם זה. כי"ר העומס הני' ר"ל אש' העיר יוסף הכסן ששטב שומר מה בספ"י ולא אחר וקברתיו ויש לחוס בדבריו ששא לא מה כי אס חשלקר במיס כיון שלא העיר על קבורתו הרי העומס הני' ר"ל שבאש עדותו מלאח"י"ר השליס זה ואמר הכרתיו וקברתיו. וקרבן הדבר לומר ששמואל אל עונאבי' המס בספ"י הוא בענמו אשר נמלא מה על שפת היס. א"כ הרי בורא מה ולא נחלקו כיון שזה הראשון קברו. ומה שחסי' זה הראשון שלא בירר אס רחשו בשעתו ולא אחר וקברתיו ויש לחוס ששא אטו הוא שמואל אל עונאבי' כי אס אחר אחר ומחוק ששטמא ולא רחשו מיד שחסי' נודתי לנדות שמואל אל עונאבי' הרי השני השליס זה כמה שאמר שמת בחוק הספ"י ואין כאן חשס לשיטת הור'. א"כ מני' ומניה חסותיס החירה מן שמיאל. והוא י"ו יכניס על ידיו. ועל דבר כבוד שמו יעזרו' אכ"ר נאס החוסס פ"ה והחור' והנלות אשר כתבתי להורות. ושלום רב. אברהם שוואל ס"ט ועצו חתומי' כל חכמי ורגני דורו ז"ל :

ענין מב לחונס לא' מהחמיר' האל ביה יעזרוהו על כבוד שמו. בני יקירי ידירי חמירי שחמתי כשמתת בקרר. וכהניס דים את ב"ר. ברברך הנעימים. רבים ושלמיס. והוא י"ו יוסף על ימד ימים. וינחלך נחלם ב' העולמים. שחם לבי חף רוח בקרבי ניל חף גילת וחק באשר שחלח ממני להחירך מה שפירשתי אל' הלעיר שכל אחר במשנת ימי כן יוסקן אומר יי' ביתך פתוח לרוחה והיו עדים בני ביתך וכו' (אבות פ"א מ"ה) ואמרת כי שמתת ממני במשנה זאת פירושם נאס ורלית לזכרס ממני שחם יזכרך אל"ס לעוב. ויסמך מקטוב. ופחת נך שצירי חממה. וחשב בניית ברמה. אכ"ר :

דע נך בני י"א כי בקשתי בקונטרסים הכתובים אללי כמה שחשתי במסכת אבות ומלאתי כתוב בזה הלשון. ויסי' ו' וסמן אחר יי' כו'. לאשר חבירו הטוב שהוא יוסי' ו' יעזר' אחר בקודס יי' ביתך בית ועד לחכמים וכו' שזאת אזהרה על שלמות העיון בא זה והחיר נתיב אחריו בשלמות המעשה שהעיקר בו ב"ח. וחולס כרי לקשר דברי שיהס יחד אכתוב כולן מה שכתוב אללי כהני חרתי מתנייחא אעני' דמילתא זיסיחא היא מאי דפרישית בהו. אעפ"כ אין מדרש בלא מדרש וישמע חסס ויוסף לקל וסמן חכמים חטיב דעת כלומר לשון חכמים בדרשם הדעת לפני השס חטיב אחר דעת שדרשטו ותחמיק אחרו ותעיבוהו לפני השומע' ונס תהיה מלת חטיב מענין בהיטבו אט הנרות. ויר"ל לשון חכמי' חזיר ותסיר ותלסיר הדעת אל השומעים. ונס תהיה מלת דעת היא הפיטלת לא נפעלת ר"ל לשון חכמים חטיב אחרו הדעת בשעתו כי כפי דעתס הרשב"ה תהיה ששבת לשון ומתיקחה. וכן ב"כ נאמר שפתי חכמים חזיר דעת יר"ל שפתי חכמים אפי' שיהיו דבריסם אל השפה ולחוק לבר ר"ל בלא עין והיון הלכ אעפ"כ חזיר דעת כל' שיעשו שפתיחיס אל הדעת זו וזה כפיכ ויהיו דבריו לעטרת תפארת בפני השומעים. וחולס הכסילים לבס לא כן ר"ל אפי' שיהיו דבריהס בעיון ובהסקפת לבס עכ"ל בדרשה יהיו לא כן ר"ל אינס כפי האמת והלכך כי לבס לפון שכל ונס כי ילול במיס אדריס. כל' יסקוף ויעין דבריו אפי' יעלה חסס בירי. ואלה בני חסס כמלאך אל"ס וידעת' נאמנה כי לשוק וספתיך יעזבו דברי אלה אל שומעים ויוסיפו בהס לקח. ויעטרו אותס בנערת תפארת לשון הסב והדרת חכמס רמה אשר בלבך ישמח אבך זה ילך ותחיל וילתך :

יוסי' כן יעזר' אש ליריד יוסי' כן יוסקן איס ירושלים קבלו מהס וכו' גרסא א"ז הרשב"ן היא קבלו ממנו ולא גרס מהס לאשר לא היתה קבלתס אלא מאנטיגנוס איס סוכו שקדס זכיר. וכן יראה מרס' ז"ל שכן היא גרסא ממט ולא מהס יעור' כפירשו ז"ל. ולכן שלא לשבס את הניסחאות שכתוב בהס קבלו מהס ותהס דקאמר היינו תלמיד וסריב שקדס זכרס במשנה הקודמת שכן אמרה המשה אנטיגנוס איס סוכו קבל משמעון הדרק ואמר במחתי' דין יוסי' כן יעזר' רוס' כן יוסקן קבלו מהס דהיינו משמעון הדרק ומאנטיגנוס איס סוכו. ויראה מזה שחלתו קבלתס הייה חסס הדרק וסוף קבלתס מאנטיגנוס איס סוכו. ואולי אנטיגנוס ע"ס היה ריש דיברא לשמעון הדרק וקבלת סתלמיריס היתה יולאת ומסחיימא מחורייסו ורלית לזה באומר אנטיגנוס איס סוכו קבל משמעון הדרק ולא קאמר קבל ממנו כמו שאמר בהני תנאי אחיינא קבלו מהס ש"מ דאנטיגנוס היה תלמיד סבד וריס דיברא לשמעון הדרק ולכן אמר במחתי' דין קבלו מהס כפי גרסת הספריס :

יוסי' כן יעזר' אחר יי' ביתך ועד לחכמים וכו'. השלם הזה בא למלאת דברי רבויו ששאר (שס מ"ב) העולם עומד על התורה והורייטס הוא חף נעמד בשלמות על התורה ונסיז זוכיס כה זכיס נמורה ואמר ששחורס נקרת בני' דריס הני' שריבס בשיבס ר"ל לפשות בית תלמיד שוכן במסדרס

פיתח רשעיו וגלגלם רמלם דה קשה לנזק כחברות ויכחמו אליו מפאת העצירות והדלות ומחוסר כל כי בהיותו ד"ר נלחם ההתעסקות בזריז הפירסום זה דה לא יעלה בידו. ובמסורה ג' יוקא יוקא נא מעט מים. גם שר גבור יוקא ברוך מעפרי יוקא. לומר כי רחוק לקבל ד"ר מכל אדם יהיה פני שיחה כמו המים שהגדול לוקחם מיד הקטן ושואלם אליו ואין לו כזה בשרת. וכן אם ישמע ר"ת פעם אחר פעם גם הוא ג"כ השכחו לומר פעם אחר פעם אחר גבור ר"ל חפלתו יקבלנו ממנו ית' ויקנה מידו. ובשכר למידתו החורה והנחמו עסקי העולם חסיה ברכה שורה במעשה ידיו והעפר יחזור אליו לברל כי אין מעצור לה' להשיע. וז' אלה המה דברי החנה ע"ה שאם בדבריו שנגד ההתעסקות בענייני זכרי הפירסום אמר ית' ביה' בית ועד להכמים שיר' שחיה ביה ועיקר ישיבתו בבית האור לחכמי' ליכב בו שהוא בית המדרש ובה"כ ומעט מזער מהזמן יעשה בו מלאכתו ואין מעצור אליו ית' להשיעו ולהשיע לו פרנסה. ובההיא דרמב"ם (בירכות ל"ב ע"ב) חסידה' הראשונה היו יושבי' ג' שעות קודם חפלה וז' שעות בחפלה וז' שעות אחר החפלה. והקשו ז"ל (שם) וזי' מאחר וזי'. מלאכתן אימת נעשית וזי'. ואמר מחוך שהיה להם לשמור מלאכתן מחברות ויחורן משמרתם. וכנגד הגאון ורס הלכב ח"ו אמר והיו מחאבק בעפר רגליה' וכפי מה שפירשה הרמב"ם ז"ל שיר' שהיה רכא וספל רוח לפני החכמים שהיה יושב על הארץ כפי רגלי' החכמי' ויחאבק בעפר הכתוב כפי רגליה' כי הם שמה יושבו על כסאות וקתדראות' והוא יושב ארצה כפי רגליה' ובאומר. וכנגד הגעגוע לפי ששמעו פעמי' רבות וזי'. אמר והיו שוחה כמאז אח דבריה' לומר שלא חששה עמקן שבע מדבריה' רק יהיה כאיש אשר הוא נמא למים ר"ל שהיה לו חולי הנמא כי אם יצא ירד אל פיה לא ירוע מהמים כי אם הנמא הכובד בקרבו לא תאמר די. וכן ג"כ על זה הדרך יהיה חשק בד"ת חמיר כל היום וכדרכת' ז"ל על פסוק יוס אשר עמדת לפני ה' אליך בחורב. יע"ש. ועל פסוק אילת אהבים וזי' (עירובין ג"ד ע"ב) ע"כ. ובא אחריו חכירו העובד מלאכת אחר דבריו :

יו"ט בן יומאן איש ירושלם ואמר ית' ביה' פתוח לרוחה וזי' לאשר חכירו קדם פניו להזכירו בשלמות החורה והעין וכפי כל הפירושי' בא הוא ע"ה להזכיר ולזכות כל שלמות המעשה כי זה כל האדם עין ומעשה ואמר ית' ביה' פתוח לרוחה כתיב של אברהם אבינו ע"ה ויר' יהיה ביה' פתוח ומוכן להיות כל רעב וצמא ויגע ורפא ידים ימלא בו מנוחה ורוחה והסנה לומר שלא יערכו הבא' אליו להקדרות מעל הבית רק בני אדם מעגמ' יהיו נעדרים מעגמם לבוא שמה למלא מנוחה ורוחה וזי' הרמב"ם ז"ל וזי' עובדי' ז"ל (ידע) ואמר יהיו עניים בני ביה' לומר שכל אשר יבוא שמה האכסנאי' למלא שם רוחה יהיו בני ביה' מלומדי' ממנו להשכיל להיות' כעניי' לפני אולם האנשי' הבאים שם למלא רוחה שמה ויהיו המה נחשבי' בעיניה' כעניי' והעניים הבאים יהיו הם כעניי' הבית באופן שיריב בארעה וגורא בשמי' שמיא :

יג ית' יהא ביה' פתוח לרוחה ית' שכל אשר יבוא האורח לביתו יהיה הבית פתוח לרוחה ר"ל שחיה ההולאה כדבריו ובעין טובה ובהשפעה מרובה ואמר יהיו עניים בני ביה' לומר שכל ידלה לדרקם בהולאה וללמס יהיה זה עם בני ביה' והוא מ"ש יהיו עניים בני ביה' והוא מבורא :

יד ית' יהא ביה' פתוח לרוחה לומר שבינו יהיה מוכן ומזומן לכל בני העולם למלא בו רוחה הקרוב' והרחוק' כאלו היה ביתם ומחוך כך יהיו עניים בני ביה' כלומר שיבוא שמה בלכס נכון עמם בלי כושה וכל זה באומרים כי הבית הוא כמו ביתם כפי מה שרש"י מביא בעל הבית הרחם וע"ה הקובה וכפי זה יהיו עניים בני ביה' נמשך מהקודם לא אזהרה כפי עמנו. ואמר ואל חרבה שיחה עם האשה ית' אם אפשר שבתוך הבאים אל הבית באה אשה אמת למלא רוחה אל חרבה שיחה עמה אפי' דבר מלה ר"ל לדבר על לב דבריו בזה אל רוח ויכלא רק יהיה מקלר ועולה עמה בדבריה' הלה ואמר עם האשה בה"א הידיעה ולא קאמר אל חרבה שיחה עם אשה ית' כי הסונה בזה לומר שהם שחיה האשה נודעם כנכחם ולינועם עכ"ל לא ירבה דברים עמה ואמר באשמו אפרו ק"ו באשמו חבירו המפריש' ז"ל לא פירש שזה הבכא היא דברי רבינו הקדוש ע"ה המחבר המשה שלאחר כך שכתב דברי החנה ע"ה שאמר ואל חרבה שיחה עם האשה שהסוף הוא ע"ה לומר ולחם טעם לדברי החנה שאמר כך שלא ירבה שיחה עם האשה הבאים אל הבית למלא רוחה אחר רבינו ע"ה הגה מלאט לחכמינו ע"ה שהזכירו במקומות רבות שלא להרבות אדם שיחה גם עם אשתו וכפי מה שדרשו ז"ל (תנ"ה ט' ע"ב) על פסוק מצר לאדם מה שיחו וכ"ש באשת חבירו וא"כ טוב הוא החנה מה שהזכיר ואמר אל חרבה שיחה עם האשה ואפי' שחיה גדולה במעשה וטודעת כי אשת חל היא. וכן הוא שהכתב הוא הוא ג"כ דברי החנה עמנו ע"ה שאמר ואל חרבה שיחה עם האשה שהסוף לחם טעם לאזהרתו והוא שחל אמרו שלא להרבות שיחה עם אשהיה מה שחיה. אזי באשת חבירו או אשה אמת חוץ מאשתך גם שחיהיה מה שחיהיה. ואמר מבאן אמרו כל המרבה שיחה עם האשה טורס רעה לעצמו ובעל מדר"ת וסופו יורש גיהנם. י"ל באומרו מבאן אמרו וכו' דהיינו ילי' לה מבאן. וגם י"ל ג"כ בענין אלו הג' דברים שאמר מה שחיהיה מה שחיהיה ואלא. וי"ל בזה לפי שהיו לזה אחרות להיות עניים בני ביה' וכאשר לא יהיה לו כמה לפרנסם שיר' הוא לפרנסם ולרבה על לבם דברי נחמתי' כמו שחיהיה (כ"ב ע"ב) ע"כ (ע"ש) גדול המפייסו בדבריו יומר מהמפרישו וא"כ אמר ואל חרבה שיחה עם האשה העני' הבאה אל ביה' לפרנסה כי בזה אשה חפץ לעצמה בדבריה' לקבלה כי המפייס את העני אמרו שם (שם ע"ש) שהוא מחביר כ"כ ברית כמו שאמר הכתוב ומקץ לרעב נפש וכו'. ועיקר אולם הדברות הם אלו הג' שם

במקרים וסופרים. ב' להחיותם מהגאון ורס לכב כי החורה נעלה למים וזי' (תענית ז' ע"א). ואמר בה לא בשמים היא וכדרכת' ז"ל (עירובין ז' ע"א). ג' שהיה לו אלה חשק נעיר וסוף גדול כי בשלם אלה נחמנו בחורה ותחכים בידיו והוא מה שאמר חנא דירן ית' אם כנגד להרבות כשיבת בית תלמוד ולהרבות סופרים וספרים אחר יהיה ביה' בית ועד לחכמים. ר"ל שיחה לו בביתו ובחומותיו מקום מיוחד לח"ת ולחכמים וירבה בו ספרים ויהיה הוא עצמו רובץ בין המספטים. באופן שכל איש החושק נפשו בחורה והיה מרי עובדו יסור שמה כי הנה ימלא שמה מעט והלחן וכמא ומעורה ומחוך כך זכה לחורה כמה שהיה חסם למד מכל אדם עושי דקה בכל עת זה הקונה ספרים ומשאלין לחכמים. וכנגד הב' אמר והיו מחאבק בעפר רגליהם לומר אפי' שהיו נעדרים חליך ערמ אבירים השמר לך וספור נפשך פן ירוס לבבך עליהם ולחשוב שיש לך חשיבות עליהם לאדרבה תחשכל ותחפער לפני הדוס רגליהם והוא אומרו והיו מחאבק בעפר רגליהם :

ואפשר לומר שכונתו לומר שבעת ראותו אולם ירוץ אליהם ויבאם הבינה וגם אם הם אנשים עניים מרודים תלויים ע"ע חולות ורגליהם תלויים אבק וכיוצא בזה תבאם חליך ותהיה אמה וביקר ותשמיש ערשם של מחאבקים בעפר רגליהם ואמר זה בדרך חוצא והללה לומר שלא יקלו בעיניו מפאת עניים ורלותם וכפי מה שאמרם ית' אחר רב נחמן בשעת כעסה מתהדורו מלי וסממנותיו כלמי (ברכות י"א ע"ב) :

וגם חסיה הכונה לומר שמה שלא יעלה האדם הזה על לבבו לומר כי מאחר שיש לו בית ועד ומקום מוכן לח"ת ולהחומר בו החכמים שאינו לרץ לדרוך אחריה' ולבקש עליהם ל"א והיו מחאבק בעפר רגליהם ובההיא דרמב"ם (שם מ"א ע"ב) מאן יהיב לן ערי דפרזלא ונשמוק ר"ל שהוא צריך להלך אחריהם בכל מקום אשר יפנו שמה עד שמרוב הליכתו אחריהם יחפער באבק רגליהם. וכנגד הב' אמר והיו שוחה כמאז אח דבריהם לומר שחמיד חקבל באהבה וזכה אח דבריהם ותכסף אליהם לקרואה נמא חמיו מ"ס אשר המים ההם יהיה קרים על נפשו העיפה :

ואפשר לומר שיר' שהיה הולך אחריהם ובאומר וכאשר יראו ממנו דברים אשר לא כן בעיניהם ויכחשוהו על פניו שיקבל חוכמתם ומערכו ואלא ימלא מורסם ויקוץ בחוכמתם רק יהיה שוחה כמאז אח דבריהם כי הנמא למים כפי נמאיות הוא פוער פיו לכל המימות שהיו גם אם מרים או תלויים ויערבו לחסו. כן ג"כ יהיה הוא שומע לקול גערותם ויקבל את חוכמתם באהבה ומאנה להעניב באחריו :

יג ית' שכונת החנה השלם הזה בנ' חלוקותיו אלה שאמר להורות את בני ישראל שלא יתכבדו מתחת מפאת ג' טענות. א' לומר היתה לי דמתי כשכיל את יוסף וכלה ויש אלה חלויים בו ביום ובנות. ב' ח"ו מפני גאון ונורל לכב לומר כי הוא רב ורבי שאינו לרץ ללמוד מאחרים. ג' באומרו שכב מלאו אצוני לשמוע בלימודים היום כמה שיש חלין חרש במה ששמעו ממנו מתדבק בהנה כנגד ג' טענות שמואלט לרץ מאמר א' לנצל שמשם בדרך מליצה נמרטה. והוא ח"ו (דברים רבה פ"ד) שמעו והאזינו חל חבבתי כי ה' דבר שמעו לר"ת והאזינו לר"ת חבבתי מעמכם מדר"ת כי ה' דבר והיכן דבר מסיר אדם שמעו חורה גם חפלתו חופכה. ר"ל שמעו לר"ת והאזינו לר"ת חל חבבתי מעמכם מדר"ת כי ה' דבר והיכן דבר תועבת ה' כל בנה לב. ר"ל שמעו לר"ת והאזינו לר"ת חל חבבתי מעמכם מלבוז עליכם כי ה' דבר והיכן דבר אם חלבו ושמעו טוב הארץ תחבלו ואם תחאטו ומריהם חרב תחבלו מאי חרב תחבלו פיתא דשערי כמילתא בלליתא ע"כ. ע"ה חששו לקושא שהרית בפסוק שמעו וכו'. כי ה' דבר וזי' לא ידעו שדברי הנביא ע"ה הם דבריו ית' וא"כ מהו ההכרח שהוא מכריחם לשמוע ולהאמין דבריו כעמתי כי ה' דבר והלא הם שכתב ידעו כי ה' דבר דבריו וכו' ואינם שומעים אליו. וע"כ פירשו ז"ל כי עין אומרו כי ה' דבר אינו טעם לשמיעה מדר שם דבריו ית' כנראה מהפסוק. רק אם הכרח לשמיעה מדר הטוב וטעם ז"ל ג' חלוקות כנגד ג' טענות הא"ל. אם כנגד טענת העורר וההתעסקות לטורן הפירסום. ואם כנגד טענת הגאון מפאת שהוא חכם ורב ורבי ואינו ראוי לשמוע ד"ח מזולתו. ואם כנגד טענת שכר שמע פעמים רבות ומה ששמע היום כבר שמעו ימים רבים אשר עברו. והנה כנגד טענת שאין כבודו ככל לשמוע מהזולת כ"ש אשר הם נעדרים ממנו לימים ולעידים אליו תכמה אחר שמעו לר"ת וכו'. והיכן דבר חובת ה' כל בנה לב ויהיה לפי פ"י ואל חבבתי מעמכם מלשון גובה לב וגבה עינים וחלוקה זאת בר"ת. ואל חבבתי מעמכם בר"ת כך קבלתי מרבותי ז"ל. וכנגד טענת שכר שמע ד"ת פעמים רבות ולמה לו לערוך לשמוע עוד בלמודים אחר שמעו לר"ת וכו'. כי ה' דבר והיכן דבר מסיר אדם שמעו חורה וכו'. שיר' שהאיש המסיר אצו ועבדים עמנו נמשמנו ד"ח כעמתי כי כבר שמעו פעמי' רבות גם חפלתו הוא שהוא מחפלי בכל יום ויום חפלה עמנו שהפלי בשכר חסיה חופכה. אליו מדר כנגד מדר באומרו אליו ית' מה לך להפלי אל כב שמעתי את חפלתך זאת ככה פעמים ולחל חלוקה בר"ת. ואל חבבתי מעמכם מדר שיר' שלא יבינה עמנו מדר"ת שהיה מחפסק בה ימים רבים כעמתי שכר שמע. וכנגד טענת שהתעסקות בלור הפירסום אחר שמעו לר"ת וכו'. והיכן דבר אם חלבו ושמעו וכו'. שיר' שאם שמעו לר"ת ויעשה עמנו כשדירי' הראשונה ששמו תורחן קבע וכו'. הוא ית' ימלא לו פרנסתו חס חס יתקיים בידו. ואם ח"ו תמאט ומריחם חרב תחבלו. ופי' מה מרב זה שחבלו ואמר שיהא

עשה בעל כרחו שלא בכוונתו כי רחקה ממנו יסועתו ומה לו לפנות ימין
מ"ס הריב"ש ז"ל כתבונה סי' ק"ג הינוגת או ינוול וכו' ופי' כדו"ל לא הורג
למכו במת' הדרי' אוספ' מלך דמונס העניות הוא מלך ההעדר ולא יפג'ם
גדר. וא"כ בודא' ש' משפבע לבחור לפדות לו חיוב לזמן מלך וצו"ט
הזמן הנוגד העני ולא מלא לאל ידו לקיים שובתו פקוד הוא על השקונה
נס כי העני' נועד' וזמני' דליו אפר קורא מפר' שפה נלמסי' כמו שפ"י
בפרושה דקרא' א"ז ז"ל. וא"כ הנהא לכאורה בנ"ד שהעני ראובן וגם
האל ח"צ"ס סופר מ"ד האל מעא"ס וכסכת זה מעה ידו ה"ל חסות ופסור
הוא מנרי' דיותר חסות הוא ממדרי' אוספ' חתני' במתני' ולא מינצי' לרנא
(ה) דפרין עליה דרב הונא אלא חסות לרב הונא גופיה דחייבי' למסוח
דחאפ"ס וכוחיה דרב דינא וכו' ואחפ"ס ולא חסו וכו' בינ"ל כי דמורה ר' ד
הונא דהוא פקוד וכמו מה שכתב הרא"ש ז"ל שם לתרץ על רב הונא דלא
שם לשויה פירכה דרבא דשאי' גדר' ממונא. ובודא' דהרא"ש ז"ל בבלא
דריס קא מיירי אפילו חסות בכו דרדא דממונא דמקא חלי עממא דנכד' ו
בעיקן מיהו פיו ולבו שריס אי"כ ככלהו דריס קאמר אפילו חסות בכו דרדא
דממונא דככלהו בעיקן ליהזי סיו וכו' שוין וגם מאותה הכרחות שכתב"ס
בשוין שם הרא"ש ז"ל אינא למימר דככלהו דריס קאמר:

אמנם לפי רעמי החלטה אני אומר אי מצינת בה ספיר יל ריש מקום לחקק ולומר שלא הותר רחוקן זה מנדרו ועריין הוא עומד באסור ואלא דמי י"ד להזהר הרריב'ס ז"ל לפי שהאיש השבע לחזירו לפרוש לזמן פלו' ולא מלאח דיו ר"י בחולו לקים שבועתו ומה לו לעשות הנמנה והסעדר עשרה ואינו בקום עשה לקיים שבועתו האטם הוא ואכן עוליו חוב לא בדיי ארסה כדריי פסי' וכמו זה פסי' הרריב'ס ז"ל בחבולת המזכר חז"ל

ובגדיו זה אֶנְפִּי שֶׁנִּשְׁכַּח אֵין עוֹשֶׂהוּ אֶחָד עַד שֶׁיִּהְיֶה יָדוֹעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְהֵיטָב מִלֵּא
וְכִי אֵלֶּכְךָ בְּיַד דְּרָאוֹן זֶה הַדִּיר אֶת עַלְמּוֹ בְּכֶסֶד וַיֵּין אֶס לֹא יִפְרַע לִנְתָן פְּלוֹי
וְיִדֵּר מִלֵּךְ דַּעַת חֲבִירוֹ מִחֲמַת עֹכֶה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ וְסִלּוֹה לוֹ אֶת מַעֲשֵׂי וְהִיב
אֶת עַלְמּוֹ בְּדַבָּר זֶה בִּלְלָה שׁוֹט חֲנָי וְיִזְיֹר דִּהְיֶה לוֹ לִתְהַנּוֹת עַל כָּל בְּיָלִי
דְּשִׁמְיָי וְהַעֲנוּתָה הִיא מִילְתָּא דְּשִׁמְיָא וְגַם הַסֵּת דְּאֶלְמַחֲאִילִם מִלְתָּאֵיהּ וְגַם
הִיא שִׁמְיָא וְשִׁמְיָא דְרִדְךָ שֶׁנִּשְׁכַּח הַעֲבִיר אֶת־לֹו קִרְבָּנָה הִוא לְשׁוֹת
הַסֵּרְרוֹת מִחֲמַלְפִי בְּלִיזָא מִיבִישׁ שִׁתְהִיָּה . וְכִי דִרְכָּס הִוא לְהִיטֵן כֹּל הַסְּמוּכָא
נֹורֶה בְּמַעֲלָה חֲבִירוֹ וְעַבְדֵּירוֹ מִשְׁרַחְרוֹ וְעַל כֵּן הֵיט לוֹ לְרִאוֹן זֶה הַעוֹדֵר לִתְהַנּוֹת
וְלֹאמֵר אֵלֶּכְךָ אִיכָּא חַיִּי יִהְיֶה וְכוּ' . וְיִדְלָל אֲחֵי אִיזֵהוּ דְּאֶפְסִיד אֲנִיגְמָה וְהֵיט
לִיָּה כֹּאֵל קַל דְּדִירוֹ עֲלִיוֹ נָם אֶס יַעֲיֵי דְבִאוֹמֵא דִּלָּא שִׁמְיָא הִוא דְּאֶמְרִין
דְּלִיָּהוּ פְּעוֹר דִּלָּא הִוא (ע"א) דְּאֶמְרִינָה לִאֲחֵינִי בִּישׁ כְּנוֹן הִסִּיא דְּאֶמְרִין
הַסֵּם בְּפֶרֶק נֶם שִׁתְחוֹן (ע"ב) רַב הוֹנֵה רֹחַ פֶּמָּח כְּבִילוֹ עֲלִייוֹ וְאֶמְסַכֵּר
הִוא וְכוּ' וְאֶמְרִין דְּהִיא לְוֹנֵא דִּלָּא שִׁמְיָא הִוא וְכֵן גַּמִּי הִסִּיא דְּאֶמְרִין (סג)
הִוא דְּרִיזֵין אֲרַעָא מִסְכְּרִיהָ וְאֶפְיָקוּ בִּישׁ מַעֲדָא וְכוּ' וְכֵן מַחֲנִי (סד) דְּנַפֵּל
הַבִּית עֲלִיוֹ וְאֶחְלוֹ אֲרִיָּה וְכוּ' וְכֵמוֹ שִׁפְרֵשׁ קֶלֶת הַמַּפְרָשִׁים ז"ל הִסִּיא דְּרַבִּי
דְּרִישׁ שֶׁנִּכְבְּוֹ נֶהֱדִיט בְּהַפְסֵרָה שְׁלִישִׁי וְיָמִי בְּשָׁמַיִם . וְהִכִּי בְּיַד שִׁמְיָא
דְּרִאוֹן עַלְמּוֹ בְּכֶסֶד וַיֵּין אֶס לֹא יִפְרַע לְחִבְרֹו לִנְתָן פְּלוֹי וְלֹא הִתְנַהֵּם עַל הַסְּכִיחַ
דְּהִיא מִלְתָּא דְּשִׁמְיָא כִּיִּהְיֶה לָּהּ חֲשִׁבִּין דְּנֵי אֲוֹנֵשׁ דְּאֶמְרִין שִׁמְיָא עֲנוֹמָא
דְּשִׁמְיָא וְכֵן לִאֲחֵינִי דְּרִאוֹן בְּהִסִּיא דְּרִיזֵין (כד"ה) (ע"ב) שִׁמְיָא מַעֲדָא
דְּאֲוֹמָא דְּעֲנִילָא הִיא וְכֵמוֹ שִׁמְיָא פִּירְשׁוֹת בְּהִסִּיא דְּהִיבֵי בְּעֵינִי :

וּמֵאֵלֶּה דְּלִיטוֹ קְשׁוּבָה לְמַהֲיָא' לֵב זֵלֶה' עַל אִישׁ אַחֵד נִשְׁעַנְנָה לְחַשְׁתָּהּ
בְּשַׁעֲתָה כְּנִישְׁתָּה לְחֹפֶה שְׁלֵא יוֹאֲהֵנָה לְמַדְיָה אַחֲרָה וְאִחָ'כָּה דְּהֵא שְׁלִיטוֹכָל
לְהַחֲרִיבָם בְּחוֹמָה מַדְיָה שְׁמוֹנְטִיחָה בְּיוֹקֵר וְכו' וְאִשְׁחָה מִכְכָּה עָלֵי מַלְךְ שְׁבוּעָה
שְׁלֵא לְאַחַד וְכו' וְהַסִּיב הוּא ז"ל דְּהֵא מִלְחָה דְּשִׁכְיָה שְׁחִין אֲדָם יִטֵּל לְהַחֲרִיבָם
בְּמִקּוֹם אַחֵד וְקִשְׁיָם מַנּוּחִיָּה וְכִסֵּי לִיָּה בְּהֵא' פִּתְחָה לִיטֵל לְמַחַ אַחֲרֵרִיָּה וְכִסֵּי
יֵטֵחַ לוֹ וְכִינִן דָּכָן הוּא הו"ל מִלְחָה דְּשִׁכְיָה וְכו"ל לְאַחֲטִי' פִּתְחָה ז"ל וְלִפִּי
הַנְּדָא' דְּמִלְחָה דָּל לִיכָה מֵאֵן דְּמַסְקָא אֲדַעְתִּיחָה לְנוֹמֵר שְׁכִיחָה יִמְלֵא פִּרְסָה
בְּמִקּוֹם לוֹ וְעַכְ"ל אִחָה הֲרִב ז"ל דְּהֵא מִלְחָה דְּשִׁכְיָה וְכִסֵּי פִּתְחָה אַחֲרֵרִיָּה וְכִסֵּי
הַלְחָמָא' וְהַסִּיב דְּהֵא' שְׁכִיחָה שְׁכִיחָה אַחֲרֵרִיָּה וְכו' הוּא לִיָּה לְאַחֲטִי' :

אם ראובן וזאת היתה היתה חומר רחל היה בדעתו כשעת נדרו חלה
והם יסארו על מה שהוא חבל אם יעני לא קבל עליו נדרו לאו כל כמינם
 למישר הכי דעל דעת חבירו נדר וחבירו דעתו הוא לסיות מדירו ע"פ רחל
 חמיקן חתמן אדם לומר לזה כוונתי וזהו לא כיונתי חלה בעלי ידיה י"ל
 שדברים לעמ' כדבר' שביט לבין קמו כההיא דשניט פ"ב דנדרים (ט"א)
 נדר בחי' ואחר לא נדרתי חלה בחמיו על ים בקרבן ואחר לא נדרתי חלה
 בקרבן מלכ' וכו' דהנה מילי דמתניתין בללו הם כדברי' שביט לבין קמו י
 חבל במה שהוא חייב לחבירו ונשבע את דר לו לפרעו לאו כל כמינם למישר
 לזה כוונתי כמו שהוכיחו זה המפרש' וז' והיא מלחא דכריח' וכו"כ הרה"ש
 וז' בשבועה כלל מ' ס' ר' ח"ל אס"פ מהל חטע ראובן לשמטון בחקן הוזן
 השבועה במקומה עומדה כי הזמן נעשה לזר וכו' עד חבל הכה מחייב הוא
 לפרעו שמתן ז' ועל דעת חבירו נשבע לפרעו ועיקר דעתו על פריעת המתקן
 וכו' היר' ל' כדכור רחל חלוק חלה בחר דעת המטביע והעמיר ואינה לא
 לחיבעי לכו לחטוי' דמאי' איכפת לכו דק' אדרבא דעמיי' הוא להספיר
 על הטרד ואינה דהוא ליה לחטוי' וכו"כ היר' וז' לשני' על ההיר' דרב
 סוהא רחל חס לשני' פירכה דרכה כח הוא וז' ח"ל משום דהאם לא הוה
 ליה למדיר לחטוי' דמאי' איכפת ליה חבל הכה נבי מתמים זכות' כיון
 דהו"ל לחטוי' לא חטוי אינה דאספיר חטוי' עכ"ל וכו'. הגה הדריש
 כדורים להשבע וחסדר לחברו על מה שהוא חייב לו דהני וז' לומר זה
 כוונתי וזהו לא כוונתי לפי שעל דעת חבירו נשבע ונדר :

חִיבְרָא אִם לֹא הִיָּה חֵיב לִפְנֵי כֹּהֵן מִן הַדִּין אֲלֵא שֶׁהָיָה חֵיב אֶחָד מֵעֲבָרֵי
לְחִיבֵי

שם והשבים בנחלמות נפש ועלמיות ימליץ והיות נגן רה וכו' שכל עניני הנרכות הם כלולי' באלו ה' שהם נופיות שכליות נפשויות כי זה כל האדם והנרכות האמרי' הם ענפים לאלו ה' . ואמר שהפיות הזה המרכבה לרבר על לב האשה ולפיהם הוא מעבירו על דעת קוט אפשר שיבוא לו ממנו שמה בקמיו ודווי כי תחת יופי . והנה כנדר ועלמיות ימליץ שמהו רומן לשמירת הכריות והנבזה כי אין עושר ככריות אמר גורס רעה לעצמו לעצמו דוקא . וכנדר והשבים בנחלמות נפש רעב רומן למורד הקורה די שובע נפשו' אמר ויטעל מד"ח כמאמר הכחול לא רעב ללחם ולא צמא למים כי צמא עושר וכו' . וכנדר והיות נגן רה שמה רומן למענות עולם . להחליק ולמילל עם השכינה כנ"ע אמר וסופו יורש ביהם :

וַאֲשֶׁר לומר כי זכר אלנו ה' רשות ולא אחרים דהאנו דבר על דרך הלא
 זו אף זו קטני . כי תחלה אפשר שמדבר ריבוי האין עדין ההשגה
 אפי' בשיטה קלה של הבחי' יבואו בני אדם לתסדדו והוא נגד חשן ביד המאונה
 מאוחר חסד והנה זו בורס רעה לעומד ר' לראש הוא נגמל כמקור למישר
 בדבר של ערוה של בורס פסע ולא מעמל . וחס ימסר כענין זה ימים רבים לא
 זו כלבר להביא עלמם לירי-השד אלא אף בוטל מד"ח כי אפשר שימפחה דלבושו
 ולתלקות אמריה' ויהיה בוטל מד"ח להמשיכו אחר שיחמק על גשים ' ולא זו
 כלבר אלא גם אפשר שיבטל לירי עבירה עממל וט' לאמר וסופו יריהם :
 לומר אחר כל אלה מות אחר השדד ובעל תלמוד מורה סוף סוף יבוא לירי
 עבירה ויורם יהי' . דרייק כלסיה למישר ויורם יהיה ולא קאמר יורד
 ליהנם אפשר לומר שכל לרמוז שכל כך יהיה נשקע בעון עד שיהיה מאחוס
 שבוטל בהם ח"ו כי אחרית' לא תמות והז' הויל' יהנם ירושה ושלק ומהלם
 הש"י יעלנו יקויל אלהים' . נאם אביד' א' לירך . שמהלם וירחן פס' :

מצרים יע"א להחכם ה"ר חיים במוסי יצ"ו

ענין מג תשובה על הפסק דין הנזכר ששגל חליטו : **ראיתי** והנה מנורה זכב כלה . שבעתים כאור החמה לה . היא המנלה הטוחה אמרי ספר . באמתה של חורה נקראת ספר . ערבו על דברי דורי החכם השלים הרב . הנעזר ומאור לחטו . וכן שפתי ופחק לשון . להסיר לראובן דרו להיות אורל בשמחה וחתו וסמה על עובי ימי . יען כי אשה הוא ורסמנה פמיה מלך מניין והסורו . וראיתי מתנו גר"ו שכנוד האופר נחמימר וספק עליו חרות . לפי שהורה לחיסור נגד חפלו ורעו . ולכן איי סלעיר בראותי . כי לנדיח האופר נקמה דעמי . למענו עצמי מהחשבה שסמתי . שחשתי פני אהיה מנדי חיל לרדון ואלסל לרעיהו עלויאך אמה לאשר הכרתי . מבין ירמי רבי האדון גר"ו כי דעמו רחבה . ועטוה רחבה . והכמחו שלמה . אחרתי ארורה ויהי פס . גם כי דעמי קלס וזין אי יודע עד מה . מורה הוא וללמד אי יריך ושלמה רבא מאלהא רבא למיר יסיכנא וסורמנא דידים שקילנא . לנחוח דעי גם אי והאדון שכלל הישר וכן ערבו . יסכול דכרבים והאמן יורה דרכו :

דברי חזקו כלם סובבים • הולכים ופסים • על ב' קטבי • הא' כי ראובן
 סתדר הוא חנום מזל עניו ועי' רמזאז פטריה • ולאכול כשר ולשחות
 יין שרה לים מאריס • נדרו וחיסורא הלך לו וחינו • כי לקם אחוזא אליס
 מזל עניו וחיסורו • והקטוב הב' משיב ומחמין ומקשיב • ככד דברי האומר
 באומרו לחננא דשמי דשמי • וראובן זה יחיה דאפסיד אנפסיה בדרא אחי.
 ומזל זה פסק דרין לחומר • והאדון העלה מכה עינו דאדריבא איפכא
 מסחברא • דפניות שכיחא עובא חזק מסדי דלא עלתה על לב ואל' כנדי
 טעית ומזל זה עדיק ילי למר כחא דהסחיר • ולכן יהי דרדיו ככד ב' •
 סהבסיס • להביא כזה נאבים •

בגדר סקובט ה' אומר אמת וי'צ' שהעניות הוא אומר גדול והוא למעלה
מכל האומות' שהזכירו רז"ל במשנה וגמ' כי הוא דבר שמעיד' עליו
השכל והסברא. **א** לפי שפלאש ראשו שהאומות הם מרי זווי'. אומות
דנפשים ואומות דאדמית' אומות דנפשה בנות השקעה לבו שהסדיר כן והשבע
לזיו ומלא שזיו כן הוא ליה שבעות אומות כההיא דאמר' בשבעות (כ"ז
פ"א) ודרי' (כ"ה ע"ב) מר אמר שבעה הכי אמר רב אמר דבר אחד ואמר שבעות
הכי אמר רב ואמר' דחד מנייהו דלא אמר רב כוחיה פלור אשבעותיה
דלבו לאפיה. וכן שהיא (סס) דקנס אשכי נסחיה ל' מנכס אחי כפי' ושהתחם
אח בני ומלא שלא גנבה שלא קנחה. וכן שהיא דאמר' כפ' הכול עמים
(ק"ה ע"א) דאמר רבא בנות שבעות וקנס אשכי ומפקדת רבא דאמר'
ושבע הבן וכו'. ופרש"י ז"ל דכי אישבעת האי בקושא אישבעת וכו' עד
לבים אומות. ואומות דאדמית' הם לפחד הפחד ממון כההיא דאמר' בפירק
אזוהי נפך (ע"ב ע"א) מפשה כההוא פירייתא ואמר אריסות' לשטר משכנתא
ואינא לקוחה את ביה ומשום את זבנא נהליה דאמרין דהוי אומותא ובטיל
זביניה. ובנות ממתי' (דרי' כ"ז ע"ב) דרודין לפגושין ולהרצין וכו' וקב"ל
ככ"ה דרודין אפילו בשבעות ובנות ההיא דפ"ק דיע' (י"ד ע"ב) רבי אמי
בר אישמי הוה ליה אשקא דקסא כההרעא וכו' אמר לכו ל' דושתא וכו'
עד אומות בני אדם הוא וכו' א"ל בני אדם הללו קרוב' למלכות וכו' ים להם
פירם ופושטין וכו' א"ל ה' הכי פיר עבדת אר"ם אי שבת נפשות נפשות
היא דאמרין (מכות י"ח ע"ב) עדים שזכו אומות' היינו מחמת נפשות
נחמתיס דאין לך דבר שעודת כפי' פיקוח נפש. **ב** ואפילו אומות קרוביו
מסבין ליה אומות בנות ממתי' (דרי' כ"ז ע"א) דמתי' דרי אונות' כי'ד בנות
דמיריוכו' ומלא הוא און וכו' ואי דייקין כהני אומות' כלהו אומות העמי'
ס"ד הוא גדול מכלל דכלהו אומות' אפשי' לו לאדם לרמוח את עמנו לקי'
מדר'. **ג** חלל מ' פלוגת יד וכו' עד כ"ס ואין עור' לו סהור חלל' ולא

שאל ככר זו היום ולא אכלה וכו' ויותר מזה כתב מהר"י קולון ז"ל סי' נ"ב ע"ד ח"ל אע"כ להשבע על דבר שאין בידו לעשות זו היא שבועת שוא פ"מ אם חרמן לו האפשרות בעשי' הדבר שמייב הוא לעשותו וכו' . והשאלה אמנם ק"ו ומה אם כמי ששבע על דבר שאינו בידו דלא מלה השבועה אחר מהר"ק ז"ל ששביב לידו האפשרות הוא מייב לקיים שבועתו . וכו"ס כמי שחלה עליו השבועה שהוא בקום עשה דהוא נס אם העני לא פקעה ליה שבועתו ואפשר חמאל ידו עדיין הוא חמאל לקיים שבועתו . וא"כ ב"ד עדיין מדור ואיסורא עומדין כדיומדין עדו כאשר חמאל ידו ולא פקע ליה איסורא אפי' בשעת עניו ומסירות דשאי שבועה דאין לרד' לומר לו קום עשה אבל במדריס יטו בקו' עשה לקיים איסורא שלא לאכול בשר ויין עד אשר יפרע חובו כאשר קבל על עצמו כפי' ולבבו :

ואל חשיב דבר לאמר הנה מאלט להרשב"א ז"ל שהוא חולק על ההיא דהראש"ם ז"ל ומדמה לה להשבע ש"אל ככר זו היום וכו' ואם עבר הזמן ולא פירע לדעתו ז"ל איך ליה להאי גברא דחמאל דשבועה דיהי' חולק להופרוא . י"ל בזה דנדר' ושבועות הם דאורייתא ואוליין לחומרא כדברי הראש"ם ז"ל וכ"ס מההיא דמהר"י קולון ז"ל כדאמין . ועוד י"ל כי נס הרשב"א ז"ל מודה ב"ד דלכ"ע השבע לחבור או הנודר לפרוע לו לזמן פלו' והעני אם עדיין נשאר לו איזה דבר לחתו כדבר דנדר' לחתו לבצע חובו ואפי' הסדר שסדרו ר"ל לב"ח דילפי לה מערכין (ב"מ ק"ט ע"ב) לא עבדין ליה כפי מ"ס בעל חזקת חטמה ז"ל והביאה מהר"ק ז"ל בשו"מ (סס"י ז') שמי שיש עליו שבועה לפרוע חובו אין סודרין לו חובו אלא שצריך למכור אפילו המכנס' מעל בשרו וכ"ס דראובן זה דנדר' לפי הגרסה עדיין יש לו דרך להסדיר על חובו דעניות העשירים עושר הוא לבני העניים ואם אין לו כלום עתה אולי בכל יום ויום הוא מרויח איזה דבר במה לפרוע וכל זמן שיש לו בביטוח איזה אחרית ומקוה בכל יום ויום הוא בקום עשה לפרוע ולתת' ומלאנו לא"ה הרשב"א ז"ל שהכריז בדבר זה להחמיר ביותר שכן כתב בספר משבחותיו גם בספר חקוניס סופרים שלו על פי שקבל עליו במסר לפרוע לזמן פלו' ובבואו הזמן לא מצא לאל ידו אפי' שהוא אטום כתב ז"ל שצריך חרס על לשון למסר ובעי התרה ומתעסק בו ז"ל אם ראו' לחמיר לפרוע ממנו על פי קבלתו אם לאו כמו שהבי' נס . ומעתה אמנם ק"ו אם נקבלת המסר שהוא מדרבנן כדמוקי לה הירא"ף ז"ל אפי' פרו' זלתי' שיש לו לחוש למסר הואיל ולא אחי איהו דאפשר אנפשיה . כ"ס ב"ד דקונפי ואסורי דאורייתא אינון שיש להחמיר בזה יותר מקבלת המסר . וליכא למיפדך על ח"ז ז"ל מההיא דהרשב"א ז"ל וחולתו דאמר' אם נשבע ואכנסו העניות דהוא פטור כדאמין לעיל דר"ל דשאי שבועה דרשעני אמרינן מה לו לעשות וכו' דמעיקרא כשנשבע היה בדעתו לקיים שבועתו ולא נשבע לשקר בעת שבועתו ועתה ראה לקיימה ולא מצאה ידו אבל הכא ב"ד דאין ז"ל דקבל עליו במסר אם לא יפרע לזמן פלו' ולא אחי יש לו לקבל חרמו ולהחירו דהוא אפשר אנפשיה דהוא ליה לאסוקי דרעמיה ולאחמוי . ויש לו להביא ראיה לדברי א"י ז"ל מהי' דאמרינן במסכת פסח (י"א ע"ב ע"ס) דמי ששבע עצמו אם לא יעשה דבר שאינו בידו שהוא צריך הפיה וילפין לה מנרוי של יהודה שהיו עצמתי' מונלגלין בארץ מפני שאמר אם לא הביאנו חלין ומעלמי לאבי וכו' ואל עליו הדיו מפני שלא בידו להביאו שהרי ביד יוסף היה מסור או מעוס אריה וגנני כמו שפירש רבותינו בעלי החיטוטות ז"ל ולענין שבועה ק"ל השבע על דבר שאינו בידו דהוא לה שביעת שוא ואינו נוקם . וא"כ נמצא העתה שהשבע לחבור לחבור לפרוע לזמן פלו' גם כי לא התנה והוא ליה כפי ששבע על דבר שאינו בידו פטור הוא אשכנעמיה . אבל מי שקבל על עצמו נדוי על דבר שאינו בידו צריך הפיה כדאמין על כן כתב א"י ז"ל בדרון ירידה דאורח האיש צריך לקבל עליו חרמו . והגם כי מאלו להרשב"א ז"ל שהוא אומר גם שהשבע עליו בגדיו לפרוע לזמן פלו' ואפי' העני ולא מצא במה לפרוע שאינו חושש לדיו דפטור הוא מזה אונסו . פ"מ בפני דאורייתא יש להחמיר ולענות לדעת המחמיר :

והגם יש לומר דב"ד נס להרשב"א ז"ל נמי דראובן זה יש לו לחוש לאיסורו ש"כ"ה הוא ז"ל בחשבותו דהעמה וח"ל פ"מ אם עבר יומיו חל עליו מדיו ואם אין לו שום דבר לפרוע ואפילו כסות אטום הוא ופטור וביים בה הכי ואם היה לו שום דבר לשום לב"ס שאז חל עליו הדיו ופחותו י"ס יש להחמיר כדורו ב' וכו' . וראובן זה לפי הגרסה לא בא לידי עדה זו שלא נשאר לו בביטוח כלום לא כסות ולא כלים כמו שהאנה הרשב"א ז"ל ואם יש לו בביטוח איזה דבר אין שיהיה אין יהיה פותח לו לעבור את מדורו ולהחמיר איסורו ובכל יום ויום הוא ממייב לפרוע ולתת ולקיים הסדר שסדרו ר"ל לבצע חובו . וליראת האריטות די בזה לפי קוטב זה :

ו ולקוטב שמי אשר בנה עליו הארון יסור ההיחר בחלוקה אשר חרש מחור משא ומתן של הלכה . ומעדיין בדברי רש"י ז"ל לעשות חלוק בין מילתא דשכיחא עובא ובין מילתא דשכיחא ולא שכיחא . והביא הארון ראיה מהא דאמרינן (מדרס ס"ה ע"ב) דאין פוחמין בגולר אבל פוחמין בעניות וכו' . והביא דברי מהר"י קארז ז"ל והראה בזה הארון כמו בדיוקס . מדבש נעטיה לפרע מחוקים . אמינא בזה חיליה דמר יכשר . וכו' וי"ס . ואפריש נעטיה למר רעביד בזה מילתא דיוקא בחר דיוקא . וידענא דמר עובינא דחסימי . כר' נתן דנחית לרינא לעותקא . ואין דעתין קלימא ולא יכילנא למידק כסדן הירוקא . ומודי' דהנמא דמר שמירא ורילן נמא דהירקא . וידענא דנעטיר' דחיו מר מילי דילן דיימא חזו להאי זעירא מרבין אלא מעשרנא ליה חורפא והוא מעשר לן מחקא . ועכ"ל בזה סלכתא דקאמר מר לעיטבד פלוגתא בין שכים עובא ובין שכים ולא שכים מעשרנא פלו' ומתפכח בנכות' דנעטאכ' אימי

לחבריו בזה דבר והוא אינו ממייב לו כלום אז הוא נאמן לומר לאו כוונתי ואפי' במילתא דליח בה דררא דממונא . וכן כתב א"י הר"ש בן הרשב"א ז"ל בחשבותא אחת על מעשה שהיה מראובן קבל עליו שבועה וחרס שלא יורא אשמו למדינה אחרת כי אם ברצונה ואם רוצה הוא ללקח והיא מילתא שהיא ממייב לפטרה בנט כריחות אחר שיפיע לה כחוצה משלם ולא יענה עליה בחשבונו שום דבר מבגדיה ותכשיטיה ואפי' ראה הכעל לגרס אשמו המחר' ולא יך למקום אחר אלא עדיין רצונו לעמוד במקומו . והשיב הוא ז"ל ח"ל ולענין הטענה הב' דהוא נ"כ כוונה לשון השטר מוכיח כן שלא קבל אלא כשצוה להעתיקם והיא אינה רוצה שלא יחייב מן חובו קבלתו לגרס ולפרע ולא יכניס בחשבונו וכו' . והנה הפרעון לא תלה אותו אלא בחיוב הנדרשין . אבל כל שאין שם חיוב הנדרשין אין שם חיוב פרעון . וכל שיגרס מצינו בלא חיוב לא יחייב לתת כי אם לפי הדין לבד לא כפי השבועה לפי שאינו מושבע בשלשון השטר ועוד דבר זה . וזה מחברר כפי לשון השטר ואפילו היה אפשר למספק בלשון השטר והוא שכן היתה כוונתו נאמן הוא שהרי כשאמר ממייב איך ממייב מן הדין אלא תפחת השבועה והחרס וארס נאמן על סמך כמאה איש עכ"ל ז"ל . יא' לו מדבריו ז"ל דברב' שאינו ממייב לחבירו מזה הדין רק מעל קבלת השבועה והחרס יכול הוא לומר לא היתה כוונתי וכו' אבל צריך שיהיה בדבריו אפשרות למשמעות הכוונה ההיא היתה אומר שחון אלים שכן כתב ז"ל ואפילו היה אפשר למספק בלשון השטר והוא שכן היתה כוונתו נאמן וכו' משמע דאין נאמן אלא אם היה אפשר למספק בלשון השטר לשתי משמעותות דאין נאמן הוא לומר למשמעות זה היתה כוונתו . אבל אם הוא לומר שחון לומר שחון לו שום אפשרות בגדרו ובשבועתו אינו נאמן דלאו כל כמיניה לומר כפי . וכן פירשו המפרשים ז"ל ההיא דתנין גדר במסר ואמר במתנו של י"ו וכו' דצריך שיהיה אומה המקו' קורס לחמנו של י"ס אשר אלא לא קור בחורו מעוס לאו כל כמיניה מעוס לאו כל כמיניה לומר לזה היתה כוונתו שאין אוליין בגדרים אלא אחר לשון אפי' אותו מעוס וכ"כ הרמב"ם ז"ל בה"ג דגריס פ"ב :

והשתא דאמינא להאי נהירנא ונהירנא ונמירנא לההיא דמהר"י ז"ל לב זלתי' שביב כ"ח ממנה ראו' ל"ד וכחכת עור דנדר' מ"ס מהי' דמהר"י בן לב ז"ל . ולפי חלישת הענין אמנם דק"ו פריכא הוא דאיכא לפלוגי בין ל"ד לההיא דמהר"י בן לב ז"ל . לפי שאותו הגדון שמתעסק בו מהר"י ז"ל לב הוא במה שמייב אותם השותפים עצמם זה לזה ולא במה שהיה להם שום חיוב זה על זה מן הדין וכשאמר ממייב אחר מהס לחבירו איך ממייב אלא מזה קבלת המד והקונס דהא דמיא לההיא דהוא ז"ל דכתיבנא לעיל וע"כ כתב הוא ז"ל דאמין האחר מהס לומר לזה היתה כוונתי ולא דמיא להאי דהוא ז"ל ה' משמעות שיש בלשון אותו שטר שבייחא וע"כ יכול לומר האחר לחבירו דאעמא דהכי נדרנא ר"ל כפי משמעות אותן הדרך לאותם דריכס המוכני' בלשון השטר ונתן לנו רבי' ז"ל טעם נשבע בזה שאין להחמיר בממון הקל יותר מבגדיו לומר מאחר דממנו זה שאלה ממייב בו אינו מן הדין אלא מדר' ובגדיו ק"ל דנאמן ארס וכו' . גם בממנו דאחי ממנה מדרא אין להחמיר בו יותר מהגדר אבל בממונא דאחי מחמת דמא וסוקף עליו נדרים ואסרי' בזה אפי' על דעת מדיו גדר ולא כל כמיניה למימר דאעמא דהכי מדרנא . וזה המובן האמתי שיראה בפשטות דברי רבינו בן לב זלתי' :

ואני הנני הולאתי ובקשתי ומלאתי ח"ל החלוק בזה בדברי רבינו בן לב זלתי' שכתב בחשבותיו ח"ב סי' כ"ב ח"ל דשאי כתובה דעליה דידה רמיא מתקנת רז"ל והל' כחוב נמור ואע"כ שיכפוא לגרס איני נפטר ממנה כדאמין . אבל מה שהוא התנה מצינו וספדו וקבל על עצמו שלא לישא אשה אחרת שלא ברשות ב"ד יראה דמיא למימר דאעמא דהכי לא נשבעתי וליכא למימר נסתחפה שדה סהרי לא היה ממייב לקבל עליו או כיסוי הכסף וכו' קבלו דאעמא דאומא כי הא' עכ"ל ז"ל . הרי לנו בבירור שחילקו והוא ז"ל בין דבר שהוא ממייב בו מן הדין דהיינו כתובה דלאו כל כמיניה לומר לזה טוונתי . אבל בדבר שאינו ממייב בו מן הדין אלא מדר' קבלתו יכול לומר דאעמא דהכי לא נדרנא :

ועוד חשבה אחרת מלאתי לרבינו ז"ל לב עצמו ח"ל מחשבותיו כלל ה' ח"ל ובר מן דין ובר מן דין לא דאמי' ההיא דקרבן לענין שבועה דההיא דקרבן הוא דבר דש"ך לחאריני מעול' לא עלה על רעת לומר שהוא נאמן על עצמו יותר ממאה עדים שהרי הלכה רווחת היא שאין פוסלין אותו לשבועה ולעדות כשי עדים עכ"ל ז"ל . והנה הפענין יראה בנקל דההיא דקאמר בה ז"ל לא היה ממון הקל וכו' . ואמין לו גר לאו כוונתי פירושה הוא כדפירשהו דהיינו בדבר שחייב בו עצמו לחבור מדר' מדיו ושבועתו דהוא נמי כדברי' שבינו לבין קוט וטקי האי חסוב' דידה דכתבנא בנחריית' במילי דחייב לחבור מדר' הרין . אבל אם נגרס ההיא כדפירשהו מר דהיא משמעות' בכלל'מילי ר"ל גם בדבר שה' ס"י לחבור מדר' הרין חקש' הא' דאיימא' בבחריית' אקמית' :

עלה בירית לוי דרנתי כי דראובן זה עדיין הוא עומד באיסורו ואינו מותר בבשר ויין גם כי העני דהוא אפשר אנפשיה בדלא אחי . וכן ובר מן דין אחינא עלי' בדינא אחריני כפי עניות דעמי דהא דאמרינן השבע לחבור לפרוע לו לזמן פלוני והעני שהוא פטור . י"ל בזה שהוא פטור מדר' אונסו אבל שבועתו עדיין קיימת ועומדת ואם ירדיו מנאן ולפכא מייב הוא לקיים שבועתו . כמו מ"ס ה"א"ש ז"ל בההיא דכתבנו לעיל משמו שמיס בם הכי מ"מ עדיין הוא מוחזר ועומד בשבועתו כשמתעורר ורמי' נשבע מית (ס"ד)

איתו כמסקל. ולא שכתב לה סמכתא לא במחית' ולא במגד' ולא בספרי' דכלהו פוסק פסקא ז"ל. אבל כאשר שמענו מפי רבות' כן דרשו כל דברי המפרשים ז"ל דין לנו בכל מילי רק ב' חלוקים אונסא דלא שכיח' דאמרין עליה דאונסא דאמרין עליה ללא אונס' הוא דהו"ל לאחטוי' ולא אחרי דאיתא בכלהו דוכתי בתלמודא ובדברי המפרשים ז"ל.

איברא שהחוק הזה ר"ל אונסא דשכיח' עובא ושכיח ולא שכיח מאלוהו שגשגוהו ר"ל בעלי החוסמות הביאורו בריש גס' כתובות לענין נטין בלבר דאמר' החס (ב' ע"ב) תרי לישני לרבא בלישנא קמא דאמר' רבא ולענין נטין אינו כן אלמא קסבר רבא אין אונס בניטין ואוקמין דמכר' דנפשיה קאמר וטעמא הוא משום לנישות ופרולות. ובלשנא בתרא דאמרין (שם ג' ע"א) איכא דאמר' אחר רבא וכן לענין נטין אלמא קסבר רבא ש' אונס בניטין ואשכחא סתמא דתלמודא בפ' השולח (ל"ד ע"א) דקאי בלישנ' קמא דרבא דאמר' החס המור דאמר' אי לא נסיבנא עד תלתין יומין לאו ביטא כי מעו תלתין יומין אחר מיערה קרמא ואסק' אי משום אונס אין אונס בניטין. ובפ' מי שגזחו (ע"ג ע"א) מסקין איכא דאמר' החס הרי זה נישך מהיום אם מתי מחולי זה ונפל עליו הבית וכו' אינו נט וטעמא משום דאונס הוא דאמר' בתר הכי הוה נכר דבין ארעא ממכרה קבל עליה כל אונסא דמחילר וכו' אנלגל מילתא ואחי לקמיה דרבא ואמר אונסא דלא שכיחא הוא ומיית' דא' ואכלא וכו' הבית וכו' הכה רבא עמא משום טעמא משום דאונס' דלא שכיח הוא והוי אונס ואפי' בניטין והכא קאמר רבא בלישנ' קמא דאין אונס בניטין אפי' באונסא דלא שכיח כדמכח' סוגי' דשעמא ודירא בזה ז"ל וז"ל ואומר ר"י דשליש עיני אונס הם דאונס דלא שכיח כלל כההיא דמי שגזחו דאמר' בין דאמר הרי זה נישך אם מתי מחולי זה בין אם אחר אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית וכו' דלא הוי נט אפי' לנ"ק דרבא דאמר אין אונס הכא ש' אונס דלא שייך החס לתקן משום לנישות ופרולות דלעולם לא סברי לטעות דנפל עליו הבית כיון דלא שכיח כלל פרולות נמי ליכא למישך כיון דלא שכיח כלל שיעשה כן ואונס דשכיח כגון ההוא דפסקא מעברא אפי' ללישנא בתרא אין אונס דאי בעי ליה לאחטוי' וכו' אבל אונס דשכיח ולא שכיח בזה פליגי תרי לישני דרבא והלכתא בלישנ' קמא דרפי' עכ"ל ז"ל. הכה מבורר מדבריהם ז"ל שאין לחלוק בין אונס' דשכיח עובא ובין אונס' דלא שכיח אלא בענין הנטין בלבד :

וראיתי דברי האחרון הגעתי' רבים ושלמים להולית מכה הדיוק והפלות מדברי רש"י ז"ל דהיה דפסקא מברא דאמרין כס שאני מברא דהאי אונסא דשכיח ולא שכיח הוא אבל אונסא דשכיח עובא הו"ל באונסא דלא שכיח :

ואני האעיר לפי דעתי התלפס אומר כי מדברי רש"י ז"ל אדרבא איכא מסתברא לנ"שעמא מניה דההוא דפסקא מברא היינו טעמא דשכיח עובא ובוראי כן הוא האמת וטבע הענין מחייב כן מאחר שרילות המעברא הוא לניחא פסע עומדת מלך זה ופסע עומדת מלך האחר איכ' אונס זה שכיח עובא הוא יוצא מכל מילי דשכיח נס יוצא מהעניות דאמרין בה דהיא שכיחא עובא דאמרין רחוק הוא להיות העשיר עני מהמעברא להיותה עומדת בצד האחר שכן ריליות חמיד פסע מלך זה ופסע מלך זה. ולשון החס' ז"ל שכתב לעיל מוכיח כן שכן כתב ז"ל ואונסא דשכיח כגון ההוא דפסקא מברא וכו'. אבל באונסא דשכיח ולא שכיח וכו'. איכ' חלוקה ראשונה מדברי' היא שכיחא עובא דאמר' בתרייתא אבל באונס דשכיחא ולא שכיח. מכלל דקפייחא שכיחא עובא. וגם מלשון התלמוד י' להוכיח כן דאמר' החס בפ"ד נדרים (כ"ז ע"ב) מ"ש מההוא דאמר לאו אי לא אחינא וכו'. עד אונס' דמגליא שאני ומעברא מגליא אונסיה. הלא חדאש איך התלמוד מנה בלשונו לומר שאני אונסא דמגליא. ולא קאמר שאני אונס' דשכיחא כמו שאומר במקומ' אחרים לנשך שכיח אפשר לפרש בו שכיח ולא שכיח. אבל לנשך אונס' דמגליא משמעוהו הוא נלוי ויכר לענין כ"ל. וע"כ החוסמות ז"ל עשו חלוק בזה לענין נטין ואמר דהיה דמברא אפי' ללישנא בתרא דרבא לא הוי אונס' דהיה ליה לאחטוי' :

ודבר מה שהאריך רש"י ז"ל בלשונו שכתב ח"ל ומעברא אונסא דמגליא היה דומיין דלא משתכחא בזהאי ניסא ומכניא ליה לאסוקא דרעמ' וילמא אסוק דרעמיה ואפי' לא חסנה מש"ה אי מתנה בזהאי זמן אחרין נמר ומקרי דהיה ניסא אפי' עכבו ש' אונס אבל בעלמא אי איתניס פסור עכ"ל ז"ל. והאזנה יראה כי רבינו הקדוש האריך ביותר ולפי הלל"ד בפ' דבריו ז"ל דסיק ומברא אונסא דמגליא היה וכו'. דומיין לא משתכחא וכו'. ר"ל לפי שזמנין לא משתכחא בזהאי ניסא וזהו דרך המעברא להכי קאמר תלמוד' דהוא אונסא דמגליא ר"ל ידועה ונפרסמת. והסוף ז"ל לתם טעם דבר ונמר דבהאי אונסא דמגליא דאמרין לבני האי גברא חדא מתרת' ומתויהו לסיכא חדא דמאחר דהיה מילת' דמגליא איכפי ליה לאסוקא דרעמיה ולאחטוי' והאי דלא אסוק דרעמיה איכו דאפסיד אנפשיה דודאי פושע סור בעלמא דלא אסוק דרעמיה מילתא דמגליא כי האי. ועוד אחרת דאמרין דלמא אסוק דרעמיה ואפי' לא חסנה איכ' נמר והקנה אפי' שיעכבו אונס אבל בעלמא לא. וזה מה שזכר מלשון רש"י ז"ל ואחרי פירושם בדברי רבות' בעל החס' ז"ל דהאי אונסא דמברא הוא שכיחא עובא :

וגם ראוי להשיב ב' ז"ל במדבר' נטין פ' מי שגזחו הביא חלוקה הנה עמא שגזח החס' ז"ל קמו פסע וכו' וכן א"ז הר"ש כן הר"ש בצ"ע עשה חילוק זה וס"ס בזה הדין בסוף דבריו ח"ל האונסין סס ג' אונסא דשכיח ולא שכיח ואונסא דשכיח ואונסא דלא שכיח. אונסא דשכיח בכל מילי לא הוי אונס' דהו"ל לאחטוי'. ואונסא דשכיח ולא שכיח בכל מילי אחרין נמי דהוי אונסא

כגון מחי' דר' נדרים (כ"ז ע"א) ותלם הוא לו נט וכו'. אבל בענין דאמר' כהאי אונסא (כתובות ב' ע"ב) אין טעמא אונס בניטין משום לנישות ופרולות וכו'. ואונסא דלא שכיח כלל בכל מילי אחרין דהוי אונסא עכ"ל ז"ל. וכן כמה פוסקי' ז"ל הביאו חילוק זה ואין להאריך לביאר דבריהם ז"ל. דלאו גברותא היא למעני' נכרי ובוראי דכל הדין רבנא דאמר' דאונסא דשכיח היינו דשכיח עובא מדקא דאמר' בתנייתא ואונסא דשכיח ולא שכיח דאמרין לעיל : **וכדי** להסיר כל פקפוק מהלב בדבר זה איכא מ"ש הר"ן ז"ל בלשונו הלא שכן כתב בפ' הסוניה הדין דפס' נדרים ח"ל אונסא דמגלי' שאני כלומר כיון דשכיח עובא הו"ל לאחטוי' וכו' עכ"ל ז"ל. וכן במס' נטין בפ' כל הנשך כתב ז"ל על האי דמסקין ה"ף ז"ל ושמענין מנה דהלכת' אין אונס בניטין כתב הוא ז"ל ו' מיה אונס סס. אונסא דשכיח עובא ואונס' דשכיח ולא שכיח. ולא שכיח כלל. אונסא דשכיח אפי' בממון לא הוי אונס' מדירי' לאחטוי' ולא אחני כדמכח' בריש כתובות. ואונס דלא שכיח כלל אפי' בניטין עומדין ביה שעתא אונס וכו'. אבל באונס דשכיח ולא שכיח הו"ל דאיתא פלוגתא בין ממון נטין וכו' עכ"ל ז"ל. הכה המורה אשר בקשנו עליו מאלוהו לפסוק אלו שלמה חסיה משכרתו מה עוב דא' ומה עוב ממנו דבש ומלכ חסח לשון ז"ל. מכל הדין מילי דאמרין בשם הדין רבנא דאמר' ח"ל דלא עדיין הוי פלוגת' דאמר' מר ואדרבא כל עוד דמילתא שכיח' עובא אחרין דהו"ל לאחטוי' ולאסוקא דרעמיה :

ועד בירינו מקובל זה השני בליד דראובן זה היה לו להחמ' על סגני' דהוא מילתא דשכיחא וכ"ש דהוא שכיחא עובא וכיון דלא אחרי איהו דאפסיד אנפשיה ומס נס עתה אם דאובן זה עדיין ש' לו דרך להסיר עליו חוב וכו' אם ש' לו איזה דבר בעמיו חובו דבכל יום ויום הוא בקוס טעה לפרוע לב"ח כפי אשר הוכחנו בקוסב הראשון ולע"ד נראה כי הוא אסור כדבר ר"ן כפי אשר נדר עליו ובכ"ז והעניות לא הו"ל אונס דהו"ל לאחטוי' ביה ולהעלותו על נס :

ומעתה נבוא להחיה שהביא הארון ממנה רחיה דפוחין בשניות וחבאת בזה דברי מה"ר קארז"ל. ואני האעיר בקליפות דעתי קשיא לי בטוה עובא דהכי מר מיית' רחיה מנה דאין הגדון דומה לדאיה דר"ד הוא כפי' שדר למכור על מה שהוא חייב לו מן הרין דעל דעת חכמי' נדר ולא כל כמיניה לומר לזה סוגי' ולזה לא שכיחא כמו שחכמי' לעיל. אבל מי שדר ואמר על עצמו לחסור איסר על נפשו ק"ל (כריתות י"ב ע"א) דאמאן ארס על עצמו כמלאה איס. וכן כמה סוגיות איתא בין האי להאי דהאי מחירין לו דרו בפסח ומרעה והאי אין מחירין לו אלא בפני חכמי' ומדעת חכמי' וטעמא משום דעל דעת חכמי' נדר ופסח דיריה לאו פסח הוא ופסחו יסיה סבור לפי שדר על דעת חכמי'. אבל מי שדר לעצמו נאמא לאחטוי' ליה פסח סוגי' דסי' חנן (נדרים י"ח ע"ב) סתם נדרים להחמיר ופירושן להקל כמו שפירשו המפרשים ז"ל אבל ל"ך שיהיה משמעות פירושן כנשך נדרו כמו שכתבנו למעלה וע"כ כשכחא לפסח פסח להאי גברא למשרי ליה דר' השנו ר"ל שמה אטו אומרין לו על איזה דבר שגלה בדעתו בשעת נדרו שמה לא כיוונה והוא אומר אליבא דהאי לא דרנא לעצמו נאמא אלו מעבירין אותו שפחמנו לו פסח שאני אמת. וע"כ אמר ז"ל שאין פוחין לו בפסח דבר שחפשי לומר בו שסס אם ה' בא על דעתו בשעת נדרו לא היה מציא מלידור דהיינו בטול דשכיח ולא שכיח שאני מלוי חמיד כגון חולי ומתה וכו' ולא דנס אם יאמר אמת הוא שלא נדרתי על דעת ק"ל לאו כל כמיניה דלא אומרין שמה עלה על דעתו דבר זה ועכ"ל נדר שיהיה אומר זה האיש שמה לא יבואו אלו הרבנים לעולם ולא היה מציא מלידור. אבל בעלי דשכיח עובא כגון מי שהירי את עצמו מהנאח אחרים או הייר אחרים מהנאח בזה אמר' דפוחין בעניות דשכיחא עובא דאין סהדי דקושקא קאמר דאלו עלמה על לב העניות בשעת נדרו לא היה מדיד את עצמו מהנאח אחרים כס אם יפני או יירד אחרים מהנאח כס אם יפני דלא אחרין את מילתא אפסר שכתב לדעתו ועכ"ל נדר דמער אחר שמה לא יבוא הדבר דהיא שכיחא עובא ואינה על דר האפסר אלא קרובה לודאי ואיכ' אן סהדי דאלו בא דבר זה לדעתו בשעת נדרו ה' מציא מלידור וע"כ פוחין ביה. וזה מה שפ' הראש"י ז"ל על מחי' דחתינן (שם ס"ד ע"א) וצור א"ר אליעזר פוחין בגלגל ומכמס אסירס. פי' הראש"י ז"ל וסמך' אומר' דעמא דמרעה משום שני' מרעה נעקר סגד מעיקרו ובדבר שאני מלוי אינו נעשה נדר טעות מעיקרו כי בשביל זה לא היה מציא מלידור כי ה' סבור שמה לא יבוא דבר זה לעולם עכ"ל ז"ל :

המבואר מהדברים אלו דלגבי המיד את עצמו שייך למימר ביה האי פלוגת' דשכיח עובא ולא שכיח עובא דהיא אפי' קשט' קאמר דלא אסוקא דרעמיה דהי אסוקא דרעמיה הוא מציא מלידור וז"ל כדרי טעות עס הכלל שיש בדידו דמאן ארס אלא עמא וכו'. ובהאי אפי' שכתביל דבר זה דלא שכיח עובא לא מציא מלידור דהיה סבור שלא יבוא לעולם ולא כל כמיניה למימר אלו היה בא דבר זה לדעתו לא הייתי נדר עס הכלל שיש בדידו דאין ארס נאמן ע"ע אלא בדבר שיש לו הוכחה בדבריו וכל זה הוא בשביל שלא נחמסר על נדרו מעיקרו. אבל אם נחמסר על נדרו מעיקרו מחירין לו כמ"ס דרפ"כס ז"ל פ"ו מהלכות שבועות קמו וכו' וז"ל בהנאח האר"ז ז"ל :

אבל כ"ד שדר לאחרים על מה שהוא חייב להם על דעתו נדר ועל דעתם נשבע וכו' לאחטוי' וכו'. מאי אית לן למימר כדאמר מר דבמילת' דשכיחא עובא אן סגד' דלא אסוקא דרעמיה וכו'. מהאי טעמ' ניפסא נסייבס דה"ל פושע בעלמא דהוא ליה בשעת נדרים למרעה נפשיה ולאסוקא דרעמיה כל מילי דשכיח וכו' שדכישי עובא ואי לא אסוקא דרעמיה איסר דאפסיד

חומ המור הראשון שאדה

שילחם שלא נקרה את הכשר או שלא עשה ויכולו בזה אין למעך עליהם לאכול דבר איסור על פיה ולפי' כאשר נחנה י' מן העץ אשר טרם עליו ית' לבלי חכול מעט לא היה לו לאכול ע"פ האשה וכן ה' חמשתו ית' אליו המן העץ אשר צויתך לבלי אכול ממנו אכלת אשר שדעת והכרת אותו שהוא עמלו אשר צויתך עליו לבלי אכול ממנו והוא השיב לפי הקדמתו המנוחת אללו בטעות ואמר האשה אשר נתת עמדי להיחה אפרופא עלי במאלל ופשתה היא נתנה לי מן העץ ואני' שיהיה כמותו בו ית' ס' וע"כ הוא ית' כשהענישו אל' כי שמת לקול אשתך שחול' כי שמת לקול אשתך בדבר הדוע' לך חיסורו וי' ש' בחרב בעל העקדה ז' לפי שמת ומדברי הרב בעל חולדות יתקן ומדברי אלה בזה אלו הפסוקים נכונים והוא יתברך יאיר עינינו במאור תורתו אכ"ר . העיני' שלמה דוראן ס"ט :

עם היות שזאת החשובה נכתבה לעיל ס' ל' שיתיה כאן בשביל מה שנחתרם בה :

שאלה מה שאלת אדוני מורי ורבי נר"ו . הארכתני לשאל מעמכ"ת ראובן ושמעון לקחו מעות מהעכו"ם ברבית לזמן ששה חרשים אם בחור הזמן עמד ראובן ואמר לשמעון חן לי חלקך וכשיבוא העכו"ם אחן לו חלקי וחלקך וגם הרבית בעדך אחן לעכו"ם ונחלה שמעון וגמ' לראובן המעות ובה זמן העכו"ם ובה לבנות חובו עמד ראובן ואמר לא אחן חלקי בלבד ברבית והרבית אשר עלה על שמעון אינו טחן לפי שיש בו דר' רבית ולא לקחת המעות של העכו"ם אלא מיד שמעון ולאחר שהם בראשו עמו חרש ובה לבוא על זה כב"ד ועדיין הם עומדין עד שחשיבני על זה אם יש לך רבית והדין עם ראובן משני פנים אחד מצד מה שקבל המעות מיד שמעון ולא מיד העכו"ם . ב' לפי שהמעות הם כבר בראשו שמעון כמו חרש לו הדין עם שמעון . ועדיין אני מיתל לבכור תורת אדוני ומורי ומשוכנע הרמחה כי שם בינו וכו' . וכן תהיה דקדק :

תשובה שאלה זאת היא מילתא דפסטי' ובריה כביעתא בביתא רהדין הוא עם ראובן בוראי אחר אשר לא קבל המעות אלא מיד שמעון והדין הזה הוא מבואר בעי"ד סימן קס"ט וז"ל ישראל שלח מעות מהעכו"ם ברבית וכו' . והסוף עוד לומר ואפי' העמידו אלא העכו"ם ואל' העכו"ם חנם לישראל זה והפקד ואני חתמה עמו שיתן לי רבית וקחן אסור רבית דקבל מיד ישראל נראה כמותן רבית לעכו"ם בשליחותו של ישראל וכו' . וי"ש בזהו זה שלא חרש פני העכו"ם ומה שעשו עשו בניהם רה"ל רבית של ישראל ממש שאין לו לראובן לפדוע כלום מהרבית של עכו"ם ושמעון הוא שביד הרבית לעכו"ם . אך חתמה י' לו על ראובן חרשומת דברים לפי העקס ב"ה אם הוא עשה לו הרב' הזה בערמה מעיקרה שהיה יודע את הדין ורמיה אותו לתת לו המעות של הקרן מידו ויהיה הוא מתעסק וטעם וטעם בזה המעשה והוא יפדע הרבית לעכו"ם אין לך רמאות והיחול יומר מזה ואם ירצה ראובן לעשות חסד ואמת לאחר אשר יפדע שמעון הרבית לעכו"ם השיעור ההוא אשר נתן לעכו"ם יתנו הוא לו במחמת חנם דרך דקדק ומסד ובהו קן חן לו חן שמים וכן הבריות . וכן ז"ל רחמי' לעורר אחכם על דבר אחד ויהי' שאל ראובן ושמעון הנו' כשלקחו המעות מהעכו"ם ברבית נעשו שאלו לעכו"ם והוא ערבינם קבלנים ובערבותם מנהג העכו"ם שהיה שאלו רוח חסות שאין אחד מהם יכול לומר לעכו"ם כשיבצענו בעד חבירו לך חבא את חבירי תחלה בעד חלקו ונמצא שראובן זה היה העכו"ם יכול ליפדע מעט כל האוב והרבית הנו' לפי זה חייב הוא לפדוע כל הרבית לעכו"ם שאינו מורע בעד שמעון אלא בעד עצמו שהם אם לא קבל הקרן מיד שמעון הנו' והיה מפסידו וחוללו היה הוא חייב לפדוע לעכו"ם הכל קרן ורבית ומה שלקח מיד שמעון הקרן להל' עצמו עשה מה שעשה אל' בעד עצמו הוא ונתן הרבית לעכו"ם ולא בעד שמעון . וכן ז"ל אם ראובן ושמעון הנו' היו שותפים שניהם לשאת ולתת ולקבל חובות באחריות שניהם והביאו המעות ברבית מאת העכו"ם וחל"כ עשו חלוקה ואמר ראובן לשמעון שישאר המעות אללו והוא יפדע את הרבית בוראי הוא חייב לשלם ולפדוע לעכו"ם כל הרבית מאחר שבשעת קבלת המעות היו שותפים וכל אחד מהם היה ערבן קולן במכירו שכן הדין שכל אחד מהשותפים הוא חייב בכל האוב שיעלו מאחרים ע"כ . נאם שלמה דוראן ס"ט :

שאלה מה שאלה. תורה היא וללמוד אני צריך יודע רבית דרך יסון אור בענין ראובן שהיה הולך דרך ארצה בלב ים וכשראה אותו שמעון שהיה הולך דרך ים פסד לו פקדון להוליך אותו בידו ובהיותו בדרך שמעון שארש משעט' בים נכנסו למקום הנקרא אלוקל ופחד יהודי משמות ארש כנכור וירד מהספינה והוריד הפקדון בידו עם רכותיו והלך דרך היבשה לבו'נה ובלכתם יאלו עליהם שולל' ושלו הפקדון הנו' עם נכסי הפקד הנו' והדרך ההוא הוא מסוכן ביותר וכל שירא שהיה הולכת באותו דרך היתה נשלת לפי שהדרך מסוכן ביותר ושמעון הנו' טוען על ראובן הנו' שישע בפקדון לפי שלא פסד לו הפקדון אלא להוליכו דרך ים ויש נתן לו רכות להורידו ואל' שגולד לו אונס לפי ששמעון שארש משעט' בים זה אינו אונס לנפשו ואפי' שפיק ספק אחיין ספק לא אחיין ואח"ל אחיין ספק יאונס אונס ספק לא יעלו אונס . וא"כ כס' ששעה בשל כך יעשה בענין הפקדון ואדרבה ראוי להחזיקו לו טובה על שרצה להליל הפקדון כפי שרצה להליל את מעוטו הנה המפקד טוען ואומר כי הנפקד מ"מ הוא פושע דה"ל להניח הפקדון באלוקל' ולא היה לו להוליכו משם לבו'נה דרך יבשה כי אותו דרך הוא מושב למסע ובראי' שכלכנו באותו דרך לא ה' יעלו

מד מה מו מז מה המשורש

ופשה פשעה נמורה . יורט מורט הדין עם מי ושכרו מן השמים . ושלס' על ישראל ועל רבן וכו' . למח מן החכם השלם הדין נמורה' שלמה דוראן נר"ו :

תשובה את קולך בני שמעתי מחלך בן אליהם חיים ועלך עולם ושם לבי ירגל כבוד . לכאורה נראה כי הנפקד הזה מעניו הם מו"ס ונכוחים במה שהיריד בידו הפקדון עם נכסיו מחמת פחד השמורה האמר בשאלתך ובהו קיים מצות ואהבת לרעך כעך ומצות השבת אברה . אך חתמה לפי דברי השלם שהדרך מהאלוקל לבו'נה הוא ממוקם בסכנת למסע ואין ספק בהסכנה והללו היא בדרך נס הנה קלקל מעשיו הראשונים אשר עשה כי פושע הוא בעצמו ובאחרים ואין ברנלי' דעא קרין ביה שהיה לו להסתין באלוקל יעם מסכר עד שיעל דרך ים ואם ראה להלך מהרה אחר שערך הוא מיתוק בכו' דים ולמסע' ונכסיו לא היה לו להולך הפקדון בידו כי היה לו ליתן ביד איש נאמן באלוקל אפילו עכו"ם אם ידוע הוא בנאמני' היה לו להניחו אללו . ואין להחלל עליו ולומר כי כסם שעשה בשל כך עשה בשל המפקד . משום דק"ל הנפקד שהיה הפקדון במקום שאינו ראוי לו ועצב משם או אבר אפי' נאם שם כגון שפלה דליקס ושרף כל הבית הרי זה משע וישל ואפי' שהיה הפקדון עם שלו אם חס הממון ראוי לשמירה חייב כי בשלו רשאי ואינו רשאי בשל אחרים . ויע"ש בעור ח"פ ס' רל"א . ולפי' אם הדין מהאלוקל לבו'נה הוא במקום סכנה כדברי השלם הרי הנפקד פושע וי"ב בחשונ' הפקדון כך נלע"ל והוא דבר מביאר . והוא ית' יחזיק במעוק בני תורה ולתעורה כפי רצון לב אביך זה ילך . שלמה בר' נמחז'ה :

ענין מה שאלה למורי והדיוני מערת לראשון בבוא החכם השלם האמר העניו המאמר בכל עניינו כמח"ר שלמה דוראן נר"ו . מהלעיר הכא בחתום מהפקד בשלם מעכ"ת . ילמדנו רבינו על דין אחד שכל ילדינו מדיי הערפיות . בהמה שנקרע הכשר שבין הללוטו שלה והעור עדיין הוא קיים והקדע היה יומר מטפס בחורך הלעט מהו מי אמרין לא אסרו הכמים אלא בשר האופה את הכרם והוא מה שרצה מן הכרם שהשבת פורע ומוחל' שיעריכים ועד החזה לפי שהבהמה כשאינו עומדת כוכר הכרם על אותו קדע והוא הנקרא כרם הנ"מ מה שפונה לרצף ולפיק אסרו . חתמה הקדע שבין הללוט' והוא הנקרא כרם החזונה לא אסרו לפי שאין עליו כוכר וכשרה . או דילמא לא שאל . וגם למ"ד הכרם הפנימי הוא הכרם עצמו וכרם החזונה הוא בשר האופה את הכרם מאי מי אמרין לא שנו דטרפס אלא בקדע הכרם אבל בקדע שבין הללוט' לא וכשרה . או דילמא לא שאל ע"כ :

שאלה מה וסיד שאלה אחרת למורי י"ש על ענין חלב הכרם שראיתי בכאן במח' מוסתאליס שהם אוכלים אותו והוא החלב שבין עובי הכיסות הנקרא בל' ערבי גלי"ד אלכרס ואמר לי שמי' ה"ר מצי ז"ל'הם הם אוכלים אותו להם ואמרת' ח"ו שהם טועים בלבם ותוליי' בדרם שהוא אסור ואסור נאמר איסורא דאורייתא והוא בכרת : ושאלתי לכה"ר אהרן יל' ואמר לי שהם אוכלים אותו מזמן ידוע עד שכל כהה"ר יהודה נקאווה זל"ה' ב'מי' החכם ה"ר מצי אביו ואמר להם שהוא אסור ותוליו הם מלאכל אמתם הקהל כלו הם אוכלים אותו בפומבי . וכשכא מעשה ליר' שהביאו לי הילדים מעט חבשיל מחסיות הכרם ורחמי' הרבה מחסיות כרם שהם כפיל' ומדונקים בחלב מיד עמדת על רגלי והלכתי אלל הה"ר אהרן יל' . ואמרתי לי ופ' חלב הכרם מותר או אסור אמר לי אסור מיד הרחמי' לו המחיות וענעו עלי ראשו ואמר טרמי' הם לאכול אמתם אני ואנשי' ב'מי' מנקרים אותו מכל וכל מיום אשר בא כה"ר יהודה י"ע ושתנו את החבשיל והביאורו ושערנו הדיק והמרק ומלט שהיה יותר מפי' על המחיות שהיה בהם החלב והשלקנים והשאר החרטום . וק"ת מבני ארם ההצויים קלרי ההכנה וספרע אפרו למע' השלבים אלו היינו שם אוכלים אותו שמסורת אחת שמסורת אחת מאבותינו . ואמרת' להם רבותי הנה מטאחם לה' ורעו מטאחכם אשר חפאל אחכם בשא אסור ועון הוא בידכם שהרי ברזי הערפות אומר ניקב הכרם טרבה לפי שאין לו דבר שיסחום אותו שהרי החלב שעליו אסור ואינו מוחס . הרי כפי' הוא אסור שהוא אסור ואם אחת שיש חלב בכרם שהוא מותר כדעמכם הילל' סוף מלכב פלו' שהוא מותר אבל הוא לא עשה חילוק אלא איזה חלב שכל הכרם שהוא אסור לא שאל הכרם עצמו ול"ש עובי ע"כ . ועכ"ז אני מקוה ומחכה תשובת אדוני הרמחה והלודיעט האמת מהקבד המשותק לראות פני האדון מורי יל'ו העיני' המזומן לעמ"כ ושלס' קב . יוסף כה"ר מרדכי בן פליה זל"ה :

תשובה אחרת זאת הכתובה בעבר הלו הניעמנו ושמחתי בה שפשה לרעמי נמנה כי ב"ת הוא בגדר השלימות והשלמה כי ה' ירלט ית' להחזיק במעוך להשיט ענין לטובה להסדיר לביתך מלא מכל טוב ולא חסות' נפשך לראכה חתן אמן . אח' אוריעך הבכיר כי שאלתך הכתובים בעבר הלו רחמי' וסיימתי בהם . ולפי הנראה לי פהם כי ב"ת עמד על דברי העור ס' מ"ו ולכן חממתי למאד מאד מדברך באותם דברים שעשית לשאלתך כמו שכתב בפני' ולכן לא רציתי להעמיק בדרך בניי אחר כדי ששמעו על דבריי אלה ותראה הקשו' שיש בהם באותם דברים שפעת' לשאלותי . אך חתמה מן לחכם ויחכם עוד הנה נא הולחתי לכחוד לב"ת הפי' האמיתי' שיש לפרש בדברי הקור זל' כפי דברי המשנה ודברי הגמ' וממילא תרע ומחביל הדברים כפי אמתתם והכל בקולר ובקנני מילין . כפי א"ס (פ"ב ע"א) חתן הכרם הפנימי שיקב או שנקרע רוב החזונה טרפה . ובגמ' (י' ע"ב) חז"ל'נו אמוראי' בענין פנימית וחזונה דקאמר פתמי' ר"י בר חמיה ורבה בר רב מנא הסופס את רוב הכרם . ופי' רש"י זל' במר הסופס את רוב הכרם קרום עב סעור

העובר על כל החלל וישט מן החזה ופד היריבים והכרס שקורין פאלאס מיעוטו נחצה בלעות החזה ורובו תחת אותו קרום ורוב החיצונה דקאמרה מחי' וזאים כמה יש מן הקרום כנגד הכרס אם נקרט בו בלורך עפס ובקטנה אם נקרט רוב ערפה ואם ממקום שהכרס כלה נקרט אותו קרום כשרה עכ"ל ז"ל. ונמצא לפי' לר"י ע"ה כל הכרס בכללה היא כרס פנימית דקאמרה מחי' ונקיבתה במשהו בכל מקום שחנקב בו. וכרס החיצונה דקאמרה מחי' הוא הכשר שאין קורין אל דרא"ע וריתו הוא בגדולה עפס ובקטנה ברובו וכפי זה אין לנו דוחין וחוששין בקריעת הכרס החיצונה אם העור קיים או אם נקרט כמו שיתבאר לפנים ב"ה ורבה בר רב מנה אמר כרס הפנימית דקאמרה מחי' היא מפנימה רעבה. ופי"ט ז"ל הכרס הרואה את הקרקע הנראה מיד כשפותחין את הבטנה להוציא שמיים והיינו דמפרש היכא דפרעו עובדי וטאר הכרס מה שהוא לרדי הבטנה מבאן ומבאן הוא כרס החיצונה דקאמרה מחי'. ונמצא לרבה בר"ה הכרס הפנימית שנקובתה במשהו היינו מה שגראה מהכרס כנגד הארץ והוא מה שפותחין כנגדו הטבח' וכו'. וכרס החיצונה שנקריפתה בקרע עפס היינו כל לרדי הכרס מבאן ומבאן שהוא תחת הלעות מצד זה ומצד זה. ואולם הכשר החיצון הנק' אל דרא"ע לדעתו לא בא בכתובים ואינו בכלל הטריפות שגנו חכמים כי פנימית וחיצונה דקאמרה מחי' הכל הוא בכרס' עמם. והפוסק' ז"ל נחלקו איכא מאן דפסק כרבה בר רב מנה ואיכא מאן דפסק כר"י בר חיננא. והרמב"ם ז"ל והעור ז"ל הם מהפוסק' שפסקו כר"י בר חיננא ואחריה' אנו נמשכין וא"כ לפי' לענין ל"ד הקרע שחלחלם בבטנה בין הלעות וכו'. הנה זה דרעט' כי בין הלעות אינו נקרא כרס החיצונה איכא דכ"ע שגס לרעת רבה בר"ה מה שהוא בין הלעות הוא בכלל בשר החופה את רוב הכרס ופ"י דר"י ז"ל דכתיבין לעיל וכן נאמר שהעור קיים הנה שהבשר ההוא שבין הלעות נקרט קרע גדול הבטנה היא נותרת. ומה שאמרנו מאחר שהעור קיים וכו'. לפי' שגס מלאנו ראיונו שיש בעור שום קרע אנו אומרים וחוששין שגס הקרע הנמצא בלוחי מקום הוא מצד מכת חרב או רומח ואם הוא כך שגס ראש אותו חרב או רומח נכנס לפנים וניקבו המעינים או הכרס הפנימית במשהו. וא"כ לידקוהו כבר הרשב"א ופאן דעמיה אמרי שאין לנו יכולת לברוק הנקבי' שהם במשהו וה"מ במקום זה שאין קריעת הבשר שבין הלעות אומר מחמת עמסו. אבל אם נקרט בשר החופה את רוב הכרס לרעת ר"י בר חיננא היינו כרס החיצונה דקאמרה מחי' דטרפותה ברובה וכדאמרן לעיל אין אנו דוחין בעור אם הוא קיים שהנה שהוא קיים הבטנה היא ערפה מחמת אותו קרע עמסו עממלם במקום שהוא וכל מחמת שגס דשגס ניקבו המעינים. וטור דבר רב זה והבינוהו וכו' ר"י לשאלתך הראשונה וכו' חזקין ומשכיל כי דר"י שאלתך אינו ודאי לחכם בראשי פרקים :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

שאלה מה שאלה החכם השלם יס"ד. למה נקראה לראובן זה כמה שנים ויש להם מהזרע מה שחננס האל ואח"כ נולד לה ענין היום כמו שני שנים ואיננו עם ששעיו פני כי חורה היא ולמחר אל לר"ך כי כשתקנה מביאה ראשונה לעבילה של מלוא יצא העור ארום כלו הוא דם וזאת העלונה חפזם שבענין חלב שעל המסס קאמר ביה ועטוס כרת עליו ובזעין חלב הרבוק לכרס קאמר אסור ולא קאמר עטוס עליו כרת לפי' שיש מחזיקין אותו ואינו אסור אלא לפי' המנהג למי שנהג בו אסור. עוד דקאמר הרבוק לכרס תחת ספריסה ש"מ שאין היברים אמורי' לאוסרו אלא משום מהגז ובזאתו שהוא תחת ספריסה דקא' משום מחזיקין הרבוק חליו אבל מה שהוא בין היברים בפנים לית מאן דאמר וק"ל וס"ט :

הכחות שוות. ובענין זה נפל הסתלקות בין הפוסק' ז"ל שיש מסס אומרי' כי כשהחזקה ג"פ עם בעל ראשון שהיא רואה דם מחמת חשש' שיהא אסורה עליו ויחייב להרשה ומנשא לב' וכו'. וכן לנ' ואח"כ חזרוק עממה ג"פ שפופרת כנזר בבדיחה והעטס לפי שאין כל האלגעות שוות וממא' עם בעל אחר לא תעריך לבדיקה בדבר חמור שהוא בר כרת ולכן מוטעב שחזרם ומחקן עממה ולא חבא ליד ספק כרת :

ויש מהפוסק' ז"ל שהם מקלין ואומרי' שיש להחמיר ע"י בדיקה זו של שפופרת גם ע"י ג"פ של בעל ראשון דהאי בדיחה דהאי בדיחה שחזרם מהראשון והשני והבדיקה תהיה לאחר ג"פ של בעל ג' אקולי הוא דאקולא נבה לנבי ב' ונ' דשרייה לאו בלא בדיקה. ואולם אם היא רואה לבדוק את עממה ע"י ג"פ של ראשון הרשע בידה. ונ' אגס' שפופרת הבדיחה אינם בהכרח העלעל עובד סבירי חא קמ"ל לבד ולא על גר ההכרח. ועל דעת זו סבירי א"י הרשב"ץ ז"ל בפסקי' נמ' דהה שנו. ולפ"י האשה הזאת אשר אנו בגין דידה אם הוזהרה ג"פ לראות דם מחמת חשש' ועל פי התנא' האומרי' לעיל יכולה היא לבדוק את עממה כפי הבדיקה הנ'. ואע"פ שהרשב"ץ ז"ל החמיר ואמר שהדינה לא סמכין אבדיקה דא' ללא בקלין למיעבדא כפי הראי' ופי' הוא זה שכינים עממו לבד בפסקא דכרת חא'. הנה רוב הפוסק' ז"ל הסכימו לעשות בדיקה זאת גם בזמנו לפי שאין בדיקה זו כחומר דברי' שאמרו עליהם ז"ל השתא דלא בקלין בזה דהיא מילתא בריאה ויכולת כל הנש' למעבדא ואין בה חכמה יחידה ולדעת זו הסכים ב"כ א"י הרשב"ץ ז"ל בפסקי' נמ' דהה שנו. א"כ בעלת נהון דיון יכולה היא לבדוק את עממה ואולם ל"כיה היא לעשות לה השפופרת של אבר על פי חסס בקי בענין וגם לר"ך לזכות עליה לעשות הבדיקה כפי דברי ר"ל שכן כתב הרמב"ם ז"ל (פ"ר מה' א"כ הכ"ז) וז"ל השתא דלא בקלין בזה דהיא מילתא בריאה ויכולת ודוחקת אחרו ער שיער המוך לזכר הרשע וכו'. וזכורא' שדבר זה לר"ך מחן ועין והשקפה בכניסת המכחל שיהא מניע עד מקום שהשגשג דם שג"כ אין כאן בדיקה :

ואולם אם אשה זאת נקטת עליה בדיקה זאת ורואה להחרפות ע"י חסס רופא מומחה כמו ל"ל הנה בעל ספר החרפות ז"ל החמיר ואמר דלאחר שהחזק ג"פ וכו'. לעיל שריך עין אס חוכל לסמוך על רפואה לשמש בלא בדיקה אפי' על ידי רופא מומחה. ויש מקלין ואומרי' דסמכין ארפואת רופא מומחה אם הוא חסס ישראלי. שאם הוא עושה לה רפואה מובהקת אליו ונפשה בה פעמים שלש שהיא עושרת דם וכהיה דאמרי' נאמן היפוא לומר קציע זה מומחה שפאח' בה ג' אגס' וכ"ס אם ראה מדבריה אשה שבעל נר דם וסמה ממנהרה הראשון שהיה מותרת לבעלה על פיו והוא ית' יודע כי כחבד העולה הזאת פזר קרטי' ורעדה ורוב עממותי הפסיד לחומר הנש' שבאנו בו ואולם הנונה לשמו ית' וגם לא הסכמנו להחיר בדבר שהולאו אותו בדיוק כפי דעתיו וכפי עיניו רק כחבד בקלי' מילין מה שסכמנו בו גאוי' עולם ואין אלו חלא כמעתיקס. והגם אם הדברים עתיקים. ע"פ ר"ל הם נדוקים. וכדי להאיר מלב' פחד חומר הענין עשיתי לו רב הוא רבי ומאיר ר"ז ועל דבריו נשענתי וכו' נסבכתי. ואחא האם הנאמן שלום ובניך הנעימים אחים לא יחפדו שלום ובחדות שלום מעולם נשבע בעובד כחות נפשו החשובה מלאה לה חכמה ודעת ונפש אחיך המר והנאה. ילוי ילוי וגמתי' נמ'. בזכר ומכבה על נפשות ז' מחיס הרוני חרב שלמה דיראן ס"ע :

גם זאת הסכמה מל הפסוק דין הפסוק השלם השלם ה"ר משה משיס ז"ל י"א ח"ל :

דברי החכם המשיב בעוב עמס ודעת מה שחקר ועין בבקראותו ובפלטולו דברי המסכרים המקליס והמחמירין עד שהולאו לאור דעתם ואין להוסיף על מה שכתב וביאר בדבריו כי כדאי הוא לסמוך על דבריו כי הם חוקים כדאי מונק. ואני משכים לדעתו הנכונה ואין להאריך כי אם בשלומך ושלום בניך שירבה ויגדל ויגדל לא ידל. כנפש נאמן אהבך משה ס"ע בן החכם השלם ה"ר יצחק משיס זל"ה :

שאלה נלאתי קהלי' יג'יו. אחי ורעי' אג'יס יצור אחכס על דבר כבוד שמו. שאלתם אותי בעד ראובן שהיה לו ממון ביד מעשקים לריות נאמאן וילכו המעשקים ההמה לשחור את הארץ ובסיוחם חולה למדינה העול על הקהל יג'יו מהמלכות מסיס ומגדל בלו והלך והוארכו הקהל יג'יו לעשות הערכה לפסוק הקבנה אשר הוצרכו אליה לפי השעה ומנהג הקהל יג'יו בהערכה הוא להעריך את העשיר בעשרו מך וכן מעות לכל מאה דינרי' זהב וכן לעני' בעניו. והמעריכים כאשר בלא להעריך את ראובן הנו' שמו פיהם אל העשקים אשר היו לו ביד חבירו' ננו' והעלו עליו העשקים ההמה בכלל ממנו באופן שגלה עליו על העשקים הנו' כפי חשבון כך וכן מעות למאה דינרי' זהב כמו ע"ז ד"ל בכל פנקס הענבה. ויהי היום ותבא השמועה כי מתן העשקים נאכר קאח בעביע' ימ' וקאח בעור סגוללים והאבוד היה מקורם ההערכה ההיא. ועתה הקהל יג'יו אומרים לראובן שהוא לר"ך לפרוע כל מה שגלה עליו בהערכה בלא שיעור לו מה שגלה עליו בהערכה כנגד העשקים הנו' ועממם בזה הוא לפי שיש חקנה קדומה בנזור שכל פנקס ההערכה יעמוד ביד האביר ג' שנים ראוים לנכות בו ימ' ימ' ויחיד כפי העולה עליו בהערכה ההיא והגם שכתב ג' שנים הנו' ימ' מה שפסיד לא ינכו לו מהבדיה כנגד ההפסד רק לאחר ג' שנים או מתחשם ההערכה לפי השעה העשיר בעשרו והלך בדלתו. ואחא הדין להפך שאם הדין בחוק הנו' שנים מתן הרבה שלא יחוקק עליו כלום אלא לאחר הנו' שנים ומשבו האביר שהוא הדין נמי בל"ד ששאלר שאלה גורת ההערכה

לא הניע וסמה עכ"ל ז"ל. והסבירה הזאת הולא אומה הרב ז"ל הנו' משהו בדיחה (דה"ס ע"א) לאמרה ואם יש לה וסמ מולה בוסמה י והרב בעל הטורי' ז"ל (בס"י קפ"י) והרמב"ם (פ"ד מה' א"כ ה"כ) והרמב"ן והרשב"א ז"ל פירשו דהני קא אמרה שאם שימשה סמוך לוסמה או חולין ואומרי' שריייה בשעת חשמישם הוא מחמת וסמה ולא חשבינן לה רואה מחמת חשמיש ולומר דלא חשבינן לה הפעם הזאת מהשגשג פעמים שראתה מחמת חשמיש והחזקה להקראות רואה מחמת חשמיש ומאשר על בעלה וכו' שיחבאר לפנים ב"ה. ורש"י ז"ל פירשה בדרך אחר וז"ל ואם יש לה וסמ קבוע לקלול הזה שאינה רואה כל שעה מחמת חשמיש אלא לפרקים חונה בוסמה ומשמשת בין וסמ לוסמ בלא בדיקה עכ"ל ז"ל. וכתב מהר"ק ז"ל דהני חרי פירוש' הלכתי וינהו דלא פליגי אלא בפירוש' פירוש' לרברו ז"ל כי שני הפירוש' הם שניה' כאשר עובד' ודוק' שכל זמן שהי' אחר מהם חולין להקל ואין להחזק את ההשג' בדיחה דם מחמת חשמיש :

ואולם הפירוש הנזכר שאמר הרב המרדכי ז"ל בפר' הבר' אין מי שהזכירו כי הוא קולא ימירא ובודאי הוא ולא עבדינן כוונתה בזה במחילה מנפשו ההורה. וגם האגון מהר"ק ז"ל בשולחן הערוך הביא ב' הפירוש' של רש"י ז"ל ושל הרמב"ם ומאן דעמיה ולא חזירי הפירוש' הנ' של הרב המרדכי ז"ל מעלל דלא חס ליה כלל. ואחר שהקדמתי הדברי' האלה בקלי' מילין כפי הנאות והראוי להכס כמוך שרי לו בראשי פירי' אבירא לענין הדין עם האשה הזאת שאנו בדינה ואומר. שחלה אנו לריכין לחקור על האשה הזאת שאם המקרה הזה אשר היא עומדת בו לא הוזהרה בו ג"פ לראות בלא הפסק רק פעם קרה לה כך ופעם לא קרה לה כך אע"פ שארבו לה הימים על זה האופן אע"פ סמכין אפירוש' דרש"י ז"ל המ"ל חזר אליו ותהיה מותרת לבעלה אחר ז' נקיים כפי הדין. אך אמנה לריכס היא להחזקת בראיות חשלה ע"י חסס רופא כמו כ"ח וכמו שיחבאר לפנים ב"ה. וכן אם באחת מג"פ אלה שראתה בהם היחה סמוך לוסמה אמרי' שדם זה שראתה הוא מחמת וסמה ועדיין לא הוזהרה להקראות רואה מחמת חשמיש וכפירוש' הרמב"ם ז"ל ומאן דעמיה שפירש בבדיחה וכו' חזר אליו וכן יש לנו לשאול את פי האשה הזאת אם יש לה שום מכה או שום חולי בלדרי' בית הרחמה וכ"ס אם היא חוששת בזה בשעת חשמיש ומנערת שפס' שאם כן אמרי' מכה יש לה בדר אחר מדר' בית רחמה וממנו דרם ההוא וטעור' היא לבעלה כי כשהיה הדבר הזה אז נסמך על פי המרדכי המ"ל דאמרי' מאחר שיש לה וסמ קבוע כדרך העשים זה דרם שהיא רואה בשעת חשמיש אינו כי אם דם מכה שיש לה בבית הרחם וסמכין אריבורא דידה לומר שהיא יודעת שיש לה חולי בבית רחמה ושהיא חוששת בשעת חשמיש כי היא נאמנה בדבר זה שהיא נאמנה על כל פרטי דיני נדחות :

ואע"פ שהרמב"ן ז"ל הוא מחמיר בזה ואומר שהדינה אין חולין בדם המכה לפי שריכין אנו לבדוק אם דם מכהת פשוטה מרם ראייתה ועכשו' אין אנו בקלין במחלות לידע אם הוא משונה אם לאו. אפי' סמכין אפי' רוב הפוסקים ז"ל סכחו שחולין בדם מכהת מן הסחם ואין לומר שמה הוא משונה מרם וסמה שאין לנו לחס' ליה כלל אלא אם ראונו בעיני' שם מהוסי' אם יש להש' ואולם מן הסתמא חלין להקל ואין לבדוק בזה. וכן יש לנו לחקור שמה הבעל של האשה הזאת יש לו שום חולי במקוה השתן ובחמה ושהוא לפעמי' מעיק טיפי דם מהחמה שלו כי כן יקרה כמה פעמים לכמה אנשים שאם הוא כן יש לחלות שהדם הזה שמלאה האשה הזאת הוא מחמת ובעל וטעור' היא ואין לחס' לה כלל וכפי מה שהביא האגון מהר"ק ז"ל בשם הרשב"א ז"ל הם דברים ברורים ומוקדם עמס :

ואם לא היו כל הנדרים האלה והאשה הזאת דחתה ג"פ מכופי' זה על זה מחמת חשמיש ובדיקה היחה חקף לחשמישה כפי השיעור שנחת חז"ל (דה"ר ע"ב) שהוא ככרי שחושט' דיה לחתח הכר או לחתח הכסמ וחטול עד לבדוק בו. וכ"ס אם היא מרגשת בראיית דרם בשעת חשמישה הנה אז הדין הוא קשה במאד מאד כי היא אסורה לבעלה ואי אפשר לה להשתמש עמו אלא עד שחבול לרינה דידה הנו' לרז"ל בפי' חיתוק (פ"ה ע"ב) דהני אמרי' חסס ח"ר הרואה דם מחמת חשמיש משמשת פעם א' וב' ונ' מכאן ואיך לא חשש' עד שחזרם ומנשא לאחר. נשאת לאחר וראתה דם מחמת חשמיש פעם ראשונה וב' ונ' מכאן ואיך לא חשש' עד שחזרם ומנשא לו' נשאת לאחר וראתה דם ג"פ מכאן ואיך לא חשש' עד שחזרם את עממה כיצד בודקת את עממה מביאה שפופרת ובחוכה מחבול ובדאשה מוך אם נמלא דם על ראש המוך בידוע שהוא מן המקור ואם לא נמלא על המוך דם בידוע שהוא מן הארדן וטעור' היא עכ"ל הבדיחה. ובגמ' פי' שפופרת זו תהיה של אבר ויהיה פיה רחוק לחוכה כזה ז"ל ונ' שאמרה הבדיחה שראתה בהם לריכס להיות בג"פ מכופים בזה אחר זה כמו שכתבאר זה בגמ'. וכן ג"פ אלו שזכרין אותה אין זאת לה אלא אם תהיה בדיקה סמוך לחשמישה כפי השיעור שנחתו ר"ל האמור לבעלה. ואולם אם לא ראתה אלא לאחר אותו פיעור אין לומר עליה שראתה מחמת חשמיש דחלין להקל ולומר שטעבה הוא לראות דרם אחר חשמישה בשעת הורא ואפי' ששאר' בזה הדרך ימים רבים שחראה דרם לאחר חשמישה בשעת חרד תהיה מותרת לבעלה לאחר ז' נקיים ככל הנשים הרואות דם. ולענין הסדר הזה שמדרה בבדיחה שראתה שחשמה עם בעלה פ"א וב' ונ' ואח"כ מתגרש מזה ומנשא לאחר וכן וכו'. ואח"כ מתגרש ומנשא וכו'. וכו'. ואח"כ חזרוק את עממה במכחול וכו'. בגמ' אקשו על בדיחה דא ואמרו א"ל ר"ל לרי' וחזרוק עממה בבירה ג' של בעל ראשון אלא לפי שאין כל האלגעות שוות. א"ל וחזרוק עממה מביאה אחר של בעל שלישי א"ל לפי שאין כל

עומד אם לעשר אם לעני. אבל כדרך שהערכה נעשית בשעת מעשרה וכדאמרינן לעיל דלא אור דלא ליחא בכלל התקנה ולא לחייב במשמעותה דלא כדאמרינן והא דלא ליחא ואין לנקיט מצו לזו ומאן דרשין הכי דראובן זה אין לנטות לו עולבנה דרדיי הוא דראובן וכי משום דשדורו שורדים טעמך עליו שד ושבר אין לרבר זה סמך אלא ממקרא דקאמר לאמר אליים עובר דרפו וחפשוהו וכו'. רשפנא לילן מזה ומכילא בזה וט"ס נכס מאלא חסידס. שלמה דוראן ס"ט :

ותא חסובסם אלי יס"ו אמרתי הארופה בדרך כסף ענשה עמרת לראשני ואחרי דבר אדונט חס לא הרים את ידו להחזיק בדברים אשר עליו על דעתו. אך אמנה ליהוי ידע למד כי ההערכה הזאת שעליה היתה שאלתו היתה לצורך ממון אשר הוטל עליהם לאותו עשה גם לצורך ממון אשר הוא חובות על הקהל יס"ו ברבים מאלא העניינים שלקחו אותו ממון לצורך עשה דחוקה לשעבר ועתה בבוא זמן ההערכה כללו כל הממונות והחסרונות בכלל כדי לתת לשעה ולפרוע החובות למד שעבר. ועתה שאלתו מאלא מוריו אין יהיה המפסד בענין ראובן האזר כפי מה ששעלה עליו בסך החובות הא' :

ג תשובה אחרי ראותם דברים בראשונה כמעט אני אומר לכ"ח דמה זו שאלה הדברי מבדורים הם מעצמם דרדאי הוא שכל מה שהיה על הקהל יס"ו חובות למד שהורכבו לו בשכבר שאלות חובות הם נחלקי על היחידים כל אחד כפי שיעורו דשותפין הם על הקהל בעניינים המפסדים ומה שלקחו עליהם חובות הוא מוטל על כל אחד ואחד כפי ערכו באותה עשה לפרוע. ולכן ראובן זה חייב לפרוע בחובות הקודמים כפי מה שהיתה הערכה באותה עשה וכי משום שהיה לו הפסד בזמן ההערכה השניה יפרע עליו הקהל המוטל עליו בזמן עשרו ולפי זה אחס הממונים על המלאכה חשפרו סך כלל ההערכה וכפי מה שהם החובות הקודמים יפרע ראובן בהם כפי הערכה הראשונה. ואולם כפי מה שעלה בכלל ההערכה לפי צורך השעה יפרע כדאמרינן בקמייחא זה דבר ברור הוא והאריכות זו הוא מהמותר כי גם אם היה ראובן זה רוצה לעקור דירתו מהעיר קודם ההערכה האחרונה והיו הקהל יס"ו חובעים אותו בכל העול עליו בחלקו בענין החובות אשר נחייבו בהם לנושים בהם היה חייב לפרוע להם הכל משלם. וי"ו ואפי' אם היה נופל שום פסד בינו ובין הזכור היו מוציאים ממנו דכל ענייני הכבוד עם היחידים חשיבי כבוד מוחזקי' וכדאמרינן פ' לא יחפור (כ"ד ע"ב) גם אם האילן קדם לעיר דקצץ ברישא ואח"כ נחנך דמים ומפריש ר"ל טעמא משום דקדירה דבי שותפי לא קריא ולא חמיהא. וכתב המדריכי ז"ל בשם מהר"ם ז"ל שיש מכלן סמך קלה למד שנהגים בכל הקהלות שכל היחיד המדיין עם קהלו עשור ענין מסים שהקהל גובין ממנו ממ וואפי' אם ירצה לדיין עמו וירד לדין ואם יחברו שנגעו ממנו שלא כדין יחזירו לו ע"פ ב"ד כי הקהל יס"ו יחזיקו מוחזקי' וחופסין נחבעין ולא חובעין דא"כ לא חסיה חקנה לרבים שכל אחד יעשה עולה ויאמר מי יחבענו לדין קרי' דבי שותפי וכו'. לכן יש להשיב הזכור מוחזקי' הם ע"כ ז"ל. וכ"ס ב"ד שמוני הקהל יס"ו הם ברשות הקהל ונכנסו בעובי הקורה לקבל אותם חובות הגז' ופרעו בהם לרבי הרב' למסיהם וארנוניה' כי אחס חובות חשבינן להו שהחלק לעמו עתה נוסה בכל יחיד העולה עליו כפי הערכה ומוס' וארנוניה דמלכא כמחזקי' הם אליו וכדאמרינן בפ' איהו נשך (ע"ג ע"ב) מוהר"ק ב"ש טעמא דמלכא מזה וכו'. ועל כן כפי הנראה לעיונות דאזכורק דיש כפי מה שכתבנו והיא מילתא דפשיטא כביעמא בכתותא והוא ית' יעמידנו על האמת ואויבנו יצמי' וינשינו ליקה ובא לדין גואל וכד' וכו'. נאס חסידס שלמה ס"ט בכמהר"ר צמח דוראן ז"ה :

ענין נא מעשה היה בארצנו זאת ששים א' מנכבדי ארצנו הגיע זמנו ובא יומנו ליפטר לבית עולמו והיה לו בן אחד בחור כארזים וד' בנות נשאות שמים מהנה נשאות לאחיו ונשים מהנה נשאות לאנשים אשר אינם מבני משפחתו. והיה בעת קירוב פטירתו אחיו נשיא' נשואו דברו עמו ואמרו לו אל ביתך וכו'. ולמדו להועיל להם שכן שבת נשואה ש"ס כל נכסיו לבנותיו הנשאות להם פן חסיה נחלתו לזרים ויחיו ב"ב חלק מועט לבנותיו האחרות ושכאשר יוכה בנו לחופה יהיו המתנות בטלות ושהכל יהי לבנו וכו'. והוא עשה כן וזוה צאיתו זאת שזה נוספה אות באות וכו'. לא פחות ולא יותר. וידעו ומעידים לנו עדים ח"מ עדות ברורה אין נכנסו לבקר את היקר כהר"ר אברהם הלוי בלנסי י"ע ומלאכה חולה מושב על מטתו וידע להשיב על הן הן ועל לאו לאו כדריא חזקה. על דגליו בשוק ואמר לנו בבכבס מכס היו ערי צואתי זאת שאני מזה בפניכם ממנה מיתה והוא ששני אחי יס"ו רבי דוד הלוי יס"ו ור' שם טוב הלוי יס"ו שניהם יהיו אפטרופים על שאל בני יס"ו ואין להם דשות לשלוח קלה מנכסי דרך יס או דרך יבשה וכאשר יסכימו אחי להלך לא"י הבחור בני שאלו יך עממה ויש להם אז דשות למכור קרקעות עם כלל קרקעותיהם ורבי דוד אחי יס"ו הוא שאלו לאלא כלל הסחורות שיש בינו וכל הסחורות האלו המבצרים בשם ר' שמואל שמואל לאמצע השותפות ור' דוד אחי יהיה נאמן בכל טענה שיעשו עליו בענין מענייני השותפות הגז'. והקדשתי פירות מאלא דיי' וזכ' לעני' עשרה שנים שלימים. וחסיה אחתי חתא חובלת ונזנת מנכסי עם אחי ר' שם טוב בקערה אחת ועם שאל בני וחסיה לובשת מנכסי כל ימי מצי' אלמנותה ונחתה לה בחדר העולה בחלקו בחצר המדרשה לדוד בן ב"ב כל ימי מצי' אלמנותה. ואחסי ר' דוד הלוי נמן ללוי בנו קין מאחיים ד"ר מאמצע השותפות שיש בינו יכול שאל בני גם הוא מאחיים כעדם ובשיבבר שגל לוי האזר יומר מנאחיים יכול שאל בני כעדם כל מה ששגל ונחתי לבנותיו נוסה' ומלכה

ההערכה במה שאלה אין לנטות לראובן כלום ממה התקנה הא'. וראובן טען ואמר שלא יפרע כעדם מה שהעלו המעריכין על ממון העסקי' כי כבר היו בארזים כי המעריכין' עתהם אלו ידעו מה נעשה בשכבר לא היו מעריכין אותו כפי אותה הערכה שהעריכו' א"כ נמאס שהעריכום בטעות היתה וכן כלה סוף ובטל טעמא כי טעמא הוא ממון העסקי' אשר שמו אליו פיסס לא עמד ולכן ריחם נמר אליו הם טענו ב' הכחות יורט מוריו הרין עכ"כ יהיה פעולתו אחר ית' כדי להסיר מחלוקת מחור הקהל יס"ו :

תשובה לפי הנראה לע"ד י"ל שטענת ראובן יס"ו כנגד הקהל יס"ו היא צורקת אחר שהערכה נכר בה כפי' שהיא מכל וכל מעות למאס דיירים וראובן זה העלו עליו כך וכך כנגד ממון העסקי' שהיו לו ביד חביריו אשר הלכו להם למסור את הארץ להביא טרף לביהם ולביתו ואין סהרי וקיס לן בנזייהו דאין מעריכין שאם היו יודעים שהממון ההוא נאבד שלא היו קולבין על ראובן אותה הערכה א"כ אותה הערכה נעשית בטעות ואינה כלום ולכן יש לנו לנטות לראובן מההערכה כעדם אותו ממון על העסקי' שאבדו ממנו זה ממון ההוא הוא אלו יס"ו פיסס. ואני אומר דלא מבטא לר"ר שערין לא נבו מבטא ההערכה שאין מוציין ממנו כנגד הממון הנאבד. אלא גם אם נבו ממנו כל ההערכה בשלימותה ואח"כ באלא השטענה כי הממון נאבד קודם ההערכה שחייבין הם הקהל להחזיר לו מה שעלה עליו כנגד הממון הנאבד דמה שלקחו ממנו לקחו אותו בטעות שכבר היה ממון נאבד ממנו. אריבא שאם היה נופל להם ספיא' אם הממון נאבד קודם ההערכה או לאחר ההערכה הוא אמיא הממע"ה לזר וגל זה ואולם אחר אשר הוא נודע להם שבעת ההערכה נאבד כבר הממון מקודם לריכס הם שימורו לו מה שלקחו ממנו. דמיא דא להיה דאמרינן בפ' א"ט (ל' ע"ב) פ"ד משם שגמלא בעובי בית הסוטה וכו'. עד הגלר פי המכה בידע שג' ימים קודם לא הגלר פי המכה הממע"ה. ופרש"י ז"ל הגלר וכו' בידע שג' שהיו ג' ימים קודם שחטעו ואם לקח בחור ג' ימים היו מקם טעותו ואח"כ הממון להחזיר לו מה שהיו ג' ימים קודם. לא הגלר פי המכה א"כ למסוקי אי קודם מקם הוא אי לאחר מקם הוא ועל הקנה שהוא מוציא מידו דמסממא כל כמה דלא יהיב זוי לא הכי חיותא עליו להביא הריא' שקודם מקם הוא דמספיקא לא מפיקין ממנו ממוקחיו ור"ל בעלי החס' כחבו על הלוקח להביא דליא שברשות מוכר טענה ואע"פ שלא נחן המעות וכו' יעו"ש וכן בההר"ם ז"ל. וכן כד' אחר שגורע לכל כי ראובן זה היתה בחתמה והוולנה פי מכסו קודם העריכתו חייבין הם הקהל יס"ו להחזיר לו שיעור מה שלקחו ממנו כנגד אבידתו וכן זה פשוט הוא ומבואר ככל דיני מקם וממכר שהמקם אחר היה בטעות שהוא בטל ומחזיר את הדמים :

אמת הוא שאם היתה ההערכה באומדנה לבד ר"ל שהמעריכין הם מעריכין כפי ראות עיניהם וכפי מה שהוא כל יחיד במשאו ובכמתו ובבנייניו שאו היה אפשרות לטענת הקהל יס"ו ממה חתמה הא' כי היינו אומרים שההערכה היתה מעלה מטה ובלא נחנו המעריכין עיניהם על אותו ממון של העסקי'. ואולם אחר שההערכה היא נעשית בפירוש על אותו ממון והממון כבר היה אבדו אין לך טעות יותר מזה :

ב וגדולה מזה אני אומר שהם שלא נאבדו העסקי' ההמה אלא שאמדוהו והעריכוהו כפי ערך מאלא מאלא וכו' ואח"כ בידר להם הסעור בראיה ברורה שאין לו אותו ממון כפי העריכתם ואפילו טעו בשיעור מועט שהם לריכס לנטות מההערכ' שיעור טעותם אם מעט ואם הרבה דמי הא' לרבר שבמנין ובמדה דאמרינן ברש"י פ' הרי"ק מקדש (מ"ב ע"ב) ובדוכי אחריני אחר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חזר וטעמא כדפי' רש"י ז"ל רעועה במדה ובמנין טעות הוא ודאמרינן דרכי לא עבר. ולפי זה לית דיין ולית דייא דראובן זה טענה טענה ואריכין הקהל יס"ו לנטות לו כנגד הפסדו והוא ית' ימלא חסדו :

ולענין טענת הקהל יס"ו שיש להם חקנה קבועה וכו'. וכן' בשאלתם ולרעתם שר"ר דראובן נמי שייכא ביה התקנה דכמו שאם יפסיד יחיד מהיחידים אחר זמן ההערכה אינם מניכס למפסיד כן ב"ב האיל ויאל' ההערכה ועדיין לא באלא השטענה לא יכנו לו דמאי דהיה אה. דנזרת אבדו היא בחקנה קבועה בהסכמת הכל ובהסכמת חבר עירם ואין לזוז ממנה. י"ל אמת הוא שהבדור יכולים הם להסכים ולעשות חקנות במאי דאית להו דרוחא להאי כי האי לפי ראות עיניהם לפי צורך השעה ולמיינר מילתא במלי דשמיא. ובההיא דחנין בחוספחא בפ"ק דב"מ דשאין בני העיר להסתות על המדות ועל השערים ועל סכר פועלין ורשאין לעשות קליחן ורשאין בני העיר לומר כל מי שיראה אלא המלכות יתן כך. ולי"מ אבדו אלא אפי' יודעים בעלי אומנות אחת יכולין לעשות חקנה ביניהם במידי דאית להו דרוחא דמסמיימין בההיא חוספחא גופא רשאין האבנין והאמרינן לומר כל מקם שיבא לעיר וכו'. ורשאין האמרינן לומר כל מי שחמות חמורו וכו'. וכ"ס בענייני המסים שמונה הקהלות הוא מנהג אפי' לבעל הלכה וכדכתב המדריכי ז"ל פ"ק דב"ב בשם הראב"ץ. ולבני ג"ד הנה ההסכמה לא דברה אלא לעתיד ויחא היא מילתא דירה לפי שבשעת ההערכה לא נפל למעריכין שום טעות כי כפי האמת והטוב היתה השערהם והעריכתם ופלה על כל היחידים לעשר בעשרו ולרל ברלוהו ולכן הגם כי אח"כ יפסיד מה שיפסיד או עשיר מה שיעשיר באלא על כוון חקנה הקהל יס"ו שסמיימין להסיע על קליחן להיות ההערכה עומדת ב' גנים בלי שינוי למפסיד או שיוסיפו על מי שיעשיר שמונהם בזה הוא למינר מילתא מילתא שלא להרבות במחלוקת במה שיעשו הערכה לכל יחיד יחיד פעם אחר פעם ואינה להו לבררל דרוחא כהאי מילת' להאי כי האי כי כשיעשי' מי שיעשיר בחור האמן אין לסוסיק עליו וכשיעני' מי שיעני' אין לרדעו לו וכל אדם הוא

ביותר למען סלקו דהיא חזרה בטולה. על כן וכן דבית הרש"ס ז"ל הוסיף בפירושו דבעייה זאת כדי לברור מהב' דרין הנה' ואמר הוא ז"ל דלא שייך בבעי' אלא בדרך זאת. והוא שש"ס הזה שנתן כל נכסיו לאחר המזרחי ויהא בדרך סתמא כלומר' שלאחר שנתן לאחר כל נכסיו ואינו אלא שנתן שפלו' יכול קלט מנכסיו כלומר שאמר איני נתן לפלוני כך וכך דיוק' בענין זה כאשר בבעי' אלא המזרחי במקל' הויה חזרה בטולה זה למען שהוא נתן הכל לראשון ומאין לו לתת לב' מה שנתן ש"ס שנתן בודאי מזה המקל' ויסל הוא לעשות כן דק"ל (ב"ב קל"ה ע"ב) דייחיקי מבטלת דייחיקי. ומאחר שנתנתי לדעתי שגפלה לו המרעם במה שעשה נזיל לומר שחזר בכל מה שנתן לראשון דהא דנל' יש בדבר שנתחזק במעשיו. או נאמר דבמא' דחזר חזר ואולם הנשאר הניחו עדיין ביד הראשון וסב' הבעי' דחזרה במקל' הויה חזרה בכלל וכדאמר' כלן לראשון ומקל' לב' וסב' בעי' זה האופן מלך שלא אמר בכך וכך וכן עמה שנתתי לפלוני חזרתי בו והריני נותנו לפלו' וכן לא אמר נתתי לפלו' זה כך וכן וכל השאר יהיה עומד ביד הראשון אלא חזרה היא שלאחר שנתן לראשון כל נכסיו חזר ואמר איני נתן בדרך סתמ' מקל' נכסיו לאחר וכדאמר' בהא איבעיא לן ואיפשיט' בעי' דחזר בטולה דאמרין מאחר שראינוהו שבה לחזרה דייחיקי חזרה בדרך סתמא נתנתי לו דעתי דחזר בכל מה שנתן לראשון והוא מה שכפל דבית הרש"ס ז"ל דבריו ואמר חזר בו במקל' ונתן שוב לאחר שר"ל חזר בו במקל' וההחזרה הזאת היא במה שנתן שוב לאחר מקל' בדרך סתמא לא בדרך שיתן עמה שלא חזר אלא בחזרו המקל' וכדאמר' בחזרו הב' דרשים. ולכן הפוסקים כלם כשאמרו דין זה אמרוהו בעי' זה כי כל אחר מהם ז"ל כך אמר ש"ס שנתן כל נכסיו לאחר חזר ונתן מקל' לאחר וכו'. וכן הרב נטוי' וסב' ז"ל פתח ואמר בזה הסיגנון איבעיא להו וכו'. כבר פירשנו וכו' עד והשתא בעי' דאם נתן לאחר כל נכסיו ואח"כ חזר בו ונתן לאחר מקל' דהא ק"ל דייחיקי מבטל דייחיקי וכו'. ולבסוף כתב ז"ל הא דפסק תלמוד' דהויה חזרה בכלהו בודאי לא משמע היכא דאמר בפי' איני חזר אלא במקל' דהא נשאר מקל' לראשון עכ"ל ז"ל. ויש לדרק בדבריו אלה דמילתא דפשיט' היא דסיכא דנל' דעתי לפיכך בפי' שאינו חזר אלא במקל' בודאי הוא שהשאר יהיה עומד ביד הראשון. וא"כ מהיכא חסוק ארעאן דחזר בו בכל עד דליכיל הרב נ"י לכושיעט שלא נעלה על דעתו לומר כן. ע"כ אמר חסוק לקליטות דעתי ששור דבריו ז"ל הם על זה האופן שמה שאמר לא משמע היכא דאמר בפי' איני חזר אלא במקל' והשאר יהיה עומד ביד הראשון ויש בדבר הזה חידוש דליכיל הרב נ"י למערים ואיכיל הרב נ"י ז"ל למעיקה בשמיה מאחר שבהא משמעות הדברים מדויקת דליש'. ואולם אם נאמר שדברי נ"י הם שאמר כן בפי' דעו ורואו שאינו חזר בו אלא במקל' מאי טעמיה דער דאשמעינן הלי מילתא דפשיט' היא :

ונמצאנו למידן לפ"ז שם לדברי הטוען שש"ס שג"ד איכא החזר' הרי הוא אחר בפי' שלא חזר בו אלא מהמקל' דהכי, חנא בלישאי' ונתתי כל נכסי לב' בנתי וכו'. ויעלו מהם מדויק' וכו' מאחיים וכו'. משמע שלא חזר בו מתנתו השני בנתי הראשונה אלא במאחיים דייגים שנתן לכל אחת מהאחיות דהכי משמעות לשון ויעלו מהם שיר"ל ויעלו מהם וכו'. והשאר יב' מונח לראשון וכדאמר' מדברי נ"י ז"ל וא"כ גם לדברי הטוען שש"ס שם בכאן החזר' במקל' הרי הוא אחר ויעלו מהם וכו' דמשמע מלישאי' שהשאר יהיה ביד הבנות הנה'.

ודענין ההקדש שאמר אח"כ חלקו וחלק אחי הנה' במניות הנה' הקדשט פירותיהן וכו'. לפי המשמע מלשון הנוחה שהמאמר הזה שאמר הש"ס אינו לעשות עת' בלוי ההקדש ממחר רק שיתנו לומר כי כבר היה מסכים בינו ובין אחיו לעשו' דבר זה. אמנם מה שחזרש עמה בלוי להכיר לאחר' שהוא הסכים עם אחיו על המקדש עשר' שנים שלימים מהיו' ששעז זה למנוחת הזקן הנה' שהורישם את ירושתו ולכן גם שני אחיו הורו לדבריו שהם הסכימו עמו ונטלו קצין וכו'. לומר מורים מורים על הסכמה אשר היתה ביניהם עקד' הנוחה ח"ל שאמר חלקי וחלק אחי הקדשט פירותיהן וכו'. דאי לא תמצא בפי' כלומר' שלא נזכרו חלקי הדברים' בינו ובין אחיו מעט' רק הוא עתה רצה להקדיש וכו'. איך אמר חלקי וחלק אחי במניות הקדשט פירותיהן וכו'. פי' אמר לו שאחיו הקדישו חלקו עד שאמר בלשון עבר הקדשט פירותיהן. א"כ ע"כ לריכין אנו לומר שנקד' הנוחה הסכים עם אחיו על ההקדש הנה' וא"כ בשעה שאמר ונתתי לבנותי וכו' והנה כל נכסיו וכו'. הסכמנו עם אחיו בהקדש קדמה לכל וכפי הרה"ר מדבריו מהסכמת אחיו וכן הקצין שקנו מידם שהגם הם היה עומד מחוליו לא ה' חזר בהקדש ההוא. וכן ב"ב אם היה שאלו בנו וזכה לחופה בודאי שלא היה מבטל ההקדש ההוא כי לא עשה הסות ההוא אלא למתנת בנותיו וזה דבר ברור. ולשון הנוחה' מור' אותו באצבע שכונתו שהסכמת ההקדש קדמה לכל. ולפי זה בטל' טענת הטוען האומר שאמר שנתן הכל לבנותיו חזר במקל' והקדישו מאחר שקדם לנאותו ה' הדבר כבר מוסכם ועומד בינו ובין אחיו ובענין הש"ס בחר כחונת חלוקה כמו שכתבאר לפני' ב"ה. וכן ב"ב מה שאמר לשון הנוחה וכן שלש האחי' הסכימו לעשות ספר חזרה וחפזים למנוחת הזקן נ"ע. וא"כ לפ"ז מתנה שנתן לבנותיו כאלו היא מאוחרת להקדש כי ברעתי ה' ההקדש קדם לכל וכמו שכתבאר לקמן בענין טענת בנותיו אלו עם אלו עמא :

ובל' זה כתבו אותו לפי טענת הטוען כדי להשיב כפי דבריו וכפי טענותיהם שהטובה הנלמדת היא אפי' לדברי האומר ואולם כפי האמת אין אנו צריכין לזה ליד' מרד זאת כלל דאין כאן החזר' לא במקל' ולא בכל כי הש"ס הזה הוא מלקט נכסיו בפעם אחת ובסדר' אחת דלא שייך לומר החזר' אלא

וא"כ כל נכסי מקרקעי ואנבן מעטלי מתנה גמורה ויעלו מהם דבקה ופירושא בנתי' הנשארות מאחיים ד"ל לכל אחת מהם ובשעה שזכה שאלו בני לחופה ב"ב המתנה בטלה ואין בה מעט. חתק' סלק אחי הנה' במניות הנוחות ממחר הימנה שלנו הקדשט אותם לפירותיהם פשרה שנים שלימים מהיום שלים לעניים ותלים למדין' שבים ותלים לשמן סמאר והאחים הנה' הסכימו בזה ונטלו מהם קצ"ע על זה. וגם דבר דור הנה' חייב עלמו בקצ"ע לבחור שאלו במאחיים ד"ל שיתנו לו במתנה גמורה בשעה שזכה לחופה. וכך אמר לו רבי אברהם הלוי הנה' אין רשות לריון או לשום חסד לעשות פירושים או דיוק' בדבר נאותי זאת אלא דבר' יתקינו כפי פשוטן והקדש פירות האניות הנה' הוא למנוחת הזקן ר' אברהם פטור' ל"ע. וכן שלש האחים הנה' הסכימו לעשות ס"ת וחפזים למנוחת הזקן הנה'. זאת היתה שניה רבי אברהם נ"ע כד היה קצ"ר ורמי בערסיה ואני יודע' דמינו פרע' דא' אימפרר לב' עליה ותל' טעם לזה אחת חזרה וזאת אחת ולר"ה ביד האמרי' הנה' וביד כל מי שיש לו זכות בנאותה זאת כתבו וחזמנו יום שני עשרים לישן המכובד שנת השמ"א ליזירה עכ"ל הנוחה :

וידי' אחי מות המאור' הנה'. כעמו פתחים ימים מת בט שאלו הנה'. והבנות נוה"ר ומנ"ה החזיקו בנכסיהן שירשו מאביהן כפי הנוחה הנה' והקדש לנשותיהם הנשארות המאחיים דייגים לכל אחת כפי הנוחה ב"ב ותשאלה קולן הבנות האלה הנה' ובעליהן על נו"הר ומה לאמר כי המתנה שנתן להן אחיהן הוא בטלה יען כי לאחר שזכה שיעלו המה כל נכסיו חזר ונתן לנשארות מאחיים דייגים לכל אחת וכן ב"ב הקדשט מנכסיו כמו שהיה לנאות הנוחה. א"כ נמצא זה שנתן כל נכסיו לאחר ומקל' לאחר דה"ל חזרה במקל' וק"ל דחזרה במקל' הויה חזרה בכל. וכן ב"ב באו בטענה אחת למען שאמר ונתתי לבנותי וכו' והנה כל נכסי מקרקעי ואנבן מעטלי. וכפי מה שזכר לפני' ב"ב טענה זאת וטובה עמה. וארכו הדברים ביניהם זמן ומנעו קנייתם ועמדו לרין לפני היושבים על מדין ודנו ביניהם שמתנה נוה"ר אחת ומנעו קנייתם דלא שייך בה חזרה במקל'. ולא אבו שמוע כי אחר מאנשי הבנות האלה הוא ח"ה ונחמקו לבטל מתנת הבנות נו"הר ומה שהטעמים הנה'. ולדעתו י"ז כי טענתו וראיותיו הם לרופים וברורי' ועשה בזה כל מאורו ומסב כי כביר בעל' ידו הביא טענות וראיות מפי סופרים ומפי ספרים. ולכן להראות לאחי ארבה מרבך דהוא י"ז מלך שאין אדם רואה חובה לעמוד לא עומד על דקדוק דין זה ולא טעם את טעמו ואין ימוקו עמו כחבתי מה שזכר' בזה והוא ית' יעמידנו על האמת ויכין לבבנו להכחית וליראמו. ויראנו נפלאות מעתה ואח"כ :

זאת החזרה והחזקה להא' דייחיקא כמה דאמי' לן עביר שמיא וארקא. להא' תבאר דשרו הטופסים בענין נאותה זאת שהש"ס לאחר שנתן כל נכסיו לבני בנותיו וכו' והנה חזר ונתן לבנותיו מאחיות. וב"ב הקדשט מנכסיו אשר נתנם לבנותיו המחר וק"ל דחזרה במקל' הויה חזרה בטולה אפי' אומר אמת וי"ב הוא דהכי ק"ל בפי' מי שנתן (קמ"ח ע"ב) והרי איפשיטא בעי' החס' דחזרה במקל' הויה חזרה בכל וכו' שיתבא לפני' ב"ה :

האמנם ב"ד לפי סדר לשון הנוחה ולפי משמעותה ליכא חזרה כלל ואנבן מעטלי במתנה גמורה ויעלו מהן בנתי' הנשארות דבקה ומצוה מאחיים ד"ל לכל אחת וכו'. הדברים האלה מוכיחים שכל מה שזכר' הש"ס ע"ל' בנתי' הכל היה ממנו בהדרגה אחת ודיבורא דחל' לכלהו דבכח מתנתו מאחיותיו ולא פליגיהו וליכא חזרה כלל דכולהו מילי דיידי חזר דייבורא חזר' דמשמעות חזרה דקה אחי' דה"ל הויה לאחר שנתן נכסיו לאחר והשלים דבורו וחזר אח"כ ונתן מקל' מאחיים נכסים שנתן במתנה ראשונה לאיש אחר דבכ"ה אחי' דהויה חזרה בכל מה שנתן בראשונה אבל ב"ד מדבריו כלם אמרם בהדרג' אחת מתווכין ונטולין מתלתן בסופן וסופן בחלתן לא איכא חזרה במקל' כי הכל הולך וסובב למקום אחד :

והראיה לזה שמינו להרש"ס ז"ל שפירש על הס"ה בעי' דאיבעי' לן בפי' מי שנתן ז"ל איבעי' להו חזרה במקל' וכו'. ש"ס שנתן כל נכסיו לאחר וחזר בו במקל' ונתן שוב לאחר שש"ר הוא יכול לעשות כן כדאמרין דייחיקי מבטלת דייחיקי מי הויה חזרה בכל האכסים שנתן לראשון דנל' דעתי' שמתחזק בראשון ומה שנתן לשני מתנה במקל' הוא דא"כ שיר והויה מתנה. ואולם יש להשיב להם כפי טענותיהם כלומר שהגם אם חזרה לעשותם ונאמר שיש ב"ד החזר' במקל'. עכ"ז אין כאן כי אם החזר' בחזרו' מקל' ממז' בו ואין כאן החזר' בכל כמו שמוכח מלשון דבית הרש"ס ז"ל. ותמלה יש לדרק בראיות לשון דבית' ז"ל במה שאמר חזר בו במקל' והוסיף לומר ונתן שוב לאחר ואמר לבסוף דנל' דעתי' שמתחזק בראשון מהי' חתי' לן סדרה הזאת ואולי לא חזר אלא בחזרו' מקל' לבד. ולפי' י"ל מדבריו דבית' ז"ל נתקשה לו הבעי' מעיקר' שאמר חזרה במקל' וכו'. שם לסקוט ולומר שנתן לדני' כפי' לבעי' הזאת שאין הסות הזה נכסיו לאחר חזר ואמר דדרי' בי בכך וכך עמה שנתתי לפלו' והריני נתן סבך הנה' שחזרתי בו לפלו' א"כ מה מקום לבעי' הזאת הרי הוא טעם כי מוכרי' ואמר שלא חזר בו מהראשון אלא במקל' ואולם במקל' האחר עדיין הויה לראשון פתח מתנה הראשונה ולמה סלקא הבעי' דחזרה במקל' הויה חזרה בטולה כדאמרתם מהב"ה' שאמרם כלן לראשון ומקל' לב' וכו'. וז"ל אם הנותן הוא הוסיף לומר בסוף דבריו והשאר על מה שכתבתי לזה חס' דאם הנותן ועומד ביד הראשון דאין אין מקום לבעי' זאת כלל מאחר שאמר בפי' שכל מה שנתן בראשונה לא חזר אלא במקל' והשאר יא' עומד לראשון א"כ אין מקום לבעי' זאת כלל לפי' זה. ואם על דר' זאת היתה הבעי' יקשה עלינו

נכסיו לבנו ואין לו אלא אותו הבן זה מוכיח מדר ענינו שלא נחשבו נכסיו
הששה לעשותה אפסורופ' עליו בשאר נכסים שא"כ מ"ש אותו מקצת שלא
עשה עליו אפסורופ' כמו ששאל על השאר ושם שכתב אחריו ז"ל (כ"ב ק"ל
ע"ב) ה' עד שיכתבו כל נכסיהם וזו אחת מהם וכלא הרי לא כתבו נכסיו
נחן מקצת מהם לבן . אפ"כ שיש לבנו חלק מ"מ כל שבטו מוליד
זה אינו כמסולק . ועוד דכיון ששפסא אחת נחן מקצת לבן והשאר לאשה הרי
זה כעשיר בין שנתן לבן חסלה ואח"כ לאשה ובין שנתן לה חסלה ואח"כ
לבן עכ"ל ז"ל . ה"א קצת מבוחר דכל שנתן לזה ולזה בשטח אחת הרי זה
כעשיר . וממ"ש רבי' בין בין וכו' . יראה שהגם אם אחר חסלה כל נכסיו
לפלו' והוסף למר כך וכן לפלו' כל"ד קריק בזה כעשיר כלומר דמה שאמר
כל נכסיו בחסלה כאלו אמרו לאחר מתנת המקצת :

והגם כי דברים הללו הם מבוחרים ומבוררים ואינם לריבין חיזוק עכ"ל
להפסיק דעת העונן י"ז כי איש חכם הוא ויכול הוא לומר הדברים
מהיכן דמחוי לכן אוסוף עוד יד' שנית ואומר שא"כ של יפולו בנתיי הגשאות
הוא מבוחר שהמתנות הם מבוררים יחד ואין להפסיק בניהם ולומר דאיכא
החזרה ויש להוכיח זה מעטנה ורואה :

הראיה היא מדאמרין בפ' י"ג (ק"פ ע"א) כי אחא רבין אמר יירש
פלו' שדה פלונית וחנן שדה פלו' לפלו' ר' יוחנן אמר קנה וכו' .
ושקלין וטריקין בנמ' ומסקין' חך כדי ריבור כריבור דמי אפי' ב' בני אדם
וב' שדות אם אמר יירש פלו' שדה וחנן שדה פלו' לפלו' דקנה אותו האיש
שואמר עליו בלשון ירושה גם שאינו בר ירושה ואע"כ קי"ל דאם אמר בלשון
ירושה על מי שאינו בר ירושה דלא קנה כלום אם עובדא הוא בחרי גברי
דאמר לאחר בלשון ירושה ואע"כ שאינו בר ירושה ואמר לחבריה בלשון מתנה
קנה גם אותו שאמר לו בלשון ירושה דמטעיל לשון מתנה דהאי ללשון ירושה
דהאי דהגיד עליו רעו כל' דמדקאמר להאי בלשון מתנה להאי נמי ידב' ליה
במתנה ולשון ירושה דקאמר לאו דוקא :

וכתב הרב בעל י"ז ח"ל ומה שהעלינו דרך כדי ריבור מהי לשון
מתנה דהאי ללשון ירושה דהאי היינו כשואמר יירש פלו' שדה פלו'
וחנן שדה פלו' לפלו' בו"ז אבל אם אמר חנן בלא וי"ז אפי' בארס אחד
ובשדה אחת לא מהני לשון מתנה ללשון ירושה אלא אמרין או חפסו לשון
ראשון או לשון אחרון עכ"ל ז"ל . ובג"ד הרי הש"ס קשר את דבריו והענין
אורח בו"ז הענין באמר וטעל בנתיי וכו' . ואחריו ואחריו היינו ה"א חסלה
אח"כ וקיפא בי"ד דיוחא(בג"ל ע"ז ע"ב) ולא וי"ז קטע"ל דכתיב' (אח"כ
פולין ע"ז ע"א) ח"ך יעלה על לבנו לומר שהדבר' הראשון' חזר בהם והלכו
להם ונשארו בנתיי חס' ובה"א"ר בלא שום מתנה והאחרות הגשאות עמדו
במתנתן ומאל' י"בא בארעא וניורא בשמי' שצ"ל דלא אפשר לן למימר הכי
לנבי האי ש"ס כמו שיבאר בסמוך . וק"ו הוא אם מדר היינו מהאי לשון
מתנה דהאי ללשון ירושה דהאי וכו' בג"ד שהדבר' מוכיחם שכל דבר' הש"ס
הזה הם שפס אחת ודברים אחרים אפי' אם הוא בלא וי"ז ומה גם עתה
שכחו מעושים בטלית וי"ז ומעמידים והיו לאחרים :

והמענה היא שבסדר טענת העונן הוא אומר שכל קרובי הש"ס היו
לואים ואולאים אותו לנזות שאם ימות בנו שיהיו כל נכסיו לב' .
בנתיי הגשאות לאחיו שלא יא' זר בנחלתם והאפשר גם כי היה קשה בענין
לפחות פיו לשמן כנדר כנדר עכ"ל לדבר' קרובי נענה כי היה עניי כלם
זרים בזרים שיבואו בנחלתם וכאשר היה מלוא קרוביו כנז' נכנס אליה
הכס אחד ואח"כ הש"ס למען הש"ס ב"ס חורוני דרך שחקקים לוואתי ואלא
יהיה לה ביעול מדר חיו טענה מהקטנות והפ"ז אותו ההכס ואמר לו שלא
יעלה בידו רצונו להיותו נתן כל נכסיו לבנתיי הגשאות לאחיו אלא כשיחן ללס
כל נכסיו ויזכרה הבן לפופה חסיה המתנה בעלה . וגם אח"כ לו איש מהראוי
שיזא בנתיי האחרות נקיות וריקיות מכל נכסיו והמורו הזה שלמדרס החסם
הוא מבוחר שהכוונה ממנו היא שלא יבוא הדבר' ליד הפסד ירושה כמבואר
במקומו . הנה לפי זה הדברים מוכיחים מעטנות סקונן ענינו שהש"ס הוא
רעו וכוונתו שיהיו דבריו נכדים ועומדי' כדיומין שלא יהיו נכסיו וקרקטותיו
כי אם לבנתיי הגשאות לאחיו . וא"כ ח"ך יעלה על לבנו לומר שאמר שנתן
כל נכסיו לב' בנתיי ההנה אחר עליהן היתה לו החרדה היה בזה דבר' כדי
ריבור דהא ב' ואפרי מתרעא אפי' דיהב מקצת נכסיו להני אחרינתא
וקמייתא לא ידב' להו מיד דהכי קי"ל (כ"ב קמ"ח ע"ב) כלן לראשון ומקצתן
לב' שני קנה בין אם מת בין אם עמד וראשון לא קנה כל' אפי' אם מת .
עוד בדולה מואח"ל כי הלמוד שלמדרס החסם שכאשר הבן יזכה לחופה חסיה
המתנה בעלה ובדאי הוא שלמור הזה לא היה על המתנה הכוללת שרצה
לחת לבנתיי הגשאות לאחיו . וכן עשה הוא שלאחר שפסא המתנה הכוללת
שהיא העיקרית והמאכרפת אליה אחר ובשטה שז"כ בני לחופה המתני' בעלה
הדברים האלה מוכיח' שלא אחר אלה הדברים אלא על המתנת ככללן וא"כ
לא חזר בו מהמתנה הראשונה וחלדבה עלי' ביחוד אחר שהיה בעלה כשזכר
בנו לחופה כמו שהורו החסם לעשות . א"כ אחריק דינא אם מכה ראויה
אם מכה טענתו דלא אית לן דינא דחרה במקצת בג"ד ואין בו שטי'
ותמור' . והנראה הוא קיימת וסריא . ולא אית לן לא קטירנה ולא חבדא :

דענין טענת הממון שה"ס הזה אחר ונחמי לבנתיי גו"הר ומה וכו' .
כל נכסיו מקרקעי ואנבן מילי' דמשעז דלא יקט מטעלין
אלא אנבן קריקטות והקרקעות לא נקטו אלא לאחר מימה וכשלא יקטו
המטעלין אלא אנבן דהנהו מקרקעי הרי זה כמקנה מטעלין לארס אחד
אנבן קרקעות של ענינו וכמו שכתב הגאון מהר"ק בב' בשח"ס ס' ר"ן
בשם הרשב"א ז"ל יפ"ס כי משם לקחה הענין להעמידה לו לנחלתה . ואיכא
שם

ה' הש"ס לאחר דכסוק לט למילי' חור א"כ פסס אחרת ונתן מקצת' לאחר
בזה הוא דאמרין דמוכח' מילת' שחור בנחלתו הראשונה . ואולם אם היו
דבריו בפסס אחת ובחכ"פ אחת ובקשריה אחת לא אמרין שחור בו במקצת
והכי דייקין דבר' רבינו הרשב"ס ז"ל הנה הוא ז"ל ונתן שוב לאחר שעיניו ז"ל
שוב מעטנה כך וכן שירל א"כ ה' מעטנה וכו' . וכן ג"כ ח"ל דקי"ל דייחיקי
מבעלת דייחיקי שירל לוא' אחרונה מבעלת ראשונה . ובג"ד ח"ך כאלו לואה
אחר לואה ולא שייך למימר שוב נתן לאחר שכל דבריו קשורים וצמודי' בו"ז
העמודים להורות ממנו שכל דבריו הם בהדרגה אחת ואין לו אלא שפה אחת
ודברים אחרים דקי"ל בכולהו דוכתי (כ"ב ע"ב ע"א וכו') דחוק כדי ריבור
כדיבור אחד דמי . וכ"ס שבג"ד לא היה שום שחיקה וחלוקה בדבריו ואפי'
חוק כדי ריבור ח"ך ודמיא דא להיהו דאמרין (כ"ב קמ"ח ע"ב) אמר
רב יוסף בר מנימי אמר רב נחמן ש"ס שנתן כל נכסיו לאחריו ורואים אם
כמתקן נכסיו מת קט כלם עמד חזר בכלם . אם כמתקן מת קט כלם עמד חזר
חזר חזר חזר . ופי' רבינו הרשב"ס ז"ל אם כמתקן שמעשה הראשונה שהתחיל
לחלק היה רשעו לחלק כל נכסיו ולא שפיר כלום אם מת קט כלם דכיון כל
מתנת ש"ס שאינה לריבה קני אית מת . אם כמתקן שלא היה ברעמו לחלק כל
נכסיו אלא לאחר שחלק לראשון שחלק ולא רצה לחלק עוד וחזר ונמקל בענינו
לחלק את כל הנותר וכו' עכ"ל ז"ל . ה"א קמן שכל זמן שדברי הש"ס באו כלם
בפסס אחת ובמטענות אחד נמשכו קריק ליה מחלק ר"ל שכל דבריו הם
מאטרפין קצתן אף קצתן דלא אמרין דהו חרי דיוברי' אלא אם הפסיק את
דבריו ושקט בין אחד לדבריו ובחא נמי אמר חלמודא (שם) ודילמא האי
דמסיק עיוני קא מעיין במילי' ויהיב כל' דאפי' אם שחק לא אמרין ב'
שהוא כמתקן דק הוא כמתקן והאי דשחק לראשון ולמשכך את דרכו בחלוקה
זה ויחזיק חלמודא ש"ס מירק רייק והדר ייב' . ופירש רשב"ס ז"ל שחסי'
מירק רייק בלבו מה יחן לכל אחד ואחד קודם שיבואו לפניו ואין לשחוק בין
זה לזה ומדשחק נמקל הוי עכ"ל ז"ל . הנה מבוחר דלא לפיט דלא אפי' דמי'
המלך' אלא אם הפסיק את דבריו ושחק בשטה אחת . וכן נמי בג"ד דלא אמרין
אם נתן לאחר את הכל וחזר ונתן לאחר מקצת נכסיו שחזר בכל אלא אי איכא
הפסקה בין זה לזה דלכולהו טעמא דא אית להו ולזה העור ז"ל (מ"מ
ס' ר"י) כתב ש"ס שחלק כל נכסיו לב' או לב' אם לא הפסיק בין אחד
לדבריו וכו' . ופסק לזה ואמר ש"ס שנתן כל נכסיו לאחר וחזר ונתן מקצתן
לאחר וכו' . וראה ממנו ז"ל צמט שפסק זה לזה דטעמא דא אית להו לב'
עניני' ח"ך דלא שחק למימר המלכה והאחר' אלא אם שחק ועשה דייחיקי
אחר דייחיקי אבל אם היו דבריו בפסס אחת ובהדרג' אחת ליכא החזרה
ולכא המלך' ובהנהיג פ"ו מהמ"ל כתבו בשם הר"ם ז"ל דהא דתנן בפ'
נט פסוק (קס"ה ע"ב) כחוב כשער מלמעלה מנה ומלמטה מאחיים וכו' .
הכל הולך אחר התחתון וכו' . היינו דוקא היכא דלא אפשר לקיים ב'
הלשונות עליון ותחתון והיו סותרין זה את זה . אבל היכא דאפשר לקיים
לא אמרין דמחרי אחר' אפי' היכא דשני הלשונות מדחקין זה מזה וכו'
היכא דשמיכי אחר' דלאו אורחא הוא למימר בחוק כדי ריבור שני לשונות
דסחרן אחר' עכ"ל ז"ל . וכן העור ז"ל סימן מ"ב כתב ח"ל היה כחוב
כשער למעלה דבר אחד ולמטה דבר אחד וסותרין זה את זה הולכין אחר
התחתון . וכתב הגאון בעל ב"ז ח"ל וממ"ש רבי' ויהיו סותרין זה את זה
משמע דס"ל דדוקא דסחרין וא"ל לקיימן אבל אם אפשר לקיימן מקיימן
אומם עכ"ל ובג"ד הנה דבר' הש"ס הזה יכולין להתקיים דליח כאלו שני
לשונות דסחרין אחר' . איכא דאם ה' הדבר' בג"ד בדבר' מסויים ר"ל שאם
היתה לו ש"ס זה חזר אחת מסויימה או חלק דברים מסויימים וזה שנתן
אחיה חזר כלה לא' ואח"כ אפילו שלא שחק כלל אלא בחוק דבריו חזר ואמר
האי חריב מואח' חזר או מואח' מעות ינתנו לפלוני אפשר למר דאמר
בו מהראשון בכל חזן לו כלל דרבי' לדבר' יש שדבריו סותרין אחר' ונחפוס
דבריו האחרוני' . הך חמנה אחר אשר ח"ך לוואתי של ש"ס בדבר' מסויים
ואתו יכולין לקיים את כל דבריו ח"ך כאלו החזרה כלל וזה דבר' ברור ומסויים :

ואין למר שבג"ד נמי הרי הש"ס הזה סייס את כל נכסיו לב' בנתיי
הראשונה כי כן אמר כל נכסיו לנחלתו וזהו דממעט האכסים בכללותם
ופרטותם ואח"כ הוסיף למר בנתיי רבקה ומר' וזהו דהקדים מנה שהקדים
ולפי זה דאמר סחרן אחר' . ח"ך אלו יכולין למר כך לפי שיש לומר דהאי כל
נכסיו דקאמר בראשונה היינו רובא דרובא מנכסיו שלפי שלא הוציא מכלל
נכסיו מקרקעי ומטעלי' לב' בנתיי האחרות אלא המעט מהמעט לזה קרי
למתנת הראשונה כל . והעד המוכיח על זה הוא מה שהענין את דבריו
בו"ז ואמר ויעו' מהם רבקה ופירוש מאחיים וכו' . ולשון בני אדם הוא
למר מ' שישול הרוב פלו' נטל הכל . וכן ג"כ הוא לשון רז"ל (ש"י הוריות
ג' ב') לומר הכל על הרוב דבמקום דמניק כל אמרין דתנא וסיר דלא ילפינן
מהכללות ואפי' במקום שנאמר ח' (שירובין כ"ז ע"א) וא"כ לשון זה הוא לשון
אכמים גם בני אדם גם בני איש וליכא שפיקא כלל בזה היה כוונת הש"ס
ובחר דמחיה חזיק כמו שזכר לקמן ב"ה . וכן ג"כ י"ל שכל נכסיו שאמר
שהיו לנחלתו ומה דק' קאמר כלומר כל מעט זה שלפי שהש"ס בזה היה
ברעמו שזיזא מכלל מתנתו לבנתיי האחרות המתנה ההיא שנתן להם וסול'
כאלו נחת להם כבר וכל נכסיו הגשארים הם לנחלתו ומה לכן הקדים ואמר
בראשונה כל נכסיו לב' בנתיי גו"הר ומה דכיון שמתנה היתה בחכ"פ אחת
אמינא דמסיק' שייך לרבקה ומר' ונחפוס מהוא ואמר כל נכסיו לנחלתו
ומנה בדרך המתנה כאלו הקדים בראשונה המתנה השעטת ואחר ח"כ כל
נכסיו וכו' . וכ"כ הרשב"א ז"ל בחשבה היכא הגאון בב' בשח"ס ס' רמ"ז ז"ל
ש"ס שאמר ח"ך נתן לבני כך וכן ושאר ח"ך נכסיו לאחריו ח"ך

חזרה במקלט וסוף בכל יום סוף ומהמקץ כבדנו וזה ועל כן סוף הדבר
מלך למקומות חסדים בדרך מלאה לחי' פי מורי האורחות בשרא
ומהסכל כל דבריו אל החסד הקטן סוף יום כפוס נר' במגרים . חסד
השוכנו אלי וסוף נר' ביום עטור וסוף העלי למדוע עליו . וסוף עלי
חשיות . כל דבר הסוף כפוס שפלי למדוע ולכל נכד אומר כבוד . וסוף סוף
דבריו וגסוף בדרך סוף וסוף עטור :

כי דינו לירקא השלמה מלכא דרוריימים באלבאזייר זכרזא וברקא • מימרא דה' בשמירה די עבר שמעיא וזרקא : שדר פרונוקא בדיסקא. ובה רשום די'מיקא . וזיל זורעם אט ומועירם עדים החמומים למטה עדות ברורה איך נכנסו לבקר את הסוחר וכו' . כמו שסיא כתובה לאוואה למעלה את בלזא חיבה בתיבה עד תומה :

וישאל השאל את הממונה הסוללת האמורה בנזחא זו קיימת או אס חמד
 ט במה שנתן מחננה אחרות אחריה כמ"ט ז"ל (כ"ב קמ"ח פ"ב)
 ש"ט שנתן כל נכסיו לאחר וחד ונתן מקלחן לב' הראשון לא קנה וכו' . ואחרי
 טוה הארון מ"ו לחות דעי הסס כי אינו נרד לנורעי . ומאן דפמיא מקורא
 דמי' סס ח"י מאן בעי' . האמנא לחדרי קא בעי וברקן לן מר וקא כי מרדמי
 דבות ושעמח' בעי' לילוח ולא נחזי רק מסמר' עכ"ל יען כי מלוחך
 הארון עלי' חובב ובדיבור אחד זכור ושעור אסדר קמיא מאי דחזי לן ואס
 יסוי לרען לישר לן מר . ואס לן יכונה לנדר עשוי ומורחא זמור ונמ' נמור.
 כי לעשות רעורן חפציו חבדי ורצתי ולא עשיתי לרוב טרדה ולחץ ועשי
 רחמס ולבי רחש ויאמרו לאחר :

דן אחת כי כל הסוד על הפקדים רפקר ש"מ זה בנזחאס יו יתקסס על מחו המפקד ורשד קורח חני עלי ועליו חני מר ממוס אח המחסס הכולל הוא שהיו קסס ממה שלפניה וממה שאלחיה רחמן מנין בפרק מי שמה (שס) כלן קרשס וקסס שני קסס רשסן לא קסס מקלסן לרשסן וכלן לשני רשסן קסס שני לא קסס ואוקמסן בנמ' להס חרי בבי בחרי 'אוקמס' וכלן בחרו וספס' בחרו רשסן בין אלס אח מכן אלס עמד וב' קסס רסדד בין מסררשסן ואיכס שיור טובס ורשסן לא קסס רסזרס במקלס סויוס חזרס בכולס. וספס' סוי ריוקס בשעמד ומס'ה רשסן קסס רסססס מקלס סיו וסו'ס סססס וסני לא קסס רליכס שיור וק"ל רסס עמד חזר אלס אחס מרסויוס קר . וסססן בנזחאס או חס נביס השמיניס וסססכל מה למעלס רססיוס קסס סקסס וסססן לבס שולס חססס הסססס בללס בשסן ססססס בסיססס סססס ססססס וססססס וקסססס להסבסל' שסס יוס ססס או יומיס יעמד לא יוקס ולא יוקס כרססס בנמ' ספס' בשעמד . וסס אל ארץ נביס וסססכל מה למסס וססיוס סססס ססס' סססססס סססססס ומס ססססס סססססס בנכססן יסססיוס ביוסל ססססס סססססס בללסס שלפסס כרססו בריסס' כלן לרשסן וקססן לב' שני קסס רשסן לא קסס ואוקמסן לא בנמ' בין עמד בין מה ומקלס כי כל סססססס וסססססס בנזחאס או יסססססס וססססססס בנקססס לרססס פעמי רגלי ססססססס וססס ססססססס בללסס לסעמססס כססז אלס ססס ואלס ססס :

האמנם אחר שרצ' השווה והתוו וזו' לקיים דברי המה חייבים אלו
לעמוד על כוונתו בחמים. ובאמת כי כפינן האוצה הכחוסה
אלני טונת המנהג ויולי דעתו לא לשון השער דא"כ בעלמא השער הוא לראיה
במורה וסוף המעלה והסודי וממנו נראה וכן נפשה בלואח המה אינו כן
דאינו ראה להבא אלא לעמוד לגלוי' דעתו וכוונתו של מורה דשער
האוצה אינו דברי הש"ס לא השער דמשאל הכרז מפי הש"מ נגמ' מלאחוס
ועשה והלוינו כמזל' (שם קל"א ע"א) דברי הש"ס נכחוסים וכמפורסם דמי
וא"כ שער האוצה אינו ראה להבא אלא לגלוי' לן מילתא בעלמא למה שער
ו"מ להאי דרמירין (שם קס"ו ע"א) די בעל השער על המחנה לרדמי
לן אמר' הכי אלא בשם בעלמא דקאים לראיה להבא ועל פי אוחיותיו אט
נרין וממנו שפגנו יא' ולהכי דרמירין די בעל השער על המחנה דרמיר' אט
אכל בש"מ שכל מבטני אינו אלא לקיים דבריו ומולא שפגנו חז' ישנה' אט
חיישין לשערך דלא בא אלא לגלוי' לן חפזו ודלותו של ג"מ וכפי שחשדרי
כוונתו אלני ומסתים מחבאר ומתקיים. והנה לשון האוצה הואת מפורסם
בז"י עמודים הם הם עיריה כי הדבר ברור ויכיר שאין בה שום המכלה
דאטעם כל עיקר ונתינת אוחי מתאם שחזן לשחי בנחומי השגרות אחר שחזן
כל נכחו לשחי בנחומי הראשונה לא מיקרייא חזרה דלפי דעתו האי בדייתא
שחזרה למעלה ודכוחתו האי דרמירין (שם קל"ה ע"ב) דמיא מנכח
דיחיקי בנמלך ומחזרם עסקנ' ר"ל דשמעין או חזין ליה דברים שמונים
על גלי דעתו שחזרם והיינו דאייתי חלמודא חך ברייתא על הפא
דאיבד' לן אי חזרה במקלח האי חזרה בכוליה דמחזר חזרה בכל מקום פירוש
ומשמעו שחזרם ומחזרם כפי' און בגלוי דעתו קודם שיעשה מעשה אחר
לא שיהא המעשה בעלמו שחזר דעתו וכולתו אין לו גילי דעת אחר
במחזר :

וְלִידֵי דבר זה מפורש לרש"ס ז"ל שכתב וז"ל חזרם במקלח וכו'. שם
 שכתב כל נכסיו לאחר וזהו כי במקלח ונתן טוב לאחר ששיר
 יכול לפטור כללם מדין ריחיק במקלח ריחיק וכו'. הרי שפ' בסדרא שחזר
 כי בחזרו מקלח קודם שנתנו לאחר. ואין לפרש שאחזרו ז"ל ונתנו טוב
 לאחר פירוש מה שחזר קודם וזהו כי במקלח ונתנו וזהו כי במקלח וזהו
 מפורש דסוף ירדעין וזהו כי במקלח היינו שנתן טוב לאחר ובהא בני דרעיה
 שחזר כי בחזרו מקלח שנתן מעיקרא. לרסא לא יריך הוא ז"ל לפרוש לן
 דפשיטא כיון שנתן אותו לאחר שחזר כי שחזרשון בחזרו מקלח ולמאי חיטבל
 למיכתב מילתא דלא נריכא. אלא ודאי פ' דבריו ז"ל הוי כסדרן וכמשמען
 ואחא לאשמועינן דמארי זו של מקלח לא מילתא הויא דסייעי ממש שנתן אותו
 לאחר

שעלט נאך לרבי רבינו הרשב"א ז"ל ולרבי מהר"א ז"ל הכותבם בשם
דחו מן גביר דרבי דרסחו פלם דהא מילתא והנס כי רבי מהר"א לא
אסיק לה לאהי מילתא בשלמו הערך . ענין ים לחם לה מ"ע כיון דנפקא
בשמי' דרשב"א ז"ל ותחסי עליו מהר"א ז"ל בעור וכו' . ולפי' לא נאדר
י"ל ביד שאל זה גורמא וזאת מנחם אבינן י"ע אלא בקרקעווי' וכל
ואלטם כל המעטליו' ואלו כמנחם למקח אוחס בשום כפי מלאת . אך חממה
י"ל דליה לן למישל לאהי מילתא כלל ביד' . וזה מנח מעטותי' סה' שש"מ
סא כל מעמח' הי' לקיים לחמור וכו' . ונס סטריס המעומים על האוחס
פעדיס ומדבר' בניהס אח כל אשר קבלו מדעמו בשמי' . והבנה וקבלה
שאל סיו כל דבריו ונחמתי' אלא לקיים מנחמו לביד' וזאת וכן סה' אומר
אלה רבותי למען שפי' שום שחמטיו' לך דרך שאל גורמא שום קפוקס בלוחאי
זאת כדי שאל יהיה שום משה ומדב' אחרי ועל כן מפחדו מהמעטות
והקפוקס נור אומר לבסוף שאל י'י' רשות לשום חסס או לשום רב ודין לעשו'
והרשות ודיוקס לרבי' אלא כולם יבנו כפי עשיותם וכפי החמס . וזה
קל קודא בהמח' כהמח' ים גלבי' שרעו שם"מ זה וכל דעמו לחמט' דעמ' ד
אלוק נכחו כפי מה שחלקם בטרותם לאלו ולמטעם לאלו ורחמי' שידעו דיעד' ד
נאמ' שאלה הוי' כוונה סה' אך אט' כוליס לעשור ורחמי' ודק' בדבריו
לבעל כוונה הנודעת ממנו לכל היתביס לפניו בעת שהיה עני' לזוחמו ובפרט
הסריס שחמטו על פסר האוח' שסעירו ורעו וסביטו מהס"מ בכללם ובפידות
שכל דבריו לא סיו אלא לחוק ידועות פני' בנחיו השעולות לחמיו בענין שאל
יבוא דייס נאמל' . ואין להקשות ולומר שסעריס אחרי שיתמחן איס' סה' שאל
לומר דבר דבר לא להסיקם כל ואלו גרוע' . י"ל שחמ' עני' לזוחמ' המח'
סה' יטילס לבאר דבריהס ולומר מה סייט מכונה שם"מ ומה הימח' אומדנא
דרעמא דידה' . וכמ"ס הריב"ש ז"ל בחשוכה ס' קס"ח דמסיק בה הכי
וראוי שייח' העדיס של האוח' שאליס ונאמניס . סה' לבאר דבריהס בטונה
העדיס ומעמה שש"מ אחר נחמי' לבטחי' וכו' . מקדקטי' ואובן מעטלי'
וכו' . אכן סהרי וסמני' ורצ' עדיס רחל קאמר הכי אלא להסתיק אומן
לפי' בנחיו וכו' . ולא לגרוע מן ובהאי מילתא בודאי הוי' ללא דרסיק
לישנא דעמ' אלא אזליקן בחד כוונ' דש"מ ואומדנ' דרעמיס . וכן מליט
לרוב המסוקס ז"ל דחמרי' דהס' שיהי' לשון השער בענין שאיט כפי הרין אס'
כוונה שם"מ לא הימח' אלא להעמיד אח' דבריו שאל יפלו דאלה לא אזליקן בחד
לישנא וכמ"ס הריב"ש ז"ל בחשוכה ס' פ' על שאל אוחו שאלה וזאת שפליט סה'
אפסוקסו ומומנה על ממוי ופל' . מל עי' ים ופל' השפס לפי' שחמ' שחמ'
שחמ' ילאו הנכסיס מכלל ממוי מהאי דפ' השוחפין (מ' פ"ח) קונס לביתן
שאני' נכסותם או שסכרו לחמ' מוחו וכו' . והס"ב הוי' ז"ל דלעני' שם"מ אט'
סולבין אח' אומדן דמחא דידה' . ובס"מ אס' דבריו ככל מה שאטו רוחין לומר
סה'ס דעמו בכל כיונא בדבריס אלו עכ"ל ז"ל . וגדולה מואח' כהס' הנאח'
הריב"ש ז"ל בבי' בטח"מ ס' רכ"ב על אוחו שאלה וזאת אחי' מזה לכס'
המסיס רוקח'י' למחוס וכו' . וככל הוי' ז"ל סה' כי לשון לבסח איטו מעיל'
לענין הרין דלא קאמר אחי' מוח אלא להיח' דעשעמ' אחי' מזה לחאריס
להיח' אפי' סאחיל וסדעה כוונה שהוא המיסיס ויעיל' דבריו ואין קפידה' עכ"ל
ז"ל . ובלי' נמי אף שש"מ אחר נחמי' לבטחי' כל נכסי' מקדקטי' ואובן
מעטליו' נאמל' לריקן בדבריו דיוק' דייקס הרשב"א ז"ל קאסוקא דעמל' בדידא'
לכילי' עלמח' ונליה' בעינשח' שפירותה שש"מ מהוא לא עלמח' על לבבו סה'ונה
ססח' ולא אסוקא דרעמיס דרע' דקאמרי' הכי לא אומרי' לה אלא לחוספח' כח'
וליסוח' כח' . ודיוקא דח' דקאמר סרשב"א ז"ל אכן לא ידעין לה שש"מ סה'וא
דימ' . ואי' כסח'א דפ' זה בוד' (כ"ס ע"ב) אומרי' מי איכא מידי דאין
לא ידעין וסופרי' דבי רב דיע' וכו' . וכא' כסח'א מילתא דלא ידע' לא לא
דיי' ולא סופרי' דרעמ' דרעמ' שש"מ סה' כוון לאחי' דיוקא ואכן ידעין בדי' דרעמ'
הימח' שיעלו בנחיוי' הסח'א' לחמ' לו נכסיו' בלי' שום עפוב מעמ' יודשו'
ומפחדו מהדיוקס לז' ואמר שאל יהיה שום רשות לשום חסס ודב וכו' . כל
אלה הדבריס סה' לרבי' העומן לסכיו' כפי עטמו . ומה סס עמה דלא דמיי'
דרשב"א פ"ה לגי' . דהסח' הרשב"א ז"ל סהנ' אחר נחמי' לפלוגי' קרקעווי'
מנחם נגרות ואובן נחמי' לו נכסי' דק' לשון הסח'א' פי' סאחן קרקעווי'
ואובן נגרות מעטליו' וכו' . ומשעמ' מזה שש"מ עמ' מנחם קרקעווי' ואובן נחמי'
נכסיו' ולפוט סה' כס' רבי' הרשב"א ז"ל דלא קנה המעטליו' משום עטנה'
דקאמר . ואולס ביד' שש"מ אחר נחמי' וכו' . כל נכסי' מקדקטי' ואובן
מעטליו' משעמ' שכלל כל נכסיו' בניהס אחח' ובפנס אחח' מחול' המנחה'
מהקרקעווי' והנכסי' . בכללם ולא ידעין סה' עטמח' דקאמר הרשב"א ז"ל בנדרון
דידי' וסחוקס מנחרי' בניהס ריע'ס' בנשח' החשוכה' במחומה' ויעמל' דכסי'
סח' דקרקעמי' . סוף דבר כסח' סולקי' כסח' מנחין בענין סה' ריחיקא'
למקס' ולמיסוי' קיימי' מילי' וסריד' . כדאוכח' מכל סה' כסנייח' דאיתן
מילתא דברין' אי' בעיה קר' אכ"א סכרה' . ומאן דליח' לים מילתא אחריי'ת'
יקר' . כסכרה' לילוח' וסריד' . ליח' וליעמ' לן . ונלי' למליס' בנפין' לסביין'
דרעמא' לסריד' . כחלמ'ד' דרעמי' למי' רביס' אחי' כסח' סחורוח' וסריד' .
ואי' יסח' לן דמילת' לא מהחור' . ומשעמ' מן אולת' כסח' איסח' ומעמ'ת'
דידי' סה' כסנייח' ובחריד' . סחורוח' איח' כל כסח' מילתא יקר' . וסריד'ת'
וסריד'ת' סה' ולא איל' בנפין' סופקא' . ואחי' סחור' . וסריד'ת' לים דרעמ'ת'
מייח'ת' כסכרה' דרעמי' כסריד' . ואמילת' לים מדיס מדיס ורעמ'ת' קמיה'
מחור' . פי' שחמקק' כל מילתא' סחור' . נאס' וסריד' דלא מן סכריי'
מייח'ת' וקס' למי' שמי' ליעמ' לו' סילח' באריי'ת' . ולא חספס' כס' כחריד'ת'
סריד'ת' כסלוק' יייל' וסריד'ת' . שלמס' סח' כסמ'כ' למח' דרעמ' וסח'ת' : וסח'ת' :
וזהו

ידעתי נכיר ידעתי כי חטו מה. וטורח הארץ שליטם. ולחולתו אינו נדך עמו עוז ותועה במה מליט מבין אב כלל וברעו ומצביו ומצביו מברך. האמנם מר נימו רב. ופולטו עליו חובה ומקום שאמר לקר אינו רשאי להאריך. רק בחפלה לאלים לאל חי ימים על ימי מלך יוסף ויארץ. האם רביא כרע כחיו יעקב ידיו מחי קידה. קטין ומדך. חיים כפוס ס'ס. ע"כ דבריו נר"ו :

ואע"פ דבשהו דרשנ'ס ונ"י ז"ל פירשם הוא נר"ו באורחא אחריני מ"ע בעיקר דרשנ'ס באו דבריו כפי דרכו ומסקנתו כמסקנתו לאשר ולקיים המהנה של האריות הנשואות לאח הש"ע מהאריות עלמם שהבאו לדבריו כי הרואה יראה שדברי דבריו באו כצנצן אחד ואין ביניהם אלא מה בקריעה ואיחור והכל הולך לצנצן אחד ובכן קיימו דבריו ואשרו והאברו ויציב ונכון וקיים וישר ונאמן הדבר. ועמדה המהנה לאריות הנה כפי דעתו הקרה ודעת האדם שגלם הנה העלם חכמה ומתי כולו חנוי במשנה ונ"י נר"ו לא יכבה אנוס'ו. שלמה דוראן ס'ס :

שאלה נב קסנעיה אל האכמ'י השלימים הדיינים יס"ץ. ומאלחם היא זו. מעשה היה באלו זמנ'ם שחש'ו חסד שהיו חסד במו הגדולה בחייו והוא לא כדורוניה כד וכן חשבון מסון וחל"כ נעמד לביע האים האור והאור האריו הבח הגדולה הנה' הנשואות וכן אחד ובה אחת קסנע לא הימם לאח אחר שגח'ים ימים מה הבן האור והנ"י ירשמו לשני אחיו האור הנשוא והבחולה הקטנה ופלה מר"ב בין המעורר אס מנשא הקטנה קורס וחסול מחפסת הבית כשיעור מה שהנ"י האב לגדולה וחל"כ חסול החלוקה בירכן או אס חסול החלוקה ביניהם בשוה והקטנה חסול חסול. ובקש מעני להשיבם כפי שורת הדין :

תשובה לפיכך העמים רובו תחתים אשר אנו בהם נחמ'ס. אן אנו יסולים להאריך מענית לבד הדברים באורך ובחוספת ביאור אף אומנם חכמי לבב כמוסם מהמעט שנכתוב בינו הדברים ולאזל לחסד די בראשי מרקים :

בענין הפרנסה לבנות אחר מיתת אביהם לפי שורת הדין ים בהן ב' חלקות האחת אס מה האב במעטו ובן אין לו כדן היום בנות נשאות ובנות קטנות עדיין לא נישאו. והב' כשמה האב והאין אחרייו בן ובנות בלא נישואין ולאחר מיתת האב קדמה אחת נשאלה ונשאלה פרנסה כפי דין ולא הספיקה השנייה לטול עד שמת הבן. והג' היא כהד'ן עובדא דבעימו עלם בעיא דירכו שהאב השיא לאחת בחייו ומת והאין אחרייו הנשואות וכן בלא נישואין ומת הבן קודם שנשאלה הבת ונפלה הידועה לפי הנשואה והפטויים. והנה בענין החלוקה הראשונה הדין הוא מפורש בחלוקות הבנות בשוה דהכי חנן בפ' י"ג (ק"ס ע"א) האים בניס גדולים "קטני" אין הגדולים מתפרנסים וכו'. נישאו גדולים וכו'. עד ואם אחר קטנים הרי אנו נושאים כדרך שנשאלת אחת אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן. האים בנות גדולות וקטנות וכו'. עד ואם אחר קטני הרי אנו נושאות כדרך שנשאלת אין שומעין להם וכו'. ומסנא דבנות כמעטא דברים דמה שנתן להם אביהם נתן. וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל הרמב"ם ז"ל פ"ט מה' מלוה. והסור ז"ל בל"ה ס' ק"ג ובח"פ ס' רפ"ו :

ב ובענין החלוקה הב' מחלקו בה רבי יוחנן ור"מ בפ' מציאת האשה (ס"ט ע"א) דאחמר החם מי שמת והאין ב' בנות וכן וקדמה הראשונה ונשאלה פשור נכסים ולא הספיקה ב' לבנות עד שמת הבן אר"י שיה ויתרה כלומר עישור נכסים כנגד מה שנתנה לאחותה שלא חטול היא ג"כ עישור נכסים ואח"כ יחלקו אלו או שקדמה ונשאלה זמנה דבת על הבת אין לה עישור נכסים שהרי שחיתן שות ויתרה אחר דולוס ונשאלה אחרו מציאין לפרנסה ואח אחרת שיה ויתרה כלומר ששאלה היא פירנס' הבת ששעברו האחין אס הנכסים יפה כס פרנסה לערוך מן האקיות וכו' שגאנכ' הס עומדים לפניו אמריק ויתרה השנייה. ופסק היראף ז"ל והרמב"ם ז"ל כר"י משום דרב אשי דהוא בתראס סבר כוונתו ובחלומהו אחר דעמא דר"י משום דליכא רווח ביחא כלומר שהרי נשחיתת הרבה לטול תלי הידועה. והירושלמי פסק בהד"א כר"מ וכחב הראש' ז"ל וכן דברי יושלמי פסק בהד"א כר"מ עבדיק כוונתו ודב אשי שקיל ועדי הוא חליבא דר"י ולאו משום דס"ל כוונתו. וכחב הר"ן ז"ל שגם הרשב"א ז"ל סבכים לפסוק כר"מ. ועד"ל שאס ים ביד השנייה הממון חפוס חסא ירס כנגד עישור נכסים שנטלה אחורה דלא מפיקין מחסא ידא מאחר שהר"ש ז"ל ומאן דרעמיה קא פסיק הלכה כר"מ ואס חסמון אינו בחזקת שניה אחר הלכה כהרמב"ם ומאן דרעמיה דקא פסקי הלכה כר"י כי כהרמב"ם ז"ל נהנו לרין בכל אלו האריות לבד מחלת ואי ממונא בחזקת הב' לא מפיקין מינה מאחר שהוא מחלוקת בין הפוסק' ז"ל דאי בעינן למיפק מינה מימר חסמא לן איימור ריהס דליה הלכתיא כהר"ש ז"ל ומאן דרעמיה וכמו שהארנט בזה בחשבוס ס' ו' והבאנו ריהס מדברי מהר"י קולן ומדברי א"י הרשב"ם ז"ל. ואח"כ מלאתי חשבוס לא"י הרשב"ם ז"ל שכתב וז"ל בנ"י חקפ"ו שאס אין הקטנה חופפת בנכסים דחלוקת בשוה כר"י ע"כ. הא קמן בפ' דלא חלוקת בשוה אלא אס אין הקטנה חופפת בנכסים :

ב ובענין החלוקה ה' שהיא בעיא דירט לא אחת בהד"א לא בחלומהו ולא בפוסקים ז"ל. וכען מחי אק אי מדמינן לה לחלוקה קמייחא דחניק לה במח'י ריש טולין או מדמינן לה למח'ק חייחא דחילינו בם ר"י ור"מ בפ' מציאת האשה. ולבאור נראה שכתבתי זאת ג"כ שייך מחלוקת רבי יוחנן ור' חנינא דבאח נני כשמת האב בשאר הממון משועבר לקסנע כפרנסתה והיאם הפרנסה טוב על אחים ועמם כשמת האם י"ל כי נס בנז אופר

לאחר אלא בפירוש הרי' דהייט שחור במקלע מחנה הראשון ואח"כ נתן אחרו מקלע לב' ומשום דק' חסרה היא בפירוש והיא חסרה אלימחא פשים מספקא וידיבמיה ליה לחלומהו אי הייא חסרה בכוליה ומס'ק דהייא חסרה בכוליה. איכ' מהא משמע דכל מאי דשקלין ועריקן בהאי ברייחא ודכווא משום המלכס וחרעס בפ' הו וכוין דליכא חרעס והמלכס משום הא לא מקיימין אלא סד מינייהו ראשון או ב' כפוס האי דהיי לן כדמיני בברייתא. אבל כל שלא גילס דעתו שחור מהממנה הראשונה וכ"ס בנ"ד דאדברא דבריו עוכיחם שבון להקים כל הנמצא כתוב בספר הנוחם מנה לקיים דבריו :

וברא מדייקא ל' מ"ש הרב בעל נ"י ז"ל שם בפרק הנה' והביאו הרב בב"י בח"פ ס' ק"ן וז"ל ומיהו הא דפסק חלומהו דהייא חסרה בכוליה דהיי לא משמע היכא דאמר בפירוש איני חוזר בו אלא במקלען דלא ור"י שאלו מקלען לראשון וכו'. והש"ח בשלמא כל מאי דשקלין ועריקן בברייתא ובכעני הו בחזרה גמורה דהייט שגילה דעתו בחזרה וממה שחור במקלע לבד ממילא משמע שפיר שלא חזר בשאר קרוב הרב להחפסע ולומר שאפי' שפירם בהד"א במה לא חזר לא ליהני ליה והייא חסרה בכוליה כיון דחזרת אחרו מקלען היא חסרה אלימחא ולהכי אינערך הרב ז"ל לאשמעין דלא היא דאס פ' בהד"א דלא חזר אלא במקלען שזכה הראשון במה ששיר אבל אי ברייתא מיירי בסתם כנ"י דלא ידעין חזרתו אלא ממה שנתן אחרו מקלען לשני מהיכא חיי' להסתפק ולומר שאפי' פ' בהד"א שלא חזר אלא בחזרתו מקלען שלא חזר' והייא חסרה בכוליה עד שהנ"ך הרב ז"ל להשמיעין שאס פירם בהד"א שדבריו קיימין. אלא דהיי משום דחזרה משמע כל מקום חסרה ממם והייט שנחזרע ממם ממה ששעה וכה"ג מיירי הרי' ברייתא וכל מאי דאחי עלה משום הכי היה מקום להסתפק ולומר כיון דק' חסרה דמסיק חלומהו דהיי חסרה בכוליה היינו שחזר בפ' אי חוזר בי בחלומהו מקלען וממילא משמע שאינו חזר במה ששיר ואפי' מסיק חלומהו דהיי חסרה בכוליה איכ' מקום ז"ל ג"כ אפי' שפ' בהד"א איני חוזר במקלען שנשחיר אפי' הו חסרה בכוליה להכי אינערך הרב ז"ל לאשמעין שאס פ' בהד"א וסיים דבריו ואמר במקלען זה אני חוזר ובאחרו מקלען איני חוזר שדבריו קיימין כנ"ל :

דא למדת ולאו כמללח איחמר אלא בפ' איחמר דהא דאחמר ש"ע שנתן כל נכסיו לאחר וחזר ונתן לשני הראשון לא קנה היינו דוקא היכא שפ' חזרתו בחלומהו מקלען או שגילה דעתו בחזרתו כנ"י שאלו שנתן כל נכסיו לאחר הפליג מאחרו צוואה ואח"כ צוה מחדש חט כד וכן לפל' או שבה הב' לפניו וחזר וזהו לחמ'ו מקלען נכסיו או בנוויו אחריני מה שמגלים דעתו שעתה נחמדסה לו צוואה זו בהאי הוא דאחריק דהיי חסרה ולישאל דקאחרי' בנב' דייחיקי מבעיל דייחיקי משמע שהם שחי צוואות נפרדות שכל אחת מהם סולקת דשוח ונקראת צוואה בפני עצמה והנה אס היא שחי צוואות דברר אחד מצויים כנ"י שנתן דבר אחד לראשון וחזר ונתנו לשני אפי' אס בלא שחי צוואות בחייתת בזה אחר זה כיון שאי אפשר שיחיימו שחיתן שפיר מיקרו נפרדות ופשיה' מבעילת הראשונה אבל אס לא היו השחי צוואות בענין זה אף אס היו כנ"ד שנתן כל נכסיו לראשון ונתן לשני מקלען נכסיו שכי' הנראה הדבר ברור שמה שנתן לשני מקלען נכסיו חזר מהממנה הראשונה. עכ"ל לא מיקרייא חסרה אס לא שבאו בשחי צוואות נפרדות כלומר ב' ששורות או אפי' בשער א' ואיכא שחיקה בנתיים אבל כל שבאו בשער אחד ולא שחק בנתיים כיון דאפשר לקיים אח שחיתן כנפרס ונאמר דהא דקאחמר כל נכסיו ר"ל כל מה ששחירי מנכסיו מנה לקיים כל דבריו דכיון דלא שחק בנתיים ובאז כל דבריו בסידור אחד זה אחר זה לא אמרינן בזה המלכס וחרעס :

ודחי איחא בהד"א שם בנב' (קמ"ט ע"ב) ש"ע מידק דייק והדר יס"ב ופי' רשב"ם ז"ל וז"ל סתמיה מידק בלבו מה יתן לכל אחד קודם שיבואו לפניו ואין לו לשחוק בין זה לזה ומדשחק נעלך הו וכו'. הא קמן דלא מיקרי נעלך אלא כששחק וכל כמה דלא שחק לא הו נעלך אלא מוקמינן ליה אסתמיה דמידק דייק והדר יס"ב הכל עשה יפס בעתו ועליו לפרש האזווא בחלומהו שחיתקו דבריו. ואין לדחוק ולומר דמהא לא שמעינן אלא בששחק הו נעלך אבל לא חידוק מינה דכל כמה דלא שחק לא הו חסרה דאפשר דכי היכי דבנותן דבר מצויים לאחר חזר ונתנו לשני דע"כ אפי' בלא שחיקה בנתיים הו חסרה כיון שאי אפשר לקיים אח שחיתן. כוונתו כל נכסיו לאחר ונתן מקלען לשני כיון דלפי הארחה חסרה היא דייקין ליה בחזרה אפי' בלא שחיקה. דהא ליתא כיון דבנב' מסיק ופסיק ומי ש"ע סתמיה מידק דייק והדר יס"ב כל כמה דאפשר לאוקומיה אסתמיה מוקמינן ליה ובשעתן דבר מצויים לאחר חזר ונתנו לאחר בזה אחר זה אפי' שלא שחק בנתיים ע"כ הו חסרה כיון דהיי איפשר לקיים אח שחיתן. אבל כל שלא שחק בנתיים ואפשר לפרש דבריו בחלומהו דליה בזה חרעס והמלכ' ולאוקומיה אסתמיה פפרשינן ל' אפי' על ד' הדוקת כ"ס בנ"ד שבאו כל דבריו בסידור נכון ונכנס בכי טוב ויאל בני טוב דפחם בהקדש וסיים בהקדש דסידור זה מורה באלבט שקד' שבאו העד' ה' הכל לפניו ערוך ושבור בפיו ופל המטו' הוה ויכואל בו בפרש'ו קאמר חלומהו 'סתמי' מידק דייק והדר יס"ב ופ' ששקד' בסדר דבריו נתינת כל נכסיו לב' בממון הראשונה ואח"כ נתן מקלען נכסיו לשנייה לא חסרה היא דכיון דסידור דבריו מורה דלכתחלה לכך אכיוון ואין עוקר' ומאחר דבריו וכלל דבריו א' וכלל נאמר' כל חלומהו. ואחר שכתב' אללנו כי כוונת הספ' הוה ודמנו שחיתקם כל מה שכתוב בנזוואס זו מנה לקיים כל דבריו ולא נקוט לא שפאל ולא ימין. ובזה חנו דמנו ונפשו. ומהממד לקן רשמי. זה מה ששעל' מודלתי עם רוב סדרותי ועם עמי. כאשר יצד היסוד הלו איש עמי. ואשאלה לנצי' לארדני בניי ופטי.

סנה

הנה נח מלאך ראש לארץ בש זל שגשג שהוא נוטה להחמיר בחשבה ומשג לה כדברי המהמירין אשר קרמוהו עכ"ז כחב הרב ז"ל בחשבה אחת וז"ל ואם היה כבאן מי שמעיר על הטביעה במים שזין להם סוף כדאי אז לא היתה האשמה אסורה אלא מדרבנן לכתחלה ואם היינו מקילים בה היינו מקילים בדרכן אבל כבאן אין מי שיעיר בטביעה אלא שמכחי שאלר יום שהפכה הדוגיא ראה אח מכלוק מת על שפת הים ואינו מזכיר בפי' שמכלוק היה בדוגיא ושהוא ראה בטביעתו ושהה עליו שיעור שחל נפשו עכ"ל ז"ל . וכן בחשבוני הכתובות בשם הרמב"ן ז"ל סי' קכ"ח ח"ל לר"ך לחקור אם ראהו שטבע ממנו ושהה שיעור שחל נפשו ולא ראהו עוד או שחל ראה ספינה מעורפת בים והשבה להשבר וכו' . ומסיק הר"ם ואפי' במים שזין להם סוף כי במעיר שטבע ממנו ושהה עליו אם נשאל לא תלך עכ"ל ז"ל . ובג"ד הא קמן שהעיר אברהם בר סעיר שטבע העלוב הגו' וראהו מת מוטל על פני המים ופאחר שראהו מת מוטל על פני המים ראהו שכלל חך ספגולה ועמד עליו ושהה לרקוק בראייתו ולא ראהו ובעדות שנתקבלה משמו באלגוזאיר הוא אומר ורקוק לראותו ולא ראהו עוד . הגה בוראי ראה בר לעין כל עדות זאת היא מבוחרת ומבוררת . דלמיתה קא חילי הוא בר עולבחה יומר מה שהתנו בדבריהם הריב"ש והרמב"ן ז"ל דבחנאים דידהו לא הוציאו המיתה בפי' אלא שהה עליו שיעור שחל נפשו ובג"ד הוציאו העד בפירוש שראהו מת מוטל על פני המים ואחר זה ראהו כלל חך המצילה ולא יסף להראות עוד אלא לאחר ששהה עליו ואם רב נחמן כהנא מפעם בדרון דירה (יבמות קכ"ב) אמר ה"ה ראהו ראהו כדור להשא בריר נשבעין אנו שאתם אכלו כדור כדור להאז עובד גע :

ואין לומר דמהיכא אחי ליה להאי גברא האי סהדותא דקא מסהיר ואמר שראהו שמת מוטל על פני המים ואולי עדיין חי הוא ואמר מת בדרמי כי רחוק הוא שיזכר האדם שהוא מת מוטל על פני המים . י"ל דאפשר דידע ביה דמת ודאי ולא אמר בדרמי כי האדם המת המוטל על פני המים יזכר לפי חשבונו ולפי עיניו זה העד ששה עמו בים וקירוב אליו אם הוא אמר שרקוק בדליה וראהו מת וכלל ולא עלה עוד אך אנו אוצרים בדרמי קאמר . ולפי' אי אומר שגם מדרבנן היא מותרת אשה זו להשא לכתחלה ולית בה שום עובדא כי אשה זו דליד איח לה אפין להחירה ביותר ממהיח רחב הרב הגדול מהר"ם ז"ל ח"ל סי' כ"ב הא"ז בשם רבינו מנחם ור' אליעזר ורבי קלונימוס ז"ל שכתבו בחשבונו אחת ח"ל כבר פסקה האורחא בישאל דרפי' עד מפי עד ואפי' עבד ואפי' שמהה הם נאמרים א"כ בזה הדין שפליגו שם עכו"ם מל"ת שראהו מת אף על פני המים והכירוהו בטביעתו עינא והכירה גמדה בכחית פנים עם החוטם בעת לא יזננת ולא חזה מתוך הלכה . פסקא דראה לנו להחיר את אשתו ואין לפקפק בה וכו' . עכ"ל . ומעשה נכחו לליד נקי' שאל בעדות עכו"ם מל"ת היא אפרי' הני רבוואחא דשכנין עליהו דמט"ס המל"ת דאמרי שראהו אף על פני המים והכירוהו בטביעות עינא דידהו וכו' ז"ל יסודם ושרטם הוא ממהיח בפיא דליבטא לן בפי' האשה שטוס (קט"ו ע"א) עד אחר במלחמה מהו וכו' וכמו שפי' דעמו הרב המגיד דהאי חששא דהיי"ש דר"מא בדרמי קאמר היא חששא רחוקה ומותרת דרבנן היא דלפי האמת לא קאמר מת בטובע בים אלא כשידע בו שמת בוראי ח"ל ה"ה ז"ל כפי מה שהגיה מהר"ק ז"ל ומתבאר מרבירי רבי' שמים שאל"ם שאי אפשר לעמוד על בוריו של דבר לעולם אינו מעיר העד עד שראה כדו שחל נפשו ולא חיישין דאמר בדרמי וזהו שכתב רבי' או שטבע בים הגדול וכן עיקר עכ"ל . ופי' דבריו מהר"ק ז"ל ח"ל והכי קאמר שמים שאל"ם לעולם העד אינו מעיר ואומר מת אלא"כ שהה עליו כדי שחל נפשו ופי' אפי' דלא אמר וקברתו אם נשאל לא תלך חזו שכתב רבי' או שטבע בים הגדול ומת ק' לר"ך לרשום בדבריו ה"ה ומיית' ראיה מכתב שטבע בים הגדול ומת דרשמהו שואו יודע שמת ואינו נלחמת על ידי ששה' שחל נפשו ופי' אפי' דלא אמר וקברתו אם נשאל לא תלך עכ"ל ז"ל . הרי לנו בפי' מרבירי ה"ה ז"ל ומרבירי מהר"ק ז"ל המבאר את דבריו שיש לנו להורות ולבטח כי מי שמעיר ווא' פלוני ראייתו מת מוטל בים דלא קאמר הכי אלא עד ששהה עליו וידע בוראי שמת ולכן גם אם לא אמר וקברתו אם נשאל לא תלך וקירובים הם לודאי דבריו ומותרת אחיזו בה בעלמא ואמרי לא נשאל לכתחלה :

ואולם יש לנו דרך ומבוא ממקום אחר להסירה להשא לכתחלה ואין לפקפק בה כלל חליבא דכ"עוזה מצי' העדות האחרת של העינים המל"ת אשר היות ערות עכו"ם המל"ת חליבא דכולהו רבוואת גמא שלא נחתון לא להחיר ולא להעיד רק היה מדבר עם חבירו מה שהיה ומה שעבר בדוגיא ההיא . ומעשה בלגטרפות הב' עדות יחד מהישראל והעכו"ם המל"ת האשה הזאת היא מותרת לנישא לכתחלה . וזה לפי שהריא"ף והרמב"ם והמסמכים על דבריהם והאפדות שהריכו לומר וקברתו הוא משום דילמא בדרמי קאמר שמתוך שהדברי' ההם רובם למיתה דימה האיש שהוא בלבבו שמת ואמר עליו שמת והוא לא מת לפי האמת ולהו כשיאמר וקברתו ואמר לנו הספק ובודאי שהדברי' לא נאמרו אלא בפי' שלא נשאל לו הוכחה אלא"כ שמת

כחסיא דלמדין (שם ק"א ע"ג) סהא דלמדין מלך חור וכו' . שיש
 לומר בהם מאמר שהוא כמבשר לנעיד חור . הוא חור דרבי ואלו קרי
 שהעב"ס סהא סה מדבר מעשה שהם לאחיה מרעהו ברחל דלן קאמר
 דרבי אלן דבריו היו כנים מבש כמה שראש ודע וסכר . ומלכו כחשוכו
 של מהרש"ם ז"ל וז"ל הרי כך בפירוש נגור שכל הפוסק' כלם מוכחי
 שנגיד . לא בעיקר למימד וקברתו אפי' אם סה סהד אחר זעיר מעיד בו
 וכ"ש הלא שהיה העב"ס מלך דלן שייך ביה דרבי שכן כחב רבי' מנחם
 בר' יעקב ורבי אלעזר בר' יהודה ור' קלוימוס ברבי' גרסום שפברת' הלכה
 היא דלן שייכה היתה בעיא דר' השהה שלום (קס"ו ע"ג) נבי עב"ס שאינו
 נאמן כי אם בעל' דבשלמא ישראל המתכוין להחיר י"ל דבשעת מלחמה
 מתכוין להחיר ולהעיד על הנדמה דבר השהה אלל העב"ס שהיה מלך ולא
 שם כוונתו לשום דבר אותו העב"ס אינו חומר אחר הנדמה כי אם כאשר
 דימה מבש וסברא נוחת דלן שייכה בעב"ס עכ"ל ז"ל . והעב"ס הוה המלך
 ב"ד לא היו דבריו עם הישראלים כלל . שהיו חומרי שגא נאמן להחיר
 או להעיד אלל היו דבריו עם עב"ס אחר' חבירו להודיעם מקרה אשר קרה
 בו בפניה היתה וכלל דבריו שראה את העלוב ההוא אשר היה עמו בפניה
 ברחל' לא קאמר בנדמה אלל שהיה את העלוב השרה שלימה ולפי זה האשה
 האחת מותרת היא להשא' לכתחלה מהאגריפות הב' עדיות כפי האומות
 שהוכחו אליה דכ"ע . והוא י' . יעמידו על האמת ואיכינו יצית' ואחם
 אחי ורעי' שלומי' יגדל ויונקת' לא תחלל אכ"ר כנפש קדושתם ונפש אחיכם
 בשלומכם לבו יגיל וישמח' שלמם ס"ס כמנהג' אר' אר' דוראן וזהו :

שאלה נד : לחסד ונבון כהה"ש שפאלא אבוחמיל אלי"ם בעדו לטובה נגור
 ויוסף על ימיו ימים רבלי בעוב יפותיו ושנותיו בנעמיו' אמן
 ואמן . וזה לשון שאלתו . מרגל ורבנא רשיא מהימנא פרי מלכא אללן דרביס
 יתון חייר . יהא ליה שלמא רבא מן שמי' . משום דקאמרי רבנן (ברכות ל"א
 ע"ב) מנין שכל הנשחש בדבר שאין בו שריף להודיעו שגא' אל תחלל את אמתך
 לפני בת בליעל וכו' . בהימנא דרבנן עמלמ' דלן סליק ארעמא' כלל דלשח
 רעה בלעגלה דלחיו לו דינא דרעה ברעויה או דפרי' דא' לא נבירנא ולא
 סבירנא והינא כהני חלבי חורי דמליון קיעמא הא קא חיינא ומנן מבר כי
 רב דקרי ולא חיי וחי' מאי דקאמר רבנו יעקב ולימא הכי וכחמא דכחינא
 הא הוא בשבועה דלן ברעמא מינה ולא אוסיפנא בה מעיד' מן די כחינא לא
 ערשחא אכל אבן שיעפא כחיית' דליון דרעה סובלנא ואעברית יתם מן
 כחבא מהו מלן דלמריה דנראה מאי דקאמרי רבוחאמ' והי"לן אמתמא
 וכו' דא' ליה ליה במאי לפרוע כחובתה דליון רשיא לרעה מרקאמר מהר"ק
 ז"ל ע"ש לא דלפליג חיו אלל דלמא' דקאמר מהר"ם ז"ל אהיה עובדא
 דנפית דלפ' אין לו דמגרסה ויסיב לם מה דלית בניה לא פליגי עליה הנאו
 רבוחא דלפ' דלמרי דא' ליה ליה במאי לפרוע חיו רשיא' האה שורה
 דנפית דא' פליגי עליה ומאי דקאמר הוא בכלל גוונא ולא שגא נכפית הא
 אמר ליה בהרי"א מהרי"ק ז"ל . ועוד דא' אידי מתניחין אפי' בנפית חיי
 פליג מהר"ם אמת' . עיב נראה דמאי דלמיק ארעמין זעירא דלן פליגי
 הנאו רבוחאמ' אהר"ם ז"ל וממני דכחינא נראה הכי לחוד אי לפוס לחוד
 אי לפוס דממנא יקרי דלי לא אשתמע הכי אלל דלמא בעינא לרמיו' האי דנפית
 למאי דקאמר מהר"ם ז"ל אשה רעה ברעויה דהכי קא עמינא אן ואלא
 רבא ביער ידע כלל וכל מאי דקאמר רבנו נאר ונאר וכדור וכדיר ומלן
 ית' בית מלכא ואלא ידענא דלן חנא בר הכי דלמא מאי דקאמר רבנו
 דהכי מילתא ואלו כמכרע אכל חנא כחלמירא דמכמא מאי דנמיר מרביה
 והשגא מילתא חיי בעי מרבינו דלן לישמע ולא ליקבל מאי דקאמר אינני
 עלאי ליריינין לקא זכא דלפרי' דין סובא וזין חרם נחפס על זעור אכל
 יהיו ידע לרבנו דלן הוא אפשר לרין חנא כעבדא בריל לאותיב להאי
 אמתא כחובתה ודלן למיקס בדרה הכי ואלא רבא ידע קושטא אמאי
 קבילנא עלאי גלותא רנא . אלן פתנא ברעמא . דנשיא אכרעא . דלשמשא
 קרמיה תאיב דמאיך וכאיב . אעיר שפאלא אבוחמיל :

תשובה : מעיר' דשמיא לשי בסעך וליסיב לן חילא . ולעיד עיקר
 וזעירא וחילא . חזינא להאי מילי מעלימא . דסדיר מר קניסו
 דמנן מריהו דכלהו שמעמחא . ודייקנא בה דיוקא בחר דיוקא' וחזינא לכו
 לפוס סבר' דין דלן אל"ב דהילכת' מלחיהו סלק' . דכ"ע אמרי' (דלמחבר)
 [דלמחבר] קמיתא דמירובין דירה בלא עדות דבר איכה איסורא . ובתלמוד
 ירושלמי קא מוספי חומרא יסירה . ואמר דהאי מילתא מלן דעבדא קא עבר
 אעשה דלחורייא . ולב"ה דלמרי' (ניסין ע"ג) אפי' ארבר בעלמא דסיני
 הקריחה תכסילו ליה ליה רשותא לתירובי אמתיה הא בנב' (שם) קאו בה
 קהותא ומסקי לה (שם ע"ב) דהי מילי בלחמיה מייחא ולא בלחמיה
 קמייחא . ולאפלוני כהאי מילתא אמרי רבוחא בתלמודא (שם) מילתא חרד
 דכל המגרש אשמו ראשונה דלית לעלמא בתלמיה דא' זעירא וחזינא גס מנח
 מוריר עליו דמעות ועלמא על האי מילתא כישא עבדא וזועה ושעמא דמרבחא
 קא כבי וזית ליה כהאי מילתא זעירא משום דלמחמא שריה למרבחא למיפק
 מיניה לעלמא שלמא ובסובא וקומאי והאי גברא דעבד קרבא עם אמתיה .
 ואחריה בלחיה עבד למרבחא מילתא דלית פליגא דיריה ודלן כרעות .
 ולפוס אכל בני ואוריר דמעותיה . ולחשוד דיוקא דריק מר מלישנא דהאזן
 מהר"ק ז"ל דקאמר ופיין במה שכתבו בסי' ק"ו בתשובת אר"ם ז"ל
 ואפי' מר מינה דלית לך רשותא לתירובי אמתיה דהיי לך שטות ומלוא קא
 עבדא בחריבין דירה דלן לישור לך מינה בין דעבדן עובדא דלן מעלימא .
 ואמר מר הוילן וזית כהאי מילתא לפוס דעמא דרך מלוא . דסובא על כי
 דינא לאזקוק להאי מילתא לאכרזי להאי אמתא לקבילי כישא דירס דלן
 כרעותא

שמה אלל עדות אלו סה שפיר וישיק ליה דרלמא נרדפי קאמר ולכן
 שפיר לם מלך הנאו לכתחלה ואלו כדיר שאלח עדות אכרס' ו' פער
 סה' בלחמא עדות העב"ס המלך דמכיר אותו בשמו ובמעשו ובנביעות
 סינא הקוב כפי מה שהיה עמו בפניה עדות העב"ס סה המלך הוא
 סהר מלכותו כל ספק שפאלא לכו בעדות הישראלי שהספק ההוא דלמא
 דרבי קאמר וכששקט' עדיין סה הוא וממא יא למקום אחר הנה עתה יש
 לו עדות העב"ס המלך שראה את מועל על חוק הים והנה עדות העב"ס
 סה יש בה די להחיד האשה הזאת להנשא לכתחלה לפי דעת מהר"ם ז"ל
 כפי מה שהבין ממנו הריב"ש ז"ל שהוא כתב שזבן מדברי מהר"ם ז"ל שאם
 ראה חוק ג' ימים לפניו דלן חיישין לאשתהי' ועדות העב"ס המלך
 הנה הוא חומר סבירי שהל"ש לעביעת הספינה ראהו מת מועל על חוק
 הים והכירו סדרה שלימה וממא ונס הידיו בלבושו האל סרוואל' אשתהי' א"כ
 האשה הזאת היא מותרת להנשא לכתחלה בהאגריפות עדות הישראלי עם
 העב"ס המלך ממא נפקן שאם בלן לרן אותה כפי דעת מהר"ם ז"ל
 כמובן שהבין ממנו הריב"ש ז"ל לו בעדות העב"ס המלך שהיתה עדותו
 שראה אותו יום ג' לפניו הספינה דלן חיישין לאשתהי' . ואם בלן לרן
 אותה כפי דעת רוב הפוסקים הראשונים והאחרונים' דחיישי' לאשתהי' גס לרן
 ג' ימים אפי' חסיה מותרת לרעמם בעדות הישראלי שהעיד שראהו מת
 מועל על הים ואח"כ נשקע וכו' דלן מלכ' לומר וקברתו וזה דבר מבורר
 לבני ב' העדויות אליה דכ"ע למר כדלית ליה ולמד כדלית ליה וק"ל :

ואם : ואמר שיש לחוש להאשה זאת שלא להחירה להנשא לכתחלה מתורת
 הריב"ש ז"ל ומלן דעמיה לפי שפאלא דליון לו ז"ל שהוא לקח הב' סברות
 להחמיר האריך לומר וקברתו וזי' לאשתהי' אפי' שלא הפסיד חוק
 ס' ימים לפניו . ובני' הישראלי לא קאמר וקברתו והעב"ס המלך לא
 קאמר דחיו ליה לשעמיה רק אחר שראהו מועל על חוק הים' הא ליתא דוראי
 הוא דלן אמרינן הכי לדעת הריב"ש ז"ל אלל אם היו העדויות בב' נשים
 חלוקות שבעדות הטובים בים דלן קאמר וקברתו אנו עומדין בספקא דרבנן
 ולהכי לא חשבו לכתחלה ואם שפאלא לא חלל ובעדות העב"ס המלך חיישין
 לאשתהי' אכל בני' שבעדויות בלו שחיון על אשה אחת שבעדות הישראלי
 כבר היא מותרת מדלורייא וכלאכאן לעיל ואח"כ באה עדות הב' של
 העב"ס המלך שהשקט' דחיישין לאשתהי' היא בעלמא דרבנן וספיקא
 דרבנן להלך :

וכך : שכן ראשונה זאת שהיה אחר עדות הישראלי סה' עומדת באיסור' דרבנן
 וכדלכאון . בעדות העב"ס המלך סה' היא ספק ספקא דרבנן
 ודינן אותה להלך' . וזה הספק דחיישין לאשתהי' כדברי המחמירין ספק אי
 לא חיישין כדברי המקילין ואח"כ דליון לחומר' וחיישין לאשתהי' גס ביום
 סה' לעביעתו זה אם היה טרע לו דלשח' ואלו כדיר שבה העב"ס פחאוס
 ומלאהו על חוק הים ואין בו שום שטי' ולא אמת' מי' ואמר לנו שלא הייתה
 עליה עדות אחת שעה שראהו העב"ס . ומה גס עתה שפאלא דליון למינ'
 ז"ל שכתב בענין אשתהי' כ"ד שעות וזית דגריס בהרמב"ם ז"ל י"ב שעות וגס
 להר"ן ז"ל המחמיר הוא גריס בהרמב"ם שעות שיר' שששעה שעה אחת
 שלמה ונכנס לשעה הב' וזה העלוב מי' אחר לו שששעה שעות וממא ללחור
 ראהו או בתוך שעה אחת וא"כ לפי זה גס לדעת הריב"ש ז"ל שחושש
 לאשתהי' ובעי וקברתו האשה הזאת דכ"ר היא מותרת להנשא לכתחלה
 בהאגריפות הב' עדויות וכדלמאן' שלא דבר הא' ז"ל אלל במחל דלמא דלמא
 חרד ספיקא ואוליין לחומר' אכל באשה אחת שששעה שעות הב' עדויות כד"ר
 לא קאמר דחיי' ספיקא דרבנן אוליין לקולא וזה דבר מנן הוא והאריכות
 בו מהמותר :

וליראת : ההוראה נסמכת' בנחמה גבוהה ובנורה הוא השור הגדול
 מהר"ם ז"ל וז"ל בתשובה אחת ועל הספק הב' ג"ל דהא לא
 זריכא רבא שפיעטא שמעידין עליו אפי' לאחר כמה ימים משעבט ועד שעלה
 לאחר העולם וכן נמי כשראה אותו מת מועל על חוק הים אין לחוש שגא
 הועלה יום או ימים קודם שראה אותו או אפי' פורחא ושוב אין מעידין
 עליו אלל אנו חולין לומר שפאלא העת הועלה ומעידין עליו דהא תלמודא
 (יבמות ק"א ע"ג) מסיק בהדיא דבתיא אפי' לאחר כמה ימים וכו' . דמאי
 מילתא אמת וכו' . ולכסוף מסיק הרב ז"ל הכי כבר כתב ר"ם ז"ל בהשגה
 כפי מה שכתוב בא"ר דהא דמיקן (שם ק"ב ע"ג) אין מעידין לאחר ג' ימים
 לא קאי אחרם ידוע שהיה ניכר להם בחייו למעידיו דהאי אפי' לאחר כמה
 ימים פהי וכו' עד א"כ בני' שהיה אדם ידוע למעידיו שהיה ניכר להם
 בחייו והכירוהו בעיניות עין נגור שהיה כלו שלם בלתי שום חבול בפניו
 ובלתי שום חסר בחיוריו אפי' שהיה ידוע לנו שכבר הועלה מן המים קודם
 שפאלא אותו יום או ימים מעידין עליו כ"ש בשלא ידעו בו מתי הועלה
 כמו כד' שבוראי אנו חולין לומר שעה הועלה ומעידין עליו ולא אמרינן
 שגא קודם לכן הועלה עכ"ל ז"ל . ומעמא נבוא ליד בק"ו שאם בעדות אחת
 דהאי ספיקא חרד כדור דמאי' ז"ל קאמר הכי שגדן להקל ולומר שעה
 הועלה כ"ש כד' שקדמה לו עדות הישראלי שבעדותו לכך איכה אנו
 להחירה להנשא לכתחלה וכדלמאן' לעיל ואם בלן להחמיר כהאי אלל חומרא
 מדרבנן ואח"כ בלחמא עדות העב"ס המלך על אותו חוק לא תהיה האשה
 הזאת מותרת להנשא לכתחלה אליבא דמרגא מהר"ם וגס לדעת המחמירין
 הראשונים' והאחרונים' אשה זאת היא מותרת להנשא לכתחלה מהאגריפות העדויות
 וכדלכאון :

ומה : גם עתה שעדותו של עב"ס זה המלך לא היתה כאותם מעשיות
 סה' בתלמוד שיש בהם קצת הוכחה עיין דומה לפי שכתוב להעיד

שאלה נה כסם לבד ואומץ מה חסכם השלם אשר שמוחוזי סוסם
 מר וסור ממחקים טפת נזים וכן . הס'ד נחמן סוסב'
 שפחד סאל ויהי' במדך. סבא אסרי ססורו סט דורס אח סלונד בקרס
 אסר ססחמייס מר סיספסקן כל ססליות ססברסס וסרררר ססריכ ססורו
 סכלו סלחוס פריכס סרמסס לררררר סרי סריי'ס . אס סררשן רור כ רחוס
 ססלן למין סריפס סררר קולא לרררר לרררס לררר כרר סבא מררר ארס
 וסררר סוליסלס רי אררר מרררס רורו וססנר בר קולא סל פ'י סריב סרררס
 סרררר' וכו' סררר'ס ו'הר'ס סרס סררר סברררר וסלררר סרר סררסלס
 סססר ורל סקטן . וכלו סרררס רי' כ' כלל וררר לבא מרררלס מר אר
 רררר אר מרררס סכנר מרר מל כ אררן ר'ל לרררס מכלו מרר סרס
 וררררר לכחור לכ'ס לררררר מה ארס סרררס בר ורר'ס לררר סררר
 מר ע'ל כ אררר מררר מרררס כרררר :

האחר י"ח סני מלה פניך העמים להוריעו הכמנך המחשבת
בעין חלו אחת נעשה על פתח הארץ והאלון רוחה ממנו קח מאר
ועברו הדרך רשות הדיבס מפנקת ביהם כי כבאן נבלם מתקנת בין
העיר קח אחרו עשיבן לסתום חלונו עזק סבירו כבאיה כי
קח מאר חבירו כי רוחו הבור ומבשר לרוב שמים הארץ וביאין
מנה שאמרו (כ"ב ו' ע"ב) במנן שר חידות בשני לרי רשות הדיבס
רש"י וקלת אופנים שאינו סוחם ומביאיש רוחה מהממנס שאמרה (שם ס'
וע"א) הדיבס פותחים פתח ומלן עזק חלו וכו' כמו שפי' שם
מפניהם הבלכות וקלת אחרו שהדיב בספק על כן מן הספק ארץ סוחם ומביאין
חלו עד בוא הרעפתן המיזרית ומשובתך המחודרת ואשפזם על
רעש עתה וזולת זה אין חדש מה להודיע ר"ק שאין מלה פניך שחמול
לי על שלא בא כחב"ד מארץ מסדור שבתך ופלוז נפשי כחמול לפניך עותרת
ממכנו על המקדל כי רומיה חמלה וכו' הארץ שלום כנפשו ונפש עבדך קטן
שקטניו חלניך להציר לארץ סטן כבדיהם שמעון בן הר"ר י' נחמ ז"ל
משושה בן אבנן ובר ארמין האבס השלם וכו' יצאנו כחב"ד ובבוא

לחמלה כל הבית אורה כי מחבור נחברד לי כי ה' וחידי
יראים את ה' מאד : ולזה מסתפקים ושואלים אפי' מצי שאין ברע
לישאל כמותי והוא וחסד' לא אשיב פי' שאלתי ריקס וכד' שלא לחול עברה
לעצמי אשיב מפי ספרים תשובות השאלות וחומר כי הגמר אשר נסתפק לכם
ענין מבואר בעוד יורה דעה (פ' קל"ט) כי הוא מסבך השער ואין ההשגה
חופפת בו גם בזהל הנקרא גאסול' בזה עידי אין לומר בו כי זה חסך
ואח"כ אותו הגמך חזר ומסבך והסגר אפי' שאין חסך מסבך השער
ואין לו לחקור אחר דרישה כי הם בקיאים בענין יותר מדורות אלה ואם
ישאל אדם מהו הגמך יבין אל הערך ויפלא שהוא אותו שעושים כלים מעמו
וכן בזה בלמוד כלו ואין חסך רואין כל גמך כי הם מאוחדים בזה ענין
השגה בעיריאל הקורא אטופל באל עידי ועוד חסך בו מימן חסך שמעמין
אותו במים ורומין בו ראשן בבית המרחץ והוא הוא הטופל שרואים בו
ראשן אפילו הישראלית כשהוא לנקות ראשן ולהתעורר ואין ללמוד מכאן שהדין
נותן לרחוק שער העיר בחר ח' כי כבר כתבו עליו עשירי או מעט או
מסבך אלא השער ועודא מקן חפיה (כ"פ פ"ב ע"ה) להשיב לו קשר וריבוק
המוצץ בטביל' לכן יש לנו להבדיל בין קרש למול ולהחמיר על נשומתי שלא
לחוק בו בלי ענין ואם ידעו לרחוק בו אחר העבילה אין בזה חסך
עיר העמקתי לשאול על מנהגי בו ואין לא נסתי כי דרך נשים הוא ולא
השאל מפי הכושה ולמען שאלתי נותן לרקי ואמרה שמעולם לא חפפה בו
בלי העבילה אבל יש חופפת בו ואח"כ רוחות במים חמין ואין את הכל
ואין הולך לטמא ומזהיר שלא לעבור על דברי הספר החתום וכן הספק
היה לנו לפרש פי' שהוא מפורש ומבנה הרע הזה שזמרה לי אשתי שמונה קלות
נשים לא מנהגה ההלכה כי איזה חסך בזהל אלה שבע בזהל ואף הרוחות שמה לל
ידיהו יפה והמנהג הרע המצויירם מביינים וגם אני אמלך את דבריכם בענין :

ענין ב' ולענין פתיחת הארון הנה רבו מפורש בחסן המעטט פי' קרית

[illegible]

ענין נז
מעתה החכם ה"ר אברהם יצ"ר ב"ר יעקב טוואה"ל ע"ה לו בנים
סמוך קרוב לחומה ומזרח מרחק כית וז"ל החומה י"ה שם מקום
הרב ונעשה בורסקי וקטל י"ה קאחזה וז"ל לפחות שם בית המעבדים ונעלה
לפני י"ה שם מעבר לדרך לחברה ה"ה וז"ל בסוכתה ויבטע על נבו עליה הא"ה
והנה בבית החכם ה"ה בכחול המעפ"ס בית וז"ל המרה הא"ה י"ה שם חלופות

מלח

[illegible]

מסע חתמים ומסע במדרג התחתון והם עשויים לאורה רמזים מפורסם ולדעת מבין ומתעלה מהם יש בשרי עליהם כמו כי חלומות אחרי' מהם אחת גדולה ומוסר במלכות הכתר ויש חלומות אחרות על המעשה למעלה ממדרגותיה' זה כפליה אחת ובחשורה יש זו יולא לחזק נקרא קבר' ויש גם חלון אחת באמצע כמנהג והנה ה' ה' ראה למכב על הקהל מלעשות שם בית המעבדים' והנה שם היות מעשה המסע רבות יש מהם ראי' להסמל בהם ויש מהם שאינם כל כך חזקים ועם היותם רבות במין אבל הם המעמדם על נכון תמלאו שהוא טובב על שם טענות . ה' שהוא חזק מהקהל מהרואים שהם רואים אותו כשיעבור בתוך עלייתו על דרך החלומות הפתוחות במלכות הכתר . מלך החלומות החתומות העשויים לאורה שרואים למחמם . מלך נדבדור הכותל בשעה שיחזרו הבשר וישכרו העלמות . מלך רוח רע הנכנס לביתו על דרך החלומות מבית המעבדים . מלך קול העם במדעומותיה' והעלומותיהם על הבשר ויטעור המסע בתוך ביתו כי לא יוכל לישן כ"ש לעין הסלכה דמעתה' בעיני כלותה כי המסע הוא חולי מלך כאב הראש גם כי היום ח"ה הוא יתהלך אחר מהם בתוך ביתו . ויטעור ולא יוכל לישן . מלך הלילות של הקצבים ולא יוכל לסבול ורבים כמו אלו הטענות והנה הקהל יפחדים האלהים טוענים ומשיבי' על טענותיו הראשון ראשון ואחרון אחרון הם על הספק הם משיבים שיסיר גם הוא הזקק מעליה' שיסמור חלומותיו ואם יסתמם אז לא יזקק הוא מהם גם אלו בונים מתוך שלוו וכלי ספק מלך היתה קודם שנתעשר בורסקי ואנו בונים והחלון שיסמם מאליו יסמם . ואם לנדרג ח"ה מניע לשיעור כ"ש שהי' היו שוחק' סימני' . ואם לריח רע אנו נעשו אופן שלא יהיה שם שם ריח אלא חקף ילד כל הלכלוך חזק לשמם כ"ש חזקה קשה זו או הבורסקי ואם מלך הקול והלילות עד שהיה הספק ויזכר אז טענתו הקהל כ"ש שחזק קינו מלך המעבדים וישראל הבנה מחמת עכרם הרי הוא כעבור' (כ"ב ל"ה ע"ב) אם מלך יתאן המלך נתן לו זה המקום ויקן אלא המלך ויקן מרעומותיו עליו . והנה עדין המסע הוא משיב לקהל ואומר אם מלך המלך אני בודאי שואק ועשו רזונכם אבל לענין הדיון עדיין אני משיב שכבר החזקתי בכל המדרג להיות חלומותי עליה ומסמל בה בשעה שארץ כ"ש שחזרתי וחלומותי אפשר שקדמתי לאותה מלך כ"ש שוקי קנה מעבדתי הראשונה' אותן החלומות כי קבלתי מלבי ואם מענין שחזקתי הסמינתי מעולם לא היה זה ולא שמתעורר . ואם מענין הריח רע דבריהם ח"ה יסמם ויבולן לעשות כי זה הוא המסע' המיוחד' בבית המעבדים ואם הכורסקי הרי הוא נתון לזר המזרח . ואם מענין הקול שחזרתי שימנעו הקול הרי בבית הכנסת בשעה קריאת המורה לא יכלו בו כ"ש בבית המעבדים' אלו הם קצת טענותיהם . ולפי שמקלע העם אומר' המלך נתן ואח"כ הש"ס פרסם הדבר בקול רם בבית הכנסת ואין מי ששקש לדבר אדרבה ירע בעיניה' דבריו . לא יכלו לסבול שחזרתי על הקהל חלומות' ויבואו באונם כ"ש על המסע הנו' על כן עלה במחשבותי להעלות בכחם דברים שאני שואק עליהם וארצה אותם אל המעבדים' ואל הנבונים' ויעיט בהם הטוב אם אפשר שיחזרו למקום ויראו המסע הנו' במתו ובחשורה' אם אפשר שימרה בה' ויחזרו למקום בה' מה טוב ומה נעים ואם לא אני את נפשי הללתי ולא אחפש עוד בעון . ואם אני טועה בדבר' אשר מסמתי בהם ומלך זה טעיתי בהוראה הנני חוזרתי כי שאירי אותם קבלו דעתי ופנה אל השל העור והיכולת . והנה ראייתי שכל טענות המסע הם ישרות ונכונות עם היות קצת מהן חלומות אבל בהקשר' כלם לאחר תמלאם שכלם מתאימות . ושכלה אין בהם :

א דראשונה

ולשיה שהי' בענין החלומות אני אומר שאם נבואו לדרקק ולנכחב כל השמועות יאריך המכתב על כן ראייתי לקצר במחלית הקצר כפי האפשר :

תנן

בפרק חזקה (ע"ב ע"ב) חלון המצריה אין לה חזקה ולטרית יש לה חזקה חיזקה חלון הטרית כל שאין ראשו של אדם נכנס בה ר' יהוד' אומר אם יש לה מלכין אפי' שאין ראשו של אדם נכנס בה הרי זו חזקה ע"כ לשון המשנה והמבין חליט מעמדה אליבא דגמ' לענין הלכה שהחלומות הם של ג' מצבים המצריה והיא הקטנה אין לה חזקה וכל זמן שירצה יבנה כעבר ויסתמם . והטרית והיא הגדולה שראשו נכנס בה כ"ש אם היה יזכר מזה יש לה חזקה ועשו' לאורה עם היותה קטנה יש לה חזקה . והרשב"ם ז"ל פ"ז מה' שני' ביאר שלשם כאמר זה אחר זה ומה שהכנים ביניהם בכל חלון וחלון אם היה למטה מלך' אמות או למעלה מארבע אמות לפי שצב' על המשנה המכירה אחריו שם (נ"ט ע"ה) ח"ה זירא למטה מלך' אמות יש לו חזקה ויכול למחות למעלה מלך' אמות אין לו חזקה ואינו יכול למחות ונפלה המחלוקת בין הפוסקים אם ר' זירא אומר קאי או על הטרית קאי לפי שלא באר דבריו כפי הראי' . והרשב"ם ז"ל בפסקיו הביא המחלוקת' וכונה' שהאומר אומר קאי יאמר שחלון המצריה' שהיא הקטנה שאמר אין לה חזקה דוקא אם היה למעלה מלך' אמות דלא אין לה חזקה דמלך' א"ל לא נחליתי בך בקבולתי להניחן לפחות חלון אלא להיווצר למעלה מלך' אמות לפי שאין לי בה שום היות שחזק' יכול להסמל כי אכל אם היה למטה מלך' אמות עם היותה קטנה יש לה חזקה שלא הנימו למחות עד שחזרה כלל הדין ולכן חייב להחזקת מעמדה בכל התחזקות הבאים לפניו ב"ה אבל חלון הטרית שראשו נכנס ממנה בין למטה בין למעלה לעולם יש לה חזקה וזה דעת רבינו הרשב"ם ז"ל ואי' והרשב"ם ז"ל ובעל הערוך ז"ל אבל לדעת האומרים' דרבי זירא אומר קאי יאמר ונעל' המצריה בין למטה בין למעלה אין לה חזקה והדבר' בזה מחזיק' בדברי הראשונים וכל אחד מהם מכריח לשון הגמ' והסוגיא' בדבריו אבל מ"מ זהו דעת מחלקות' וכל אלו הדברים' אינם אלא אם אינו עשוי לאורה אלא אם עשוי לאורה קנה וכדאמרינן (האסס) [הסס] (סס) ולאורה

חום המור הראשון שאדה נז המשולש

אפי' כי ספרי עשכנז עליו מצינו שמרבה עליהם את הדרך והרבה בעל השמן (בס' קריש) לא הביא מכל זה כלום אלא כתב דרך כלל ואמר מפני שבה לסת' סיון עשנן. אם מפני ריבוי הדרך אם מפני הקול הוא היקף ומה שרבו גלי לעינים אם קול אחד או ב' הוא מונע והסידור בו סמכינו וז' שהוא היקף קצ' בנז קי' קול הקול בריש על הספר כ"ש קול על לילות שהוא חסוד לפוננו ועם סיון שקלא בני אדם רואים לאמרו כ"ש לשמנו הכל לפי מה שהא' האדם הזה ח"ס וז"ל חס ומילנס קאמר שיראה בזה ולא יהא זה אלא כהסוד דאמר' (כ"ז ע"א) דאמר לכו רב יוסף להסוד אומני אפי' לי קורקור מנחא ועם סיון שהאומניס סיו' יושבים בחצירות ובקומנס ובשלאס סיו' עש' פ"ט מדר היקף זה עשה מצינו לו מענט וכן פ' ר"י בעל החומסות וכן ב' הר"ם בס"א פסל' האסדות וז"ל מי שהחזיק לעשות מלאכה דם או בבלות וכו' וזה בס' במקומו ויבואו העורבים וכו' וזה בס' בגלל הדם ויאללו הרי הם מנערי' לחברו בקולן ויפלטון או בדם שברגליהם שהם יושבי' על האילות ומכלכין פירוחיהם אם היה סודו קפון או מולה שהאפיקו כזה מיוק' לו והפירות שלו נפסדו לו בדם חייב לבטל אותה מלאכה או ירמק עד שלא יבא היקף לחברו ע"כ. ואם מפני קול האפיקו של הסוף אם הוא מיוק' לך להרחיק מכל' בקול קאל ומה שרבו ר"ח והרמב"ן בכל מילת' דרדעו דלית איהו פביל לם אין לה חוקה וכתב הראש"ש וז' בפסקיו כי חכמים לא נחתו כל השיעורין המכריס בפ' לא יאמר אלא במילת' דבריהם לכו אותו היקף ובריר לכו פר כמה חס' ההרמקה ולזה לא נחתו שיעור אחד בהרמקה לכלכו אלא כל אחד ואחד כפי מה שהוא בחופן של היקף. ולכן כל מילתא שאין ידוע שהמערער פובל אפי' שני אדם פובל' אותו אין לו חוקה וכן כתב הר"ם כ"ח ע"ב בס' חשבות הרשב"א וכ"כ בפירש הלכות ובחנן ולכן בגאונים הסביר שידוק בית הכסא עבור חברו חמשים אמה כרי שלא יעשים בני הסוד. וא"כ לפניו הדרון שפירסו אחר סיון ההסם מן אפי' הדעת בשמינת קול הלילה כרי יוסף מפני הקרקור או הפסד הפירות וגם קול העם ברישו על הסדר ואזן סודי שהוא קול גדול ועוטף כ"ש בערבי' שבתות וימים טובים והקול הוא היקף גדול לסיונו מוכנס מכל הפסוקי' ח"כ הקהל אינם יכולין לפסוד ולעשות שום בית העשנני' ועם סיון הקהל הם בחצר אחרת הנה הם [לא] יס' ביניהם שום (תרעומת) שהענין אפס' להחלות בזה באוקמתיס [דאבי] אבל האם כבר נדמה כ"ש אחר סיון בית הכסא י' כה יומר מעשרים חלונות וכלם פתוחים על אותו מקום בודאי נחצר אחת ויניחו עשרי מצינו שמעבדים על דרך חלונות :

והב' היה שהתקן נתן לנו. ראו' הוא שיבואו בלונות מדר העלכות. בלונות שא"י בזה הכונה מלשונות האפנסות האות כ"ש לכתבה ככתב כ"ש שהאמר נדר החכם י"א אחר סיונו טוען ואומר דין ישראל כ"ש שהאמר בפני אנשים ור"ם מקסלות אחרות כדי שיחפרסם הדבר בשעת החול' והירודי שכל כיוצא בהם ראוי ללבוש שמורים ולהתכסות שמורים ולהרעם כל הסקלות עליהם שהם עשו הענין וז' הדבר היינו וועקס' ומתריעים ועכשו יבואו ישראל ויעשוהו כ"ש אחר סיונס קאל כי יחד הנזל את הרבים מצינו רבי' הגאונים את הסידר לא מצינו וכו' המצינו את הכר אמרו רבים גולגס יינסו בחמיהא ופס היות שאמרו בפ' הסוד פירות (ק') מדר שהחזיקו רבי' אסור לקלקלו ופרשם הרשב"א וז' לפי שארבים השוו חס הדרך ומקשה לסת' והבעלים ידעו ושחקו אסור לקלקל דודאי לרבים מהל עכ"ל. משמע דדוק בחתות מחילה אבל בחתות גולגות לא וכתבו בס' הר"י מקרקושא וז' כגון שהחזיקו בו רבים כענינה כגון משנתו וכו' אבל רבים לא גולג יניחו. עוד כתב וז' שם קשה לי הכי אמרינן אסור לקלקלו והא מקשינן בדוכת' אחרית וכו' רבים גולג יניחו בחמיהא ויחא לא יעמד דלא שייך גולג אלא כריב שגלי' מעט מחלה שלא נתן מחלה לרעת אבל מה שנתן מחלה לרעת כי סוד ובעי למשקל ההוא מירי ואין רבים נותנין לו הדרך שנתן לא מקרי גולג' ואסור לקלקל אותו הדר' משמע מדבריו שכל שלא נתן מחלה לרעת והחזיקו בו רבי' גולג יניחו. ולכן הקהל אם עשו שום בנין מה שלא יחוייב מן הדין או יעשו שם בית המעבדים גולגס יניחו אחר סיון לא ינח מחלה בדין ועל כן אינם יכולים לקבוע המקום שם. וזה הנראה לי לפני דין שהוא אומני ואל אחת הוא ינח בחצרה פי' שיהא הדרך האמת. ומפני הנזל מה שיש בידי לפסות עשיית' כי על כל ראש הקהל ובפני רבים זעקתי עד שאלו לחפוט אותי ביריס למלכות וכן עשו ובה אפי' חושב שאת נפשי סללתי. ואל אלי"ם לבנות יראט מתורמו נפלאות. ויעשה עמנו לטובה אות. וכרי לסיון ביר ההסם למופת ולאות. כדי להראות לדורות הבאות. ומתפתי עני' פס האעיר נחם ס"ט בסדר שמעון דוראן לין :

זהו חמשי דהרשב"ן וד אביו של הרב

המתבר ז"ל

ואחר כך הקהל יס' לפי לרכס למקום ההוא ביותר עד שפנעם לא היו סביר יכולין לעמוד בלא הוא העמירו והפלידו והרבו על החכם השלם וז' רפיס עד שפסל להם והניחם לעשות בית המעבדים במקום ההוא ועד סיון הזה הם משתמשים במקום ההוא לבית שמעבדיהם ובוראי הוא שהאמר הפסד של החכם השלם וזה"ש נפסד בה רופס גדול וקבלה נוקס רבים משנת היות המעבדים והוא אכן סלטר הרב הכריז לקהל לקבוע בית המעבדים בחצות סרבה ופאר ההכרה ההוא החכם השלם וזה"ש וכו' ואמר שפס והסוד לקהל לעשות כרונס לנדרקה רבה חשבת להם לפני ה' אלסהים.

תם ונשדם מור הראשון מהדום המשולש

מפתחות

לשאלות וחשובות מהום המשולש חלק רביעי בספר החשבון

יבאר שנים ארסם אין בו משום ריסק ליבנס (שם שורש א) על חסור כן פ' ימים אין (קרבן בין נפלי (שם שורש ב) על היסד חסות כרם שפגועים נמים פמים בלא מליסם ולעין מחזיקין דם כניי משיים וגם סלסילס מוערים : (שם) אבל לרץ שיוסו מנוקרים משאק דשפסן אין כס משום דם : (י"א) גבנים ישמעאליס נכנסו לאור ישראל וסם לרעט מביטו יין ולסוד פירקאצילס ופסחו ליתם ולקסו מסס אל נאסר סיון ודין מנצ' ישמעאליס שלא כסוהם ודין פסן מנצן ודין יין שיש בו דנש ולקסו אל נאסלו חסרים לו מקלמן לנז :

יבאר שנים של יחד יכול ארס לפסוד ולעשותו כסו שירס וגם יכול למעט רבים מלהפסל לו אבל לא ליסוד אלס אין כ"ה בלחם הסוד (שם שורש א) יבאר שאין טענת חסות הרבים כמס שנים פסודת אלס אלס יפסוד טענת סקסס בודאי (שם שורש ב) יבאר על ס"ה של יחד אין הסוד יכולים להחזיק בו שסוד סקסס יבאר דלא אמרו אלס הן ממלס מקום אביו הוא קודס אלא כסודים של רבים. אבל במקום שהוא של האדם יבז' סקסס לסודי אחר במקומו אלס ירס (שם שורש ד) (י"ב) כיבאר לשון ע"ה פ' תי"ס קדרות של ארס שישפסס וכו' ויפסוד להפסדות מדר לאמר ספסס ישפסס כסן בין נמקין בין שלא נמקין וכו' : שאלות רשייכו למוד יורה דעה (כ) על נדר ששפסס והוא כן מ' ימים דסוי ס"ס ולקסלו :

מור הראשון

שאלות רשייכו למוד אורח חיים

(שאלה ד) על אלס הסודיך הגויב' על רשואת כסו קסן : פיס' הסודיך גויב' כשולחט אסודו דלא סוי ברכה לבקלה (שם שורש א) (ה) על סיסר שחייב קול על י"ד לאמר כסית פסדס על חסילין. ויפסוד קול על י"ד פירש"י ופ"י רית' : על לוח חסודס לוחס אחרת כסו דלחין רישין ולסוד' : שסיתס חוקה מעט וייקן דלא חסודס ופספס' ויפס' לקרסו (שם שורש א) (י) על מקום שהוליו יפסן מצינו וקסנו כ"ה להפסל בו וספסס בו כמס שנים וגם אסודו שפסו מלא מקסומו לרוען כסו גדול וספסס עמד הקסן וסרער לסייל מליק מיר כן מליקין ולמסות אחר כסו פסו מ' דדין כסו :